

T.C
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT TARİHİ ANABİLİM DALI
BATI SANATI VE ÇAĞDAŞ SANAT PROGRAMI

ZEKİ KOCAMEMİ

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

HAZIRLAYAN:

20096254 Şeyda AYKUŞ

DANIŞMAN: Prof. Dr. Semra GERMANER

İSTANBUL – 2010

Şeyda AYKUŞ tarafından hazırlanan Zeki Kocamemi adlı bu çalışma aşağıda adları yazılı jüri üyelerince Oybirliğiyle / ~~Oyçokluğuyla~~ Yüksek Lisans Tezi olarak Kabul Edilmiştir.

Kabul (Sınav) Tarihi : 25 / 06 / 2010

(Jüri Üyesinin Ünvanı , Adı , Soyadı ve Kurumu) :

İmzası :

Jüri Üyesi : Prof.Dr.Semra GERMANER (Danışman)

Jüri Üyesi : Prof.Dr.Zeynep İNANKUR

Jüri Üyesi : Doç.Dr.Ahmet Kamil GÖREN (İ.Ü.Öğr.Üy.)

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	III
ÖZET.....	V
SUMMARY.....	VII
ZEKİ KOCAMEMİ RESİMLERİNİN LİSTESİ.....	IX
FOTOĞRAF LİSTESİ.....	XIV
1.GİRİŞ.....	1
1.1. Çalışmanın Amacı.....	1
1.2. Çalışmanın Kapsamı.....	2
1.3. Çalışmanın Yöntemi.....	3
2. ZEKİ KOCAMEMİ'NİN ÖZGEÇMİŞİ.....	4
2.1. Eğitimi.....	7
2.1.1. Sanayi-i Nefise Mektebi Çallı Atölyesinde Aldığı Eğitim.....	7
2.1.2. Hans Hofmann ve Atölyesi	10
3.ZEKİ KOCAMEMİ'NİN EĞİTİM GÖREVİ ÜSTLENDİĞİ YILLARDA GÜZEL SANATLAR AKADEMİSİ.....	16
3.1. Göreve başladığı yıl Güzel Sanatlar Akademisinde Ortam ve Eğitim.....	16
3.2. Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliği.....	19
3.3. Zeki Kocamemi Atölyesi.....	22
3.4. Katıldığı Sergiler.....	27
3. 5. Zeki Kocamemi ve Mobilyaları.....	36
4.ZEKİ KOCAMEMİ'NİN SANAT ANLAYIŞININ DEĞERLENDİRİLMESİ.....	42
4.1. Türk Sanatında Modern ve Modernizm.....	42
4.2. Zeki Kocamemi'nin Yapıtlarının Değerlendirilmesi.....	47
5.SONUÇ.....	52
6.KATALOG.....	54
6.1. Desenler.....	54
6.2. Gravürler.....	119
6.3. Sulu Boyalar.....	126

6.4. Yağlı Boya Resimler.....	132
7.EKLER.....	241
8. KAYNAKÇA.....	268
9.ÖZGEÇMİŞ.....	271

ÖNSÖZ

“Resim yapmak demek icad etmek demektir, taklit etmek değil. Resim bir yapı gibi yoktan var edilir, bir koca abide gibi kurulur, bir duvar gibi örülür” derdi Zeki Kocamemi.

Sanatsal duruşu ve eğitimci kişiliğiyle bir dönemi başlatan, Türkiye’de yepyeni sanatsal gelişimlere öncülük eden en önemli ressamlarımızdan biridir Zeki Kocamemi. Celal Esad Arseven’e göre Türkiye’de modern resmi Ali Avni Çelebi ile birlikte 1927 yılında katıldığı 11. Galatasaray Sergisindeki yapıtları ile başlamıştır.

Avrupa’ya gönderilen öğrenciler orada önemli atölyelerin önemli hocalarından eğitim alarak yurda döndüklerinde yepyeni bir akımın habercisi Türkiye’deki uygulayıcısı ve eğitimcisi olmuşlardır.

Bu amaçla Münih Hofmann Resim Atölyesi’ne giderek eğitim alan Zeki Kocamemi’de yurda döndüğü yıl olan 1927 tarihinden itibaren Türkiye’de modern resmin başlatıcısı ve geliştiricisi olmuştur.

Bu çalışmada, Zeki Kocamemi’nin özgeçmişinden aldığı eğitime ve kendisinin atölyesinde Türk Resmi açısından önemli isimlerin yetişmesine sağladığı katkılara değinilerek Türk resmi içindeki yeri ve konumu anlatılmak istenmiştir. Şimdiye kadar hakkında pek fazla yazı yazılmamış olan Zeki Kocamemi ile ilgili böyle bir monografik tezin yazılması ressamın eserlerinin tekrar gözden geçirilmesine olanak sağlamıştır.

Bu monografik çalışmada Zeki Kocamemi’nin özgeçmişine değinilmiş, doğumundan ölümüne kadar yaşam öyküsü kaleme alınmıştır. Bu özgeçmişin içinden belli başlıklar seçilerek bu başlıklara daha ayrıntılı bir bakışla yaklaşmıştır. Öncelikle modern resmin başlıca aktörlerinden biri olan ressam Zeki Kocamemi’nin bu noktaya gelişinde en önemli dönem eğitim dönemidir. Çalışmada Çallı Atölyesinde aldığı eğitimin ayrıntılarına, Çallı’nın eğitim anlayışına yöntem ve tekniklerine değinilerek, o dönemin akademisinin koşul ve ortamının Kocamemi üzerindeki etkilerine bakılmıştır. Ardından Almanya Münih’te Hofmann atölyesinde aldığı eğitime değinilmiştir. Hofmann ve Kocamemi ilişkisi ve o sırada Avrupa’da ve Almanya’daki sanat ortamı ve sanat akımları önemli bir konudur. Çünkü Kocamemi Türkiye’ye döndüğünde orada öğrendiklerini uygulayacaktır. Bu doğrultuda öncelikle Hofmann’ın sanatına ve eğitimci kişiliğine bakmak doğru olacaktır yaklaşımıyla bu konu ayrı bir başlıkta incelenmiştir.

Bu araştırmada en önemli başlıklardan biri, Zeki Kocamemi’nin eserlerinin plastik açıdan değerlendirilmesidir. Bu hususta Prof. Adnan Çoker’in desteği büyük

olmuştur. Adnan Çoker, Kocamemi atölyesinin en başarılı öğrencilerinden biridir. Hocasını çek seven ve değer veren bir öğrenci olarak Çoker, 1979 yılında Zeki Kocamemi ile ilgili bir sergi düzenlemiş ve sanatçı hakkında tek kaynak olan bir de sergi kataloğu bastırmıştır. Bu doğrultuda Çoker'in Kocamemi eserleri hakkında yapılan görüşmelerde dile getirdiği düşünceler tezde yer almıştır.

Bir diğer önemli konu, Zeki Kocamemi'nin sanat yaşamı süresince yaptığı eserler görselleştirilerek bir katalog halinde toplanmıştır. Bu konuda oldukça titiz çalışılmış ve pek çoğu kayıp olan eserlerine koleksiyonerler, Zeki Kocamemi Atölyesi öğrencileri ve ilgili kişilerden yardım alınarak ulaşılmaya çalışılmıştır. Bu katalogun oluşumunda devlet müzeleri; en başta İstanbul Resim Heykel Müzesi, Ankara Resim Heykel Müzesi, İzmir Resim Heykel Müzesi, Bursa, Atatürk İnkılap Müzesi, Yıldız Şehir Müzesi'nde gerekli araştırmalar yapılmıştır. Müzayede taraması yapılarak hangi eserin hangi müzeden satışının yapıldığı ve en önemlisi de o eserin görseline ulaşılmasıdır. Koleksiyonerlere ulaşılarak yine eserlerin görseli elde edilmiş ve teknik bilgilerine ulaşılmıştır. Resimlerin boyut, teknik, yapım yılı, adı, katıldığı sergiler gibi başlıkları resmin altına künye olarak eklenmiştir. Bu bilgiler her resim için aynı olmamakla birlikte ulaşılabilen tüm bilgiler değerli olduğundan resim bilgilerine eklenmiştir. Kocamemi resimlerinin üslup ve teknik açıdan Türk resmine getirdiği yeniliklerin üzerinde durulmuştur. Resimler konusunda Envanter bilgilerindeki yanlışlıklar Prof. Adnan Çoker'le yapılan görüşmeler neticesinde en doğrularıyla değiştirilmiştir.

Türk Modern resim Sanatı açısından çok değerli bir yere sahip olan ressam Zeki Kocamemi hakkında yapılan bu çalışmanın önemli bir eksiği kapatması düşüncesiyle Kocamemi'ye hakettiği değerin verilmesi adına bir basamak olması ve bundan sonraki araştırmacılara kaynak teşkil etmesi en önemli amaçlardan biridir.

Çalışmamızın planlanması ve düzenlilik içerisinde kaleme alınmasında yol gösteren danışmanım, sevgili hocam Prof. Dr. Semra Germaner'e,engin bilgilerini ve zamanını benimle paylaşan Prof. Adnan Çoker'e, araştırmalarımnda yardımcı olan ve zaman ayıran tüm Zeki Kocamemi koleksiyonerlerine desteklerinden ötürü teşekkür ederim. Ayrıca bu çalışmamızın yazım aşamasındaki bütün sıkıntılarımı paylaşan ve yardımcı olan arkadaşlarıma, göstermiş oldukları anlayış ve destekten ötürü ayrı ayrı teşekkür ederim.

ÖZET

Türkiye’de modern resimden söz etmek istediğimizde Cumhuriyet’in ilanıyla birlikte başlayan modernleşme sürecinden söze başlamak gerekir. Almanya’ya giderek, Hans Hofmann’ın resim atölyesinde eğitim alan Zeki Kocamemi, Türk resminde yeni bir anlayışın ilk temsilcilerinden biri olmuştur. Onunla aynı kuşaktan olan heykeltıraş Zühtü Müridoğlu, bu yeni anlayışa ilk tepkilerini şu şekilde dile getirir: "Biz Matisse’le Picasso’yla alay ederken , Almanya’dan Zeki Kocamemi ve Ali Çelebi geldi. Aklımız büsbütün karıştı. Önce karşı çıktık, sonra sezmeye, anlamaya ve sevmeye başladık. Zeki’yle Ali bizlere yeni sanatın perdesini araladılar."¹

Zeki Kocamemi 1927 tarihinde İstanbul’a döndüğünde Galatasaray’da Ali Avni Çelebi ile birlikte açtıkları sergi Türk resmi için bir dönüm noktasıdır. Modern resmin ‘Türk Resim Sanatı’nda ortaya çıkışı Münih’te Hans Hofmann’ın Akademisinde 1923-1927 yılları arasında resim öğrenimi gören Ali Çelebi ve Zeki Kocamemi’nin İstanbul’a gelerek Galatasaray Lisesi salonlarında eserlerini sergilemeleri ile başlamıştır. O dönemde oldukça dikkat çekmiş olan bu resimler hacim anlayışı bakımından Empresyonizm’den farklı bir anlayışta Kübizmin etkisindedir.

Hofmann Atölyesinde Cézanne tarzı eğitim alan Kocamemi, konstrüksiyona önem veren, inşacı, yapısalıcı resim anlayışını benimsemiştir. Hofmann’ın doğa çıkışlı Kübizme ve Cézanne’a ulaşan öğretisi, doğanın özünü; plan, modülasyon, boşluk ve yapı gibi sanatı kökünden sarsan yenilikçi değerlerle anlatıyordu. Otuzlar ve kırklar Türkiye’inde bazı sanatçılarımızda görülen “Cézanne tipi natürmort” , “Cézanne tipi peysaj” düzenlemeleri yerine Kocamemi’nin sanatının sağlamlığını bu temellerde aramak yerinde olur. Bu anlayışla plastik değerlerini incelemek ve yorumlamak açısından Cézanne ile karşılaştırması yapılmıştır. Zeki Kocamemi, figür anlayışında başlattığı analitik yaklaşımla ‘Türk Resim Sanatı’ açısından bir ilki gerçekleştirmiştir.

Türkiye’de Cumhuriyet’le birlikte ivme kazanan modernleşme ve batılılaşma sürecinde Türk resminde en önemli yere koyacağımız Zeki Kocamemi, hakkında yok denebilecek kadar az araştırma yapılmış olması büyük bir eksiklik olarak düşünüldü. Bu amaçla Zeki Kocamemi’nin ‘Türk Resim Sanatı’na gerek kendi sanat anlayışıyla

¹ Zühtü MÜRİDOĞLU, Zühtü Müridoğlu Kitabı, 85

gerekse yetiştirdiği öğrenciler açısından katkısının değeri göz önünde bulundurularak bu çalışmanın bir eksiki dolduracağı düşünölmüştür. Kocamemi'nin Almanya'da Hofmann Atölyesinde aldığı eğitim ve 1927 yılında Türkiye'ye gelişiyle birlikte içinde bulunduğu sanat ortamı ve etkileri günümüz sanatının şekillenmesinde ve modern resme geçiş sürecinde çok büyük paya sahiptir. Bu tezde Zeki Kocamemi'nin yaşam hikayesinin yanında, aldığı eğitim ve birçok önemli sanatçının yetiştiği Zeki Kocamemi Atölyesindeki eğitimci tavrı, sanat anlayişı ve 'Türk Modern Sanatı'na kazandırdıklarının yanında eserlerinin katalog halinde basılması amaçlandı. Eserleri desenler, gravürler, sulu boya çalışmalar ve yağlı boyalar olarak tarih sırasına göre gruplandırılarak katalogta sunuldu. Resimleri üzerinden Kocamemi'nin sanatı ve Türk Modern Resmine getirdiği yenilikler üzerinde duruldu. Çallı, Hofmann, Adnan Çoker ve hatta Cézanne karşılaştırmaları yapılarak dönem resminin üzerindeki etkileri yorumlandı. Böylelikle 'Türk Resim Sanatı'ndaki önemli bir ağıın kapatılması amaçlanmıştır.

ANAHTAR KELİMELEER: Zeki, Kocamemi, Modern, Türk, Resim.

SUMMARY

To refer to modern painting in Turkey, it would be appropriate to launch forth The Modernisation process which started with the proclamation of the republic. Zeki Kocamemi, who went to Germany and took education at Hans Hofmann's Art Studio, was one of the first representatives of a new understanding in Turkish painting. Sculptor Zühtü Müridoğlu from the same generation, utters his first views as: "while we were mocking at Matisse, Picasso, Zeki Kocamemi and Ali Çelebi came from Germany. We were totally confused. First we disagreed, then we perceived, understood and appreciated. Zeki and Ali opened the doors of the new art to us"¹

The exhibition Zeki Kocamemi held with Ali Avni Çelebi in Galatasary after he returned to Istanbul in 1927, is a milestone for Turkish painting. The first introduction of modern painting in Istanbul, starts when Ali Çelebi and Zeki Kocamemi, who studied painting at Hoffman Academy in Munich, came Istanbul and exhibited their works in Galatasary High School exhibition halls. These paintings which attracted a considerable interest in that era were under influence of Cubism in a way different than Impressionism with regards to volume concept.

Kocamemi, who took Cézanne style education at Hofmann Art Studio, adopted a constructivist, structuralist perception of painting. Hofmann's discipline, reaching out naturalist Cubism and Cézanne, described the essence of nature with reformist values that shakes the foundation of art, such as plan, modulation, space and structure. It would be appropriate to seek the strength of Kocamemi's art on these grounds, instead of "Cézanne style nature morte", "Cézanne style landscape" which can be seen in works of some artists in Turkey in thirties and forties. In this sense, he was compared with Cézanne in order to analyse and understand plastic characteristics of his works. Zeki Kocamemi broke new ground for Turkish Painting with the analytical approach he started in the sense of figure.

It is a big deficiency that there is a little or no research about Zeki Kocamemi who should take the most important place in Turkish painting in modernism and westernization process which gained speed with republican regime in Turkey. This work has been intended to fill the big deficiency, considering the value of his great contribution to Turkish Painting both with his own approach to art and with regards to his students. The education Kocamemi received in Hofmann Art Studio in Germany and the art environment he was involved in when he came back to Turkey in 1927, have great importance in formation of today's art and in the process of

¹ Zühtü Müridoğlu, Book by Zühtü Müridoğlu, p. 85

transition to modern painting in Turkey. In this thesis study, it has been determined to print the works of Zeki Kocamemi as a catalogue, in addition to his biography, education he received, his educationalist attitude in Zeki Kocamemi Art Studio where many significant artists were trained, his sense of art and his contributions to Turkish Modern Art. His works have been classified and put in chronological order as Patterns, Gravures, Watercolours and Oil Colours. Kocamemi's art and the innovations he brought in Turkish Modern Painting have been emphasized through his works. His effects on painting in the era have been interpreted by comparisons made with Çalli, Hofmann, Adnan Çoker and even Cézanne. Thus it has been intended to fill a significant gap in Turkish Painting.

KEYWORDS: Zeki, Kocamemi, Modern, Turkish, Painting

ZEKİ KOCAMEMİ RESİMLERİNİN LİSTESİ

1. Eser adı: “Ornoman” **Yapım yılı:** 1916 **Ölçü:** 31.7x24.1 cm
2. Eser adı: “Genç Kadın Portresi” **Yapım yılı:** 1918 **Ölçü:** 60.5x45.5 cm
3. Eser adı: “Düşünen Adam” **Yapım yılı:** 1919 **Ölçü:** 62.5x47 cm
4. Eser adı: “Ayakta Çıplak Etüdü ve Baş” **Yapım yılı:** 1920
5. Eser adı: “Erkek Etüdü” **Yapım yılı:** 1920 **Ölçü:** 62.6x47.7 cm
6. Eser adı: “Ayakta Çıplak Etüdü” **Yapım yılı:** 1920 **Ölçü:** 62.5x47.5 cm
7. Eser adı: “Yatan Çıplak Etüdü” **Yapım yılı:** 1920 **Ölçü:** 47.5x61.8 cm
8. Eser adı: “Atölyede Önden Çıplak Erkek Etüdü” **Yapım yılı:** 1921
Ölçü: 63.3x47.8 cm
9. Eser adı: “Atölyede Arkadan Çıplak Erkek Etüdü” **Yapım yılı:** 1921
Ölçü: 63.3x47.8 cm
10. Eser adı: “Oturan Çıplak Erkek Etüdü” **Yapım yılı:** 1921 **Ölçü:** 47.3x63 cm
11. Eser adı: “Erkek başı” **Yapım yılı:** 1921 **Ölçü:** 60x46.5 cm
12. Eser adı: “Çıplak model etüdüleri” **Yapım yılı:** 1921 **Ölçü:** 60x46.5 cm
13. Eser adı: “Sandalyada oturan çocuk” **Yapım yılı:** 1922 **Ölçü:** 23.5x35.8 cm
14. Eser adı: “Sandalyada oturan çocuk” **Yapım yılı:** 1922 **Ölçü:** 23.5x35.8 cm
15. Eser adı: “Sedirde oturan kadın ” **Yapım yılı:** 1922 **Ölçü:** 35.8x23.1 cm
16. Eser adı: “Köpek etüdüleri” **Yapım yılı:** 1922 **Ölçü:** 23.6x35.7 cm
17. Eser adı: “Kadın, çocuk ve kedi etüdüleri” **Yapım yılı:** 1922
Ölçü: 23.5x35.8 cm
18. Eser adı: “Köpek etüdü” **Yapım yılı:** 1922 **Ölçü:** 23.6x35.7 cm
19. Eser adı: “İki çıplak etüdü” **Yapım yılı:** 1925 **Ölçü:** 30.5x20.5 cm
20. Eser adı: “Ağaçlı yol (Münih)” **Yapım yılı:** 1925 – 1926
Ölçü: Yaklaşık 6.7x8.5 cm
21. Eser adı: “Peyzaj ve Kadın” **Yapım yılı:** 1925 – 1926
Ölçü: Yaklaşık 14x17.5 cm
22. Eser adı: “Genç kız başı” **Yapım yılı:** 1925 – 1926 **Ölçü:** Yaklaşık 9x6 cm
23. Eser adı: “Kadın Ressam ve Model” **Yapım yılı:** 1925 – 1926
Ölçü: Yaklaşık 11.7x9.2 cm
24. Eser adı: “Ev etüdüleri” **Yapım yılı:** 1925 – 1926 **Ölçü:** 28.3x21 cm
25. Eser adı: “Münih’ten görüntü ” **Yapım yılı:** 1925 – 1926
Ölçü: Yaklaşık 11.7x9.2 cm
26. Eser adı: “Genç erkek başı” **Yapım yılı:** 1925 – 1926
Ölçü: Yaklaşık 8.5x7.1 cm
27. Eser adı: “Genç kadın başı” **Yapım yılı:** 1925 – 1926 **Ölçü:** 8.5x7.1 cm
28. Eser adı: “Ev etüdü ” **Yapım yılı:** 1925 – 1926 **Ölçü:** Yaklaşık 7.5x9 cm
29. Eser adı: “Parktaki kadın ve çocuğu” **Yapım yılı:** 1925 - 1926
Ölçü: Yaklaşık 6.4x7.9 cm
30. Eser adı: “Keçi ve koyun etüdüleri” **Yapım yılı:** 1925 - 1926
Ölçü: Yaklaşık 20.5x23 cm
31. Eser adı: “Portre (Münih defteri)” **Yapım yılı:** 1925 – 1926 **Ölçü:** 28.3x21 cm
32. Eser adı: “İki çıplak etüdü” **Yapım yılı:** 1925 – 1926 **Ölçü:** 28.3x21 cm
33. Eser adı: “Çıplakta dikey araştırması” **Yapım yılı:** 1925 – 1926
Ölçü: 28.3x21 cm

34. Eser adı: “İki çıplak etüdü” **Yapım yılı:** 1925 **Ölçü:** 27.5x20.5 cm
35. Eser adı: “Çömelmış kadın (Münih defteri)” **Yapım yılı:** 1925 - 1926
Ölçü: 28.3x21 cm
36. Eser adı: “Plan araştırması (Münih defteri)” **Yapım yılı:** 1925 - 1926
Ölçü: Yaklaşık 9.5x9 cm
37. Eser adı: “Bisikletli peyzaj (Münih defteri)” **Yapım yılı:** 1925 - 1926
Ölçü: 16x14.8 cm
38. Eser adı: “Otakçılar” **Yapım yılı:** 1926 **Ölçü:** 62x75 cm
39. Eser adı: “Piknik için üç etüd (Münih defteri)” **Yapım yılı:** 1925 - 1926
Ölçü: 8.5x26.7 cm
40. Eser adı: “Saksı (Münih defteri)” **Yapım yılı:** 1925 – 1926 **Ölçü:** 21x21.5 cm
41. Eser adı: “Figürde plan araştırması” **Yapım yılı:** 1926 **Ölçü:** -
42. Eser adı: “İhtiyar adam başı” **Yapım yılı:** 1926 **Ölçü:** -
43. Eser adı: “Yuvarlak yakalı kadın” **Yapım yılı:** 1926 **Ölçü:** -
44. Eser adı: “Oturan Kadın” **Yapım yılı:** 1926 **Ölçü:** 31x23.5 cm
45. Eser adı: “Okuyan Kadın” **Yapım yılı:** 1926 **Ölçü:** 24x30.5 cm
46. Eser adı: “Cami etüdü” **Yapım yılı:** 1932 – 1933? **Ölçü:** 63.5x48 cm
47. Eser adı: “Manzara – Evler” **Yapım yılı:** 1932 – 33? **Ölçü:** 46x59.2 cm
48. Eser adı: “Kadın Portresi – Açık Yakalı Kadın” **Yapım yılı:** 1932 – 33?
Ölçü: 63.5x48 cm
49. Eser adı: “Kadın Vücudu – Ayakta Çıplak Etüdü” **Yapım yılı:**
Ölçü: 35x24.5 cm
50. Eser adı: “İki Figür – Çıplak Krokileri” **Yapım yılı:** 1933 – 34?
Ölçü: 10.6x17.3cm
51. Eser adı: “Kollarımı kavuşturan kız” **Yapım yılı:** 1937 **Ölçü:** -
52. Eser adı: “Genç Kız” **Yapım yılı:** 1939 ? **Ölçü:** 27.5 x 20.6 cm
53. Eser adı: “Kadın Etüdü” **Yapım yılı:** 1940 **Ölçü:** 32.3 x 20.5 cm
54. Eser adı: “Sanatkarın Portresi” **Yapım yılı:** 1940 **Ölçü:** 63x48 cm
55. Eser adı: “Plaj – Kompozisyon Eskizi” **Yapım yılı:** 1943? **Ölçü:** 16.7x20.8 cm
56. Eser adı: “İstirahat (iki resim)” **Yapım yılı:** 1943 **Ölçü:** 12x11.5 cm
57. Eser adı: “Kompozisyon Eskizi (1)” **Yapım yılı:** 1943 ? **Ölçü:** 8.5 x 10.5 cm
58. Eser adı: “Mobilya Krokileri” **Yapım yılı:** 1955 **Ölçü:** 35 x 49.5 cm
59. Eser adı: “Nü” **Yapım yılı:** 04.02.1948 **Ölçü:** 28.50 x 19.00 cm
60. Eser adı: “Oturan Kadın ” **Yapım yılı:** - **Ölçü:** 21.5x16 cm
61. Eser adı: “Kadın (arkadan)” **Yapım yılı:** - **Ölçü:** 26.5x21 cm
62. Eser adı: “Nü” **Yapım yılı:** - **Ölçü:** 22.5x29 cm
63. Eser adı: “Sedirde Oturanlar” **Yapım yılı:** - **Ölçü:** 22.5x29 cm
64. Eser adı: “İskemlede Kadın” **Yapım yılı:** - **Ölçü:** 31x18.5 cm
65. Eser adı: “Portre Cevat Dereli” **Yapım yılı:** - **Ölçü:** 18x15.5 cm
66. Eser adı: “Oturan Adam” **Yapım yılı:** 1939 **Ölçü:** 20.8 x 13.3 cm
67. Eser adı: “Hasır Koltuktaki Çıplak” **Yapım yılı:** 1939 **Ölçü:** 17.5 x 12 cm
68. Eser adı: “Halil Dikmen’in portresi” **Yapım yılı:** 1940 **Ölçü:** 11.9 x 10.9 cm
69. Eser adı: “Cevat Dereli ve Başka Etüdü” **Yapım yılı:** 1940
Ölçü: 15.8 x 12.2 cm
70. Eser adı: “Ağaçlı Avlu” **Yapım yılı:** 1940 **Ölçü:** 17.5 x 12 cm

71. Eser adı: “Camili Peyzaj” **Yapım yılı:** 1940 **Ölçü:** 11.7 x 15.7 cm
72. Eser adı: “Kadın Portresi” Sanatçının Eşi **Tarih:** 1940 **Ölçü:** 31x25 cm
73. Eser adı: “Yürüyen Çıplak Etüdü” **Yapım yılı:** 1925 **Ölçü:** 31x23.3 cm
74. Eser adı: “Çıplak – Oturan Çıplak Etüdü” **Yapım yılı:**1925 **Ölçü:** 27.5x20 cm
75. Eser adı: “Nü İki Kadın – Ayakta İki Çıplak Etüdü” **Yapım yılı:** 1925
Ölçü: 31x23.3 cm
76. Eser adı: “Oturan Erkek – Sırttan Çıplak Etüdü” **Yapım yılı:** 1925
Ölçü: 31x23.2 cm
77. Eser adı: “Oturan çıplak etüdü” **Yapım yılı:** 1925 **Ölçü:** 28x20.5 cm
78. Eser adı: “Kanepeli Odaiçi” **Yapım yılı:** 1946 **Ölçü:** 31 x 39 cm
79. Eser adı: “Nü” **Yapım yılı:** 1919 **Ölçü:** 42.00 x 33.00 cm
80. Eser adı: “Kendi portresi” **Yapım yılı:** 1923 – 1924 **Ölçü:** -
81. Eser adı: “Münih’te Park” **Yapım yılı:** 1924 **Ölçü:** -
82. Eser adı: “Masye ve iki model” **Yapım yılı:** 1925 **Ölçü:** -
83. Eser adı: “Tabureli Saksı” **Yapım yılı:** 1926 **Ölçü:** 78.5 x 59.5 cm
84. Eser adı: Resim-83, “Tabureli Saksı” (Ayrıntı)
85. Eser adı: “Poz veren Çıplak” **Yapım yılı:** 1926 **Ölçü:** 72.5x51 cm
86. Eser adı: “Minerali peyzaj” **Yapım yılı:** 1929 **Ölçü:** -
87. Eser adı: “Yol” **Yapım yılı:** 1930 **Ölçü:** 59.00 x 45.00 cm
88. Eser adı: “Bereli Kadın” **Yapım yılı:** 1931 **Ölçü:** 54.2x47 cm
89. Eser adı: “Kolu dayalı ayakta çıplak” **Yapım yılı:** 1933 – 1934? **Ölçü:** -
90. Eser adı: “Saksılı sandalye” **Yapım yılı:** 1935 **Ölçü:** 34.5x27 cm
91. Eser adı: “Kratatlı kız” **Yapım yılı:** 1935? **Ölçü:** -
92. Eser adı: “Saksı ve Neyli Natürmort” **Yapım yılı:** 1935 **Ölçü:** 49.5x60.9 cm
93. Eser adı: “Kompozisyon Nakliye Kolu” **Yapım yılı:** 1935
Ölçü: 123.5x195.5 cm
94. Eser adı: “Portre İsmail Hakkı Oygur’ın” **Yapım yılı:** 1935 **Ölçü:**100.5 x 70 cm
95. Eser adı: “İsmail Hikmet Ertaylan Portresi” **Yapım yılı:** 1936
Ölçü:94.8x73.3 cm
96. Eserin Adı: “Gece Baskını” **Yapım Yılı:** 1936? **Ölçü:** -
97. Eserin Adı: “Gece Baskını (eskiz)” **Yapım Yılı:** 1936? **Ölçü:** 31.5x21.5 cm
98. Eser adı: “İsmet İnönü” **Yapım yılı:** 1936 **Ölçü:** -
99. Eser adı: “Manzara–İstanbul Tepelerinden” **Yapım yılı:**1937**Ölçü:**46.5 x 55.5cm
100. Eser adı: “Atatürk Portresi” **Yapım yılı:** 1937 **Ölçü:** 38.2 x 29.3 cm
101. Eser: “Peyzaj” **Yapım yılı:** 1937 – 38? **Ölçü:** 40.5 x 28.8 cm
102. Eser adı: “Köye dönüş – Rize” **Yapım yılı:** 1938 **Ölçü:** -
103. Eser adı: “Sahil – Rize” **Yapım yılı:** 1938 **Ölçü:** -
104. Eser adı: “Kayıkçılar – Rize” **Yapım yılı:** 1938 **Ölçü:** -
105. Eser adı: “Ağaçlı yol – Rize” **Yapım yılı:** 1938 **Ölçü:** -
106. Eser adı: “Rize Müftü Camii” **Yapım yılı:** 1938 **Ölçü:** -
107. Eser adı: “Süleymaniye Camii Avlu Kapısı” **Yapım yılı:** 1938**Ölçü:**34 x 40 cm
108. Eser adı: “Boğaziçi – Boğazda Gemi” **Yapım yılı:** 1938 **Ölçü:** 33 x 41.5 cm
109. Eser adı: “Oturan Kadın-Sanatçının Annesi” **Yapım yılı:**1938**Ölçü:**56x38.2 cm
110. Eser adı: “Çay Ziraati Rize” **Yapım yılı:** 1938 **Ölçü:** 37.2 x 44 cm
111. Eser adı: “Yuvarlak Masa” **Yapım yılı:** 1938 **Ölçü:** 50x61 cm
112. Eser adı: “Ağaçlı Yol” **Yapım yılı:** 1939 **Ölçü:** 32x39.5cm

113. Eser adı: “Peyzaj” **Yapım yılı:** 1939 **Ölçü:** 30.8 x 39 cm
114. Eser adı: “İsmet İnönü Portresi” **Yapım yılı:** 1939 **Ölçü:** 37.5 x 29.2 cm
115. Eser adı: “Atatürk’ün Cenaze Töreni yapıtının eskizi” **Yapım yılı:** 1939
Ölçü: -
116. Eser adı: “Atatürk’ün Cenaze Töreni (Alayı)” **Yapım yılı:** 1939
Ölçü: 149.5 x 230.5 cm
117. Eser adı: “Masalı Natürmort – Meyve Tabaklı Masa” **Yapım yılı:** 1939
Ölçü: 72.5x54 cm
118. Eser adı: “Saatli yuvarlak Masa” **Yapım yılı:** 1939 **Ölçü:** -
119. Eser adı: Manzara **Yapım yılı:** 1939 **Ölçü:** 33.5 x 40.5 cm
120. Eser adı: “Sedirde Kadın – Kanepede Uzanan Çıplak” **Yapım yılı:** 1939 - 40
Ölçü: 49.5x65 cm
121. Eser adı: “Nü – Mavi Örtülü Çıplak” **Yapım yılı:** 1940 **Ölçü:** 48x53.1 cm
122. Eser adı: “Omuzu Açık Kadın” **Yapım yılı:** 1940 **Ölçü:** 45 x 33 cm
123. Eser adı: Çıplak **Yapım yılı:** 1941 **Ölçü:** 93x72 cm
124. Eser adı:” Park” **Yapım yılı:** 1941? **Ölçü:** -
125. Eser adı: “Koltukta Dinlenen Çıplak (Çıplak İstirahat)” **Yapım yılı:** 1941
Ölçü: 61 x 40 cm
126. Eser adı: “Nü” **Yapım yılı:** 1943 **Ölçü:** 34.50 x 30.00 cm
127. Eser adı: “Portre” **Yapım yılı:** 1943 **Ölçü:** 40.5x32 cm
128. Eser adı: “İstanbuldan Peyzaj” **Yapım yılı:** 1943 – 44 ? **Ölçü:** 37.8 x 54.5 cm
129. Eser adı: “Konya’dan Bir Mahalle” **Yapım yılı:** 1944 **Ölçü:** 27.5 x 41.3 cm
130. Eser adı: “Alanya” **Yapım yılı:** 1944 **Ölçü:** 35x46.5 cm
131. Eser adı: “Konya, Şeyh Aliman Çavuşoğlu Mahallesi” **Yapım yılı:** 1944
Ölçü: 33 x 41 cm
132. Eser adı: “Konya’dan bir Sokak” **Yapım yılı:** 1944 **Ölçü:** -
133. Eser adı: “Konya Çeşme Başı” **Yapım yılı:** 1944 **Ölçü:** 27 x 41.5 cm
134. Eser adı: “Sahip Ata Camisi” **Yapım yılı:** 1944 **Ölçü:** 31.50 x 40 cm
135. Eser adı: “Tarlardan Dönenler” **Yapım yılı:** 1944 ? **Ölçü:** 28 x 42 cm
136. Eser adı: “Manzara – Et meydanı” **Yapım yılı:** 1945 **Ölçü:** 26.5 x 40.7 cm
137. Eser adı:” Çeşme Başı” **Yapım yılı:** 1945 ? **Ölçü:** -
138. Eser adı: “Karanfilli Çıplak” **Yapım yılı:** 1945? **Ölçü:** 38.5x31 cm
139. Eser adı: “İstanbul’dan Peyzaj” **Yapım yılı:** 1945 **Ölçü:** 26.5 x 40.7 cm
140. Eser adı: “Sanatçının oğlu Mahmut” **Yapım yılı:** 1945 **Ölçü:** 34.5 x 25 cm
141. Eser adı: “Sanatçının Bereli Kendi Portresi” **Yapım yılı:** 1946
Ölçü: 39.6 x 27.4 cm
142. Eser adı: “Genç Kadın” **Yapım yılı:** 1946 **Ölçü:** 58 x 44 cm
143. Eser adı: “Ağaçlar” **Yapım yılı:** 1946 **Ölçü:** 38 x 46 cm
144. Eser adı: “Tepede Evler” **Yapım yılı:** 1946 **Ölçü:** 33x46 cm
145. Eser adı: “Sokak Manzarası” **Yapım yılı:** 1946 **Ölçü:** 27x 40.5 cm
146. Eser adı: “Fabrika Bacalı Peyzaj” **Yapım yılı:** 1946 **Ölçü:** 25.7 x 34 cm
147. Eser adı: “Komodinli Natürmort” **Yapım yılı:** 1946 **Ölçü:** 31.9 x 46.3 cm
148. Eser adı: “Çamlıca’dan” **Yapım yılı:** 1946 **Ölçü:** 32 x 41 cm
149. Eser adı: “Münzevi Çayırından” **Yapım yılı:** 1946 **Ölçü:** 27 x 40.8 cm
150. Eser adı: “Çırpıcı’dan” **Yapım yılı:** 1946 **Ölçü:** 38 x 55 cm
151. Eser adı: “Sanatçı’nın ilk oturduğu evden görünüm” **Yapım yılı:** 1946 ?

- Ölçü: 25.7 x 34 cm
152. Eser adı: “Eyüp’ten” Yapım yılı: 1946 Ölçü: 27 x 40.9 cm
153. Eser adı: “Manzara – Edirnekapı Eyüpyolu” Yapım yılı: 1946 Ölçü: 38x54.7cm
154. Eser adı: “Kadın Portresi – Pembe Giysili Kadın” Yapım yılı: 1946
Ölçü: 45.5x38 cm
155. Eserin Adı: “Surdışı” Yapım Yılı: 1946 Ölçü: -
156. Eser adı: “Peyzaj’da Çalışan Ressamlar” Yapım yılı: 1947 Ölçü: 46 x 55 cm
157. Eser adı: “İçerenköy’de Jandarma Karakolu” Yapım yılı: 1947 Ölçü: 38 x 55cm
158. Eser adı: “Kapı Önü” Yapım yılı: 1947 Ölçü: 33x46 cm
159. Eser adı: “Model Emine” Yapım yılı: 1947 Ölçü: 36.4 x 27.2 cm
160. Eser adı: “Saat 5’i 36 geçiyor” Yapım yılı: 1947 Ölçü: 38.3 x 55.6 cm
161. Eser adı: “Yatan Çıplak” Yapım yılı: 1947 Ölçü: 38 x 30 cm
162. Eser adı: “Peyzaj” Yapım yılı: 1947 Ölçü: 38 x 46 cm
163. Eser adı: “Köprülü Peyzaj” Yapım yılı: 1947 Ölçü: 37.5 x 54.5 cm
164. Eser adı: “İstanbulda Bir Mahalle (Ev ve arsa)” Yapım yılı: 1947
Ölçü: 33 x 40.9 cm
165. Eser adı: “Mavi Natürmort (Çiçekler ve meyvalar)” Yapım yılı: 1947
Ölçü: 45.5 x 54 cm
166. Eser adı: “Fenerbahçe’den” Yapım yılı: 1947 Ölçü: 33 x 46 cm
167. Eser adı: “İskele” Yapım yılı: 1947 Ölçü: -
168. Eser adı: “Peyzaj – Plaj yolu Caddebostan” Yapım yılı: 1947
Ölçü: 38x46 cm
169. Eser adı: “Natürmort Üzümler” – “Üzümler” Yapım yılı: 1947
Ölçü: 24.5x31.7cm
170. Eser adı: “Çallı İbrahim’in Portresi” Yapım yılı: 1947
Ölçü: 41.3x33 cm
171. Eserin Adı: “Natürmort” Yapım Yılı: 1947 Ölçü: 31 x 23.3 cm
172. Eser adı: “Oda İçi – Sofa ” (Sanatçının Evi) Yapım yılı: 1949
Ölçü: 55x39 cm
173. Eser adı: “Parke Döşemeli Natürmort” Yapım yılı: 1949 Ölçü: 61x49.8 cm
174. Eserin Adı: “Çıplak (Model Melahat)” Yapım Yılı: 1950 Ölçü: 55x46 cm
175. Eser adı: “Fatih’in Türbesi” Yapım yılı: 1950 Ölçü: -
176. Eser adı: “Kazaklı Kadın” Yapım yılı: 1950 Ölçü: 64.6 x 46.5 cm
177. Eser adı: “Pembe Kompozisyon” Yapım yılı: 1959 Ölçü: -
178. Eser adı: Peyzaj Yapım yılı: - Ölçü: 45.5x 29 cm
179. Eser adı: Peysaj Yapım yılı: - Ölçü: 34 x 26 cm
180. Eser adı: “Peyzaj” Yapım yılı: - Ölçü: 21 x 28 cm
181. Eser adı: Çamlıca Bağlar Yapım yılı: - Ölçü: 33 x 41cm
182. Eser adı: “Nü” Yapım yılı: - Ölçü: 41 x 33.5cm
183. Eser adı: - Yapım yılı: - Ölçü: 33 x 43 cm
184. Eser adı: - Yapım yılı: - Ölçü: 30 x 40 cm
185. Eser adı: - Yapım yılı: - Ölçü: -
186. Eser adı: “Limanda Takalar” Yapım yılı: - Ölçü: 36 x 48 cm
187. Eser adı: “Nü” Yapım yılı: - Ölçü: -
188. Eser adı: “Çekiçli Natürmort ve Masa” Yapım yılı: - Ölçü: -

FOTOĞRAF LİSTESİ

Fotoğraf -1.1 Zeki Kocamemi 15 Yaşında

Fotoğraf-2.1. İbrahim Çallı

Fotoğraf-2.2. Sanayi-i Nefise Mektebi Resim Atölyesi 1920 (Sıhhiye Müzesi)

Fotoğraf -2.3. Refet Paşa'nın ziyareti sırasında Sanayi-i Nefise Mektebi'nin tüm öğrencileri hocalarıyla bir arada- 1922.

Fotoğraf- 2.4. Hans Hofmann Atölyesi- 1926

Fotoğraf- 2.5. Hans Hofmann Atölyesi- 1927

Fotoğraf -3.1. İsmail Hikmet Ertaylan- Ağustos 1935-10 Nisan 1936 Akademi Müdür Vekili

Fotoğraf- 3.2. Müstakil Ressamlar ve Heykeltraşlar Birliği Üyeleri 1929'daki Ankara Sergisi'ne giderken: Cevat, Nurullah, Refik, Ali Münip, Zeki, İvon.

Fotoğraf – 3.3.Balıkesir Halk Evinin Himayesinde Müstakil Ressamlar ve Heykeltraşlar Birliği Resim Sergisi Kataloğu- 1937

Fotoğraf- 3.4. Zeki Kocamemi'nin yönetiminde Güzel Sanatlar Akademisi "Desen Atölyesi". 1936-1937 ders yılı.

Fotoğraf- 3.5. 1950 yılında Zeki Kocamemi Atölyesi.

Fotoğraf- 3.6. 1937 Müstakiller Zonguldak Sergisi.

Fotoğraf- 3.7. Zeki Kocamemi'nin Mobilya Krokileri- 1955

Fotoğraf 3. 8. Zeki Kocamemi'nin çalışma masası

Fotoğraf 3. 9. Ressam Ali Çelebi için yaptığı çalışma masası.

Fotoğraf 3.10. Zühtü Müridoğlu'nun Şövaesi.

Fotoğraf 3.11. Öğrenci taburesi

1. GİRİŞ

1.1 ÇALIŞMANIN AMACI

Şimdiye kadar Zeki Kocamemi hakkında 1979 yılında yayınlanmış katalog ve dergi ile gazetelerde yayınlanmış yazılardan başka kaynak olmadığından ressam hakkında monografik bir araştırma ve çalışma yapmak amaçlanmıştır. Sanatçının Türk resim sanatı içindeki yeri ve önemi üzerinde durarak özgeçmişi, Münih Hofmann Atölyesinde aldığı eğitim ve oradaki ortam ve eğitimin sanatına katkıları, İstanbul'a dönüşü ile birlikte Akademideki atölyesi ve kendi sanat anlayışı ile eğitimci kişiliğinin yorumlanması üzerinde durulmuştur. Tüm bunların yanında Türkiye'de Modernizm süreci içinde Zeki Kocamemi'nin yeri ve öneminin vurgulanması amaçlanmıştır. Bu yorumlama yapılırken şüphesiz Kocamemi'nin yapıtlarının plastik açıdan değerlendirilmesinin yapılması kaçınılmazdır. Bu hususta Prof. Adnan Çoker ile yapılan görüşmeler sonucunda değerlendirmeler eserlerin üzerinden yapılmıştır. Hocası Çallı ile resim ve sanatsal yorum karşılaştırması yapılarak bir dönemim geçiş ve yenileşme aşamaları sorgulanmıştır.

Zeki Kocamemi, Türk Modern Resminin en önemli isimlerinden biridir. 1927 yılında Münih'ten Ali Avni Çelebi ile birlikte döndüklerinde Türkiye'de o zamana kadar görülmemiş bir resim anlayışını bu topraklara getirmişlerdir. Böylesine önemli bir sanatçının ve kültür adamının hakkında hiç bir kaynak bulunmaması bu çalışmanın yapılma amacını açıklamaktadır.

1.2 ÇALIŞMANIN KAPSAMI

Türk modernleşmesi kapsamında modern sanatta Zeki Kocamemi'nin rolünü belirlemek, dönemin önemli modern sanat merkezlerinden olan Çallı ve Hofmann atölyesindeki eğitimden aldıklarını irdelenmek ve modernleşme kapsamı içinde sanatını değerlendirmektir. Türkiye'de modernleşme sürecinde Zeki Kocamemi'nin sanat anlayışı tam bir yenileşme hareketidir. Hacim anlayışı bakımından oldukça farklılık getiren bu eserlerin Türk Modern Sanatındaki öneminin vurgulanması ve bu dönemi başlatan bu önemli ressam Zeki Kocamemi hakkında monografik bir çalışmayı kapsamaktadır. Plastik açıdan yapıtlarının değerlendirilmesi yapılırken, aynı zamanda eserlerinin toplu halde bir kaynak dahilinde bulunmaması sebebiyle bu çalışmanın sonunda eserlerinin ulaşılabilen pek çoğu katalog halinde çalışmanın sonunda yer almaktadır.

1.3 ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ

Prof. Adnan Çoker'in Zeki Kocamemi'nin ölümünün 20. yılı anısına düzenlediği sergi kataloğu dışında bir kaç gazete ve dergide çıkan makale dışında kaynağa ulaşamamıştır. Bu sebeple öncelikle öğrencisi ve kendisi de eğitimci sanatçı olan Çoker'le görüşmeler yapılmıştır. Katalogda yer alan bilgiler ışığında değerlendirmeler yapılmıştır.

Zeki Kocamemi'nin sanatçı eğitimci kişiliği hakkında değerlendirmeler yapılmıştır. Sanat eserlerinin değerlendirilmesi ve hocası Hofmann, Çallı ile karşılaştırmaları yapılarak sanatı plastik açıdan değerlendirilmiştir.

Zeki Kocamemi'ye ait ulaşılabilen resimlerin fotoğrafları çekilerek bir katalog oluşturulmuştur. İstanbul Resim Heykel Müzesi, Ankara Resim Heykel Müzesi, İzmir Resim Heykel Müzesi, arşivleri ve katalogları taranmıştır. Çeşitli gazete ve dergilerde Zeki Kocamemi ile ilgili yazılar taranmış ve derlenmiştir. Özel koleksiyonlarda bulunan eserlerine ulaşılmış ve o kişilerle birebir görüşmeler yapılmıştır. Müzayede kataloglarına ulaşılmış ve eserlerin görsellerine ve künyelerine ulaşılmıştır. Müzeler, koleksiyonerler, müzayede evleri ve bu konuda bilgi sahibi olabilecek kişiler aracılığıyla pek çoğu kayıp olan eserlerinin pek çoğuna ulaşılabilmiştir. Bu resimler tezin katalog kısmında tarif sırasına göre; Desenler, Gravürler, Sulu Boyalar ve Yağlı Boyalar olmak üzere başlıklara ayrılarak gruplandırıldı. Siyah beyaz resimlerinden çok renklilerine ulaşılmaya çalışıldı. Bunun için titiz bir çalışmayla müzayede taraması yapıldı ve koleksiyonerlerin yardımı alındı.

Zeki Kocamemi'nin öğrencisi ve Türk resim sanatında önemli bir yere sahip olan aynı zamanda eğitimci Prof. Adnan Çoker'le yapılan görüşmelerde Zeki Kocamemi'nin eğitimci yönü ve sanatçı kişiliği yorumlandı. Çoker atölye hocası Zeki Kocamemi'nin yapıtlarını karşılaştırmalar yaparak değerlendirdi. Kendi sanatı, Çallı Ve Hans Hofmann dörtgeninde Zeki Kocamemi eserleriyle yorumlandı.

2. ZEKİ KOCAMEMİ'NİN ÖZGEÇMİŞİ

Ahmet Zeki Kocamemi 1900 yılında İstanbul, Fatih'te doğdu. Babası Evkaf müfettişiydi. Büyükbabası 1818-1889 yılları arasında yaşamış olan Abdurrahman Sami Paşa'nın (1795-1878) oğlu Suphi Paşa'dır.¹ Zeki Kocamemi'nin ailesi 17. yüzyılın ilk yarısında, çeşitli devlet hizmetlerinde, sancak beyliği ve Ağrıboz muhafızlığında bulunmuş, Beylerbeyi ünvanlı Gazi Kocamemi'ye kadar ulaşır. Abdülatif Suphi Paşa'nın diğer bir oğlu olan Hamdullah Suphi Tanrıöver (1885-1966), Zeki Kocamemi'nin amcasıdır.

Zeki Kocamemi, ilköğrenimini Hadika-i Meşferet Mektebi'nde, orta öğrenimini özel olarak yapmıştır. 1916 senesinde Sanayi-i Nefise Mektebi Alisi'ne girmiştir. Aynı yıl 16 yaşına girdiğinde babasını kaybedince, ağabeyi ve kız kardeşiyle birlikte büyükbabası Abdülatif Paşa'nın konağına yerleşmiştir. Böylece bir yandan çalışıp ailesine yardım ederken, diğer yandan da Sanayi-i Nefise Mektebi Alisi'ne devam edebilmiştir. Galerî öğretmeni Hikmet Onat'tı. (1882-1977) Bu dönemde antik heykellerden desen ve ornanan (bezeme-motif) çalışmaları yapmıştır. **(Resim 1)** 1918 yılında İbrahim Çallı (1882-1960) Atölyesindeyken 22 Mart tarihinde askerlik hizmetine başlamış ve 1 Şubat 1919'da İhtiyat Zabıt namzedi (Yedek subay adayı) olarak terhis edilmiştir. Yeniden Sanayi-i Nefise Mektebi Alisi'nde Çallı Atölyesinde çalışmaya başlamıştır. Bu dönemde desenler ve yağlı boya çalışmalar yapmış ve Galatasaray Sergilerine katılmıştır. 1922 yılında Akademi'den mezun olmuştur.

1922 yılı Mayıs ayında Ali Avni Çelebi (1904-1993), Ratip Aşir Acudoğlu (1898-1958), Kenan Yontuç (1904-1995) Münih'e resim eğitimi için gitmişlerdir. Daha önceden Münih'te bulunan Sabiha Bozcalı (1903-1998) onlara yol gösterdi ve Heinemann'ın özel atölyesinde çalışmaya başladılar. Aynı yıl Aralık ayında Ahmet Zeki Türk Ocağı aracılığıyla Münih'e giderek arkadaşlarına katıldı ve birlikte Heinemann'da çalışmaya başladılar. 1923 yılı Eylül ayında Ahmet Zeki ve arkadaşları, Münih Akademisi giriş sınavlarını kazanamadıklarını öğrenerek Heinemann Atölyesine geri dönmüşlerdir. Heinemann atölye ücretini artırdığından Zeki Kocamemi oradan ayrılıp Hans Hofmann'ın özel sanat okuluna girmiştir. Kocamemi ve Ali Avni birlikte çalışmaya başlamışlardır. Kocamemi 1926 yılında Münih'te en önemli yapıtlarından “Tabureli Saksı”, “Poz Veren Çıplak” ve “Otakçılar” adlı tablolarını gerçekleştirmiştir. **(Resim 83-85-38)**

¹ Abdurrahman Sami Paşa (1795 – 1878); Osmanlı veziri, Morada doğmuştur. Yunan isyanında babası şehit düşmüş, kendisi de annesiyle birlikte esir olmuştur. 1823'te esirlikten kurtularak Mısır'a gitmiş, Mısır'da önemli vazifelerde bulunmuştur. 1848'de ferik rütbesiyle İstanbul'a gelmiş valiliklerde ve 1856'da maarif nezaretinin ilk kuruluşunda maarif nazırlığında bulunmuştur. Daha sonraları Girit valiliği ve Ayan üyeliğinde bulunmuştur. Tasavvuf ve felsefe ile ilgili çeşitli eserleri vardır.

Fotoğraf 1.1: Zeki Kocamemi 15 yaşında

1927 yılı Mayıs ayında Ahmet Zeki Türkiye'ye dönmüştür. Bu yıl içinde Temmuz ve Ağustos aylarında katıldığı Türk Sanayi Nefise Birliği Resim Şubesi 11. Galatasaray Resim Sergisindeki yapıtları o dönem sanat çevresinin tepkisine karşın, modern anlayışta Türk resminin öncülüğünü yapmıştır. Bu yıl içinde Müstakil Ressam ve Heykeltıraşlar Birliğini kurma fikirleri Paris'te “La Coupole” kahvesinde atılmıştır.

Türkiye'ye dönüşünden sonra aynı yıl içinde çeşitli sergilere katılan Ahmet Zeki, 25 Ekim 1927'de Trabzon Lisesi resim öğretmenliğine atanmıştır. 14 Kasım'da Trabzon'daki görevine başlayan Ahmet Zeki'nin öğrencileri arasında Bedri Rahmi Eyüboğlu da bulunuyordu. 11 Aralık'ta Trabzon Askerlik Şubesine başvurarak kayıt yaptırmıştır. 1928 yılı 11 Ocak'ta Güzel Sanatlar Akademisinden Yüksek Okul bitirme belgesi almıştır. Mayıs ayında görev yaptığı Trabzon Lisesi ders yılı sonu son sınıf öğrencilerinin oynadığı Eşber Tragedyası için dekorlar gerçekleştirmiştir. 1 Ağustos'ta Taşkışla'da 45 günlük askerlik stajını bitirerek 18 Eylül 1928'de Zabıt Vekili olarak terhis olmuştur. Zeki Kocamemi 1 Ekim tarihinde Trabzon Lisesindeki görevinden ayrılmış ve İstanbul'a dönmüştür.

15 Temmuz 1929'da Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliği kurulmuştur ve Nizamnamesi yayınlanmıştır. Birliğin üyelerinin sıralanışı Refik Fazıl (Epikman), Cevat Hamit (Derele), Şeref Kâmil (Akdik), Mahmut Fehmi (Cûda), Nurullah Cemal (Berk), Hale Asaf, Ali Avni (Çelebi), Ahmet Zeki (Kocamemi) Muhittin Sebati, Ratip Aşir (Acudoğlu) ve Fahrettin Arkunlar şeklinde birliğin tüzüğünde yer almışlardır. Kurucuları arasında Ahmet Zeki Kocamemi de bulunmuştur ve bu dönemde çeşitli sergilere katılmıştır.

Zeki Kocamemi, 5 Nisan 1930 yılında, Güzel Sanatlar Akademisinde İç Mimarlık Bölümünde Prof. Philipp Günther'in (1929-1958) asistanı olarak Muallim Muavinliğinde bulunmuştur.² Kocamemi, bu görevine 10 Eylül 1933 yılına kadar devam etmiştir. 26 Haziran 1930'da Ahmet Zeki, Münih'te tanıştığı Emilya ile evlenmiştir. Eşini model olarak kullandığı önemli yapıtlarından “Bereli Kadın” adlı tablosunu 1931 yılında gerçekleştirmiştir.³ (**Resim 88**) Kocamemi, 1933 yılı 1 Ekim'inde, 10 Ağustos 1936'ya kadar sürecek olan Güzel Sanatlar Akademisi Dahili Mimarı ve Mobilya Muavinliği görevine atanmıştır. 1934 yılında Ahmet Zeki, Kocamemi soyadını almıştır. 1935 yılında en önemli yapıtlarından “Mekkare Erleri” ni (**Resim 93**) ve “İsmail Hakkı Oygur'ın Portresi” ni (**Resim 94**) gerçekleştirmiştir. 10 Ağustos 1936'da Resim Atölye öğretmenliğine naklen terfi etmiştir ve ölümüne dek bu görevde kalmıştır. 1937 yılı 7 Eylül-22 Ekim arasında yedek subaylık ve ardından 45 günlük stajla Takım Komutanlığı görevlerinde bulunmuştur. 1938 yılında C.H.P'nin düzenlediği “Yurt Gezileri” nin birincisinde Kocamemi Rize'ye gitmiştir. Burada 6 yapıt gerçekleştirmiştir. Bunlar: “Rize Müftü Camii” (**Resim 106**), “Rize Çay Ziraatı” (**Resim 110**), “Ağaçlı Yol” (**Resim 105**), “Kayıkçılar” (**Resim 104**), “Sahil” (**Resim 103**), “Köye Dönüş” (**Resim 102**) tür. Sanatçı, 1939'da “Atatürk'ün Cenaze Töreni” (**Resim 116**) adlı en büyük boyutlu tablosunu Güzel Sanatlar Akademisinde gerçekleştirmiştir. Bu yapıtı aynı yıl (1939) I. Resim ödülünü kazanmıştır.⁴ 1941 yılı 28 Mayıs-21 Ekim arasında Piyade Teğmen olarak askerlik hizmetini gerçekleştirmiştir. 1942 yılı Mayıs ayında Kocamemi'nin oğlu Mahmut doğmuştur. 1944 yılında sanatçı, C.H.P. tarafından son yurt gezisinde Konya'ya gönderilmiştir. Burada bulunduğu süre boyunca “Çeşme Başında Konyalı Kadınlar” kompozisyonunu, “Bir Mahalle” (**Resim 129**), “Meram'dan”, “Konya'dan Peysaj” çalışmalarını gerçekleştirmiştir. Bunun dışında birkaç peysaj daha ve bir de portre çalışması yapmıştır.. Bir ay kaldığı Konya'da C.H.P'nin Konya'ya gönderdiği Yurt Gezileri Resim Sergisinin Komiserliği ve Halkevi Resim Kurslarını yönetmekle görevlendirilmiştir.

Zeki Kocamemi, 1959 senesinin 3 Mayıs'ında gece saat 23.00'de evinde enfraktüs geçirerek hayata veda etmiştir. Bir gün sonra Karacaahmet Mezarlığında toprağa verilmiştir.

² Soyadı pek çok yerde Günther biçiminde yazılsa da, doğrusu Günther'dir. (Güzel Sanatlar Akademisinde 100. Yıl Mimar Sinan Üniversitesi, İstanbul 1983.)

³ Adnan Çoker'le yapılan görüşme notlarından, 22 Mayıs 2010 (yayımlanmamıştır)

⁴ Birinci Devlet Resim Heykel Sergisinde I. Resim ödülünü kazanan “Atatürk'ün Cenaze Töreni” resmine ödül olarak 500 TL verilmiştir. [Adnan Çoker (Hazırlayan), **Zeki Kocamemi**, Toplu Sergiler-5, İ. D. G. S. A. Yayını, İstanbul 1979, s. 61]

2.1. EĞİTİM

2.1.1. Sanayi-i Nefise Mektebi Çallı Atölyesinde Aldığı Eğitim

Çallı atölyesi, Meşrutiyet döneminden başlayarak Cumhuriyet'in ilk yıllarını içine alan uzun bir zaman sürecinde Türk resim sanatının geçirdiği evreleri bizzat oluşturan, ışık tutan, ressam Çallı ve onun yetiştirdiği ressamlar ve ürettikleri resimleri kapsamına alır. Türk resminin kendini var ettiği ve kanıtlandığı bir dönemi (Meşrutiyet Dönemi) kapsar. Bu dönemde saray ve çevresi tarafından desteklenen bir resim sanatı ilk kez saray çevresinin dışına taşarak varlığını toplum içinde yaygınlaştırmaya başlamıştır. Çallı atölyesinin bir başka önemi de Türk resminin önemli ustaları bu atölyede doğrudan resim öğrenimi görerek yetişmişlerdir. Çallı, 20. yüzyılın hemen ilk yıllarında resim sanatımızın önemli ustalarına öncü olmuştur.

Fotograf 2.1. İbrahim Çallı

Atölyesine ve öğretilerine geçmeden önce biyografisine değinirsek, İbrahim Çallı 1882-1960 yılları arasında yaşamıştır. Çallı, ilk resim derslerini, askeri okula girmek için geldiği ve çeşitli işler yapmak zorunda kaldığı İstanbul'da resim dersleri veren bir öğretmenden almıştır. Daha sonra Kapalıçarşı'da çalışan ressam Ruben Efendi'den resim öğrenmiştir. 1906 yılında Şeker Ahmet Paşa'nın oğlu İzzettin Bey'in aracılığıyla Sanayi-i Nefise Mektebi Alisi'ne girmiştir. Altı yıllık okulu üç yılda bitiren Çallı, 1910 yılında Maarif Nezareti'nin açtığı 'Avrupa'ya tahsile gönderilecek öğrenciler' yarışmasında 'Çıplak Adam' ve 'Hareket Ordusunun Muhafız Alayından Maksut Çavuş' adlı tablolarıyla birinci olmuştur. Aynı yıl Hikmet Onat ve Ruhi Arel'le birlikte Paris'e resim öğrenimine gönderilmiştir. Paris'te geçirdiği eğitim ve öğretim dönemi Çallı ve sanatı için önemli bir döneme işaret eder.

İbrahim Çallı, Namık İsmail, Hikmet Onat, Nazmi Ziya Güran ve Avni Lifij'le birlikte Paris'te Ecole Nationale des Art Decoratifs'de Fernand Cormon'un (1845-1924) atölyesinde dört yıl resim çalışmıştır. 1914 yılında Birinci Dünya Savaşı çıkınca süresini doldurmadan yurda dönmüştür. Sanayi-i Nefise Mektebi'nde Vallaury'nin yardımcılığına getirilen Çallı, aynı yıl 1.11.1914'de Resim Bölümü yağlı boya atölyesi öğretmeni olarak resmen göreve başlamıştır.

İbrahim Çallı, Fransız izlenimciliğini Türk resmine taşıdığı gibi bambaşka bir yol çizerek Türk resmini klasik öğretilerin sınırlarından çıkarıp yeni bir doğa ve figür anlayışı getirmiştir. Figür, Akademik anlayışta uygulamış fakat çevresi Empresyonist anlayışa yakın bir anlayıştadır.⁵ Çallı, Türk resminde üsluba getirdiği yenilik dışında sanat anlayışına ve sanatçı hayatına da yeni bir bakış açısı getirmiştir.

Fotoğraf 2.2. Sanayi-i Nefise Mektebi Resim Atölyesi 1920 (Sıhhiye Müzesi). Oturanlar soldan; Refik (Epikman), Cevat (Dereli), Saim (Özeren), Mustafa (Tokat). Hocalar: Çallı İbrahim Bey, Hikmet Bey (Onat), Harilaos Ksantopulos. Ayaktakiler: Necmettin Halil, Elif Naci, Ali (Çelebi), Kadri (Atamal), Mahmut (Cuda), Şeref (Akdik), Nazif, Mithat (Özar), Kirkor, Zeki (Kocamemi), Cavit, Sıhhiye Müze Müdürü oğlu, Ara.

Kocamemi, 1916 yılında babasının ölümüyle birlikte, kardeşiyle beraber büyükbabası Abdülatif Paşa'nın konağına yerleşmiş ve aynı yıl Sanayi-i Mektebi Alisi'ne girmiştir. Galeri öğretmeni Hikmet Onat'tı. Bu dönemde Kocamemi, daha çok antik heykellerden desen ve ornoman (bezeme-motif) çalışmaları yapmıştır. 1918 yılında İbrahim Çallı atölyesinde çalışmaya başlamıştır. Kocamemi bu dönemde bu iki temel atölyede eğitim almıştır. Bir yıl hazırlık dönemi olarak düzenlenen desen atölyesi Hikmet Onat'ın öğretilerinde çalışırken yağlıboya resim atölyesinde İbrahim Çallı eğitimi önemini koruyacaktır. İbrahim Çallı ve Hikmet Onat, Sanayi-i Nefise'nin atölyelerine yepyeni bir anlayış getirmişlerdir. Hikmet Onat bir yıllık desen atölyesinde, Çallı ise yağlıboya atölyesinde hizmet vermiştir. Hikmet Onat

⁵ Adnan Çoker'le yapılan görüşme notlarından ,22 Mayıs 2010. (yayımlanmamıştır)

atölyesinde desen çalışmak, öğrencilere doğruyu görmek, sağlam desen çizmek yetisini katarken Çallı özellikle resmi sevmenin ne demek olduğunu öğretmiştir. Bir çok sanatçı Çallı'nın güçlü kimliği ile yönettiği atölyesinden özgüvenini kazanmış ve sanata tutkun olarak mezun olmuştur.⁶

Fotoğraf 2.3. Refet Paşa'nın ziyareti sırasında Sanayi-i Nefise Mektebi'nin tüm öğrencileri hocalarıyla bir arada- 1922. (Üst soldan ikinci Zeki Kocamemi)

Öğrencilik dönemi içinde Galatasaray Sergilerine katılan Kocamemi, atölyenin en başarılı öğrencilerinden biridir.⁷ Akademide'ki hocalığı sırasında Çallı, Şeref Akdik, Refik Ekipman, Saim Özeren, Elif Naci, Mahmut Cuda, Muhittin Sebati, Ali Çelebi, Zeki Kocamemi gibi kendisinden sonraki sanatçı kuşağının önde gelen ressamlarının yetişmesinde etkili olmuştur. Çallı'yı ilk kez 1929'da tanıyan ve onun atölyesinde bir yıl çalışan Bedri Rahmi Eyüboğlu, babasına Çallı'nın şunları söylediğini belirtir: "Oğlunu derhal Avrupa'ya gönder. Bizden alacağımı aldı, bundan ötesini müzelerden alacak. İmkanın varsa, hiç düşünmeden gönder çocuğunu." Bu sözler Çallı'nın sanat eğitiminde köklü gelişmelerden ve yeniliklerden yana olduğunu göstermektedir.

⁶ Kıymet GİRAY, *Çallı ve Atölyesi*, 50-51

⁷ Adnan Çoker (Hazırlayan), *Zeki Kocamemi*, Toplu Sergiler-5, İ. D. G. S. A. Yayını, İstanbul 1979, s. 60

Çallı genellikle modele dayalı çalışmalar yaptırıyordu. Bütün hafta süren bu çalışmalar, hafta sonunda Çallı'nın eleştirileriyle yeniden yorumlanıyordu. Eleştirilerinde genellikle bedenın başa göre oranı, ayakların yere basması ve beden ağırlığının tek ayak üzerine verilmesi gibi konular ağır basıyordu.

2.1.2. Hans Hofmann ve Atölyesi

Zeki Kocamemi, Münih Hans Hofmann (1880-1966) Sanat Okulunda 1923 yılından İstanbul'a dönüş yılı olan 1927'ye kadar eğitim görmüştür. Kocamemi o tarihlerden itibaren deformasyon, hacim (volüm) ve konstrüksiyon kavramlarından etkinlenmişti. O yıllarda Almanya'da ünlü ressam, mimar ve heykeltıraşlar bir arada bulunmaktaydı. Yeni akımlardan, Picasso ve Cézanne'dan, Delaunay'dan etkilenerek Hofmann'ın sanat ve eğitim anlayışıyla birlikte Türkiye'ye döndüğünde 'Modern Türk Resmi'nin başlatıcılarından biri olmuştur. Kocamemi'nin Türkiye'ye getirdiği özgün ve yenilikçi sanat anlayışına bakmadan önce Münih'te hocası olan Hans Hofmann'a, onun sanat anlayışına ve ardından eğitim anlayışına değinmek daha doğru olacaktır.

Hans Hofmann, yaşadığı dönemin Avrupasında modern sanat akımlarının ortaya çıkışına tanık olmuş ve günümüzde öncü kabul ettiğimiz pek çok ressamla ilişki içinde bulunmuş dönemin önemli ressam ve eğitimcilerinden biridir. Kocamemi, Münih'te aldığı eğitim ve ortamın da etkisiyle sanat anlayışını ortaya koymuş ve geliştirmiştir. Bunu yaparken de Hofmann'dan etkilenmemesi düşünülemez.

Joan Georg Hofmann 21 Mart 1880 tarihinde Almanya'da Weissenburg'da doğmuştur. Ailesi Hofmann altı yaşındayken, babasının hükümette bir yöneticilik makamına atanması üzerine Münih'e taşınmıştır. On altı yaşındayken Hofmann evden ayrılmış ve Bavyera Eyaleti Kamu İdaresi Başkanlığında babasının sayesinde bulunduğu işte çalışmaya başlamıştır. Çalıştığı yer mühendislik ve inşaat projeleri alıyormuş ve burada edindiği deneyim, Hofmann'ın mekanik konularda teknik bilgisini geliştirmesine yardım etmiştir. Hofmann'ın daha sonra öğrencilerine de söylediği üzere, kendisi Aristoteles Mantığına dayalı, bir bilim adamı olarak yetiştirilmiştir. Ona temel bilgileri öğreten hocaları sürekli geleneksel yaklaşımlar içinde bulunmuştur. 1898'de onu izlenimcilikle tanıştıran Willi Schwartz ile karşılaşmıştır. Hofmann, yüzyılın sonunda Münih'te yaygın bulunan Secessionist (Ayrılıkçı) akımdan etkilenmiştir.

Hofmann, kendisini Berlinli zengin süpermarket sahibi Philip Freudenberg'in yeğeni ile tanıştırmış olan, Willi Schwarz sayesinde, 1904 yılından itibaren Paris'te yaşamaya başlamıştır. Freudenberg, ona Paris'te yaşayacak ve öğrenim görecektik kadar parayı vermiştir. Empresyonizm ve Post Empresyonizm eğitimi almaya başlamıştır. Burada 20. yüzyılın sanatına şekil verecek olan pek çok sanatçıyla

tanışmış ve arkadaş olmuştur. Hofmann'a göre Paris'te bulunduğu yıllar içinde, görsel sanatlar alanında ortaya çıkmış bütün devrimci değişiklikler içiçeydi. Bu sıralarda Fransa'da Fovizm ve Kübizm, İtalya'da Fütürizm, Almanya'da ise Ekspresyonizm akımları yayılmaya başlamıştır. Bazı biyografilerde Hofmann'ın Matisse'in devam ettiği Academia de la Grande Chaumiere'de taslak kurslarına gittiği yazılıdır. Hofmann, Matisse'in renk derslerini iyi öğrenmiştir. Hatta daha sonra Clement Greenberg'in de iddia ettiği gibi; Amerika'da 1930'lu yıllarda Matisse'in renk derslerini Matisse kadar iyi öğretebilmiştir.⁸ Bu doğrultuda Kocamemi'nin renk anlayışında Hofmann etkisi şüphesiz görülecektir.

Hofmann, Paris'te Pablo Picasso, George Braque, Juan Gris ve Robert Delaunay ile aynı sanat ortamında bulunmuştur. Özellikle Robert Delaunay dan etkilenecek renkler ve kompozisyonla ilgili teorisini geliştirmeye başlamıştır. Hofmann, William Seitz'a kendisini, Seurat konusunda bilinçlendiren kişinin Delaunay olduğunu söylemiştir. Kübizmin ve Fovizmin ortaya çıkışına Paris'te tanık olmuştur. Hofmann, 1908 ve 1909'da ilk sergisini Berlin'de açmıştır. Bu yıldan 1914 yılına kadar karısıyla birlikte bir dinlenme dönemine girerek Kossika'ya gitmiştir.

Hofmann, 1914'de hasta olan ablasını ziyaret etmek için Münih'e gitmiştir. 1914'te I. Dünya Savaşı'nın başlamasıyla birlikte Almanya'da kalmak zorunda kalmıştır ve Paris'e geri dönememiştir. Bu tarihte (1914) tüberküloz olması sebebiyle savaşa katılmamasına karar verilmiştir. Wassily Kandinsky'nin (1866-1944) "Sanatta Zihinsellik Üzerine" adlı kitabından Hans Hofmann çok etkilenmiştir.⁹ Kandinsky Hofmann'a bir akrilik resim hediye etmiş; bu resim Hofmann'ın tüm hayatı boyunca ona eşlik etmiştir.

1915 yılında Hofmann Münih'te kendine ait olan "Bildende Kunst"u açmıştır. Georgenstrasse 40 München adresinde bulunan sanat okulu bahçe içinde bir kulübede açılmıştır. 1918'den sonra Hofmann'ın okulu uluslararası tanınmış bir okul haline gelmiştir. Eğitim olarak Paris'te aldığı Kübizm ve Fovizm temelli eğitim vermiştir ve özellikle Matisse ile Delaunay'dan gördüğü sanat görüşünü eğitim anlayışına yansıtmıştır. Hofmann'ın sanat teorisi; ders konusunda ilk bakışta Münih'te ve Paris'te ziyaret ettiği atölyelere benziyordu. Hofmann eski ustaların kompozisyon düzenine saygı göstermiştir. Akademik teknik ve doğrusal çizgisel perspektif ile barok dönemin ışık -gölgesine saygısı vardı ama anatomik araştırmalara tamamen karşı bir yaklaşımı olmuştur. Böylece öğrencileri onun yöntemiyle resim yüzeyindeki boşluk ve mekan üzerinde durmuşlardır. Hofmann'a göre hareket ve volüm etkisi resimde önem taşımıştır. Aynı zamanda bunun gücüyle düzlemler arasında hareketler ortaya konmuştur. Düzlemler arasında gerginlik ortaya çıkarak, aynı zamanda renk kontrastları yaratılmıştır. Sanattaki geleneksel unsurları

⁸ Özkan EROĞLU, **Hofmann Atölyesinde Çalışan Türk Ressamları ve Türk Resmine Katkıları**, (İ.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, devam etmekte olan doktora tezi-2010)

⁹ Kandinsky sanat anlayışını 1912 yılında yayımlanan "Sanatta Zihinsellik Üzerine" adlı kitapta açıklamıştır.

modern sanatın konseptine uyumlu hale getirmiştir. Hofmann öğretileri, düşünceleri ve yazıları gibi hiçbir zaman, bir tek sanat akımına bağlı kalmamıştır. Hofmann'ın stili, daha çok hayranı olduğu; filozof ve sanatçıların teorilerinin karışımı olmuştur. Whistler, Lorenzo Lotto ve Gauguin gibi farklı kaynaklardan ilham alıp, onları kendi süzgecinden geçirerek kendi felsefesini oluşturmuştur. Münih'te verdiği derslerde daha önceleri yaptığı gibi genellikle öğrencileriyle Pazar günleri düzenli olarak gittiği Alte Pinakotek'deki Rembrandt, Piero Della Francesca, Giotto ve diğer sanat harikalarından ilham alarak oluşturduğu hareket ve kompozisyon diyagramlarını kullanmıştır. Ayrıca fotoğraflar ve röprodüksiyonlardan da yararlanmıştır. Bununla birlikte dünyanın her yerinden sanat öğretmenlerini ve öğrencilerini okuluna çekmiştir. Avrupa'nın modern sanatının Amerika'ya ulaşmasını sağlayan isimlerden en önemlisi olmuştur. Hacimlerin birbirine olan zıtlığı ile aktif boşluklar yaratmak üzerine kurulu felsefesini resmetmek için küplerden onları çevreleyen boşluğa olduğu kadar, bir grup küpten diğerine oklar çizmiştir. Teorilerini eski ustaların eserleriyle olduğu kadar modern eserlerle de örneklendirmesine rağmen, insanlar daha inandırıcı bulduğu için, eski ustaları tercih ettiğini kabul etmiştir.¹⁰

Savaş boyunca çok fazla öğrencisi olmamıştır ama savaş sonrası yıllarda uluslararası ünü çabuk yayılmış olduğundan, başta Amerikalı öğrenciler olmak üzere, diğer ülkelerden de öğrenciler atölyesini doldurmuştur. 1918'den itibaren her yaz Hoffmann, Avrupa'nın belli beldelerinde kurslar açmıştır. Kurslarına mekan olarak güzel manzaralı Alpler'i (Murnau ve Herrsching), Ragusa, Capri ve St. Tropez'i seçmiştir. Hofmann'ın Paris ile olan ilişkisi önce Avrupa'da, sonra Amerika'da okuluna öğrenci çekmede önemli rol oynamıştır.

Öğrencilerine ödev olarak verdiği portre çalışmalarını kendisi de bir öğrenci gibi çalışmıştır. Ama bu çalışmalardan, 1920'lerin sonlarına ait olanları günümüze ulaşmamıştır. Hofmann için baş plastik bir şekildir. Bu plastik şekil sadece dış yüzeyi temsil etmez. Plastik şeklin boyutları da vardır. Bu nedenle portreyi fotoğraf anlamında değil, plastik anlamda benzerlik ve değişik mekan boyutları yaratmak için bir fırsat görmüştür.

Fotoğraf 2.4. Hans Hofmann Atölyesi- 1926

¹⁰ Özkan EROĞLU, **Hofmann Atölyesinde Çalışan Türk Ressamları ve Türk Resmine Katkıları**, (İ.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, devam etmekte olan doktora tezi-2010)

Hofmann portre çalışmalarında sıradan modeller kullanmıştır. Hofmann, portrenin ilginç ve önemli olan plastik karmaşıklığını ortaya koymuş, çizgileri ise her zaman açık ve kendini ele vermiştir. Manzara resimlerinde ise eğrileri, dağları ve ağaçları; daha köşeli olan mimari yapılardan ayırmak için kullanmıştır.

1940'ların ortalarına kadar Hofmann, okulunda öğrencilerine üç kategoride ödev vermiştir. Bunlar portreler ve figür çalışmaları, manzaralar ve iç mekanlar ile natürlüklerdir. Hofmann'ın insan vücuduna bakış açısı nesnelere bakış açısına benzemekle birlikte zaman zaman da insan vücuduna doğrusal bir form olarak bakmıştır. Bazı figürleri simgesel olmaya daha yakın, bazıları ise insan formunu özgürce deforme etmesiyle Picasso'ya yakındır. Öğrencilerine “Yüzeyleri figürlerle ilişkili düşünün, bir yüzeyi hareket ettirdiğinizde alın ile göğüs arasında daha büyük bir boşluk yaratabilirsiniz” demiştir.¹¹ Bu düşünceyi Zeki Kocamemi de daha sonraları kendi atölye hocalığı sırasında öğrencilerine açıklamıştır: “Bulacağınız planlar, örneğin modelin göğsünün genişliği ya da omuzla boyun arasındaki uzaklık uçak alanı kadar geniş izlenimi vermeli.”¹²

Hofmann Amerika'da “Soyut Ekspresyonizm”in ateşleyicisi olmuştur. “Sanat gerçek olan maddeye, konuya bağlı değil, asıl daha çok yaşanan sanatsal ve onunla beraber gelen gerçeklerle ilgilidir” demiştir.¹³

1930'da eski öğrencilerinden biri Hofmann'ı Amerika Berkeley Üniversitesi'ne davet etmiştir. 1932'de Nazilerin iktidara gelmesiyle birlikte Münih'teki okulu kapatarak Amerika'ya gitmeye karar vermiştir. 1930'lu 1940'lu yıllarda Matisse'den öğrendiği formları Amerika'da devam ettirmiştir. Ayrıca portre, manzara ve natürlük çalışmalarına devam etmiştir. 1940'tan sonra resimleri daha soyut olmaya başlamış ve Paris'le bağlantısını bırakmamıştır.

Hofmann'ın doğa çıkışlı renkli kübizme, giderek Cézanne'a kadar inen öğretisi yalnızca doğanın dış görüntüsünü yansıtan natürlük, peysaj gibi sanatın temel kategorilerini ya da sanat biçimlerini değil özünü; plan, modülasyon, boşluk ve yapı gibi sanatı kökünden sarsan yenilikçi değerleri kapsıyordu. Nesnenin çözümsel sorunları, plan, volüm ve boşluğu vurgulama yöntemleri, kübizmin çevreye yaydığı dikkate değer bilgi ve deneylerdir. Bu bilgiler Münih Hofmann Sanat Okulu'da da kişisel deneylere yönelik olarak değerlendiriliyordu. Hofmann nesnenin görüntüsünü değil, kavramını vurgulamak için, yaratılan devingen mekan içinde abartma, uzatma, bükme, eğme gibi sorunları kapsayan biçim bozma yöntemini gösteriyor.¹⁴

¹¹ Özkan EROĞLU, **Hofmann Atölyesinde Çalışan Türk Ressamları ve Türk Resmine Katkıları**, (İ.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, devam etmekte olan doktora tezi-2010)

¹² Adnan Çöker (Hazırlayan), **Zeki Kocamemi**, Toplu Sergiler-5, İ. D. G. S. A. Yayını, İstanbul 1979, s.3

¹³ Özkan EROĞLU, **Hofmann Atölyesinde Çalışan Türk Ressamları ve Türk Resmine Katkıları**, (İ.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, devam etmekte olan doktora tezi-2010)

¹⁴ A.g.m., 4.

Kocamemi'nin Matisse'le doğrudan bir ilgisi olmamıştır. Bir batılı eleştirmen "Matisse'in renklerini Matisse'in kendinden çok Hofmann'dan öğrenebilirsiniz" diyordu.¹⁵ Kocamemi'nin Münih dönemindeki geniş yüzeyli renkli düzenleri, Hofmann öğretisinin uzantılarıdır. Kocamemi, bu öğretille Hofmann atölyesinde tanıştı. Kocamemi'nin daha önce çalıştığı atölyesi olan Çallı'da akademik çalışan bir öğrenci dört yıl içinde bu yepyeni kavramlarla donatılmış olarak ülkesine gelip, 'Türk Modern Resmi'ni Ali Avni Çelebi ile birlikte başlatmıştır. Bu yeni resmin kavram ve uygulamalarını Türkiye'ye getirmiştir.

Hofmann atölyesinde aynı yıllarda Ali Avni Çelebi de eğitim almıştır. Ali Çelebi Hofmann atölyesini, ortamı ve hocasını şöyle anlatmıştır: "Hofmann'ın özel akademisine girmiştik. Ama onu çok yadırgadım, çok aykırı gelmişti. Aykırı gelen konstrüksiyonlar, karakterler ve ekzajare edilen hareketler ve terkipler. Yani ifrata varan hamleler. Yumuşak değil sert bir ifadesi vardı. Sonra biz o sertliği bir yerde yumuşak görmeye başlamıştık. Yadırgadığımız sertliği, o dobra dobra olan şeyleri zamanla anlamaya başlamıştık. Hofmann atölyesinde sabah dokuzdan on ikiye kadar kurdesuar vardı. Üç model poz verirdi, bunları onbeş dakikada çizmek icap ederdi. Gerek proporsiyon, karakter, gerekse ekzajare bize verilen bir etüd eğitimiydi."¹⁶ Burada Ali Çelebi'nin başlangıçta yadırgadığı durumu Kocamemi ile birlikte paylaşımları kaçınılmazdır. Onlara başlangıçta aykırı gelen fakat daha sonra alıştıkları sertlik onların I. Galatasaray Sergisi ile başlattıkları 'Türk Modern Resmi'nin başlangıcını oluşturacaktır. Resmin izlenimci bir anlayıştan çok bir yapıt gibi bir abide gibi ele alınması düşüncesi, konstrüksiyona verilen önem Hofmann'ın eğitiminden ve sanatından etkilerini çokca bulacağımız bir anlayıştır.

Zeki Kocamemi, 1922 yılının Aralık ayında Türk Ocağı hesabına Almanya'ya resim öğrenimine gönderilmiştir. Aynı yılın Mayıs ayında Münih'te öğrenim görmek için bulunan arkadaşları, Ali Avni, Ratip Aşir ve Kenan'ın aralarına katılmıştır. Daha önce orada bulunan Sabiha Rüştü'nün (Bozçalı) yönlendirmesiyle Yahudi asıllı Heinemann'ın atölyesine girmişlerdir. İlk yıl, kısa bir süre Mahmud Cûda (1904-1987) da onlarla birlikte ancak Cûda, sanat hayatı boyunca daha farklı ve analitik bir sanat anlayışından ziyade akademizme yakın bir yoldan gittiğinden buraya ayak uyduramamış, burs başvurusu olumsuz karşılanmış ve Cuda İstanbul'a dönmüştür. Diğerleri, 1923 yılının Eylül ayında, Münih Akademisi'nin giriş sınavlarına katılmış fakat kazanamamışlardır. Heinemann atölyesinin ücretini arttırdığından tekrar oraya da dönmemişler ve böylelikle Türk resmi için bir dönüm noktası oluşturacak anlayışın eğitimini aldıkları Hans Hofmann'ın (1880-1966) atölyesine girmişlerdir. Aralarında sadece Ahmet Zeki Kocamemi'nin bursu vardır. Ali Avni Çelebi ekonomik sıkıntı ve atölyeye uyum gösterememesi sebebiyle aynı yıl 10-11 ay kadar kalıp geri döneceği Berlin'e Klene atölyesine gitmiştir. 1924 yılında devlet bursu olarak tekrar Münih'e dönmüştür. Zeki Kocamemi 1927 yılı Mayıs ayında İstanbul'a

¹⁵ Adnan Çoker (Hazırlayan), **Zeki Kocamemi**, Toplu Sergiler-5, İ. D. G. S. A. Yayını, İstanbul 1979, s.3

¹⁶ Kaya ÖZSEZGİN, "Ali Avni Çelebi Hızır Gibi Genç Kalan", **Milliyet Sanat**, Sayı:278 (15 Aralık 1991), 28.

dönene kadar aralıksız olarak Hans Hofmann okulunda eğitimini sürdürmüştür.

Fotoğraf 2. 5. Hans Hofmann Atölyesi- 1927

Zeki Kocamemi'nin öğrenimine katılan Avrupa süreci, atölye deneyiminin yeni boyutlara ulaşmasını sağlarken, bulunduğu canlı sanat ortamının sorunlarına ve gelişmelerine de tanıklık etmesini sağlamıştır. 22 yaşında bir Türk genci, Almanya'nın değişim içinde olan sosyal, ekonomik ve politik yapısı içinde hızla gelişen ve değişen sanat ortamında dört yıl geçirmiştir. Çocuklukları I. Dünya Savaşı'nın ve İstanbul'un işgalinin karanlık yıllarında geçen bu gençlerin Avrupa ile iletişimin iyice zayıfladığı bir dönemde yetiştikleri düşünülürse oldukça zor geçen bir eğitim süreci yaşadıkları kesin gözükmektedir. Zor koşullarda sanat eğitimi gören gençlerden biri olan Kocamemi de Münih'te öğrenim döneminin ağır çalışma temposu içinde, ait olduğu, bireyi bulunduğu toplumun tinsel ve nesnel kaynaklarıyla bütünleşen düşünce yapısı dünya görüşüyle çevresinde gelişen sanat olaylarını değerlendirecek ve öznel bir yol duyarlığına teknik becerisine, yeteneğine uygun özgün bir üslup bulacaktır.¹⁷

Avni Çelebi Almanya'daki eğitimiyle ilgili: "Hofmann atölyesine başladığım zaman, onun görüşlerini önce yadırgadım. Gençtim. Sanat Yolculuğuna yeni çıkmıştım. Bu büyük ustanın görüşleri bir hamlede kavranamazdı elbette. Çalışmalar ilerledikçe sırları çözmeye başladım." demektedir.¹⁸

Yine sanatçı: "Almanya'da gördüğümüz sanat öğretimi, Kübizm, Dışavurumculuk ve Konstrüktivizm üzerine kurulmuştu. Çallı'nın görüşü, dış izlenimleri değerlendiriyordu. Dışavurumculuk ise, içerik ve psikolojik yönden hacimlerin ağırlıklarını, planlarını değerlendirip mekan sorununu çözer." açıklamasıyla nasıl bir sanat anlayışı ile yoğrulduğunu ortaya koyuyordu.¹⁹ Türk resim sanatının bu döneminde sanatçıların çoğu, bazı farklılıklar gösterebilir de, temelde doğa kaynaklı ve Cezanne'a dayanan bir resim dili geliştirmeye çalışmışlardır. Ali Avni Çelebi doğaya bağlı kübist anlayıştan yola çıkarak geliştirdiği çalışmalarında, nesnelere niteliklerini bozmamaya ve kübizmin bireşimci yönünden yararlanmaya çalıştı.

¹⁷ Kıymet GİRAY, **Müstakil Ressamlar ve Heykeltraşlar Birliği**, 118

¹⁸ Kaya ÖZSEZGİN, "Ali Avni Çelebi Hızır Gibi Genç Kalan", **Milliyet Sanat Dergisi**, Sayı:278 (15 Aralık 1991), 29.

¹⁹ A.g.m., 31.

Gönül Gültekin'in de vurguladığı gibi Çelebi'nin desen anlayışını örnekleyen çalışmalara bakıldığında düz, köşeli ve eğri çizgilerle, nesnelere plastik niteliklerini kaybettirmeden, fakat ayrıntısız kurt bir yapı içinde işlendiği görülmektedir.²⁰ Sanatçı geniş planları, çizgilerin yönlerindeki ve tonlarındaki değişimlerle belirlenmiş, kitlesel yapı oluşturmuştur. Sanatçı bu durumu: "Yukarıdan aşağıya çizilen bir çizgi ile ters yönde çizilen çizginin etkisi farklıdır." şeklinde açıklamıştır. Sanatçının yapıtlarında çizginin gücü önem kazanırken, nesnelere hacimleri ve ağırlıkları özellikle vurgulanmıştır. Sanatçının yapıtlarında biçimleri deforme etme anlayışı, hocası Hofmann'ın önerilerinden kaynaklanıyordu. Hofmann, öğrencilerine nesnelere plastik niteliklerinin yanında, psikolojik özelliklerinin de önemsenmesi gereken öğeler olduğunu öğretiyordu.

Ali Avni Çelebi'nin Hofmann atölyesi çalışması olan "Nü" çalışmasında figürün tablonun neredeyse tümünü kaplayan ve çevresiyle uyum sağlayacak biçimde işlenmesi, konunun düşünsel bir mekan içinde düşünülmesinin de bir göstergesidir. Çelebi'nin biçimlerinde görülen kare, üçgen, daire gibi geometrik yüzeylerle değişiklik yaratılmış, biçim tek düzelikten kurtulmuştur. Çizgi ve planların ritmik yapısındaki bu değişik anlayış biçimi, doğal görünümünden uzaklaştırarak, dinamik bir deformasyona ulaştırmıştır.²¹

Ahmet Zeki Kocamemi de çalışmalarında nesnelere ağırlığını ve hacmini vurguluyor, yapı ve boşluk kavramlarına özel bir önem veriyordu. Kuşkusuz, renk her sanatçı için ifade gücünü doğrudan etkileyen bir öğeydi. Hofmann'a göre renk, güçlü, plastik bir araçtı ve her renk yeni bir biçim yaratıyordu.

3. ZEKİ KOCAMEMİ'NİN EĞİTİM GÖREVİ ÜSTLENDİĞİ YILLARDA GÜZEL SANATLAR AKADEMİSİ

3.1. Göreve Başladığı Yıl Güzel Sanatlar Akademisinde Ortam ve Eğitim

Zeki Kocamemi'nin Akademi'de göreve başlaması İç Mimarlık Bölümünde gerçekleşmiştir. Prof. Ginther'in yardımcısı olarak 5 Nisan 1930 yılında başladığı İç Mimarlık Bölümündeki görevi üç yıl sürmüştür. Kocamemi, bu görevine 10 Eylül 1933 yılına kadar devam etmiştir. 1933 yılı 1 Ekim'inde, 10 Ağustos 1936'ya kadar sürecek olan Güzel Sanatlar Akademisi Dahili Mimarı ve Mobilya Muavinliği görevine atanmıştır. Kendi atölyesinin başına geçmesi bundan sonra gerçekleşmiştir.

²⁰ Gönül GÜLTEKİN, **Ali Avni Çelebi**, 48.

²¹ Ahmet Kamil GÖREN, "Tuval Üzerinde Mantık Yansımaları Ali Avni Çelebi", **Antik & Dekor**, Sayı: 78, 2003, 105.

1930 yılında Zeki Kocamemi'nin İç Mimarlık Bölümünde Muallim Yardımcısı olarak göreve başladığında akademinin adı 1929 yılında değiştirilmiş haliyle Güzel Sanatlar Akademisiydi. Zeki Kocamemi'nin Münih'ten dönüşüyle birlikte Akademi'nin durumuna bakmak yerinde olacaktır.

1926 yılı, Sanayi-i Nefise Mekteb-i Alisi için önemli bir tarihtir. Yıllarca elverişsiz binalarda eğitim yapan ve sürekli yer değiştiren kurum, bu yüzden koleksiyonunun ve atölye malzemelerinin önemli bir bölümünü yitirmişti. Ama artık kalıcı bir mekan elde ediliyor, Fındıklı'daki Meclis-i Meb'usan binasına taşınılıyordu. Zeki Kocamemi'nin atölye hocalığına geçtiği yıl olan 1936 yılında Burhan Toprak Güzel Sanatlar Akademisi müdürlüğüne getirilmiştir.

1927 yılına dek kullanılan Sanayi-i Nefise Mekteb-i Alisi adı, 1928 yılında Sanayi-i Nefise Akademisine, 1929 yılında ise Güzel Sanatlar Akademisine dönmüştür.

Zeki Kocamemi'nin İç Mimarlık Bölümünde göreve başladığı tarihten 1959 ölümüne dek sürecek Akademi hocalığı döneminde Akademi'de müdürlük yapan isimlere bakacak olursak; Haziran 1927'den Ağustos 1935'e kadar Namık İsmail Akademi müdürüdür. Namık İsmail'in müdürlüğünden sonra Zeki Kocamemi'nin bir portresini de yaptığı İsmail Hikmet Ertaylan yaklaşık bir yıl sürecek olan Akademi vekil müdürlüğü görevine getiriliyor. Ağustos 1935'ten 10 Nisan 1936'ya kadar sürecek olan müdür vekilliği döneminde Kocamemi'nin yaptığı portresinde Adnan Çoker'in verdiği bilgiye göre portredeki kişinin Ertaylan olduğu 1979 tarihli sergi kataloğu basıldığında bilinmiyordu. **(Resim 95)** Bu katalogta "Bay ?" olarak isimlendirilmişti. Sonraları Adnan Çoker kendisinde bulunan bir fotoğrafı bu portre ile karşılaştırdığında portredeki kişinin İsmail Hikmet Ertaylan olduğunun bilgisini vermiştir.²² **(Fotoğraf-3.1)**

²² Adnan Çoker'le yapılan görüşme notlarından, 22 Mayıs 2010. (yayımlanmamıştır)

Fotoğraf 3. 1. İsmail Hikmet Ertaylan

30 Ocak 1933 tarihinde Almanya’da Nasyonal Sosyalistlerin iktidara gelmesi, bu ülkedeki herkes gibi öğretim üyeleri için de olumsuz koşullar ortaya koymuştu ama ; aynı zamanda bu koşullar, Akademi yönünden bir dönüm noktası sayılabilirdi. Almanya’da işten uzaklaştırılan öğretim üyelerinin Türkiye’ye çağırılması; “Akademi Reformu” olarak anılan bir dönemin başlangıcı niteliğindedir. Burhan Toprak’ın Akademi müdürlüğü sırasında; Leopold Levy’nin Resim Bölümüne, Rudolf Belling’in Heykel Bölümüne, Ernest Egli, Bruno Taut ve Robert Vorthözer’in Mimariye, Philip Ginther ve Marie Louis Sue’nun Tezyini Sanatlar Bölümüne gelişi, modern bir eğitimin olanaklarını yaratmıştır.²³ Yabancı öğretim üyelerinin eğitime kazandırdığı dinamizm, genç kuşağa ait Türk öğretim kadrosunun da oluşumunu sağlamıştır. Örneğin Resim Bölümünde Bedri Rahmi Eyüboğlu, Cemal Tollu, Sabri Berkel, Cevat Dereli, Ali Çelebi, Zeki Kocamemi, Nurullah Berk ve Zeki Faik İzer, Heykel Bölümünde de Nijad Sirel, Ali Hadi Bara ve Zühti Müritoğlu gibi isimler kurumun eğitim düzeyinin giderek yükselmesinde büyük rol oynadıkları gibi, Türk sanatı için de birer kazanç olmuşlardır.²⁴

Bedri Rahmi Eyüboğlu Leopold Levy’nin Kocamemi hakkındaki düşüncelerini şöyle aktarıyor:

“Otuz altıdan kırkdokuz yılına kadar beraber çalıştığımız Leopold Levy, bir kelime ile Kocamemi’ye hayrandı. Bazen onun haline tavrına bazen resimlerine uzun

²³ Ahmet Öner Gezgin (Editör), “Adnan Çoker”, **Akademiye Tanıklık-1 Güzel Sanatlar Akademisine Bakışlar Resim/Heykel**, Söyleşi: Canan Suner, Sedat Balkır, 2003, 16.

²⁴ A.g.m, s.17

uzun bakar: “Bu adamda evliyalardan bir şeyler var” derdi. Alman kültürü ile yetişen Kocamemi, biraz da hocası Çallı'nın etkisiyle Akademi Resim Bölümü başına tepeden inme gelen bu Fransızı yadırgamıştı. Resim bölümüne büyük bir titizlikle hoca seçen Levy, bir tek kelime Fransızca bilmediği halde Kocamemi'yi derhal hocalığa aldı.”²⁵

3.2. Müstakil Ressamlar ve Heykeltraşlar Birliği

Cumhuriyet döneminde kurulan ilk sanatçı birliği olan Müstakil Ressamlar ve Heykeltraşlar Birliği, Refik Epikman, Cevat Dereli, Şeref Akdik, Mahmut Cuda, Nurullah Berk, Hale Asaf, Ali Avni Çelebi, Zeki Kocamemi, Muhittin Sebati, Ratip Aşir Acudoğlu ve Fahrettin Arkunlar tarafından İstanbul'da 15 Nisan 1929'da kurulur. Adını Fransa'daki La Societé des Artistes Indépendants'dan (Bağımsız Sanatçılar Birliği) alan ve resmi kuruluşunu 15 Temmuz 1929'da gerçekleştiren birliğin, aynı tarihli nizamnamesinde amacı şu şekilde tespit edilmiştir: “Müstakil Ressam ve Heykeltraşlar Birliği, resim ve heykel sanatlarının memleketimizde henüz inkişaf etmekte olduğunu nazarı itibare alarak, bu sanatların terakkisi için sağlam esasların ve emin temelin mevcudiyetini elzem addeder ve san'atın kendine has temiz ve yüksek serbestisi ile çalışarak hizmeti de gaye bilir (madde 2).”²⁶

İlgili nizamname uyarınca hazırlanan çalışma programında ise şu ilkeler yer alır:

“1: Maddi istiklalin temini.

- A- Memlekette san'atı inkişaf ettirmek vazifesini haiz olan Maarif Vekaletini ikaz ve san'atkarları muvafık işlerde istihdam ile serbest bir surette çalışmalarını temin etmek.
- B- Türkiye dahilinde Hükümetin veya müesseselerin heykel, resim ve tezyinata ait siparişlerini cemiyet namına almak için mücadele etmek.
- C- Teşhir edilen eserleri satmak için ticari teşebbüsler yapmak.

2: San'atkarlara muhit temini.

- A- Şahsi teşebbüsler veya Maarif vasıtasıyla azanın İstanbul'da kalmalarını temin etmek.
- B- Cemiyete bir bina bulmak, san'atkarlara hususi bir mahfil temin etmek kütüphane tesis etmek. Teavün (yardımlaşma) ve hasta sandığı tesis etmek.
- C- Cemiyetin varidatını tezyid (artırma) için balolar, müsamereler vermek.

3: Haricin Tenviri (aydınlandırma)

²⁵ B. R. EYÜBOĞLU, “Öğretmenim ve Arkadaşım Zeki Kocamemi”, Adnan Çoker (Hazırlayan), **Zeki Kocamemi**, Toplu Sergiler-5, İ. D. G. S. A. Yayını, İstanbul 1979, s.11

²⁶ Kıymet GİRAY, **Müstakil Ressam ve Heykeltraşlar Birliği**, 45.

- A- İstanbul’da ve Ankara’da galeri ve müzeler inşa ettirmek. Resim ve heykel atölyeleri açmak, neşriyat yapmak, konferanslar vermek.
- B- Büyük vilayetlerde sergiler açmak.
- C- Memleket haricinde sergiler açmak ve ecnebi san’atkarlarını memlekette sergi açmak için davet etmek.”²⁷

Fotoğraf 3. 2. Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliği Üyeleri 1929’daki Ankara Sergisi’ne giderken: Cevat, Nurullah, Refik, Ali Münip, Zeki, İvon.

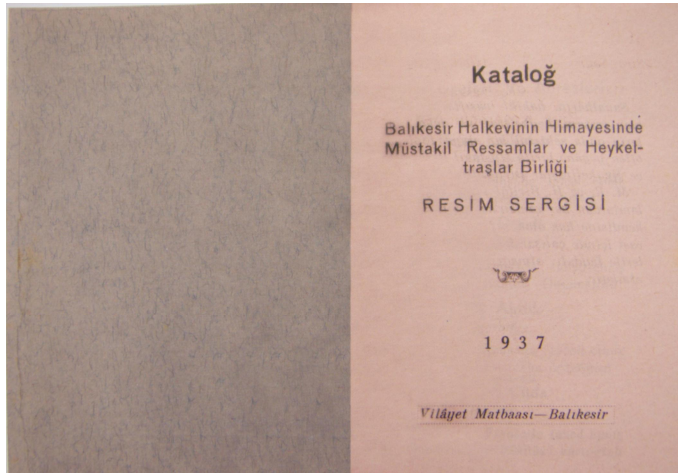
Bireysel imkanlarla veya devletin sağladığı olanaklarla Paris ve Münih’te sanat eğitimlerini pekiştiren Müstakiller, belirledikleri programları doğrultusunda, Cumhuriyet ilkelerine koşut olarak idealist atılımları ile dikkati çekmiş, resim sanatının yaygınlaştırılması bağlamında İstanbul dışında bir çok kentte sergiler düzenlemiş, yaptıkları yayınlarla da halkı bilgilendirme misyonunu yüklenmişlerdir. Değişen, kalkınan ve modernleşen Türkiye’yi ele aldıkları yapıtlarında, I. Dünya Savaşı sonrası Batı form anlayışları, diğer bir deyişle, Alman Dışavurumculuğu, geç kübist etkiler ve konstrüksiyon eğilimleri hakimdir. Konstrüktif desen anlayışına verilen önem, yapıtlarda geometrik kurguyu birinci plana taşıırken, nesne ve figürlerin hacimsel değerlerini öne çıkarır.²⁸

Form anlayışları ile Müstakiller’in, 1914 Kuşağı’nın İzlenimciliğine tepki gösterdiklerini Nurullah Berk şu şekilde dile getirir: “Bu yüzyılın başında, Kübistler, Konstrüktivist-inşacılar, İzlenimciliğin o yumuşak, buğulu havasına karşı gelerek sert, kesin bir geometrikleşmenin yardımıyla çizgi yapısını ön plana almışlardı.

²⁷ A.g.k., 48.

²⁸ Semra GERMANER, “Cumhuriyet’in Renkleri Biçimleri”, **Cumhuriyet Döneminde Resim Sanatı**, İş Bankası Yayınları 1999, 17

Hofmann, André Lhote, Gromaire gibi yapıcı ressamların atölyelerinde çalışmış olan gençler, -ki Tollu, Çelebi, ve Kocamemi bunların arasındaydı- yapıcı kaygıyı memleketimize getirmekle Çallı kuşağının İzlenimciliğine bir tepki yaratmış oluyorlardı. Müstakiller'in... başlıca karakterini bu tepkide aramak ve Türkiye'de açılan modern dönemin anlamını onda aramak gerekir. Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliğinin üyelerinin, Türk resim sanatının gelişim evresinde uyguladıkları biçem dönüşümünü ve bu dinamizm içinde kavramların nasıl yerleştiği önemli bir konudur. Zeki Kocamemi'nin uyguladığı resim tarzı daha önce Türk resim sanatında görülmemiş bir biçemi ve kavramı beraberinde getirir. Bu biçem Cézannevari resim yapmak kavramının ötesinde taklit etmeye karşı olan ve yeniden kurmayı "inşa etmeyi" doğuran konstrüksiyona önem veren bir yaklaşımdır.²⁹

Fotoğraf 3.3. Balıkesir Halk Evinin Himayesinde Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliği Resim Sergisi Kataloğu- 1937

“Türk resim sanatının gelişim evresinde önemli bir biçem dönüşümünün temsilcisi olarak kabul edilen Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliği üyeleri, yıkılan imparatorluk sonrası büyük bir dinamizm ile kurulan Cumhuriyet Türkiye’sinin de bu dönemde taşıdığı yeni bir dünya görüşü, yeni bir atılım şevki, yeni bir yapılanma konumuna uygun düşen bir biçem anlayışının temsilcileri oldu. Bu yeni biçemin karşılığı resim sanatı tarihimizde konstrüktif, kurmacı, inşacı gibi terimlerle karşılanmaktadır.”³⁰

Müstakiller hareketinin uygulamaya çalıştığı biçem özelliklerinin belirginleşmesinde Ahmet Zeki Kocamemi ve Ali Avni Çelebi’nin öne çıkma nedenlerine bakıldığında, bu iki sanatçının, hocaları, kübist ve dışavurumcu

²⁹ Nurullah BERK, **50. Yılda Resim Sanatımız ve Gelişmeleri**, 111

³⁰ Ahmet Kamil GÖREN, “Resmi Kavramlarla İnşa Eden Sanatçı: Zeki Kocamemi (1900-1959)”, **Antik & Dekor**, Sayı: 89, 2005, 87.

biçemiyle bilinen Hofmann'ın da etkisiyle resmin biçim, yüzey, hacim, boşluk, plan, modülasyon, hareket gibi kendine özgü öğelerini kendi bağlamlarında ele alarak değerlendirip, bu kavramlarla nasıl resim yapacaklarını ciddi bir sorun olarak düşünmeleri ana özellik olarak dikkat çeker.

Ali Avni Çelebi'nin de içinde yer aldığı 'Müstakiller' ve ardından kurulan 'd grubu'nun sanat ortamını yönlendirdiği yaklaşık 1930 ile 1950 arasındaki yılların, sosyal, kültürel, sanatsal açıdan çok hareketli yıllar olduğu ve sanata ilişkin, edebiyatçı, düşünür, yazar, sanatçı ve entelektüel çevrelerden yazıp çizenlerin çokluğu dikkat çekmektedir. Dönemin gazete ve dergilerinde eski kuşak olarak adlandırılan '1914 Kuşağı' üyeleri ile özellikle 'd Grubu' üyelerinin karşılıklı çekişmeleri sanat ortamını hareketlendirmekteydi. Her iki grup hareketinin temsilcileri aynı zamanda hocaları da olana eski kuşağın izlenimci anlayışına karşı çıkarak yeni kavramlar ortaya atmaya başladılar. Hiç kuşkusuz içinden geçilen dönem, yaşanan ortamda ortaya çıkan bazı terimler kavram kargaşalarına neden olmuştur.³¹

3.3. Zeki Kocamemi Atölyesi

Zeki Kocamemi'nin hocalığı akademiden önce 1927 yılının Kasım ayında Trabzon Lisesine atanmasıyla başlamıştır. 14 Kasım'da göreve başlayan Kocamemi'nin oradaki görevi altı yedi ay sürmüş ardından istifasını vererek İstanbul'a geri dönmüştür. Buradaki hocalığı sırasında Bedri Rahmi Eyüboğlu Kocamemi'nin öğrencisi olmuştur. Bedri Rahmi, Kocamemi'nin kısa bir dönem öğrencisi olmasına rağmen üzerinde oldukça farklı bir etki bırakmıştır. O günleri Bedri Rahmi oldukça ayrıntılı bir şekilde anımsar:

“Yıl sonuna doğru oldukça genç bir resim öğretmeni geldi. İlk defa o aramızdan birisini resim öğretmeni olarak yazı tahtasının önüne oturttu. Modelimiz sınıfın en belalısı, okulun en ele avuca sığmaz öğrencilerinden birisi idi. Hocamız, ne olur ne olmaz gözönünde bulunsun, sınıfı altüst etmesin diye onu model seçmişti. Laboratuvar aletleri üstüne ihtisas yapan sınıf birincilerinde bir telaş, bir kıyamet sormayın!.. Neresinden başlamalı, ağızından mı burnundan mı, kulaklarından mı, yalnız baş mı, bütün gövde mi?..Sınıfın o günkü halini hiç unutmam! Modelimiz önce fotoğraf çektiren köylüler gibi kasıldı, put gibi dört beş dakika durdu. Sonra oğlana fenalıklar geldi. Başladı kıpır kıpır kıpırdamaya. Eli cetvelsiz, dili yumuşak, konuşurken kızaran genç öğretmenimiz, bugün Akademimizin en kıymetli hocalarından Zeki Kocamemi'nin ta kendisi idi.”³²

³¹ Ahmet Kamil GÖREN, “Tuval Üzerine Mantık Yansımaları Ali Avni Çelebi”, *Antik & Dekor*, 18.

³² Turan EROL, *Günümüz Türk Resminin Oluşum Sürecinde Bedri Rahmi Eyüboğlu, Yetiştirme Koşulları, Sanatçı Kişiliği*, 18.

Kocamemi öğrencilerin canlı modelden çizdikleri resimlere birer birer bakmış ve o güne kadar “bir tek çizgi çizemem” diye üzülen bir çocuğun yaptığı resme ilgi göstermiş. Bedri Rahmi'nin hiç unutmadığı bir eleştiri yapmıştır:

“İyi, güzel ama dönmüyor!”

O gün Kocamemi öğrencilerine bu sözün anlamını açıklayabilmek için Cézanne'ın resimlerini kitaptan göstermiştir. Ne var ki Bedri Rahmi, “dönmüyor” sözünün ne anlama geldiğini ancak, dört beş yıl sonra, resim öğrenimi yaparken kavrayacaktır. Doğrusunu söylemek gerekirse, Kocamemi'nin öğrencilerinin düzeyine uygun bir resim dersi yöntemi uyguladığı söylenemez. Aslında o yıllarda bu konuya göre hazırlanmış resim öğretmenlerimiz de yoktu. Çocuklar ve resim konusu eğitimimize daha sonraları girecek bir sorun olacaktır. Genç ve deneysiz öğretmen Kocamemi, “hacim, plan, ileri, geri, istif” gibi yapısalcı resmin sorunlarını derslerinde öğrencilerine anlatamamıştır, ama ders yılı sonunda son sınıf öğrencilerinin oynadığı “Eşber” oyunu için yaptığı dekorlarla herkesi kendine hayran etmiştir.³³

Öğrencilerinden ve Türk resminin önemli ustalarından Adnan Çoker Zeki Kocamemi Atölyesini 1979 yılında kendisinin hazırladığı Zeki Kocamemi sergi katalogunda şöyle anlatıyor:

“Zeki Kocamemi benim de hocam oldu. Onu, öğrencilik dönemimin ikinci yılı başında (1945-1946) Güzel Sanatlar Akademisi'nin ikinci katındaki atölyesinde tanıdım. Bu, kruvaze ceketinin düğmeleri açık adam, atölyeye girdi, doğrudan sobaya yürüdü ve onu karıştırmaya başladı. Doğrusu önce kendisini hoca değil, sobayla ilgili kişi sandık. Belki de bu tavır, öğrenci ile ilişki kurma konusunda kendisinin çekingenliğini yansıtıyordu. Evet, sobayı, bu üç boyutlu biçimin, silindirin içini, dışını karıştırdı. Sonra çıplak modele ayakta ve şimdiki görüşüme göre ustaca bir poz verdi. Bir de öğrencilere, bekleyen bizlere yaklaşarak şövalelerimizi, modele ve ışığa uygun bir biçimde yerleştirdi. Çalışmaya ve öğrenmeye başladık böylece. Sanatın güç yılları bizim için kolay yıllarını izliyordu. 1947 yılında Prof. Vedat Ar'ın desteğiyle (o günün diliyle dessin animé'ye) çizgi-filme çalışıyorduk. Bu arada atölye çalışmaları doğal olarak aksıyordu. Şövalede çalışmakta olduğum bir resmi gören hocamın, bana ve dessin animé ile ilgili arkadaşşıma dönerek “Animeciler resmi kolaylaştırdınız” dediğini anımsarım. Bizim için meslekte yeni bir dönemin başlamasına bu sözler neden olmuştur. Kocamemi'nin öğretisi kesin ve açık olduğu kadar kolaya ve ucuza karşıydı. Bazen eline bir palet alır, üzerinde iki renk karışımı ile neler bulunabileceğini gösterir, bir başka gün nasıl desen yapılması gerektiğini uygulayarak anlatırdı. Doğaya bağlı ve doğadan üretilen Kübizim'le, özellikle konstrüksiyonla ilgili anlayışını, biçim ve çevre ya da biçimin sınırlı boşlukta yer alması ile açıklıyordu. Kısası, sanatının da

³³ B. R. EYÜBOĞLU, “Öğretmenim ve Arkadaşım Zeki Kocamemi”, Adnan Çoker (Hazırlayan), **Zeki Kocamemi**, Toplu Sergiler-5, İ. D. G. S. A. Yayını, İstanbul 1979, s.9

başlıca kaynağı olan doğadan yola çıkarak çalışmayı geliştirmeyi öğütlerdi. Konuşmaktan çok çizerek ve boyayarak göstermeyi ön gören bir yöntem uygulardı atölyesinde. Kağıda, tuvale derinlemesine çizilen, boyanın çizgi, ton ve renkle atölyedeki nü'nün gerçek boyutlarına yaklaşılmamasını, hatta onun deformasyon yöntemi ile aşılmasını, volümü çevreleyen boşluk izleniminin yakalanmasını isterdi. “Öyle görüp uygulayacaksınız ki, göz modelin arkasından dolaşsın “ya da” elle tutulacakmış gibi görünmeli” derdi.³⁴ Derinlik ve uzaklık konusunda da son derece dikkatli olan gözlemine ve deneyini bize aktarıyordu. “Bulacağınız planlar, örneğin modelin göğsünün genişliği ya da omuzla boyun arasındaki uzaklık uçak alanı kadar geniş izlenimi vermeli” derdi. Bu sorun Türkiye’de ilk kez kendisi ve Ali Çelebi tarafından gerçek anlamıyla uygulandı.”³⁵

Fotoğraf 3. 4. Zeki Kocamemi’nin yönetiminde Güzel Sanatlar Akademisi “Desen Atölyesi”. 1936-1937 ders yılı. Soldan sağa: Fuat İzer, bir Rum öğrenci, Emel Cimcoz (Korutürk), Rebia, Ferruh Başağa, Zeki Kocamemi, Anita Atanasova (Bulgar), Yahya Bölükbaşı, Model Melahat.

Kocamemi’nin eğitim sırasında önem verdiği konular arasında, hacim ve plan önemli bir yer tutmaktaydı. Sanatçının çalışmalarında, doğadaki üç boyutlu geometrik biçimler “üç boyutlu biçimleri çözme yöntemi” ile aydınlığa kavuşturuluyor; bu biçimler giderek üç boyutlu yorumlanıyor ve bu süreçte biçimin ağırlığı korunuyordu. Kocamemi “Ayak yere sağlam basmalı”, ifadesini kullanarak, yerin –zeminin- de sağlam olması gerektiğini ortaya koyuyordu. Böylece, uçak alanı kadar geniş sırtlar ve kalçaları sağlam zeminler kolaylıkla taşıyabilirdi. Bu anlayıştan uzak kalan hiçbir resim konusu olamazdı. İster bir insan, ister bir nesne olsun, betimlenen şeyin planları belirgin ve hacimleri ağırlıklı bir dünyanın kuralına uymak

³⁴ Adnan Çoker (Hazırlayan), **Zeki Kocamemi**, Toplu Sergiler-5, İ. D. G. S. A. Yayını, İstanbul 1979, s.3

³⁵ Adnan Çoker (Hazırlayan), **Zeki Kocamemi**, Toplu Sergiler-5, İ. D. G. S. A. Yayını, İstanbul 1979, s.60-61

zorundaydı.³⁶

Adnan Çoker, Kocamemi'nin hocalığından bahsederken, aynı zamanda onun öğretisini de çok iyi anlatmaktadır. Öyle ki Türkiye'de modern resmin başlangıcı olan bu önemli ressamın öğretisi hem atölyedeki öğrenciler hem de Türk Modern Resmi için bir yeniliktir.

Fotoğraf 3.5. 1950 yılında Zeki Kocamemi Atölyesi. Ön sıradakiler soldan: Nurhayat Evcı, Fatma, Adnan Çoker, Zeki Çakaloz, Sabri Erımel, Güzin. Ortada oturan: Zeki Kocamemi. Çevresindekiler soldan: Lütfü Günay, Nil, Sevim, Fatma, Payıdar, Hilal Şanda, İsmet, Nevzat, Hikmet, Ali Durukan, Mahmut, Yılmaz Merzifonlu, Kemal Bilensoy, Yüksel.

Kocamemi, hocalık yaptığı dönemlerde çok açık ve kesin hatlardan oluşan bir yöntemin sahibiydi. Onun öğrencisi olan Adnan Çoker'in bu konuda aktardıklarına bakacak olursak Kocamemi'nin sanat anlayışının özelliklerini özet olarak görebiliriz. Çoker, hocasının öğretisini şu şekilde özetlemektedir: "...Doğaya bağlı ve doğadan üretilen Kübizm ve özellikle konstrüksiyonla ilgili anlayışını, biçim ve çevre, ya da biçimin sınırlı boşlukta yer alması ile açıklıyordu. Kısacası, sanatının da başlıca kaynağı olan doğadan yola çıkarak çalışmayı, geliştirmeyi öğütlerdi. Konuşmaktan

³⁶ Ahmet Kamil GÖREN, "Resmi Kavramlarla İnşa Eden Sanatçı: Zeki Kocamemi", **Antik & Dekor**, 88.

çok çizerek ve boyayarak göstermeyi ön gören bir yöntem uygulardı atölyesinde. Kağıda, tuvale derinlemesine çizilen, boyanın çizgi, ton ve renkle, atölyedeki nü'nün gerçek boyutlarına yaklaşılmaması, hatta onun deformasyon yöntemi ile aşılmasını hacmi çevreleyen boşluk izleniminin yakalanmasını isterdi.³⁷

Öğrencilerinden Mustafa Kemal Bilensoy Zeki Kocamemi atölyesini daha önceleri okuduğu Çallı atölyesi ile karşılaştırıyor. “İbrahim Çallı daha geleneksel bir sanata tabi. Daha klasik. Zeki Kocamemi kübist endişeyi taşıyor, daha geometrik...Almanya’da okumuş gelmişti. Çok yetenekli, çok kabiliyetli, gelmiş geçmiş en büyük ressamlarımızdan biri. Fakat malesef ki, marangozluk yaparak karnını doyurdu. Ama öyle marangozluk değil, onun marangozluğu bir numaralı dekoratif işlerdi.”

Adnan Çoker Zeki Kocamemi atölyesinde yetişen en önemli ressamlarımızdandır. Kendi anlatımıyla öğrencilik yıllarından ve atölyeden şöyle bahsediyor:

“...Fakat birinci yıl öyle geçti. Sonra ikinci yıla geçtik. Güvenenler güvenmeyenler bir kısmı heykele ayrıldılar. Resim talebeleri hep beraber Kocamemi atölyesine geçti. Kocamemi de o sene başlayacak, çünkü ondan evvel desen eğitimi için Leopold Levy'nin yanında çalışıyormuş. Ama orada ilk defa olarak bir atölye yönetecek. Bir müddet öyle gitti. Bekliyoruz hocayı. Bir adam geldi. Kruvaze ceketi var. Ceket açık vaziyette. Ben onu oranın hademesi falan zannettim. Önce sobayı karıştırdı. Ondan sonra “Bu kadar mısınız çocuklar.” dedi. “Evet” dedik. “Geçin bakalım çocuklar, biraz daha tanışalım.” dedi. Hocalığı müthiş tabi. Onlar gibi değil, mütevazılığından böyle. Sonra bir de Kocamemi'nin bir nüye poz verdirdiğini görmeliydiniz. Yani bence hiçbir atölye hocası o kadar mükemmel poz verdiremezdi. Öbürlerini de biliyorum. Mübalağa ediyorum zannediyorsunuz ama, zaten resimlerinden belli; mükemmeldi. Birçok yerden iyi görülecek duruma getirirdi olayı. Yani onu iyi görüyordu. Belki o kadar kültürlü olmayabilirdi, ama görüş çok kuvvetliydi. Zaten Akademi hocaları öyledir. Bir kısmı kültür açısından ağır basar hocaların, bir kısmının da bilek gücü vardır, o ağır basar. Ama öğretti hususunda şöyle bir şey vardır: bir kısmında nazari olarak öğrenirsiniz, öbür taraftan bir iki hoca uygulama gösterdiği zaman da siz o uygulamayı bizzat görürsünüz. Bizim atölyedeki durumumuz öyleydi. Mesela biz renk bulamıyoruz. “Getirin bakayım paleti” derdi Kocamemi. Buraya bir yeşil sıkar buraya da bir beyaz sıkar. Yeşilden beyaza kadar biraz biraz alarak ne kadar yeşil tonu bulunduğunu gösteriyordu bize. E kolay değil bir ondan bir ondan alıp yapamıyorsunuz bunu. O incelikler hakikaten de meslekte.”³⁸

Zeki Kocamemi atölyesi öğrencileri arasına 1936 yılında Akademideki eğitime başlayarak giren Ferruh Başağa konstrüktivizm ve Zeki Kocamemi etkisini şöyle aktarıyor:

³⁷ A.g.m., 88.

³⁸ Ahmet Öner Gezgin (Editör), “Adnan Çoker”, **Akademiye Tanıklık-1 Güzel Sanatlar Akademisine Bakışlar Resim/Heykel**, Söyleşi: Canan Suner, Sedat Balkır, 2003, 172

“1945 yılından sonra çağdaş resmin salt görünüm ve doğaya öykünmeyle olmayacağını sanatta düşünce yaşamının büyük etkisi bulunduğunu anladım. Konstrüktivizm ile tanışmamdan sonra da bu tür resmin çağımızın soyut dinamizmine uygun düştüğü kanısına vardım. Soyut sanatı anlamak için onun temelinde bulunan nesne, varlık kavrayışını obje yorumunu bilmek gerekir. Sanata akılcı bir açıdan bakmak, yapıtları düşünce ile aynı paralele getirmeye çalışmak, evrensel bir anlayışla soyut sanatı ve yapıtları ortaya koymak gerekir. Leopold Levy ve Zeki Kocamemi'den izlenimci olmayı, renkte yumuşaklığı ve şiirsel duygusallığı kompozisyonu ve konstrüksiyonu öğrendim.

Konstrüksiyon resmin inşaatçılığıdır. Çağı belirleyen genel kategori geometridir. Yüzyılımızın ortalarına kadar çağın genel yapısında ağırlaşan niteliğin geometri olduğunu görürüz. Ya da geometrik yapının; tema, çizgi, düzey olarak kabul edilen özellikle Kübizm'de stil sanatında ve Süpramatizm'de ağırlık kazandığı görülür. 20. yüzyılın ilk yarısı geometrik konstrüktiv bir sanatı ideolleştiriyordu. Bu idol herşeyden önce resim mimari bütünleşmesine dayanıyordu. Konstrüksiyonda faydacılık eğilimi görülür. Topluma anlamlı, faydalı yapıtlar vermeye özen gösterilir. Böylece faydacılık eğilimine yönelik endüstri ile birlikte konstrüktivizm ortaya çıkar.”³⁹

Bu noktada Ferruh Başağa'nın bahsettiği faydacılık ve konstrüksiyon bağlantısı, Zeki Kocamemi'nin ressamlığının yanında tasarımını da kendisinin yaptığı mobilyalarında görülebilir.

3.4. Katıldığı Sergiler

1919- Sanayi Nefise Mektebi'nde öğrenciyken Galatasaray Sergilerine katılıyor.

1921- Türk Ressamlar Cemiyetinin Üçüncü Galatasaray Sergisine 1 Manzara ve 3 Poşat'ı ile katılıyor.

1927- Temmuz- Ağustos'da, Türk Sanayi Nefise Birliği Resim Şubesi 11. Galatasaray Resim Sergisine Ahmet Zeki, No. 13- Enteriyör, 14-Natürmort, 15- Nü, 16- Manzara, 17- Yol, 18- Manzara (poşat), 19- Bir Ev adlı yapıtlarıyla katılıyor. Bu yapıtlar, sanat çevresinin tepkisine karşın, Modern Türk resminin öncülüğünü yapıyorlar.

³⁹ Ludmilla Behramoğlu, “Soyut Resmimizin Bir Ustası:Ferruh Başağa (1914)”, **Gösteri Dergisi**. (www.felsefekibi.com adresinde yayımlanmıştır.)

Fotoğraf 3. 6. 1937- Müstakiller Zonguldak Sergisi

1927- Cumhuriyet kurulduğundan beri açılan Ankara Sergilerinin dördüncüsü Türk Ocağında açılıyor. Ahmet Zeki ve Ali Avni sergide en önemli yeri tutuyorlar.

1929- 15 Temmuz'da "1. Genç Ressamlar Sergisi" adıyla Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliği Ankara Etnografya Müzesi salonlarında ilk sergilerini açıyorlar. Ahmet Zeki 6 yapıtıyla bu sergiye katılıyor.

1929- Ekim ayında, Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliğinin ikinci sergisi Cağaloğlu Türk Ocağında açılıyor. (Şimdiki Türk Talebe Birliğinin bulunduğu yer)

1930- Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliği üçüncü sergilerini Ankara Türk Ocağında açıyorlar.

1931- Müstakillerin basında geniş yankılar yapan dördüncü ve en önemli sergisi Beyoğlu Turkuaz Salonunda açılıyor. Ahmet Zeki bu sergiye katılmıyor.

1932- Müstakillerin beşinci sergisi İstanbul'da açılıyor. Ahmet Zeki bu sergiye 5 tabloyla katılıyor. İstanbul Resim Heykel Müzesinde bulunan "Berele Kadın" sergide yer alıyor.

1933- Ağustos ayında, Ahmet Zeki'nin yapıtları Güzel Sanatlar Birliğinin 17. Galatasaray Sergisinde yer alıyor. Burada yer alan yapıtları, “Portre”, “Nü”, “Natürmort”, “Nü”.

1936- Ağustos ayında Kocamemi, Güzel Sanatlar Akademisinde açılan “50 Yıllık Türk Resim ve Heykel Sergisi”ne katılıyor. Kocamemi'nin “Mekkare Erleri” yapıtı bu serginin en önemli eserlerinden biri.

1936- Müstakillerin Plastik Sanatlar Sergisine Kocamemi “Cephane Okulu” ve “Mekkare Erleri” yapıtlarıyla katılıyor.

1937- Ocak ayında Atina, Belgrad, Bükreş ve Moskova'da açılan Türk Resim Sanatı Sergilerine Müstakil Ressamlar arasında Kocamemi'nin de yapıtları yer alıyor. (Bu yıla dek Müstakillerin yurt içi ve yurt dışı sergileri 15'i buluyor.)

1937- 20 Mart-30 Mart, Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliğinin Bursa Halkevinde sergileri.

1937- 9 Haziran'da Ankara Halkevinde Müstakillerin girişimiyle gerçekleşen “Birinci Birleşik Resim ve Heykel Sergisi”nde Zeki Kocamemi'nin “Natürmort”, “Gece Baskını”, “Portre” ve iki “Manzara”sı yer alıyor.

1937- Balıkesir Halkevinin himayesinde Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliğinin 18. Resim Sergisine sanatçı, “Natürmort” ve “Gece Baskını” adlı yapıtlarıyla katılıyor.

1937- 24 Eylül'de Müstakillerin Samsun Halkevinde açılan sergiye 22 sanatçı 120 tabloyla katılıyor.

1938- 2 Haziran, “İkinci Birleşik Resim ve Heykel Sergisi”, Ankara Halkevinde açılıyor. (Müstakiller, d grubu, Güzel Sanatlar Birliği)

1939- Müstakillerin İstanbul Dağcılık Klübündeki 22. sergisine Kocamemi, iki “Natürmort”, bir “Nü”, iki “Portre” ve “Süleymaniye'den”, “Valde Camii”, “Dere İçi”, “Akademi'den”, ve “Rize'den” adlı beş adet peysajını veriyor.

1939- Müstakil Ressam ve Heykeltıraşlar Birliğinin İzmit Halkevinde açtıkları 23. Sergisine katılan Kocamemi'nin “Mekkare Erleri” adlı yapıtının fotoğrafı ve sanatçının kısa özgeçmişi sergi kataloğunda yer alıyor.

1939- Müstakiller Grubundan Zeki Kocamemi Birinci Devlet Resim ve Heykel Sergisine 8 yapıtla katılıyor. “Atatürk'ün Cenaze Töreni” adlı yapıtı 1. Resim ödülünü kazanıyor. (1. ödül 500 TL.)

1940- 31 Ekim-30 Kasım, sanatçı İkinci Devlet Resim ve Heykel Sergisine 8 yapıtla katılıyor.

1941- 31 Ekim- 30 Kasım, Müstakillerden Kocamemi, üçüncü Devlet Resim ve Heykel Sergisine bir yapıtla katılıyor. (Dinlenen Çıplak)

1942- 22 Şubat, Halkevlerinin Onuncu Yıldönümü nedeniyle C.H.P'nin düzenlediği 1938, 1939, 1940, 1941 Yurt Gezilerini içeren Resim Sergisi Ankara'da gerçekleşiyor. Kocamemi'nin yapıtları sergide yer alıyor.

1944- C.H.P. Yurt Gezisi (Ankara) Resim Sergisinde Kocamemi'nin 1938'de gittiği Rize'de gerçekleştirdiği “İsmet Paşa Camii”, “Müfti Camii”, “Müfti Mahallesinden”, “Çarşı içi”, “Kompozisyon-Rize'den”, “Kavaklardan- Taşlıdere” adlı yapıtları sergileniyor. (Sergide 675 yapıt bulunuyor.)

1944- 31 Ekim- 30 Kasım, Kocamemi 6. Devlet Resim Heykel Sergisine Konya'da yaptığı iki yapıtla katılıyor. “Bir Mahalle- Konya'dan”, “Meram-Konya'dan”.

1945- 31 Ekim- 30 Kasım, Müstakillerin üyesi Kocamemi 7. Devlet Resim ve Heykel Sergisine 10 yapıtıyla katılıyor. Konya'da yaptığı “Sahip Ata Camii”, dışında 9 yapıt İstanbul'un çeşitli görünümünü kapsıyor.

1946- Kasım, Unesco'nun Paris'te düzenlediği Uluslararası Modern Sanat Sergisine katılan Türk Ressamlarının İstanbul Dekorasyon Mağazasında açılan resim sergisine Kocamemi 4 yapıtıyla katılıyor. (Natürmort, Edirnekapıdan, Tokmak Tepeden, Otakçılar)

1946- Kasım-28 Aralık, Paris Musée d'art Moderne'de Uluslar arası Modern Sanat Sergisine Türkiye Bölümünde Kocamemi'nin 1 yapıtı (Oatakçılar 1926) yer alıyor. Sanatçının yapıtı övgü topluyor.

1946- 16 Aralık Pazartesi, İsmail Oygur Galerisinde (Eski Psalti Mobilya Mağazası Beyoğlu Kaymakamlığı karşısı, Müellif Caddesi No: 8) yapıtlarını sergiliyor.

1947- 2 Ocak- 2 Şubat, Kocamemi 8. Devlet Resim ve Heykel Sergisine 10 yapıtıyla katılıyor. “Süleymaniye Camii İçi” ve “Natürmort” dışında diğerleri İstanbul'un çeşitli görünümünü kapsıyor.

1947- Ekim ayında sanatçı grubunun 15. Sergisine son katılan üye olarak yapıtlarını veriyor.

1947- 8- 30 Aralık, Kocamemi, Beyoğlu, Asmalımescit Balyoz Sokak, No:25 adresinde bulunan eski Bedri Rahmi Eyüboğlu atölye ve galerisinde yapıtlarını sergiliyor. 37 yapıttan birkaçı Bedri Rahmi Eyüboğlu tarafından adlandırılmıştır. “Saat 5'i 6 geçiyor” ve “Mavi Natürmort” bunlardan ikisidir. (Ek 4-5)

1948- 2 Ocak- 2 Şubat arasında sanatçı 9. Devlet Resim ve Heykel Sergisine 4 yapıtıyla katılıyor. İstanbul Görünümleri ve Natürmort.

1948- Amsterdam, Türk Resim Sanatı Sergisinde Kocamemi'nin "Portre" adlı yapıtı yer alıyor.

1949- 20 Ocak- 2 Şubat arasında Kocamemi, 10. Devlet Resim ve Heykel Sergisine 10 yapıtıyla katılıyor. Sergide İstanbul görünümleri yer alıyor.

1950- 15 Nisan- 15 Mayıs, sanatçı 11. Resim ve Heykel Sergisine 5 yapıtıyla katılıyor. Bu yapıtlar; Natürmort, Peysaj, Enteriyor, Nü, Portre.

1950- Kocamemi İzmit'te bir sergi yapmak için resimlerini götürüyor. İzmit Valisi yapıtlarını müstehcen bulduğu için sergi açmasına izin vermiyor. Sanatçı olaya son derece öfkelenerek bundan böyle sergi yapmamaya karar veriyor.

1951- 15 Nisan- 15 Mayıs, Devlet Sergisine son kez 3 yapıtla katılıyor. Katıldığı yapıtlar; Çifte Havuzlardan, İç Erenköy'den, Konya Sahip Ata Camii.

1953- 20 Haziran- 14 Temmuz, sanatçı Ressamlar Derneğinin İstanbul Amerikan Haberler Bürosunda açılan İkinci Sergisine " Portre" ve " Kalamıştan" adlı yapıtlarıyla katılıyor.

1953- 14- 30 Aralık, Ressamlar Derneğinin Bursa Resim Sergisine yine " Portre" ve "Kalamıştan" adlı eserleriyle katılıyor.

1954- 3 Nisan, Ressamlar Derneğinin Eskişehir Resim Sergisine Kocamemi "Kalamıştan" adlı yapıtlarıyla katılıyor.

1954- 1- 15 Temmuz, Beyoğlu Olgunlaşma Enstitüsü Salonunda "Zeki Kocamemi Atölyesi Talebe ve Mezunları Sergisi" açılıyor. Sergiyi düzenleyen Adnan Çoker.

1954- Aralık, Ressamlar Derneğinin Seyhan ve İçel Sergilerine sanatçı, "Portre" ve "Münzevi Çayırı" adlı yapıtlarını veriyor.

1960- 3 Mayıs, 15 Mayıs, Kocamemi'nin ölümünün 1. yıldönümü nedeniyle Ankara Milli Kütüphane Galerisinde anısına bir toplu sergisi düzenleniyor. Sergiyi düzenleyen Münip Özben ve yakınları. Sergide yaklaşık 100 yapıt yağlıboya, suluboya ve desenleri yer alıyor. **(Ek 6-7)**

1967- 3 Kasım- 3 Aralık, Avusturya Linz kentinde Türk Haftası nedeniyle düzenlenen sergide sanatçının " İsmail Hakkı Oygur'ın Portresi" ve "Peysaj" (Plaj Yolu) adlı yapıtları yer alıyor. Sergi Komiseri: Zeki Faik İzer.

1969- Sanatçının 10. Ölüm Yıldönümü nedeniyle İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisinde toplu sergisi için girişimlerde bulunulmuş ancak sergi çeşitli nedenlerle gerçekleştirilememiştir.

1973- Elli Yıllık Türk Resim ve Heykel Sergisi. Bu serginin özelliği son 50 yıl içinde etkinlik göstermiş sanatçılar yanında eserlerinin çoğunu Osmanlı

İmparatorluğu döneminde olşturmalarına karşın Cumhuriyet dönemine yetişip eser ortaya koyabilmiş sanatçılara da yer verilmesi. **(Ek 8)**

1976- Moda Cumalı Sanat Galerisi, İbrahim Çallı, Feyhaman Duran, Nazmi Ziya Güran, Zeki Kocamemi, Hikmet Onat Resim Sergisi.

1977- 29 Ekim- 4 Kasım, Ankara Milli Kütüphane Koleksiyonundan derlenen ve Kıbrıs Lefkoşe Kız Lisesi Salonunda düzenlenen “ Türk Resim Sanatı Seçme Örnekler Sergisi”nde sanatçının “Çırpıcıdan” adlı yapıtı yer alıyor.

1978- 6 Ekim'de Atatürk Kültür Merkezi'nin halka yeniden açılışı dolayısıyla düzenlenen “1923'ten Bu Yana Türk Resim, Heykel ve Seramik Sanatından Bir Kesit” sergisinde Kocamemi'nin “Mekkare Erleri” ve “Bereli Kadın” adlı yapıtları sergileniyor. Sergi düzeni: Adnan Çoker.

1979- 3 Mayıs, Sanatçının ölümünün 20. yılı nedeniyle İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Osman Hamdi Salonunda toplu sergisi gerçekleşiyor. Sergiyi gerçekleştiren: Adnan Çoker. **(Ek 10-17)**

1983- Türk Resminin Ustaları Sergisi, 22 Ekim- 5 Kasım, Ümit Yaşar Sanat Galerisi.

1987- Güze Doğru -87 Karma Resim Sergisi, 12 Ağustos- 31 Mayıs, Doku Sanat Galerisi.

1987- Türk Resminin Ustaları Sergisi, İstanbul Kayaalp Sanat Galerisi. Sergiyi Düzenleyen: Sadun Ersin **(Ek 19)**

1988- Müstakiller ve D Grubuna Saygı Sergisi, Kadıköy Mine Sanat Galerisi.

1988- Mahmut ve Zeki Kocamemi'nin Resim ve Fotoğraf Sergisi, 18 Nisan- 6 Mayıs, Bebek Akbank Sanat Galerisi.**(Ek 21)**

1988 – Mahmut ve Zeki Kocamemi'nin Resim ve Fotoğraf Sergisi, Burak sanat Galerisi, 26 Mart Tarihine kadar açık. **(Ek 20)**

1989- Türk Resim Sanatı'nda Figüratif Gelişme konulu resim sergisi, Beşiktaş Resim Heykel Müzesi yanı Hareket Köşkü'nde açıldı. Mart- Nisan ayları süresince devam etti.

1990- 19. Yüzyıldan Günümüze Türk Resim Sanatı Sergisi, Destek Reasürans Galerisi. **(Ek 23)**

1990- Alarko Eğitim ve Kültür Vakfı ile Güzel Sanatlar Birliğinin işbirliğiyle düzenlenen “Osmanlı Ressamlar Cemiyetinden Güzel Sanatlar Birliğine 1908- 1990” sergisi, Alarko Sanat Galerisi, 13.12.1990- 13.01.1991. **(Ek 24)**

1990- Bizden ve Onlardan- 5 Sergisi, Tem Sanat Galerisi. **(Ek 25)**

1990- Türk Resim Ustaları Karma Resim Sergisi, 24 Kasım- 27 Aralık, Kile Sanat Galerisi. **(Ek 26)**

1991- Eşref Üren, Hamit Görele, Cemal Tollu, Cevat Dereli, Zeki Kocamemi, İlhami Demirci Resim Sergisi, 1 Mayıs- 14 Mayıs Cumalı Sanat Galerisi. **(Ek 27)**

1992- Modern Türk Sanatından Dört Usta Sergisi, Zeki Kocamemi, Cevat Dereli, Zühtü Mürüdoğlu, İlhami Demirci, 20 Ocak- 20 Şubat, Cumalı Sanat Galerisi. **(Ek 28)**

1993- Galeri B Koleksiyonu, 9 Ocak- 8 Şubat 1993. **(Ek 29)**

1995- Çağdaş Türk Resminden Bir Kesit, Aydın Cumalı Koleksiyonu, 14 Şubat- 10 Mart 1995, Yapı Kredi İzmir Sanat Galerisi. **(Ek 30)**

1996- Türk Resminde İnsana Bakış Sergisi, Mimar Sinan Üniversitesi İstanbul Resim ve Heykel Müzesi. Haziran 1990.

1998- “Hocalardan Hocalar Sergisi”, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Fakültesi, 1998. **(Ek 33)**

1998- Türkiye İş Bankası Resim Koleksiyonu Sergisi, 14 Mayıs- 26 Haziran, Mimar Sinan Üniversitesi Kültür Merkezi. **(Ek 35)**

2008- Cumhuriyet Resimleri Sergisi, 28 Ekim- 29 Aralık, Beşiktaş Çağdaş Sanat Galerisi.

2009- Serginin Sergisi, İstanbul Resim Heykel Müzesi 1937 Açılış Koleksiyonu 30.06.2009-28.08.2009. Bu sergide yer alan resimler: 1937 tarihli “Manzara”, “İsmail Hakkı Oygur Portresi” ve “İsmet İnönü Portresi” dir.

2010- Cumhuriyet’in 50. Yılında Plastik Sanatlar Sergisi, Şubat- Nisan 2010, Tunca Sanat Galerisi, Zeki Kocamemi’nin “nü” kadın resmi bu sergide yer almıştır. **(Resim 182)**

Zeki Kocamemi’nin Katıldığı Devlet Sergileri (1939’dan 1959’a tümü 58 yapıt)

1939- I. Devlet Resim ve Heykel Sergisi.

Sergiye Katılan Yapıtları: 232. Atatürk’ün Cenaze Merasimi- I. Resim Ödülü

233. Resim Müzesinden

234. Natürmort

235. Natürmort

- 236. Çıplak
- 237. Eskiz
- 238. Aksaray'dan
- 239. Ortaköy'den

1940- 2. Devlet Resim ve Heykel Sergisi.

- Sergiye Katılan Yapıtları: 348. Portre
- 349. Lamba
 - 350. Çıplak
 - 351. Valide Camii Avlusu
 - 352. Etüd

- 353. Etüd
- 354. Etüd
- 355. Natürmort

1941- 3. Devlet Resim ve Heykel Sergisi, 31 Ekim- 30 Kasım, Ankara Sergi Evi.

- Sergiye Katılan Yapıtları: 277. Çıplak

1942- 4. Devlet Resim ve Heykel Sergisi, 31 Ekim- 30 Kasım, Ankara Sergi Evi.

- Sergiye Katılan Yapıtları: 337. Valide Camii
- 338. Manzara
 - 339. Çıplak

1943- 5. Devlet Resim ve Heykel Sergisi, 31 Ekim- 30 Kasım, Ankara Sergi Evi, Zeki Kocamemi bu sergiye katılmadı.

1944- 6. Devlet Resim ve Heykel Sergisi, 31 Ekim- 30 Kasım, Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi.

- Sergiye Katılan Yapıtları: 508. Bir Mahalle Konya'dan
- 509. Meram Konya'dan

1945- 7. Devlet Resim ve Heykel Sergisi, 31 Ekim- 30 Kasım, Ankara Sergi Evi.

- Sergiye Katılan Yapıtları: 598. Sahip Ata Camii
- 599. Valide Bağından No:2
 - 600. Valide Camii
 - 601. amlıca
 - 602. Deri Fabrikası "Yedikule"
 - 603. Fındıklı'dan
 - 604. Valide Bağından "Çamlıca" No:3
 - 605. Salacak
 - 606. Yedikule Surları

607. Valide Bağı “Çamlıca” No:1

1947- 8. Devlet Resim ve Heykel Sergisi, 2 Ocak- 2 Şubat, Dil Tarih Coğrafya Fakültesi.

Sergiye Katılan Yapıtları: 328. EdirneKapı’dan “Tekfur Sarayı”

- 329. Et Meydanı
- 330. Natürmort
- 331. Süleymaniye Camii İçi
- 332. Çırpıcıdan No:1
- 333. Çırpıcıdan No: 2
- 334. Bebek’ten
- 335. Samatya’dan No:1
- 336. Samatya No:2
- 337. Münzevi Çayırından

1948- 9. Devlet Resim ve Heykel Sergisi, 2 Ocak- 2 Şubat, Ankara Halk Evi Salonu.

Sergiye Katılan Yapıtları: 207. Fenerbahçe Dalyan

- 208. Fenerbahçe’de Şükrü Kaya Köşkü
- 209. Edirnekapı- Eyüp Yolu
- 210. Çiçekler

1949- 10. Devlet Resim ve Heykel Sergisi, 2 Ocak- 2 Şubat, Ankara Halk Evi.

Sergiye Katılan Yapıtları: 252. Peysaj, Cerrahpaşa

- 253. Gazlı Çeşme
- 254. Caddebostan
- 255. Haliç’ten

1950- 11. Devlet Resim ve Heykel Sergisi, 15 Nisan- 15 Mayıs, Ankara Sergi Evi Salonu, sanatçının adı bu katalogda Kocamemi Zeki olarak geçiyor.

Sergiye Katılan Yapıtları: 282. Natürmort

- 283. Peysaj
- 284. Enteriyör
- 285. Nü
- 286. Portre

1951- 12. Devlet Resim ve Heykel Sergisi, 15 Nisan- 15 Mayıs, Ankara Sergi Evi Salonu.

Sergiye Katılan Yapıtları: 188. Çifte Havuzlar’dan

- 189. İç Erenköy’den
- 190. Konya’dan Sahibi Ata Camii

Zeki Kocamemi, 12. Devlet Resim ve Heykel Sergisi’nden sonraki 13., 14., 15. ve 16. Devlet Resim ve Heykel Sergilerine katılmamıştır.

3.5. Zeki Kocamemi ve Mobilyaları:

Zeki Kocamemi, ressamlığının yanında mobilya ustalığıyla da Akademi'de ve çevresinde tanınıyordu. 1920'lerde yaşanan büyük değişimin tam ortasında Almanya'da sanat eğitimi görmeye başlayan Kocamemi, o yılların Münih'inde savaş sonrasında, endüstrideki ürünleri de yalınlaştıran kübizm akımıyla tanıştı. Zeki Kocamemi de bu koşullar altında Almanya'daki değişimin ortasında yetişti. Çalışmak istediği konulara ahşap çok yakındı. Türkiye'ye döndükten sonra, resim sanatı ile ahşap ustalığı ortasında, önceleri resim sehpaları, boya kutuları, paletler yaparken, zamanla mobilyaların da ustası olmuştu. Zeki Kocamemi, Güzel Sanatlar Akademisinde, sanatında Kübizmi ve konstrüksiyonu geliştirirken bu yeni kimliği, mobilyalarında da uyguluyordu. Bir şansı da o yıllarda, Türkiye'de yeni bir mekan ve ürün kimliğinin geliştirilmekte olmasıydı. Ayrıca en ünlü yabancı-Türk mimarlarının ve sanatçıların ortasındaydı. Onların da öncü tasarımları hayata geçirecek ahşap ustalarına ihtiyaçları vardı. Güzel Sanatlar Akademisi de, Zeki Kocamemi'ye yaptırdığı bu ürünleriyle önemli bir tasarım koleksiyonuna sahip olmuştu. İşin güzel yanı, bugün Mimar Sinan Üniversitesinin çeşitli mekanlarında bulunan bu mobilyaları, genç kuşakların titizlikle koruyarak kullanmasıdır. Bu ürünler gerçekten de, Türkiye'deki tasarım değişiminin izlenebileceği önemli belgeler arasındadır. Zeki Kocamemi'nin 1930-1959 yılları arasında yaptığı, usta işi ürünlerinden oluşan, özellikle Güzel Sanatlar Akademisi çevresinde birçok kişinin evinde, işyerinde ve günlük yaşamında kullandığı çok sayıda mobilyası bulunmaktadır.

Ahmet Hamdi Tanpınar, “Sanatkar Zeki Kocamemi'ye Dair” başlıklı makalesinde şu yorumu yapmıştır:

“...Her lisanda melek kelimesinin iyi ahlakı anlatan bir manası vardı. İnsan olarak Zeki Kocamemi'yi tarif için başka bir vasıf bulunamaz. Onunla birkaç sene arkadaşlık yapıp da bu ahlak karşısında kendisini küçülmüş görmemek, o şuurlu vazgeçimliliğe, tahammüle hayran olmamak kabil değildir...

...O inşacı bir ressamdır. Mimari bütünlüğü, kuruş kudretini birçok şeye tercih eder. Bunda marangozluğunun etkisi var mıdır? Mobilya sanatı mimariye çok yakındır ve Zeki birinci sınıf usta bir mobilyacıdır. Belki mobilyaları için istediği sağlamlık fikri, resimlerdeki araştırmalarının da temelidir. Şurası muhakkak ki Zeki, zihni muhakemeler yaparak araştırmaz. Onun muhakemesi parmaklarının ucundadır. Ben bu tarzda çalışmayı severim. Bizim zanaat dediğimiz şey, galiba deminden beri söylemek istediğim şeyi buldum –sanatın en büyük zirvesidir-...”⁴⁰

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın yukarıdaki değerlendirmelerinden Zeki Kocamemi'nin mobilya ustalığının sadece bir marangozluk değil, tam tersine çok sağlam bir sanat eğitiminin kaynaklarında ortaya çıktığı açık olarak izlenmektedir.

Prof. Kerim Silivri Akademi'deki 1 Nisan 1948'deki yangınla birlikte yaşanan

⁴⁰ A. H. TANPINAR, “Sanatkar Zeki Kocamemi'ye Dair”, *Cumhuriyet Gazetesi*, 28 Aralık 1945.

sorunları ve bu arada ortaya çıkan özel mobilya ihtiyacının karşılanmasında, Zeki Kocamemi'nin rolünü çok güzel açıklamaktadır:

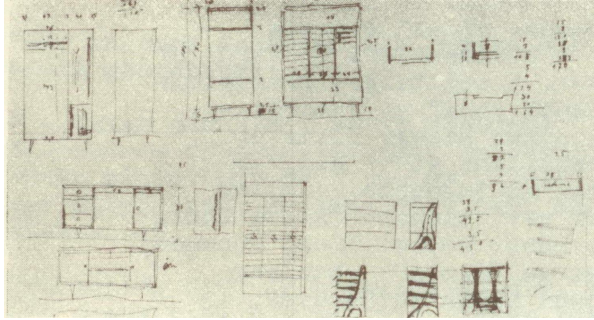
“...Zeki Kocamemi'nin iyi bir ahşap mobilya üreticisi olduğunu biliriz. Acaba bu mobilya üretimi işi nasıl başlamıştı? Zeki bu işe kuş kafesi yaparak başlamıştı. 1930'lu yıllarda, Sirkeci araba vapuru iskelesine giderken sağda kalan yerlerde sıra dükkanlar yapılmıştı. Onlardan birisini de Kuşçubaşızade İhsan'a vermişlerdi. İşte Zeki de kuş kafesi yapar, orada satarmış. Ali Çelebi de aynı tür şeyler yapardı. İkisini de elinden böyle ustalık isteyen işler gelirdi. Nisan 1948'de Akademi yandığı zaman Burhan Toprak Akademi müdürü. Yangın binayı sardığı vakit koşup saymanlığın kasasını, evrakını, öğretim üyelerinin, memurların dosyalarını kurtarabilmişler. Müdür odasının bir takım eşyasıyla bugün de kullanılan çok değerli vitrinle konsoldan başka pek birşey de kurtaramıyorlar. Ben 1949 Kasım'ında müdür muavini olarak geldim. Yangından sonra iki yıl içinde bina onarıldı. 1952-1953 yılında yeniden yerleşildi. Ertesi öğretim yılına başladığımızda Akademi tam bir yokluklar diyarıydı. Nreye elimi atsam yangında gitti diyorlar. Aslına bakılırsa tam bir yokluk yaşanıyordu. Mesela üç tane anfi vardı. Onların da koltuklarının demit konstrüksiyonları var, oturacak yeri ve masası yok. Konferans salonu ise yayla kadar bir yer. Ama ne sıra, ne sandalye, ne koltuk hiçbirşey yok. Mimarlık Bölümünden masa tabure isterler, Resim Bölümünden sehpa isterler. Biz de Akademi'nin eksik mobilyalarını tamamlamaya giriştik. Taburelerin büyük bir bölümü de Mimarlık Bölümü için yaptırılmıştı.”⁴¹

Prof. Kerim Silvrili Türkiye'de o günlerde böyle özel amaçlı mobilyaları bulmanın güçlüklerini de şöyle özetliyor:

“...O yıllarda bu gibi özel üretimler yapan ve o dönemin tanımıyla mobilyacı marangoz pek azdı. Bu mobilyaları bulabilmek için gazetelere ilan veriyorduk. Her bir iş için sadece bir kaç istekli çıkardı. Hazır mobilya olarak sadece evler için masa, iskemle ve dolap vardı. Okullar için, konferans salonu için böyle özel şeyler yoktu. Karaköy'de Tünel'in üst tarafında İstanbul'un büyük mobilyacılarından olan Kalinikos'tan da mobilya alırdık. Ama kitaplık gibi, konferans salonu gibi 100-200 kişiyi oturtacak şeyler bulunmazdı. Zaten II. Dünya Savaşından sonra Ankara'da büyük bir mobilya ihtiyacı ortaya çıkmıştı. Bütün mobilyacılar ve marangozlar Ankara'ya gider ve ölçü alırlardı. Büyük işler oradaydı.”⁴²

⁴¹ Önder KÜÇÜKERMEN, “Ressam Zeki Kocamemi ve Mobilyaları”, **Tombak Dergisi**, Sayı: 26, 33.

⁴² A.g.m., 33

Fotoğraf 3. 7. Zeki Kocamemi'nin Mobilya Krokileri- 1955

1937 yılında Akademi'de büyük değişimler başlamıştı. Aynı yıl Prof. Helmuth Teodor Bossert, Dr. Martin Wagner, Rudolf Belling, Leopold Levy gibi ünlü isimler öğretim kadrosuna katılmışlardı. 1939 yılında Robert Vorthözer 'Mimarlık Bölümü Şefi' olmuş, Wilhelm Schütte öğretim üyeliğine başlamıştı. 1939 yılında Marie Louis Sue 'Garb ve Türk Tezyini Sanatlar Bölümü Şefi' olmuştu. Dönemin bu ustalarının yeni tasarımları büyük bir olasılıkla Zeki Kocamemi'nin mobilyaya yakınlığının kaynağını oluşturuyordu. Aslında Türkiye o günlerde tasarım yönünden büyük bir değişim yaşamaktaydı. Bu değişimi gösteren ilginç bir mobilyada iki kişilik, büyük ve ağır ahşap koltuklardır. 1950'li yıllarda Güzel Sanatlar Akademisinde konferans izleyenler veya öğrencilerin çok iyi tanıdığı ağır sağlam ahşap koltuklar. Mimar Nazım Yaver Yenel'in tasarımıydı. Bu eski koltuklar bugün hala kullanılmaktadır. Dönemin mobilya tasarımı kimliğini simgeleyen bu koltukların prototipleri 1932 yılında Akademi'nin Dahili Mimari Şubesi olan Avusturyalı Phillip Ginther'in yaptırdığı tasarımlarda izlenmektedir. Bu koltuklar iki kişilikti ve ortada bir kolluk tabla bulunuyordu. Ancak daha sonra ortadaki kol kesilerek üç kişinin oturacağı duruma dönüştürülmüştü.

Prof. Kerim Silivri Zeki Kocamemi'nin mobilya yapımındaki gelişmeleri de şöyle özetliyor:

"...Herşeyi silip süpüren bir yangından çıkmışız. Zeki bu sırada karısı Emili'nin adına marangoz atölyesini kurmuştu. Horhor'da Suphi Paşa Konağı olarak bilinen Abdullah Suphi Tanrıöver'in konağının bahçesindeydi. O atölyede, sadece küçük dolaplar, tabureler, masalar yapardı. Henüz büyük ölçekli mobilya işine girmemişti. Akademi'nin Mobilya Atölyesinin başında bulunan Hayati Görkey'le işbirliği yaparak, çok iyi bir marangoz oldu. Biz de Akademi için kendisine ahşap tabureler yaptırmaya başlamıştık. Her ay gürgenden, dört köşe tablalı köşeleri yuvarlatılmış, üzeri delikli, 20-25 tabure yaptırırdık. Şu anda Mimar Sinan Üniversitesi yazı işlerinde hala kullanılan masa yıllarca benim kullandığım masa ayrıca bu masanın yanında bir telefon etajeri Akademi kütüphanesi iki tane kartotek dolabı da Zeki Kocamemi'nin ürünleridir. Daha sonra Kadıköy'deki mobilya atölyesini açmıştı."⁴³

⁴³ Önder KÜÇÜKERMEN, "Ressam Zeki Kocamemi ve Mobilyaları", **Tombak Dergisi**, Sayı: 26, 31.

Yukarıda kalın çizgilerle ortaya konulduğu 1930-1950’li yıllarda mobilya ustalığını gösteren Zeki Kocamemi’nin bugün de Mimar Sinan Üniversitesi koleksiyonunda çok sayıda ürünü vardır. Bunlar arasında en başta gelenler şunlardır: Kendi çalışma masası, özel büro masaları -ki Ali Avni Çelebi için de tasarlamıştı-, çeşitli büro masaları, tabureler, banklar, resim sehpaları, kütüphane için kartotek, resim çerçeveleri, boya kutuları ve paletler. Zeki Kocamemi’nin kendisi için yaptığı bilinen masa, büyük bir olasılıkla Prof Marie Louis Sue’nın Dahili Mimari Atölyesinin şefi olduğu 1939-1945’li yıllara aittir. Bugün Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesindedir.

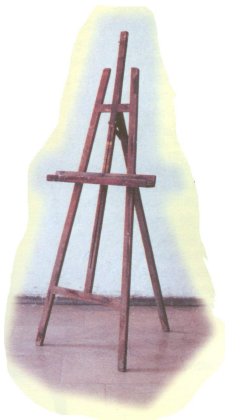
Fotoğraf 3. 8. Zeki Kocamemi’nin çalışma masası

Özel büro masası, kübizmin yalın çizgilerini taşıyan bu masanın en önemli özelliği açılan kapağının tasarımıdır. Evrakların bulunduğu bölmeli kısım açıldığında yatay duruma gelmektedir. Ahşabın özenle işlendiği bu masa 1940’lı yılların yalın tasarım kimliğini yansıtmaktadır. Bu özel masa daha sonraları 1960’lı yıllarda Sinema Kulübünün kuruluşunda rol oynamıştı. Çünkü Akademideki bir merdivenin altındaki küçük boşlukta sinema kulübü ilk kez kurulduğunda Sami Şekeroğlu’nun makam masası olarak kullanılmıştı. Bu masa bugün M.S.Ü. Sinema Televizyon Merkezi Müzesindedir.

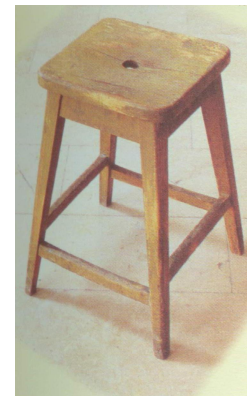

Fotoğraf 3. 9. Ressam Ali Çelebi için yaptığı çalışma masası.

Zeki Kocamemi tarafından üretilmiş olan çok sayıda büro masası bugün hala kullanılmaktadır. Bilindiği kadarıyla bu mobilyalar o yıllarda atölyenin başında bulunan Hayati Görkey tarafından tasarlanmıştır. Bu masaların çeşitli örnekleri M.S.Ü.'nin çeşitli mekanlarında kullanılmaktadır. Güzel Sanatlar Akademisi Döneminde Zeki Kocamemi tarafından yapıp hala kullanılmakta olan çok sayıda ahşap tabure bugün Mimar Sinan Üniversitesinin çeşitli mekanlarında kullanılmaktadır. Zeki Kocamemi tarafından yapıp hala kullanılmakta olan çok sayıda ahşap bank bugün M.S.Ü.'nin çeşitli mekanlarında bulunmaktadır. Zeki Kocamemi resim sehpaları, boya kutuları, paletler gibi birçok ahşap ürün de yapmıştı. Nitekim bütün resim bölümü Kocamemi'nin ürettiği sehpaları yıllarca kullanmışlardı. Bunlar arasından ünlü heykeltıraş Prof. Zühtü Müridoğlu'nun resim sehpaşu şu anda M.S.Ü. Heykel Bölümünde korunmakta ve kullanılmaktadır.

Fotoğraf 3.10. Zühtü Müridoğlu'nun Şövalesi.

Fotoğraf 3.11. Öğrenci taburesi

1950'li yıllarda kartotek gibi özenli ve özel mobilyaların bulunması büyük bir

sorundu. Yangında çok değerli kitaplığı da yanmış olan Akademi'deki yeni kitaplıkla birlikte kartotek de Zeki Kocamemi tarafından yapılmıştır. Bugün de M.S.Ü. Fen Edebiyat Fakültesi Kitaplığında kullanılmaktadır. Ayrıca 1940'lı yıllarda, bir ressamın tablosunu çerçeveletmesi çok zordu. Çünkü ülke yokluklar içindeydi ve bu amaçla üretilen herhangi bir şey de yoktu. Zeki Kocamemi bu sorunu çözmüş ve dönemin yalın tasarım kimliğini taşıyan resim çerçeveleri üretmişti. Bunların tasarımlarını kimin yaptığını bilmiyoruz. Ancak dönemin çizgilerini taşıyan bu çerçeveler, M.S.Ü'nin birçok mekanında hala asılı durmaktadır. Bütün bu ürünlere bir tasarımcı gözüyle bakılınca bir kısmı hemen hemen 50 yıldan fazla bir süre boyunca kullanılan bu mobilyaların hemen hiçbir bakım bile gerektirmeden işlevlerini sürdürebildikleri görülmektedir. Bu uzun ömrün arkasında hem dönemin yalın tasarım düşüncesi, hem doğru bir ahşap bilgisi hem de gerçekten doğru bir üretimin yapılmış olduğu bulunmaktadır.

“...Türk sanatının yetiştirdiği en seçkin en değerli ve en alçak gönüllü ressamlardan birisi olan Zeki Kocamemi 3 Mayıs 1959 Pazar günü öldü. Zeki Kocamemi ‘Resim yapmak demek icad etmek demektir. Taklit etmek değil. Resim bir yapı gibi yoktan var edilir. Bir abide gibi örülür’ derdi. Trabzon’daki hocalıktan istifa edip İstanbul’a dönünce ailesini iki sene marangozlukla geçindirmişti. Mecmuadakileri yapmak istemezdi. Kendi muhayyelesinden olmasını arzu ederdi. Onun elinden çıkan mobilyaların tiryakileri vardı. Titiz mobilya meraklıları son on beş sene içinde onun elinden çıkan parçalarla öğünürler. Gayet güç resim yapardı. Bir resme aylarca yıllarca çalışırdı. Hiçbir zaman ucuza satmaya yanaşmazdı. En son sergisini Asmalımescit’teki atölyesinde 1947’de açmış, ancak iki tane satmıştı. Bu duruma çok üzülen 30 seneden beri günde en az 6 saat resim yapan o büyük üstad, kendi eliyle yaptığı o canım boya kutusunu kapadı. Yine marangozluğa başladı. Son zamanlarında tekrar özene bezene resim yapmaya döndü. Öldüğü gün 3 Mayıs Pazar günü 15 x 25 ölçüsünde ve has nakış yolunda yaptığı resim diğerlerinden çok başkadır. Şurası muhakkak ki Kocamemi, Ali Çelebi ve Hale Asaf resim sanatımıza girmeselerdi bugünkü resmimiz yirmi beş sene kadar geri kalacaktı...”⁴⁴

Nurullah Berk de 1969 yılında Akademi’de açılan sergi nedeniyle Zeki Kocamemi hakkında şöyle diyordu:

“...Modern sanatımızın temellerinden birisi Zeki Kocamemi’dir. Zeki Kocamemi’nin ölümünden önceki yıllarda tutumu arkadaşlarını şaşırtmıştı. Zeki büsbütün resmi bırakmıştı. Sanki sanatla ilgisini kesmişti. Ancak atölyesinde öğrencilerinin çalışmalarını düzeltmek için eline kalemi, füzeni ya da fırçayı alırdı. İşi marangozluğa dökmüştü. O kadar ki onu Zeki Faik İzer’den ayırt etmek için marangoz Zeki derlerdi ve bu isim kalmıştı üstünde. Kocamemi marangozluğa da sanat biçimine sokmuştu ve yine yaptığı işlerde resimden ayrılmamıştı. Çerçeveler, şaseler, sehpa, şövaleler, paletler, boya kutuları yapıyordu. O kadar temiz ince işlerdi ki bunlar Avrupa mallarından kat kat üstündü. Bugün çoğumuz Zeki Kocamemi’nin yaptığı şövaleler üstünde çalışırız.”⁴⁵

⁴⁴ A.g.m., 33.

⁴⁵ A.g.m.,34

4. ZEKİ KOCAMEMİ'NİN SANAT ANLAYIŞININ DEĞERLENDİRİLMESİ

4.1. Türk Sanatında Modern ve Modernizm

Türkiye’de modern sanattan söz ederken Batı’da olduğu gibi birbirini izleyen boyasal ya da zihinsel akımların sürekliliğinden ve bu anlamdaki bir gelişimden değil, itici gücünü 20. Yüzyıl başında Fransa ve Almanya’daki çıkışlardan alan, ama özgün yorumlara ulaşan sanatçılardan, gruplardan, bunların düşünce ve ifade farklılıklarından, dolayısıyla plastik sanatlar tarihimizin kısa geçmişinde “modernizmler”den söz etmek mümkündür.⁴⁶

Tanzimat döneminin Osmanlı modernleşmesiyle başlayarak Meşrutiyet ve Cumhuriyet dönemlerinde batılı sanat anlayışı çerçevesinde biçimlenen bir Türk sanatıyla karşı karşıyayız. Başlıca ölçütlerini geçmişle hesaplaşmanın ve eleştirinin oluşturduğu modernizm, aynı zamanda değişen bir yaşam biçiminin de göstergesidir. Batı’da olduğu gibi Türkiye’de de modernizm çok geniş anlamıyla “geçmiş”in sanat değerlerine karşı çıkışla başlar. Ancak Türkiye için bu “geçmiş” Batı ile karşılaştırıldığında çok kısadır. Türk sanatçısının karşı çıkacağı, ne sanat dünyasına hükmeden salon jürileri, ne kalıplaşmış beğeni düzeyiyle sanat ortamını etkileyen bir burjuva sınıfı, ne de yaratıcılığı körelten bir sanat eğitimi vardır. Bunların tam tersine 1873-1927 arasında Türkiye’de sanatçı yalnızca Batı anlayışında resim yaptığı için “modern” sayılır. Sanayi-i Nefise ise dönemin Türkiye’sinde, Batı’nın görevini tamamlamış eğitim kurumları olarak görülen güzel sanatlar okullarıyla karşılaştırıldığında çağın ilerisinde modern bir kurumdur.

Öyle ise Türkiye sanat ortamında yaşanan ve sanatçıyı günümüzün dünya sanatına eklenilebilecek noktaya taşıyan değişim isteği ve dinamizm nereden kaynaklanmaktadır? Bu sorunun cevabı büyük oranda yeni kurulan Cumhuriyet’e olan inanç ve sanatçının kazandığı özgüvende, değişim ve yenileşme isteğinde ve cesaretinde bulunabilir. Cumhuriyet geçmişe karşı çıkar, gençliğe dayanır, bir tür fütürist bakışla olumlu bir geleceği hedefler; dünyada güncel olanla bütünleşmek hatta onu aşmak ister. Bu ilkelere olan inanç bir yıkımdan çıkan toplum tarafından, ama özellikle genç ve aydın kesim tarafından benimsenir. Öte yandan Cumhuriyet’in kurulduğu ilk yıllarda Fransa’ya ve Almanya’ya gönderilen sanatçılar I. Dünya Savaşı sonrası Batı sanat çevrelerinde kabul görmüş ve yaygınlık kazanmış sanat akımlarıyla karşılaşır. 1920-1930 arası Batı modernizmi Türk sanatçısının modernleşme arzu ve gereksinimine denk düşer ve benimsenir.⁴⁷

Kendine Batı sanatını örnek alarak yola çıkan ve yağlıboya tuval resmi

⁴⁶Semra GERMANER, “Türk Sanatının Modernleşme Süreci: 1950-1990”, **Modern ve Ötesi**, 1.

⁴⁷A. g.m.,3

bağlamında yaklaşık yüz elli yıllık bir geçmişe dayandığımızı kabul ettiğimiz Türk resim sanatının gelişim sürecinde Zeki Kocamemi'nin etkin olduğu dönemi göz önünde bulundurarak başlıca üç akımdan söz edebiliriz: Osman Hamdi, Süleyman Seyyid, Şeker Ahmet Paşa başta olmak üzere çoğunluğu asker ressamı kuşağında yer alan sanatçıların temsil ettiği klasik akım; "1914 Kuşağı" olarak adlandırılan, İbrahim Çallı, Hüseyin Avni Lifij, Feyhaman Duran, Mehmet Ruhi, Nazmi Ziya, Namık İsmail, Hikmet Onat, Sami Yetik, Ali Sami Boyar'ın başı çektiği ve dönemin diğer bazı ressamlarının katılımıyla yaygın olarak kullanım alanı bulan izlenimcilik ya da resim sanatımızda kendine özgü sonuçlarından dolayı daha doğru bir ifadeyle klasik-izlenimcilik anlayışı; daha sonra da Müstakillerle (Müstakil Ressamlar ve Heykeltraşlar Birliği) ve bunu izleyen D Grubu hareketiyle resim sanatımızın gündemine giren Cézanne kaynaklı kübizme dayalı konstrüktif-yapıcı/inşacı akım.⁴⁸

Batı'da ortaya çıkışından yaklaşık çeyrek asır sonra yurdumuzda uygulanmaya başlanan dışavurumcu ve kübist anlayışın ilk başlarda hemen kabul görmediğini tahmin etmek güç olmasa gerek. Nitekim Çelebi de bu durumu: "Türkiye'ye döndüğümüz zaman, ortamın kültür yapısı, etüd eksiklikleri getirdiğimiz anlayışı tam anlamıyla uygulamamıza engel oldu." sözleriyle açıklamaktadır. Kısa sayılabilecek bir süre içinde zorlukları aşan gerek 'Müstakiller' gerekse 'd Grubu' hareketi yeni sanat anlayışını kabul ettirmekte gecikmedi. Aslında, hemen hemen iki hareketin biçim dili açısından ortak noktalarda birleştikleri söylenebilir. Dönemin sanat ortamında dışavurumculuktan fovizme, konstrüktivizmden kübizme uzanan bir dizi akımın gündeme geldiğini görüyoruz. Ancak, hangi akımın öne çıktığından çok, içerik, konu, desen, boya, gölge-ışık, plan, modülasyon, biçim, yüzey, hacim, boşluk, hareket, düzen vb. gibi resmin kendi sorunsalına ilişkin kimi kavramların öne çıkması, sanatçıların bu gibi kavramlar çerçevesinde nasıl resim çalışmaları ortaya koydukları daha bir önem kazanmaktadır. Böyle bir süreçte, sanatçıların ürettikleri yapıtların arkasında yatan nedenleri kendi bağlamlarında tutarlı bir şekilde açıklamaları, üzerinde çeşitli tartışmalar yapılan bazı kavramların içini doldurmaktadır. Herşeye karşın ortaya atılan bazı kavramların dönemin tümünü bağladığı ya da bu dönemin karakteristik tanımını ortaya koyduğu söylenemese de, yine de bu dönem için belli bir atmosferin oluşmasında ortaya atılan bu kavramların, öne sürülen bazı görüşlerin ve yapılan çeşitli yorumların kesin bir belirleyiciliği vardır. Bu aşamada kuşkusuz en önemli kaynakları Müstakiller hareketinin uygulayıcıları olan sanatçıların yapıtları, sanata ilişkin yazdıkları, söyledikleri oluşturmaktadır. Konstrüktivizm akımı Batı sanatının yapısından kaynaklanan çok katmanlı oluşumunun aksine -ülkemizde batılı birçok akımda görüldüğü gibi- daha çok biçim dilinde karşılığını bulur. Türk resim sanatının bu döneminde sıklıkla telaffuz edilen ve dönemin resim dilini oluşturan inşacı/kurmacı/konstrüktif resim gibi kavramların karşılığı da bu anlamda algılanmalı; Konstrüktivizm akımının dinamikleriyle karıştırılmamalıdır. Özellikle Vladimir Tatlin'le gündeme gelen konstrüktivist biçimde artık geleneksel resmin malzeme ve mekan kullanımını yerine, gerçek malzeme ve mekana yönelme anlayışı, Türk resim sanatının anılan

⁴⁸ Ahmet Kamil GÖREN, "Resmi Kavramlarla İnşa Eden Sanatçı: Zeki Kocamemi", *Antik & Dekor*, 82-83.

döneminde biçim dili olarak kullanılan kavramlarla tam örtüşmeyen, dolayısıyla karşılaştırma yapılamayacak nitelikler gösterir.

Bu nedenle Batı sanatındaki karşılığı ne olursa olsun, bu dönemin dilini oluşturan inşacı tekniğin nasıl bir anlayış olduğunu doğrudan sanatçıların kendi ifadelerinden izlemek daha doğru bir yaklaşım olarak benimsenmelidir. Örneğin Müstakillerin öne çıkan sanatçılarından Ahmet Zeki Kocamemi: “Resim yapmak icat etmek demektir. Taklit etmek değil...Resim, bir yapı gibi yoktan var edilir. Bir abide gibi örülür.” derken Ali Avni Çelebi ise “Sanatta aradığım şart ve vasıflar: Karakter, hareket, form, volüm, inşaa, tesir, atmosfer ve valörü ile bütünü teşkil eden kompozisyon olduğuna inandım ve o yolda eğitilerek yolumu tayin ettim demektedir.”⁴⁹

Cumhuriyet’in kuruluş yıllarından itibaren sanat, yalnızca estetik bir sorun olmamış, çağdaşlaşmayı sağlayacak devrimlerin, halka benimsetilmesi işlevini de yüklenmiştir. Bu bağlamda sanat önem verilmesi, okuma-yazma oranının düşük olduğu ülkede, göze kulağa hitap eden sanatı, bireyi daha kolay etkilediği gerçeğinden kaynaklanır.⁵⁰ Halkın kültür seviyesinin yükseltilmesinde, sanatın bireyleri kolay etkileme özelliğinden yararlanmak, sanatsal faaliyetlerin devlet himayesi altına alınmasını gündeme getirir. Sanata himayeci yaklaşım, devlete sanatsal faaliyetleri örgütleme misyonunu yükler. Bu nedenle sanatsal faaliyetleri düzenlemek ve yönlendirmek amacıyla Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olarak Sanayi-i Nefise Müdürlüğü ve Sanayi-i Nefise Encümeni kurulur (1926).⁵¹

Halkçılık ilkesinin sanattaki yansıması olarak değerlendirilebilecek olan Yurt Gezileri, 1938-1943 yılları arasında 48 ressamın Anadolu illerinde görevlendirilmesi esasına dayanan bir etkinliktir. Zeki Kocamemi, I. Yurt Gezisine katılan ressamlardan biridir. Bu etkinlik 1-30 Eylül tarihlerinde gerçekleşmiştir. C.H.P'nin düzenlediği “Yurt Gezileri” nin birincisinde Kocamemi Rize'ye gidiyor. Burada 6 yapıt gerçekleştiriyor. Bunlar arasında “Müftü Cami” yapıtı da yer alıyor.

1944 yılında sanatçı, C.H.P. tarafından son yurt gezisinde Konya'ya gönderiliyor. Burada bulunduğu süre boyunca “Çeşme Başında Konyalı Kadınlar” kompozisyonunu, “Bir Mahalle”, “Meram'dan”, “Konya'dan Peysaj” çalışmalarını gerçekleştiriyor. Bunun dışında birkaç peysaj daha ve bir de portre çalışması yapıyor. Bir ay kaldığı Konya'da C.H.P'nin Konya'ya gönderdiği Yurt Gezileri Resim Sergisinin Komiserliği ve Halkevi Resim Kurslarını yönetmekle görevlendiriliyor.

Büyük bölümü devlet memuru olan ressamalara, görevlendirildikleri süre boyunca

⁴⁹ Ahmet Kamil GÖREN, “Aynı Sanatçısı: Tuval Üzerinde Mantık Yansımaları Ali Avni Çelebi”, **Antik & Dekor**, 107.

⁵⁰ Demet ULUSOY, **Atatürk Düşüncesinde Güzel Sanatlar**, 48.

⁵¹ Nilüfer ÖNDİN, **Cumhuriyet’in Kültür Politikası ve Sanat 1923-1950**, 69.

salt resim ile uğraşma olanağı veren etkinlik, bir yandan sanatçıları Anadolu gerçeği ile tanıştıırken diğer yandan halkın sanatçılarla yakın temasına olanak verir. Yurt Gezilerine katılan ressamlar özellikle salt resim yapabilme olanağının kendilerine verilmesinden memnun kalırlar. Eşref Üren'in ifadesiyle, "Partinin bu mutlu ve kutlu teşebbüsü tamamiyle değilse de kısmen bizleri Fransızların (Peinture du dimanche) dedikleri Pazar günü ressamlığından kurtarmıştır. Bu suretle ressamalara hiç olmazsa tatillerde resim yapma imkanı verilmiştir. Buna ressamın Anadolu ile tanışması gibi büyük bir olayı eklersek, partinin bu büyük teşebbüsünün önemi kendiliğinden belirir."⁵²

C.H.P. tarafından düzenlenen Yurt Gezileri'nde yapılacak resimlerin konusunda sanatçılar her ne kadar özgür bırakılmışsa da, eserlerin çevrenin özelliklerini yansıtan yerli ve öz motiflerle zenginleştirilmesi hususu üzerinde önemle durulur: "Her ressam çalışmalarında, mevzuunu seçmekte serbest olmakla beraber, hangi ekole mensup olursa olsun, vereceği eserlerin, çalıştığı muhitin Türk camiasının hususiyetlerinden birini ifade eden motiflerini canlandırabilmesine bilhassa dikkat edecektir. Faraza Isparta'da çalışan bir sanatkar için, tabiatın cömertliği, medeni hamlelerin zenginliği içinde Ispartalıların giyimi, adeti, zevklerini ifade eden mahalli sanat tezahürleri... tebaruz ettirilecek ve bu tabloların Isparta'da yapıldığı derhal anlaşılacaktır."⁵³ Ayrıca sanatçıların üretecekleri asgari yapıt sayısı parti tarafından belirlenir, örneğin I. Yurt Gezisi'nde 4 resim, II. Ve III. Yurt Gezisi'nde 6 resim, IV. Yurt Gezisi'nde 6 resim ve 1-2 metre uzunluğunda kompozisyon, V. ve VI. Yurt Gezisi'nde 10 resim ve 1.5-2 metre uzunluğunda kompozisyon her sanatçıdan talep edilmiştir. Sanatçılar ise, yurt gezilerinden istenilenden daha fazla yapıt ile dönmüşler ve 6 yılın sonunda eser sayısı 675'e ulaşmıştır.⁵⁴

Çeşitli yönlerden sanatçıları etkileyen Yurt Gezileri parti tarafından hazırlanan program uyarınca, muntazam 6 sene düzenlenerek son bulur ve 1944 yılında tüm yurt gezileri resimleri Ankara'da sergilenir. Daha sonra kendi kaderlerine terk edilen Yurt Gezileri resimlerinin çoğu ilgi eksikliği nedeniyle günümüze ulaşmaz. Yurt resimlerinin trajik sonunu Malik Aksel şöyle aktarır:

"İlkin bu resimler Ankara Atatürk Lisesi konferans salonunun bitişiğindeki odaya taşındı, taşındı ama bu kadar resim buraya sığmayınca üst üste yığıldı. Bazıları çerçevelerinden çıkarıldı. Böylece bin müşkülâtla bunlara yer bulundu. Aradan zaman geçti, Halk Partisi Genel Sekreteri Tahsin Banguoğlu bu eserleri 150 bin liraya Maarif Vekaletine satmak istedi. Üç kişilik komisyon kuruldu, resimler temizlendi ayrıca listesi yapıldı. Fakat istenen para bulunamadığından tekrar bunlar Evkaf Apartmanları içindeki tatbikat sahnesinin üzerindeki daracık odaya tıka basa sığdırıldı. Bir kısmı da tiyatronun koridorlarına kondu. Bir zaman sonra tiyatro sahnesi bu odayı aksesuar olmak üzere boşaltıyor. Resimler bir daha Halkeviviv

⁵² Anonim, "Yakında Açılacak Olan Yurt Resimleri Sergisi Hakkında Ressamlar Ne Diyorlar?", **Yurt Gezileri ve Yurt Resimleri (1938-1943)**, Milli Reassürans Sanat Galerisi Yayınları, 193.

⁵³ Anonim, "CHP Genel Sekreterliğinin Sanatkarlarımızı Himaye İçin Çok Güzel Bir Teşebbüsü 10 Ressamımız Yurt İçine Gönderiliyor", **Ulus Gazetesi** (29 Haziran 1941), 4.

⁵⁴ Nilüfer ÖNDİN, **Cumhuriyet'in Kültür Politikası ve Sanat 1923-1950**, 109.

çatısına taşınıyor. Damdan akan yağmur suları altında kalan bu eserler tanınmaz hale geliyor. Dilenci torbası gibi oradan oraya taşınması bitmiyor. Ressamlar bile bu resimlerini unutmuş görünüyorlar. Memleketin tümünü renkleri, çizgileriyle aksettiren bu eserler önceleri gösterilen bütün iyi niyetlere rağmen sonradan kendi mukadderatlarıyla başbaşa bırakılıyor. Bu arada yağmalar devam ediyor, sokakta bulunmuş gibi bu eserleri görenler çekip çekip alıyor, kimse sorumlu sayılmıyor. San'at tarihimizin affedemeyeceği bu trajik durumun hala sonu gelmemiştir. Bugün bu resimlerin son kalıntıları nerede ve ne halde olduğu belli değil.”⁵⁵

Cumhuriyet'in kuruluşunun ilk yıllarına rastlayan 1927 tarihi Türk sanatı için bir dönüm noktasıdır. 1927-1950 arası modernin ilk dönemi olarak değerlendirmek mümkündür. Celal Esad Arseven Türkiye'de modern resmin başlangıcını şöyle açıklamaktadır:

“Modern resmin İstanbul'a ilk girişi: Münih de Hofmann'ın Akademisinde resim tahsil eden Ali Çelebi ve Zeki Kocamemi'nin İstanbul'a davet ederek Galatasaray Lisesi salonlarında eserlerini teşhir etmeleriyle başlar. Bunların hacim anlayışı itibariyle impressionizm'den ayrılan ve Kübist şekiller hakim olan bu resimler hayli alaka çekmişti. Fakat bunlardaki Kübizm tam manasıyla Paris'te 1918-1922 aralarındaki abstrakte yani mücerred ve hendesi bir kübizm değildi. Bizde ilk kübist ve inşacı sayılan bu ressamlar bilahıra daha mu'tedil olmuşlardır. Modern çerçevesi içinde toplanan bu yeni tarzların İstanbul'da yayılması ancak 1928 den sonra Müstakil Ressamlar ve Heykeltraşlar Birliği ismi altında toplanan bir ressam zümresinin teşekkülü ile başlar.”⁵⁶

Türkiye'de sanatçıların modernle tanışması Paul Cézanne (1839-1906) üzerinden olmuştur ve bu Türk sanatçısını ilk kez alışılmışın dışında bir estetiğe, zihinsel bir anlatıma yöneltmiştir.

Zeki Kocamemi'nin eğitim aldığı Hofmann atölyesi Paul Cézanne'nin ilkeleri doğrultusunda eğitim vermekteydi. Sanat izleyicisi, biçim analizleriyle ilk kez, İstanbul'da 1927 yılında açılan 11. Galatasaray Sergisinde, Zeki Kocamemi ve Ali Çelebi'nin yapıtları aracılığıyla tanışmıştır. Bu örnekler Türk resim sanatında yapıta plastik değerlerin egemen olduğunu gösteren bir anlayışın, öyküsel değil, zihinsel bir tasarımın ilk ürünleridir. Öte yandan, Türk resminde Müstakiller grubuyla başlayan ve “d” Grubu ile süren İzlenimcilik karşıtı modern arayışlarda yine Cézanne resmine temellenen André Lhote'un (1885-1962) öğretilerinin önemli payı vardır.⁵⁷

⁵⁵ Malik AKSEL, *İstanbul'un Ortası*, 429-430.

⁵⁶ Celal Esad ARSEVEN, *Türk Sanatı Tarihi (İstanbul Maarif Vekaleti, 1956)*, c.III, 240.

⁵⁷ Semra GERMANER, “Türk Sanatının Modernleşme Süreci: 1950-1990”, *Modern ve Ötesi*, 4.

4.2. Zeki Kocamemi'nin Yapıtlarının Değerlendirilmesi

“Resim yapmak icat etmek demektir. Taklit etmek değil... Resim, bir yapı gibi yoktan var edilir. Bir abide gibi örülür.”

İnşacı/konstrüktif kavramı Batı sanatındaki Konsstrüktivizm akımından farklı değerlendirilmektedir. Bu kavram yapıtlar göz önünde bulundurularak plan, modülasyon, boşluk ve yapı gibi sanatı kökünden sarsan yenilikçi değerlerle açıklanmalıdır. Konstrüktif kavramıyla Türk resim sanatında, Batı sanatındaki gibi çok bileşenli bir içeriğe sahip Konstrüktivizm akımından söz etmiyoruz. Bu dönem resim sanatımızda karşımıza çıkan bu yeni uygulama, biçim dilinde karşılığını bulan bir uygulama olarak değerlendirilmelidir.⁵⁸

Rönesansla başlayan “Derinlik Yanılsaması” Almanya’da Dürer ile plan geometrisine karşı, boşluk geometrisi olan stereometrik kavrama erişiyor. Doğanın dış görünüşünün altında yatan geometri, boşluksal değerlerle birlikte geleneksel dilin temel taşı oluyor. Kocamemi sürekli olarak bu ilkeyi göze almıştır. Doğanın altındaki geometrinin küre, silindir, koniye indirgenmesi, nesnelerin renkli tuşlarla örülüp kurulması, kontrpuan sistemi ve modülasyon gibi Cézanne’ın ortaya koyduğu sorunlara Kocamemi duyarlı idi. Adnan Çoker’in anlatımıyla, Kocamemi ve Ali Çelebi Hofmann Atölyesine gittiklerinde muhtemelen Cézanne’ın adını duymamış olabilirler fakat önemli olan Hofmann’da neler çizildiği ve tanıştıkları yeni anlayıştır. Kocamemi’nin Matisse’le doğrudan bir ilişkisi olmadığından bahsetmiştik. Burada önemli olan Hofmann’ın Matisse ile Delaunay’dan gördüğü sanat görüşünü eğitim anlayışına yansıtmış olmasıdır. Bir batılı eleştirmen de Hofmann’ın renk anlayışıyla ilgili Matisse’in renklerini Matisse’in kendisinden çok Hofmann’dan öğrenebilirsiniz diyerek, Kocamemi’nin Münih dönemindeki Münih dönemindeki geniş yüzeyli renkli düzenlerinin Hofmann öğretisinin uzantıları olduğunu açıklar. **(Resim 85)**

Kübizm çevresindeki sanatçılardan örneğin Mondrian kendi portresinde, doğa çıkışı laboratuvar çalışmasıyla nesneyi çözümlüyor. Burada dolu biçimler parçalanarak, boşluksal oranlara yeni boyutlar kazandırılıyor. Kocamemi’de de plan temel, çevreleyen boşluk ise devinimle eş değerdedi. Kocamemi’nin Hofmann Atölyesine gitmeden önceki dönemlerinde yani Çallı atölyesindeki figür çalışmalarına bakarsak Çallı’nın öğretisinde Akademik çalışmalardır. **(Resim 8)** Çallı Cormon Atölyesinde eğitim görmüş ve Akademik temelli figür öğrenmiş, bu figürü sonraki çalışmalarında empresyonist sayılabilecek bir çevre içine yerleştirmiştir. Kocamemi’nin Çallı’dan aldığı öğreti figürde doğru Akademik çalışmalardır. Kocamemi Çelebi’yle birlikte Hofmann Atölyesi’nde çalışmaya başladıklarında ise dört yıl sayılabilecek bir dönemde Türk Modern Resmî’ni başlatan yepyeni bir resim anlayışına, “figürde analiz”e yönelmiştir. Bu analiz Türk Resminde o zamana kadar yapılmamış bir deneyimdir. **(Resim 41)** 1926 da yaptığı resimde bu figür analizini birebir görebiliriz. Bu figürdeki araştırmada figürü

⁵⁸Ahmet Kamil GÖREN, “Resmi Kavramlarla İnşa Eden Sanatçı: Zeki Kocamemi”, **Antik & Dekor**, 89.

geometrik düzende parçalayarak aynı zamanda da derinlik ve uzaklık konusunda da son derece titiz çalışmıştır. Kocamemi'nin deyişiyile bulunacak planlar, örneğin modelin göğsünün genişliği ya da omuzla boyun arasındaki uzaklık uçak alanı kadar geniş izlenimi vermeliydi. **(Resim 76)** Bu sorun Türkiye'de ilk kez Kocamemi ve Ali Çelebi tarafından gerçek anlamıyla uygulandı. Bu konuda ve bu önemli resimle ilgili Adnan Çoker Kocamemi'den önce figürdeki analizmi anlatıyor:

“Figür de analiz başlıyor. Figürde analiz ne demek ve nasıl başlar? Cézanne’la başlar Picasso’ya gelir; Picasso’dan Konstrüktivizme doğru devam eder. Burdaki doğrudan figürde analizdir. Kocamemi ve Çelebi Hofmann’ın Okulunda özellikle bu konunun üzerinde durdular ve çalıştılar. Ali Çelebi ile Kocamemi’nin “Figürde Plan Araştırması” resmini yanyana koyduğunuzda bu desen daha kübist, Çelebi ‘nin ise daha çok Ekspresyonizm’e yakın olduğunu farkedersiniz. **(Resim 41)** Çelebi tamamen Ekspresyonist veya Kübist değildir. Ama Kocamemi’de daha çok geometriye yakın formlar vardır.”⁵⁹

Kocamemi, Kübizimle ve özellikle konstrüksiyonla ilgili anlayışını, biçim, çevre ya da biçimin sınırlı boşlukta yer alması ile açıklıyordu. Kağıda, tuvale derinlemesine çizilen, boyanın çizgi, ton ve renkle atölyedeki nünün gerçek boyutlarına yaklaşılmasını, hatta onun deformasyon yöntemi ile aşılmasını, volümü çevreleyen boşluk izleniminin yakalanmasını isterdi. **(Resim 123)** Nesnenin yapısal biçimini yakalamak için bir çeşit soyutlamaya giden Derain, yüzeyleri örterek ve üstüste koyarak geleneksel perspektif kurallarını altüst ediyor. Cézanne’dan bu yana deformasyonun çağdaşlaşması, Kocamemi’nin özellikle çıplaklarında görülür. **(Resim: 49)**

Die Brücke’nin dışavurumculuğunu ve savrukluğunu izleyen Der Blaue Reiter grubu, Kübizmin etkisiyle daha düzenli bir dışavurumculuğu sürdürüyor. Kocamemi bu anlayışa bütünüyle yönelmedi. Dışavurumculuk, örneğin, “Bereli Kadın” **(Resim 88)**, portresinin renkle anlatımında, “Mekke Erleri” (Kompozisyon Nakliye Kolu) , **(Resim 93)**, “İsmail Hakkı Oygur’ın Portresi” **(Resim 94)** gibi yapıtlarındaki yapısal değerle sentez halinde ve Rize peysajlarının fırça savrukluğunda görülür. **(Resim 104)** Daha sonraki peysajlarında ise bu davranış, devinim gereksinmesi saklı tutularak düzene sokulmuştur.⁶⁰ **(Resim 145)** Önce Fov olan ve sonra Kübizmin deneylerinden geçen Derain, doğaya Cézanne’ın öğütlerini izleyerek yaklaşıyor. “Doğadan yeniden Poussin” i yapmayı denemek, yeni bir gelenekçilik yolu açıyor. 1939’lardan sonra ise Kocamemi’de, “Doğa-Müze” anlayışına eğilim gözden kaçmıyor.⁶¹ **(Resim 129)**

Hofmann’ın Kübizim ve Cézanne’a ulaşan anlayışı, doğanın anlatımını plan, modülasyon, boşluk ve yapı gibi kavramlarda arıyordu. Sanatı Otuzlar ve kırklar

⁵⁹ Adnan Çoker’le görüşme notlarından, 22 Mayıs 2010. (yayımlanmamıştır)

⁶⁰ Adnan Çoker (Hazırlayan), **Zeki Kocamemi**, Toplu Sergiler-5, İ. D. G. S. A. Yayını, İstanbul 1979, s.6

⁶¹ A.g.m, 7.

Türkiye’inde bazı sanatçılarımızda görülen “Cézanne tipi natürmort”, “Cézanne tipi peysaj” düzenlemeleri yerine Kocamemi’nin sanatının sağlamlığını işte bu temelerde aramak yerinde olur. Örneğin; yapı ve boşluk kavramını peysajlarında ve kompozisyonlarında gözlemlenen geniş kapalı boşlukla, natürmort ve portrelerindeki dar kapalı boşluk (tablonun gereksinmesi kuralına uyarak) sonsuzda kaybolmadan nesneyi çevreleyen, etrafına döner özellikleriyle yerinde ve zamanında sunuluyordu. Masalı ve Saksılı Natürmortları, Mekkare Erleri, Cenaze Töreni ve Peysaj’ları buna örnektir. **(Resim 83)** Formüle edilirse dar ve geniş sınırlı derinlikli boşluk nesnenin sürekli çevresini sarar.⁶²

Sanatçının ilgi alanı içinde bulunan Cézanne’la karşılaştırılması, soruna açıklık getirir. Cézanne’ın olağanüstü akıl ve doğa dengesini Kocamemi’de bulamıyoruz. Kocamemi’nin nesnelere volüm ve plan açısından daha ağırdır. Cézanne Empresyonizmden geliyordu. Planlarını küçük dörtgen tuşlarla elde ediyor, planların bütünü ise boşluğa yeni bir boyut kazandırıyor. Boşluğu yassılatıyor. Kocamemi’de bu oranlar başkadır. Bu başkalık natürmort ve peysajlarında daha fazla derinlik yansımalarını yansıtır. İster peysaj, natürmort, ister nü olsun, sanatçının yapıtları bizde, gözümüzle nesnelere aralarında dolaşma duygusunu uyandırır. Sanatçı belki de marangozluğu nedeniyle, masalı natürmortlarında, örneğin Cézanne’da görülen masayı örten, bol kumaşları en aza indirgemiş, masanın yapısal değerlerini vurgulamıştır.⁶³ **(Resim 111)**

Ferruh Başağa, 1935 yılında Akademi’de eğitimine başlamasıyla birlikte Kocamemi ile ilgili olarak şöyle anlatır: “Desenden sonra Zeki Kocamemi ile çalışmalar başladı. O zamanlar Almanya’dan yeni dönmüştü. Türkiye için o zaman konstruktivizm bilinmeyen bir şey. İşte bir resmi, bir nüyu veya natürmortu bir plan içerisine, bir konstrüksiyon içerisine alıp ondan sonra çalışmayı yapma yönüne götürdü bizi. Bu arada bir gün hava güzeldi. Şimdi Akademi girişinde Resim Bölümü’nün sol tarafında bir bina vardı. Akademi’nin marangoz işlerini oradaki atölyede yapıyorduk. Kendi tuvallerini kendileri yapıyorlardı. Ben yanaştım onlara, Dedim ki; “Ben de yardım edeyim sizlere. Ama ben daha yağlıboyaya başlamamıştım. Ancak Teknik Okulunda bir takım çalışmalar vardı. Marangozluk, demircilik, elektrikçilik vs...Pratik çalışmalar elimden geliyordu. “Gel” dediler. Aldım bir iki tuval boyadım. Sen bunu gayet iyi yapıyorsun. Böylece arkadaş olduk. Zeki Kocamemi ve Cevat Dereli beni Müstakil Ressamlar Birliğine aldılar 1939’da.”⁶⁴

Ferruh Başağa Ali Çelebi ve Zeki Kocamemi’nin Almanya eğitiminden sonra resimlerindeki değişimi ve geldikleri noktayı şöyle açıklar: “Ali Çelebi, Almanya’da

⁶² Adnan Çoker (Hazırlayan), **Zeki Kocamemi**, Toplu Sergiler-5, İ. D. G. S. A. Yayını, İstanbul 1979, s.4

⁶³ A.g. m., 4.

⁶⁴ Ahmet Öner GEZGİN (Editör), “Ferruh Başağa”, **Akademiye Tanıklık-1 Güzel Sanatlar Akademisine Bakışlar Resim/Heykel**, Söyleşi: Canan Suner, Sedat Balkır, 2003, 24.

aldığı kavramı sonradan kaybetti. Daha ziyade peysaj ve natürmorta verdi kendini. Oysa Zeki Kocamemi yaşamı boyunca o konstrüksiyonun içerisinde devam etti.”⁶⁵

Kocamemi’yi çok seven Bedri Rahmi Eyüboğlu Ülkü Dergisinin 1 Ocak 1942 tarihli 7. sayısında şunları yazıyor: “ Kocamemi büyük parçaların zevkine vardığı kadar ayrıntıları da hor görmez, onların da musikisini kavrar, resmin yalnız hacim tasasından oluşmadığını bize yeni resimlerle gösterirse kendisinden haklı olarak çok önemli başarılar bekleyeceğiz.”⁶⁶

Zeki Kocamemi ve Ali Avni Çelebi’nin başını çektiği sanat hareketinin belki de en önemli tarafı, resmin kendi sorunsalının enine boyuna tartışma alanına sokulmasıdır. Bu dönemin biçim dilinin bileşenlerini oluşturan ve sık sık söz edilen kavramlar içinde biçim, yüzey, hacim, boşluk, plan ve modülasyon ilk sıralarda gelmektedir. Türk resim sanatının bu sürecine damgasını vuran bu kavramların gündeme gelmesinin kökenlerinde hiç kuşkusuz Cézanne’ın öğretisine dayanan doğa kaynaklı kübist anlayış yatıyordu. Yapılan çalışmalar sağlam düşünsel kaynaklara dayandırılıyor, kullanılan yöntemlerin nedenleri sonuçları tartışılıyordu. Ayrıca, resme konu olan dış dünyanın salt biçimi ve görünüşü değil, özü ve kavramı öne çıkıyordu. Bu açıdan bakıldığında, Adnan Çoker’in de bir araştırmasında vurguladığı gibi, Kocamemi’nin sanatının sağlamlığını, resme konu olan dünyanın natüralist görünümünden çok, plan, modülasyon, boşluk ve yapı gibi, sanatı temelinden sarsan yeni değerlerin nasıl kavramlaştırılarak uygulama alanına sokulduğunda aramak gerekmektedir. Bu bağlamda sanatçının yapı ve boşluk kavramını, manzara ve kompozisyonlarında karşımıza çıkan geniş kapalı boşlukla, natürmort ve portrelerinde görülen dar kapalı boşlukla sonsuzda kaybolmadan, nesneyi çevreleyen etrafında döner özellikleriyle yerinde ve zamanında sunarken izliyoruz. Çoker’in ifadesiyle Kocamemi’nin yapıtlarında “dar ve geniş sınırlı derinlikli boşluk nesnenin sürekli çevresini sarar.” Sözü ettiğimiz bu kavramların izlendiği yapıtlar arasında 1936 tarihli “Mekkare Eleri (Nakliye Kolu)”, 1939 tarihli “Atatürk’ün Naşı’nın Gülhane Parkı’ndan Sarayburnu’na Götürülüşü” ve 1927-1928 yıllarına ait olduğu düşünülen “Masalı Saksılı Natürmort” sayılabilir.⁶⁷ (**Resim 116**) Adnan Çoker’in “Tabureli Saksı” olarak da isimlendirdiği bu resim ile ilgili olarak, Çoker, “Valori Plastici” kavramından bahsetmektedir. “Die Neue Sachlichkeit” (Yeni Nesnelcilik) in bir grup sanatçısı İtalya’da 1915’lerden sonra gelişen “Valori Plastici” (Plastik Değerler)e yakın bir eğilim gösteriyorlar. “Gelenek aracılığıyla yeniden düzene dönüş”ü amaçlayan bu anlayış, yeni verileri açığa çıkarıyor. “Biçimlerin ve boşluğun netliği, kapalılığı ve saf gerçek”. Bu düşüncede çalışan Aleksander Kanoldt’un yapıtı ile Kocamemi’nin “Tabureli Saksı”sı (**Resim 116**) arasında yalnızca konusal bir ilişkisi vardır. Ancak sanatçının Münih’te bulunduğu yıllarda böyle bir atmosferle ruhsal yakınlığından söz edilebilir.

⁶⁵ A.g.k., s. 30

⁶⁶ Adnan Çoker (Hazırlayan), **Zeki Kocamemi**, Toplu Sergiler-5, İ. D. G. S. A. Yayını, İstanbul 1979, s.4

⁶⁷ Ahmet Kamil Gören, “Resmi Kavramlarla İnşa Eden Sanatçı: Zeki Kocamemi”, **Antik & Dekor**, 86.

Kocamemi'nin yapıtlarında resme konu olan nesnelere ağırlığı ve hacmine yapılan vurguların yanında, özellikle yapı ve boşluk kavramları ele alınmaktadır. Sanatçının renk kullanımı ise resmin ifade gücünü doğrudan belirleyen, geri plana atılmayan bir özellik olarak kendisini göstermektedir. Kocamemi'nin çalışmalarında görülen geniş yüzeyli renkli düzenlerin kökeninde, yine Münih'teki hocası Hofmann'ın öğretisi yatar. Nurullah Berk'de Kocamemi'nin, rengi konstrüktif anlayışına hizmet eden bir tarzda kullandığını vurgulamaktadır. Kocamemi'nin çalışmalarında deseni örten renkler, renklerin değişik kullanılmasıyla elde edilen gölge-ışık oyunları yardımıyla, nesnelere ağırlığını, boşlukta kapladıkları yeri, mesafe ayrımlarını yansıtan işlevleri karşılayan görevler üstlenirler.⁶⁸ **(Resim 94)**

Ali Avni Çelebi de Kocamemi gibi çalışmalarında doğaya bağlı kübist anlayıştan yola çıkıyor ve resmine konu olan nesnelere niteliklerini koruyarak, kübizmin bireşimci/sentezci yönünden yararlanıyordu. Nesnelere ağırlık ve hacimlerinin vurgulanmasına özel bir önem verildiği açıkça görülen çalışmalarında, Çelebi'nin, çizginin kendisini öne çıkaran gücü de önem kazanıyordu. Kocamemi'de olduğu gibi Çelebi'de de karşımıza çıkan ve hemen dikkat çeken deforme edilmiş biçimlerin varlığının kökeninde, sanatçıların hocası Hofmann'ın öğretisi yatmaktaydı.⁶⁹

İnşaaacı tavrı ısrarla kullandığı "Mekkare Eleri" adlı yapıtı bu konudaki en tanınmış eseridir. Hacimselliğin iki figürün yere basışlarındaki sağlamlıkla verildiği bu resimde figürler, küçük tepeyi aştıktan sonra, yola devam etmekte kararlıdırlar. Yola devam etmek, ileriye gitmek fikri Kurtuluş Savaşı'nda zorluklarla güçlerini birleştiren insanlar için, çözüm getiren bir kavramdır. Tüm olumsuz şartlara rağmen askerler ve halkın birlikteliği bu resimdeki ince anlatımla uyum içindedir.⁷⁰ **(Resim93)** "Gece Baskını" adlı yapıtında ve bunun eskizinde de yine hacimsellik içinde verilen yerde sürünen figürlerde bu kez yüz ifadeleri de önem kazanmıştır. Mekkare Eleri ve Atatürk'ün Cenaze Töreni yapıtlarıyla aynı dönemlerde yapıldığı tahmin edilen bu "Gece Baskını" adlı eserde, figürlerdeki hareket, ifadelerdeki ve pozlardaki konsantrasyon farkedilmektedir. Resim başlı başına dikkat, konsantrasyon, sabır gibi güçlü kavramları anlatır. Konstrüksiyonu destekleyen bu kavramların anlatım dili de güçlü olmalıdır. **(Resim 96-97)**

Zeki Kocamemi'nin sanatta çizgisel sağlamlılığı ve hacimsel kaygıları ön planda tutan sanat anlayışı, onun sonradan Akademi'de "marangoz" diye anılmasına yol açacak olan kişisel ilgi ve merakları için de uygun bir zemin oluşturmuştur. Üç boyutlu nesnelere uğraşmak, kitle etkisini güçlü kılacak eşyayı yüzey üstünde resimsel bir hacimle ele almak, Zeki Kocamemi'nin genç yaşlarda başlıca tutkusu gibi görünür. Ona göre bir resim, yapı gibi yoktan var edilir, bir anıt gibi kurulur, bir duvar gibi örülürdü. Bu nedenle resim, bir "taklit" değil, bir "icat'a dayanmalıydı. Hocası Hofmann'dan öğrendiği şeyler, aslında Cezanne sanatının da formülüydü. Gereksiz ayrıntılardan temizlenmiş bütünlük ve kitle ağırlığı. Zeki Kocamemi de

⁶⁸ A.g.m., 87.

⁶⁹ A.g.m. 88

⁷⁰ Ümran BULUT, "Türk Resminde Kurtuluş Savaşı Teması", **Eğitim Dergisi**, 39.

sanat yaşamı boyunca, bu ilkeye bağlı kaldı. Biçimleri renkle kapatırken, onların boşluk içindeki değerlerini, hacimsel etkilerini vurgulamaktan geri kalmadı. Ama bu, sözgelimi bir Lhote kübizmi değildi. Kuramsal olmaktan çok, doğayı doğayla birlikte çözümleme temeline bağlıydı. Zeki Kocamemi'nin kimi zaman bir koltuk üstünde, kimi zaman bir masa kenarında poz veren çıplaklarında olduğu kadar, bir tabure üstüne yerleştirilmiş saksılarında, plan düşüncesinde ısrarla direnen manzaralarında da, izleyiciyi tablonun içine çeken uzam duygusu ve boşluk izlenimidir. Açık-koyu dengesi, ışık-gölge ayrımı bu duyguyu yönlendirici öğeler olarak ele alınmıştır. Somut ilişkiler, nesne ile insan arasındaki mesafe duygusu Kocamemi'nin resimlerine, sağlam bir icra yeteneği kazandırmış ve sanatçıyı, bu yeteneği sürekli olarak geliştirmeye yöneltmiştir.

5. SONUÇ

Türkiye'de Cumhuriyet'in ilanıyla birlikte başlayan “Modernleşme” sürecinde modern sanatın başlangıcı dediğimizde resimde yepyeni bir anlayışın ilk temsilcilerinden Zeki Kocamemi'ye bakmamız gerekir. Zeki Kocamemi 1927 tarihinde Türkiye'ye ve İstanbul'a döndüğünde Galatasaray'da Ali Avni Çelebi ile birlikte açtıkları sergi Türk resmi için bir dönüm noktasıdır. Figürde o zaman kadar yapılmamış bir analitik yaklaşımı, doğa kaynaklı kübizmi, volüm, deformasyon, plan, boşluk, modülasyon, Cézanne öğretileri, doğayı koni, silindir, küre görme düşüncesi gibi yepyeni kavramları konstrüksiyonu yapı ve inşa kavramlarıyla resim yapmayı Türkiye'ye getiren ve kendi atölyesinde öğrencilerine aşıl原因an Zeki Kocamemi olmuştur. Çallı atölyesinde öğrenciyken usta bir desenci, gözlemci, sabırlı, ağır ve titiz çalışmalarıyla Çallı'nın öğretilerinde usta işi akademik figürler çalışıyordu. Fakat Hofmann Atölyesine gittiğinde konstrüktif-yapıcı niteliğe sahip olarak geri geldi ve Türkiye'de yeni anlayışın ilk temsilcilerinden oldu.

Zeki Kocamemi'nin Çallı Atölyesinde aldığı eğitim, Müstakil Ressam ve Heykeltraşlar Birliğinin kuruluşu ve çalışmaları ile amaçladıkları üzerinde durulmuştur. Almanya Münih'te dönemin yeni akımları ve ünlü ressamlarıyla birarada bulunarak Hans Hofmann'ın Okulunda yepyeni bir resim anlayışıyla karşılaşması ve bu anlayışı ülkesinin sanatına kazandırması konusu üzerinde durulmuştur. Türk modern resmi için yepyeni kavramlar olan volüm, konstrüksiyon, deformasyon gibi kavramlarla inşacı resimler ortaya koymuştur. Kocamemi'nin kendisinin de söylediği gibi ‘Resim yapmak demek icad etmektir, taklit etmek demek değil. Resim bir yapı gibi yoktan var edilir. Bir abide gibi örülür’ sözüyle bu inşacı tavrını ortaya koymuştur.

‘Türk Modern Resmi’nin gelişim evresinde en önemli dönemlerden biri Zeki Kocamemi ve Ali Avni Çelebi’nin Almanya’dan İstanbul’a döndükten sonra başlayan süreçtir. 1927 yılında Ali Avni Çelebi ile birlikte katıldıkları 11. Galatasaray

Sergisidir. Bu sergi Türk resmi için bir dönüm noktasını ifade eder. Bu sergi üzerine Celal Esad Arseven şöyle bir yorum yapmıştır:

“Modern resmin İstanbul’a ilk girişi: Münih de Hofmann’ın Akademisinde resim tahsil eden Ali Çelebi ve Zeki Kocamemi’nin İstanbul’a gelerek Galatasaray Lisesi salonlarında eserlerini teşhir etmeleriyle başlar. Bunların hacim anlayışı itibariyle impressionizm’den ayrılan ve Kübist şekiller hakim olan bu resimler hayli alaka çekmiştir.”⁷¹ Celal Esad’ın bu yorumu üzerinde durularak Türkiye’de Modernizm süreci ele alınmış ve bu süreçte Zeki Kocamemi’nin sanat anlayışının rolü etkisi ve sebepleri yorumlanmıştır. Bu yorumlama sürecinde Zeki Kocamemi atölyesi öğrencisi, sanatçı ve eğitimci Prof. Adnan Çoker ile görüşmeler yapılarak Kocamemi resimleri üzerinden ‘Türk Modern Resmi’nin İstanbul’a ilk girişinin anlam ve önemi yorumlanmıştır. Aynı zamanda Cézanne ile karşılaştırması yapılarak anlayış farkı ve benzerlikleri sorgulanmıştır. Önemli bir konuda bu çalışmada, Kocamemi’nin Almanya’ya gitmeden önce çalıştığı Çallı atölyesi, orada aldığı eğitim başlığı; bu başlıkta Çallı’nın eğitim yöntemi ve Kocamemi üzerindeki etkileridir. Bu noktadan hareketle, ‘yapıtlarının değerlendirilmesi’ başlığında Çallı ve Kocamemi karşılaştırması yapıtlar üzerinden yapılmıştır.

Zeki Kocamemi ressamlığının yanında Akademideki önemli atölye hocalarından biriydi. Ve günümüzün önemli sanatçılarından da yetişmesinden önemli bir paya sahipti. Kocamemi’nin eğitimci kişiliğinin de üzerinde durulmuştur. En önemlisi Zeki Kocamemi hakkında 1979 yılı sergi kataloğu dışında bir kaynağa ulaşamaması, resimlerinin toplu halde bir katalogda yer almamış olması sebebiyle tezin son bölümünde Kocamemi resimleri bilgileriyle bir katalog halinde yayınlanmıştır. Bu resimlere ulaşmak oldukça güç olmuştur. Bu konuda İstanbul ve Ankara Resim Heykel Müzeleri ile bağlantıya geçilmiş, koleksiyonerlere ulaşılmış ve müzayede katalogları taranmıştır. En önemlisi 1979 yılına ait sergi kataloğunda bulunan resimlerin büyük bir çoğunluğunun renkli görsellerine ulaşılmış olmasıdır. Kocamemi’nin pek çoğu kayıp olan resimlerinden büyük bir kısmı bu tezde yer almıştır. Bu resimler,; desenler, gravürler, sulu boyalar ve yağlı boya resimler olmak üzere dört başlıkta künyeleriyle beraber verilmiştir. Gerekli açıklamalarıyla not edilerek en kaliteli görsellerine ulaşılmaya çalışılarak bu çalışmada sunulmuştur.

⁷¹ C. E. ARSEVEN, *Türk Sanat Tarihi Ansiklopedisi*, C.3 S. 240-242

6. KATALOG

6.1 Desenler

Resim 1

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Ornoman"

Yapım yılı: 1916

Ölçü: 31.7x24.1 cm

Teknik: İngres kağıdı üz. füzen

Bulunduğu yer: Kemal Erhan kol. İst.

Açıklama: Zeki Kocamemi, Toplu Sergiler-5 adlı katalogta Adnan Çoker Kemal Erhan koleksiyonu bilgisine yer vermiştir.

Resim 2

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Genç Kadın Portresi”

Yapım yılı: 1918

Ölçü: 60.5x45.5 cm

Teknik: İngres kağıdı üzerine füzen

Bulunduğu yer: A. Cumalı koleksiyonunda, İst.

Müzayede: Pera Müzayede 10.02.2007

Açılış: 5.000 TRL

3.571 USD

2.747 EUR

Satış: 5.000 TRL

3.571 USD

Resim 3

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Düşünen Adam"

Yapım yılı: 1919

Ölçü: 62.5x47 cm

Teknik: Gri İngres kağıdı üzerine füzen

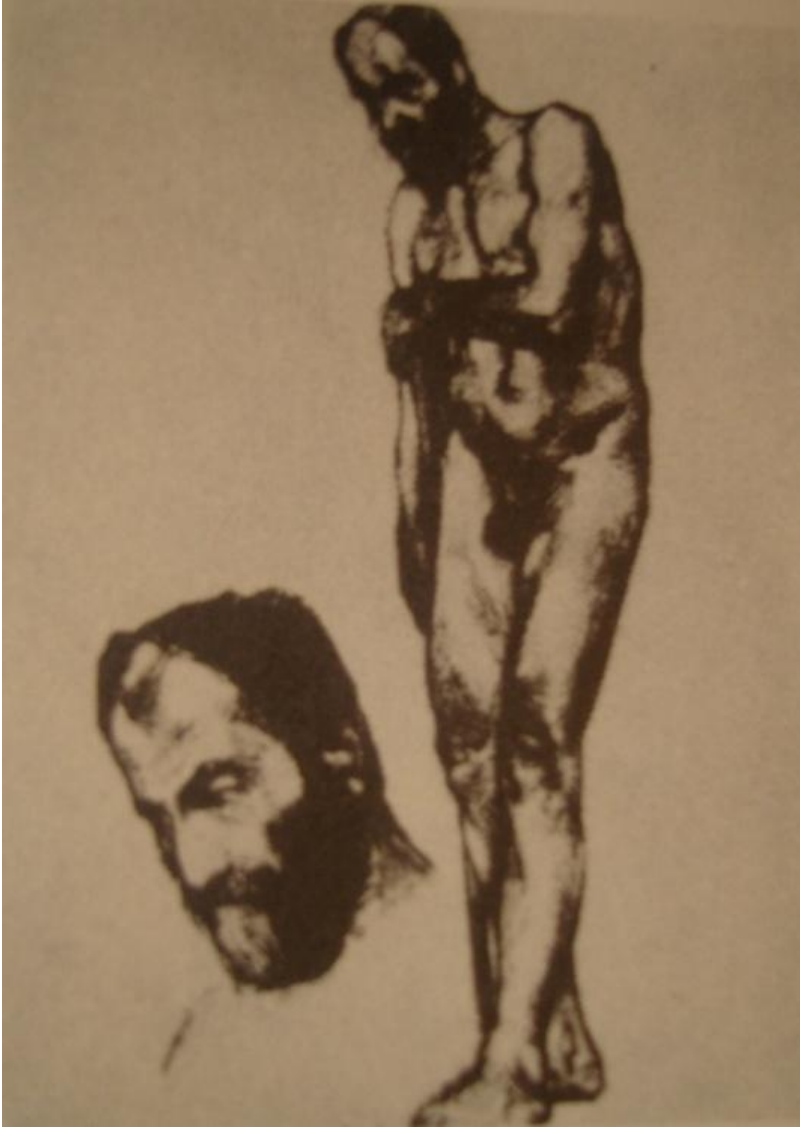
Bulunduğu yer: Nejla Bingöl koleksiyonunda, İst.

İmza: İmzasız- tarihsiz

Eserin Durumu: iyi

Çerçeve Bilgileri: Paspartulu ahşap iyi durumda çerçeveye sahip

Anlatımı: Nejla Bingöl'den alınan bilgiye göre sanatçının kendi portresi. Bir ahşap tabure üzerine sol kolunu yaslanmış, sağ eli ile çenesini tutmuş durumda görünüyor.

Resim 4

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Ayakta ıplak Etüdü ve Baş"

Yapım yılı: 1920

Teknik: İngres kağıdı üzerine füzen

Bulunduğu yer: Bilinmiyor

Resim 5

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Erkek Etüdü"

Yapım yılı: 1920

Ölçü: 62.6x47.7 cm

Teknik: İngres kağıdı üzerine füzen

Bulunduğu yer: Özel koleksiyonda, İst.

Resim 6

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Ayakta ıplak Etüdü”

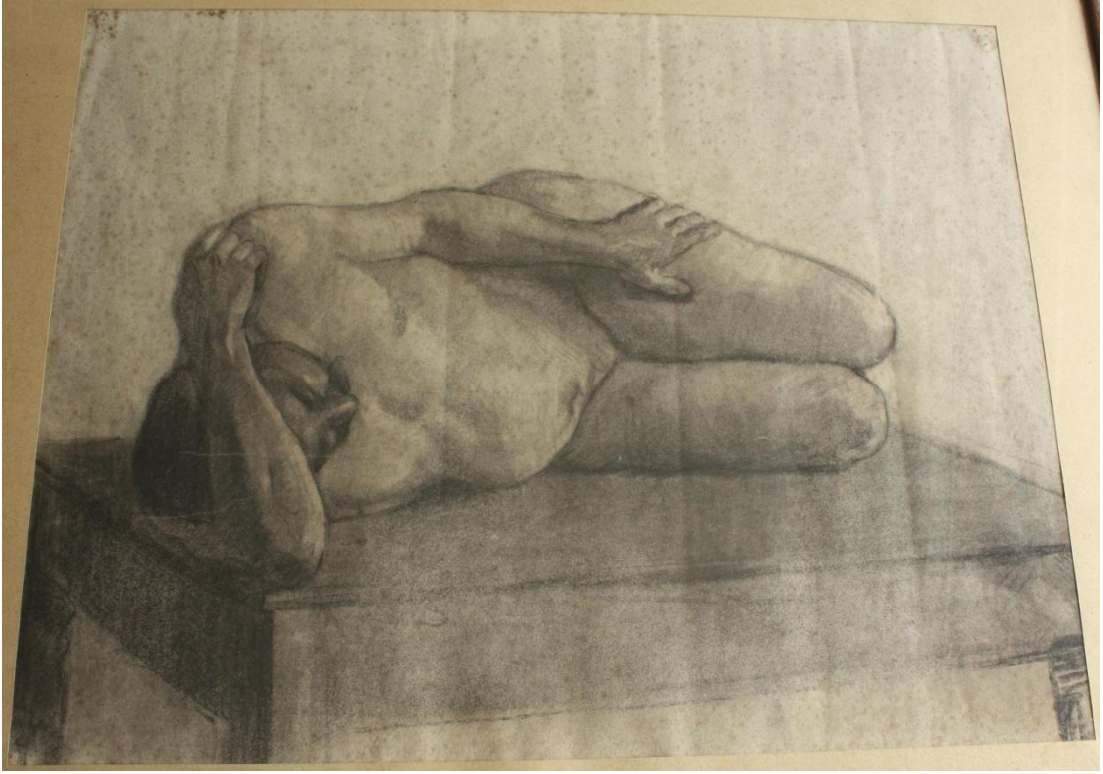
Yapım yılı: 1920

Ölçü: 62.5x47.5 cm

Teknik: İngres kağıdı üzerine füzen

Bulunduğu yer: Sadi Şpan koleksiyonunda, İst.

Açıklama: Zeki Kocamemi, Toplu Sergiler-5 adlı katalogta Adnan Çoker, Sadi Şpan koleksiyonu bilgisine yer vermiştir.

Resim 7

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Yatan ıplak Etüdü”

Yapım yılı: 1920

Ölçü: 47.5x61.8 cm

Teknik: İngres kağıdı üzerine füzen

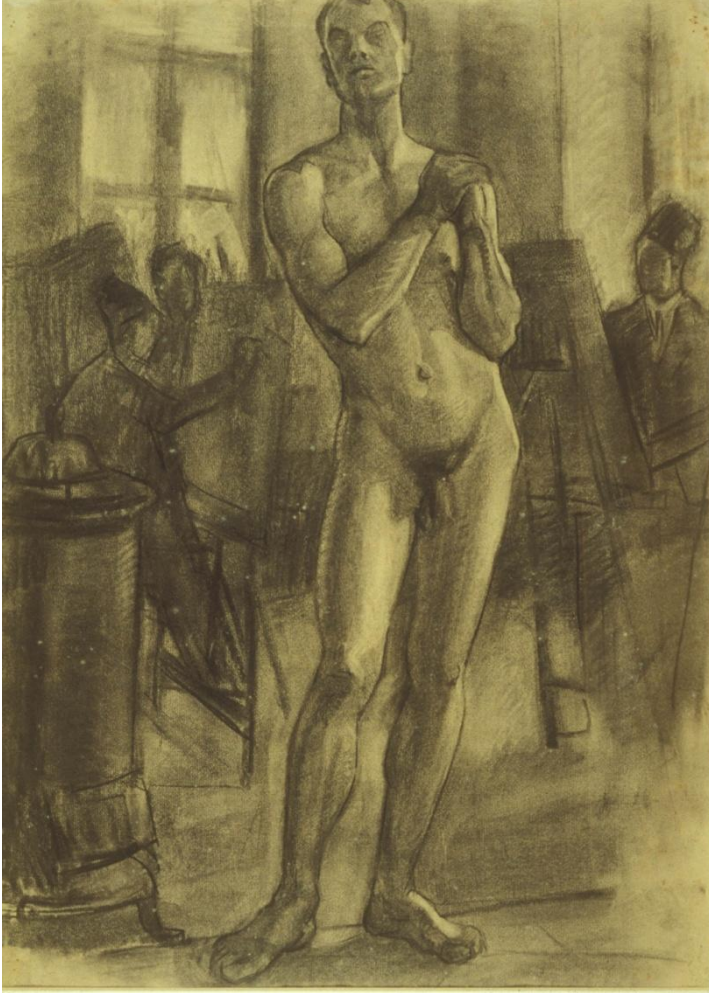
İmza: İmzasız- tarihsiz

Bulunduğu yer: Nejla Bingöl koleksiyonunda, Moda, İstanbul

Eserin Durumu: İyi

Çerçeve Bilgileri: 76 x 63 cm paspartulu ve iyi durumda ahşap çerçevesi.

Anlatımı: Ahşap bir masa üzerinde sağ tarafına yatmış bir erkek figürü. Sol eli sol bacağına üzerinde, sağ kolu başını çevrelemektedir.

Resim 8

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Atölyede Önden Çıplak Erkek Etüdü”

Yapım yılı: 1921

Ölçü: 63.3x47.8 cm

Teknik: Gri Ingres kağıdı üzerine füzan

Bulunduğu yer: İstanbul Resim ve Heykel Müzesi

Geldiği yer ve geliş şekli: Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğüne satın alınarak Müzeye gönderilmiştir.

İmza: İmzasız-tarihsiz

Eserin türü: Nü (desen)

Çerçeve bilgileri: Çerçevesiz.-Paspertulu camlı yeni ahşap çerçeve.

Eserin durumu: Eserde küf lekeleri vardır.

Anlatımı: Önden yapılmış, atölyede erkek model deseni.

Resim 9

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Atölyede Arkadan Çıplak Erkek Etüdü”

Yapım yılı: 1921

Ölçü: 63.3x47.8 cm

Teknik: Gri Ingres kağıdı üzerine füzan

Bulunduğu yer: İstanbul Resim ve Heykel Müzesi

Geldiği yer ve geliş şekli: Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğüne satın alınarak Müzeye gönderilmiştir.

İmza: İmzasız-tarihsiz

Eserin türü: Nü (desen)

Çerçeve bilgileri: Çerçevesiz.

Eserin durumu: Eserin kenarında yırtıklar ve bant lekeleri-küf lekeleri vardır.

Anlatımı: Arkadan yapılmış, atölyede erkek model deseni.

Resim 10

Zeki Kocamemi

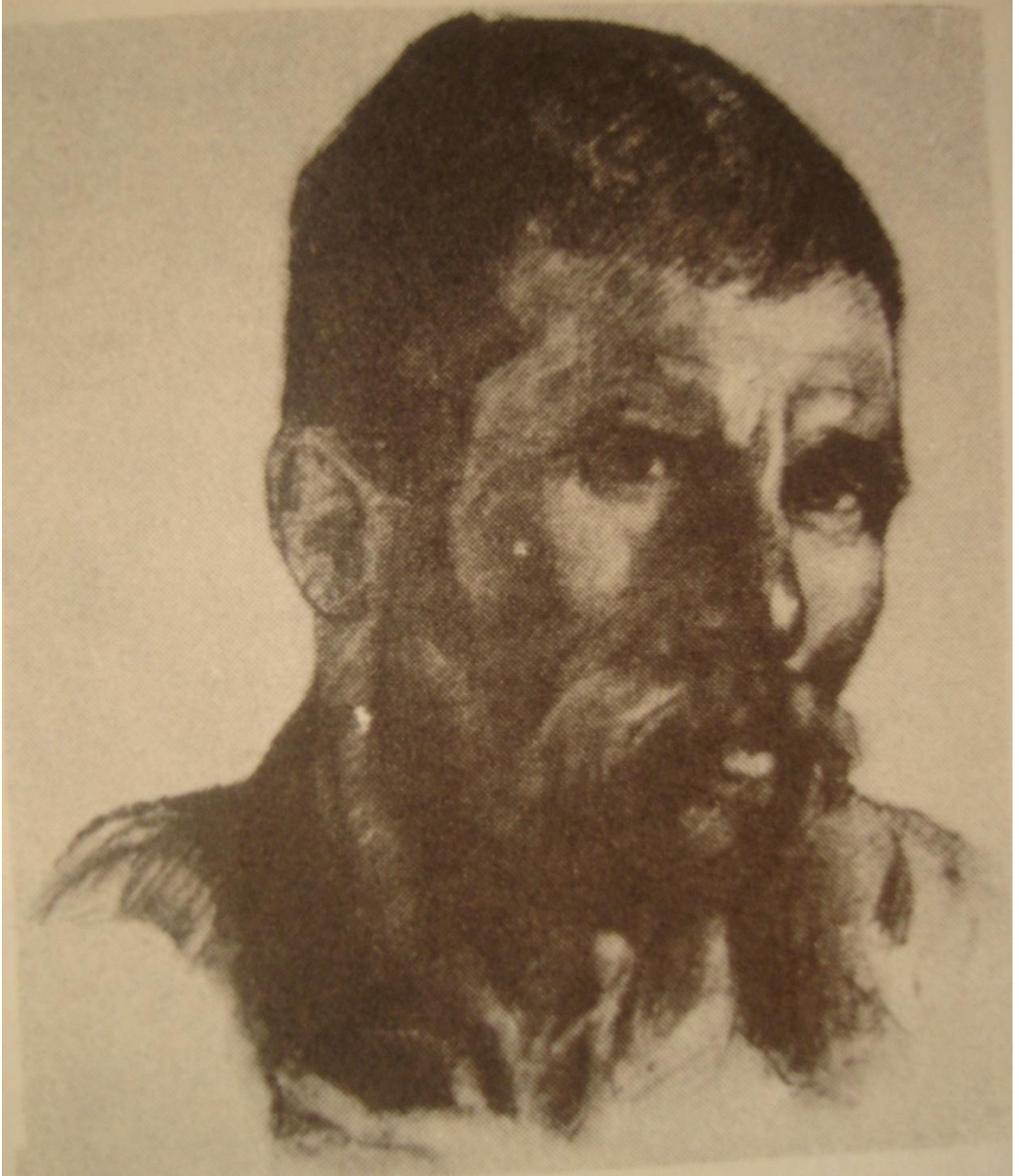
Eser adı: “Oturan ıplak Erkek Etüdü”

Yapım yılı: 1921

Ölçü: 47.3x63 cm

Teknik: İngres kağıdı üzerine füzen

Bulunduğu yer: Özel koleksiyonda, İst.

Resim 11

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Erkek başı”

Yapım yılı: 1921

Ölçü: 60x46.5 cm

Teknik: İngres kağıdı üz. füzen

Bulunduğu yer: Seyhan Timurtaşoğlu koleksiyonunda, İst

Resim 12

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Çıplak model etüdleri”

Yapım yılı: 1921

Ölçü: 60x46.5 cm

Teknik: Gri İngres kağıdı üzerine füzen

Bulunduğu yer: Seyhan Timurtaşoğlu koleksiyonunda, İst.

Resim 13

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Sandalyada oturan çocuk”

Yapım yılı: 1922

Ölçü: 23.5x35.8 cm

Teknik: Desenli kağıt üzerine kurşun kalem

Bulunduğu yer: Kemal Erhan koleksiyonunda, İst.

Açıklama: Zeki Kocamemi, Toplu Sergiler-5 adlı katalogta Adnan Çoker, Kemal Erhan koleksiyonu bilgisine yer vermiştir.

Resim 14

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Sandalyada oturan çocuk”

Yapım yılı: 1922

Ölçü: 23.5x35.8 cm

Teknik: Desenli kağıt üzerine kurşun kalem

Bulunduğu yer: Kemal Erhan koleksiyonunda, İst.

Açıklama: Zeki Kocamemi, Toplu Sergiler-5 adlı katalogta Adnan Çoker Kemal Erhan koleksiyonu bilgisine yer vermiştir.

Resim 15

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Sedirde oturan kadın "

Yapım yılı: 1922

Ölçü: 35.8x23.1 cm

Teknik: Desenli kağıt üzerine kurşun kalem

Bulunduğu yer: Kemal Erhan koleksiyonunda, İst.

Açıklama: Zeki Kocamemi, Toplu Sergiler-5 adlı katalogta Adnan Çoker Kemal Erhan koleksiyonu bilgisine yer vermiştir.

Resim 16

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Köpek etüdüleri”

Yapım yılı: 1922

Ölçü: 23.6x35.7 cm

Teknik: Desenli kağıt üzerine kurşun kalem

Bulunduğu yer: Kemal Erhan koleksiyonunda, İst.

Açıklama: Zeki Kocamemi, Toplu Sergiler-5 adlı katalogta Adnan Çoker Kemal Erhan koleksiyonu bilgisine yer vermiştir.

Resim 17

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Kadın, çocuk ve kedi etüdüleri”

Yapım yılı: 1922

Ölçü: 23.5x35.8 cm

Teknik: Desenli kağıt üzerine kurşun kalem

Bulunduğu yer: Kemal Erhan koleksiyonunda, İst.

Açıklama: Zeki Kocamemi, Toplu Sergiler-5 adlı katalogta Adnan Çoker Kemal Erhan koleksiyonu bilgisine yer vermiştir.

Resim 18

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Köpek etüdü”

Yapım yılı: 1922

Ölçü: 23.6x35.7 cm

Teknik: Desenli kağıt üzerine kurşun kalem

Bulunduğu yer: Kemal Erhan koleksiyonunda, İst.

Açıklama: Zeki Kocamemi, Toplu Sergiler-5 adlı katalogta Adnan Çoker Kemal Erhan koleksiyonu bilgisine yer vermiştir.

Resim 19

Zeki Kocamemi

Eser adı: “İki çıplak etüdü”

Yapım yılı: 1925

Ölçü: 30.5x20.5 cm

Teknik: Kurşun kalem

Bulunduğu yer: Münip Özben koleksiyonunda, Ank.

Resim 20

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Ağaçlı yol (Münih)”

Yapım yılı: 1925 - 1926

Ölçü: Yaklaşık 6.7x8.5 cm

Teknik: Kağıt üzerine kurşun kalem

Bulunduğu yer: Cenkiz Akıncı koleksiyonunda, İst

Resim 21

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Peyzaj ve Kadın"

Yapım yılı: 1925 - 1926

Ölçü: Yaklaşık 14x17.5 cm

Teknik: İnce kağıt üzerine kurşun kalem

Bulunduğu yer: Cengiz Akıncı koleksiyonunda, İst

Resim 22

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Genç kız başı"

Yapım yılı: 1925 - 1926

Ölçü: Yaklaşık 9x6 cm

Teknik: İnce kağıt üzerine kurşun kalem

Bulunduğu yer: Cengiz Akıncı koleksiyonunda, İst

Resim 23

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Kadın Ressam ve Model"

Yapım yılı: 1925 - 1926

Ölçü: Yaklaşık 11.7x9.2 cm

Teknik: Kağıt üzerine kurşun kalem

Bulunduğu yer: Cengiz Akıncı koleksiyonunda, İst

Resim 24

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Ev etüdüleri"

Yapım yılı: 1925 - 1926

Ölçü: 28.3x21 cm

Teknik: Kağıt üzerine kurşun kalem

Bulunduğu yer: Cengiz Akıncı koleksiyonunda, İst

Resim 25

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Münih'ten görüntü "

Yapım yılı: 1925 - 1926

Ölçü: Yaklaşık 11.7x9.2 cm

Teknik: Kurşun kalem

Bulunduğu yer: Cengiz Akıncı koleksiyonunda, İst

Resim 26

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Genç erkek başı"

Yapım yılı: 1925 - 1926

Ölçü: Yaklaşık 8.5x7.1 cm

Teknik: Kağıt üzerin kurşun kalem

Bulunduğu yer: Cengiz Akıncı koleksiyonunda, İst

Resim 27

Zeki Kocamemi

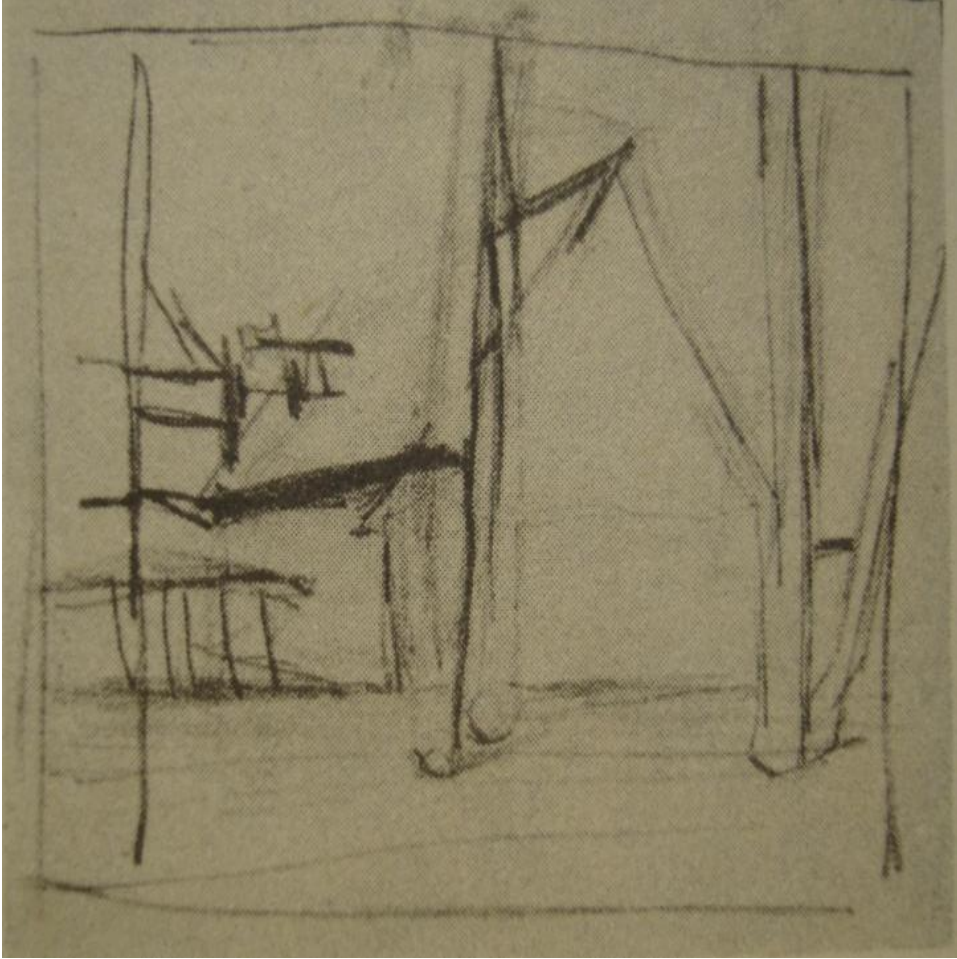
Eser adı: "Genç kadın başı"

Yapım yılı: 1925 - 1926

Ölçü: 8.5x7.1 cm

Teknik: Kağıt üzerin kurşun kalem

Bulunduğu yer: Cengiz Akıncı koleksiyonunda, İst

Resim 28

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Ev etüdü "

Yapım yılı: 1925 - 1926

Ölçü: Yaklaşık 7.5x9 cm

Teknik: Kağıt üzerine kurşun kalem

Bulunduğu yer: Cengiz Akıncı koleksiyonunda, İst

Resim 29

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Parktaki kadın ve çocuğu"

Yapım yılı: 1925 - 1926

Ölçü: Yaklaşık 6.4x7.9 cm

Teknik: Kağıt üzerine kurşun kalem

Bulunduğu yer: Cengiz Akıncı koleksiyonunda, İst

Resim 30

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Keçi ve koyun etüdüleri”

Yapım yılı: 1925 - 1926

Ölçü: Yaklaşık 20.5x23 cm

Teknik: Kağıt üzerine kurşun kalem

Bulunduğu yer: Cengiz Akıncı koleksiyonunda, İst

Resim 31

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Portre (Münih defteri)"

Yapım yılı: 1925 - 1926

Ölçü: 28.3x21 cm

Teknik: Kağıt üzerine kurşun kalem

Bulunduğu yer: Cengiz Akıncı koleksiyonunda, İst

Resim 32

Zeki Kocamemi

Eser adı: “İki çıplak etüdü”

Yapım yılı: 1925 – 1926

Ölçü: 28.3x21 cm

Teknik: İnce kağıt üzerine kurşun kalem

Bulunduğu yer: Cengiz Akıncı koleksiyonunda, İst.

Resim 33

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Çıplakta dikey araştırması”

Yapım yılı: 1925 - 1926

Ölçü: 28.3x21 cm

Teknik: Kağıt üzerine kurşun kalem

Bulunduğu yer: Cengiz Akıncı koleksiyonunda, İst

Resim 34

Zeki Kocamemi

Eser adı: “İki çıplak etüdü”

Yapım yılı: 1925

Ölçü: 27.5x20.5 cm

Teknik: Kurşun kalem

Bulunduğu yer: Münip Özben koleksiyonunda, Ank.

Resim 35

Zeki Kocamemi

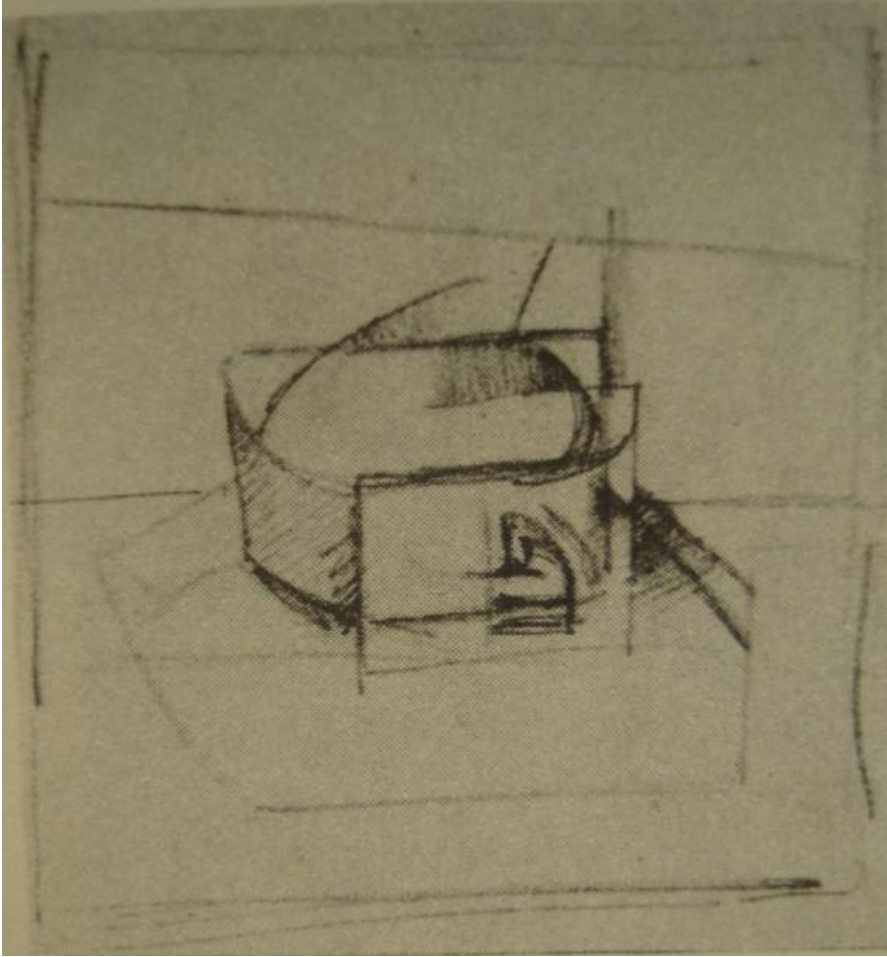
Eser adı: “Çömelmış kadın (Münih defteri)”

Yapım yılı: 1925 - 1926

Ölçü: 28.3x21 cm

Teknik: Kağıt üzerine sabit kalem

Bulunduğu yer: Cengiz Akıncı koleksiyonunda, İst

Resim 36

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Plan araştırması (Münih defteri)"

Yapım yılı: 1925 - 1926

Ölçü: Yaklaşık 9.5x9 cm

Teknik: Kağıt üzerine kurşun kalem

Bulunduğu yer: Cengiz Akıncı koleksiyonunda, İst

Resim 37

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Bisikletli peyzaj (Münih defteri)"

Yapım yılı: 1925 - 1926

Ölçü: 16x14.8 cm

Teknik: Kağıt üzerine kurşun kalem

Bulunduğu yer: Cengiz Akıncı koleksiyonunda, İst.

Resim 38

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Otakçılar"

Yapım yılı: 1926

Ölçü: 62x75 cm

Teknik: Tuval üzerine yağlı boya

Bulunduğu yer: Rıdvan Mentеш koleksiyonunda, İst.

Resim 39

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Piknik için üç etüd (Münih defteri)"

Yapım yılı: 1925 - 1926

Ölçü: 8.5x26.7 cm

Teknik: Kağıt üzerine kurşun kalem

Bulunduğu yer: Cengiz Akıncı koleksiyonunda, İst.

Resim 40

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Saksı (Münih defteri)"

Yapım yılı: 1925 - 1926

Ölçü: 21x21.5 cm

Teknik: Kağıt üzerine kurşun kalem

Bulunduğu yer: Cengiz Akıncı koleksiyonunda, İst

Resim 41

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Figürde plan araştırması"

Yapım yılı: 1926

Teknik: Kağıt üzerine füzen

Bulunduğu yer: Nerede olduğu bilinmiyor

Resim 42

Zeki Kocamemi

Eser adı: "İhtiyar adam başı"

Yapım yılı: 1926

Teknik: Kağıt üzerine füzen

Bulunduğu yer: Nerede olduğu bilinmiyor

Resim 43

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Yuvarlak yakalı kadın”

Yapım yılı: 1926

Teknik: Kağıt üzerine füzen

Bulunduğu yer: Nerede olduğu bilinmiyor

Resim 44

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Oturan Kadın”

Yapım yılı: 1926

Ölçü: 31x23.5 cm

Teknik: Kağıt üzerine füzen

Bulunduğu yer: İstanbul Resim ve Heykel Müzesi

Geldiği yer ve geliş şekli: Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğüne satın alınarak Müzeye gönderilmiştir.

İmza: İmzasız-tarihsiz

Eserin türü: Nü (desen)

Çerçeve bilgileri: Çerçevesiz.Paspartulu camlı ince camlı çerçeve

Eserin durumu: Eserin sağ kenarında küçük bir yırtık vardır.

Anlatımı: Koltukta oturmuş çıplak kadın deseni.

Resim 45

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Okuyan Kadın"

Yapım yılı: 1926

Ölçü: 24x30.5 cm

Teknik: Kağıt üzerine çini mürekkebi

Bulunduğu yer: İstanbul Resim ve Heykel Müzesi

Geldiği yer ve geliş şekli: Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğüne satın alınarak Müzeye gönderilmiştir.

İmza: İmzasız-tarihsiz

Eserin türü: Nü (desen)

Çerçeve bilgileri: Çerçevesiz.yeni paspartulu çita çerçeve.

Eserin durumu: İyi.

Anlatımı: Gazete Okuyan çıplak kadın deseni.

Resim 46

Zeki Kocamemi

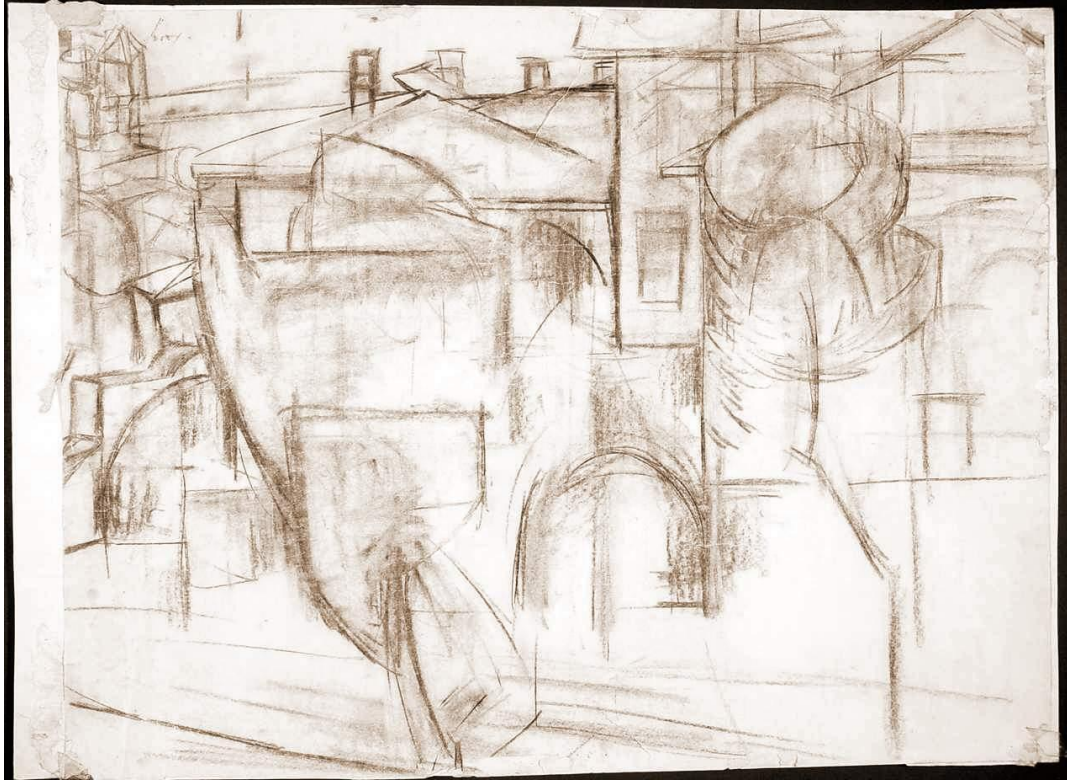
Eser adı: "Cami etüdü"

Yapım yılı: 1932 – 1933?

Ölçü: 63.5x48 cm

Teknik: İngres kağıdı üzerine füzen

Bulunduğu yer: İstanbul Resim Heykel Müzesi

Resim 47

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Manzara – Evler”

Yapım yılı: 1932 – 33?

Ölçü: 46x59.2 cm

Teknik: Ingres kağıdı üzerine füzen

Bulunduğu yer: İstanbul Resim ve Heykel Müzesi

Geldiği yer ve geliş şekli: Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğüne satın alınarak Müzeye gönderilmiştir.

Geliş tarihi: 12.06.1964

İmza: İmzasız-tarihsiz

Eserin türü: Manzara (desen)

Bedeli: 600 TL

Çerçeve bilgileri: Çerçevesiz.

Düşünceler: Envanter defterinin sağ üst köşesinde 77-7766 Akademi d.baş 9567/23.06.1964 notu görülmektedir.

Eserin durumu: Eserin kenarlarında yırtıklar ve bant lekeleri vardır

Anlatımı: Kübik anlayışla yapılmış bir sokak ve evler görülmektedir.

Restorasyon İşlemleri: Eser kartona yapıştırılmıştır.

Resim 48

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Kadın Portresi – Açık Yakalı Kadın

Yapım yılı: 1932 – 33?

Ölçü: 63.5x48 cm

Teknik: Ingres kağıt üzerine füzen

Bulunduğu yer: İstanbul Resim ve Heykel Müzesi

Geldiği yer ve geliş şekli: Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğüne satın alınarak Müzeye gönderilmiştir.

İmza: İmzasız-tarihsiz

Eserin türü: Portre (desen)

Çerçeve bilgileri: Çerçevesiz.-Paspartulu camlı yeni ahşap çerçeve.

Eserin durumu: Eserde küf lekeleri ve bant lekeleri vardır.

Anlatımı: Başı hafif sağa dönük, epheden kadın portresi.

Resim 49

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Kadın Vücudu – Ayakta Çıplak Etüdü”

Yapım yılı:

Ölçü: 35x24.5 cm

Teknik: Kağıt üzerine çini mürekkebi

Bulunduğu yer: İstanbul Resim ve Heykel Müzesi

Geldiği yer ve geliş şekli: Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğünce satın alınarak Müzeye gönderilmiştir.

İmza: İmzasız-tarihsiz

Eserin türü: Nü (desen)

Çerçeve bilgileri: Çerçevesiz. Kahverengi Yeni camlı paspartulu ahşap çerçeve.

Eserin durumu: İyi.

Anlatımı: Arkadan çıplak kadın model eskizi.

Resim 50

Zeki Kocamemi

Eser adı: “İki Figür – Çıplak Krokileri”

Yapım yılı: 1933 – 34?

Ölçü: 10.6x17.3cm

Teknik: Kağıt üzerine çini mürekkebi

Bulunduğu yer: İstanbul Resim ve Heykel Müzesi

Geldiği yer ve geliş şekli: Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğüne satın alınarak Müzeye gönderilmiştir.

İmza: İmzasız-tarihsiz

Eserin türü: Figürlü Kompozisyon (desen)

Çerçeve bilgileri: Çerçevesiz.

Eserin durumu: Eserde küf lekeleri vardır.

Anlatımı: Ayakta iki figür eskizi.

Restorasyon İşlemleri: Eser kartona yapıştırılmıştır.

Resim 51

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Kollarımı kavuşturan kız”

Yapım yılı: 1937

Ölçü: -

Teknik: Kağıt üz.füzen

Bulunduğu yer: Özel koleksiyon, İST.

Resim 52

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Genç Kız"

Yapım yılı: 1939 ?

Ölçü: 27.5 x 20.6 cm

Teknik: Kağıt üzerine kuru kalem

Bulunduğu yer: Güneş Kocabay koleksiyonunda, İST.

Resim 53

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Kadın Etüdü”

Yapım yılı: 1940

Ölçü: 32.3 x 20.5 cm

Teknik: Kağıt üzerinde kurşun kalem

Bulunduğu yer: Özel koleksiyonda, İST.

Resim 54

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Sanatkarın Portresi"

Yapım yılı: 1940

Ölçü: 63x48 cm

Teknik: Kağıt üzerine füzen

Bulunduğu yer: İstanbul Resim ve Heykel Müzesi

Geldiği yer ve geliş şekli: Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğüne satın alınarak Müzeye gönderilmiştir.

İmza: İmzalı(Sol alt kenarda "Zeki Kocamemi 1940")

Eserin türü: Portre (desen)

Çerçeve bilgileri: Çerçevesiz.

Eserin durumu: Eserin kenarlarında yırtıklar ve küf lekeleri vardır.

Anlatımı: Dörtte üç sağ cepheden verilmiş sanatçının kendi portresi.

Resim 55

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Plaj – Kompozisyon Eskizi”

Yapım yılı: 1943?

Ölçü: 16.7x20.8 cm

Teknik: Kalın kağıt üzerine kurşunkalem

Bulunduğu yer: İstanbul Resim ve Heykel Müzesi

Geldiği yer ve geliş şekli: Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğüne satın alınarak Müzeye gönderilmiştir.

İmza: İmzasız-tarihsiz

Eserin türü: Figürlü Kompozisyon (desen)

Çerçeve bilgileri: Çerçevesiz.

Eserin durumu: Eserde küf lekeleri vardır.

Anlatımı: Plajda güneşlenen figür eskizi.

Resim 56

Zeki Kocamemi

Eser adı: “İstirahat (iki resim)”

Yapım yılı: 1943

Ölçü: 12x11.5 cm

Teknik: Kağıt üzerine kurşunkalem

Bulunduğu yer: İstanbul Resim ve Heykel Müzesi

Geldiği yer ve geliş şekli: Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğünce satın alınarak Müzeye gönderilmiştir.

İmza: İmzasız-tarihsiz

Eserin türü: Figürlü Kompozisyon (desen)

Çerçeve bilgileri: Çerçevesiz.

Eserin durumu: Eserde küf lekeleri vardır.

Anlatımı: Her iki resimde de yere oturmui figür eskizleri görülmektedir.

Restorasyon İşlemleri: Eser kartona yapıştırılmıştır.

Resim 57

Zeki Kocamemi

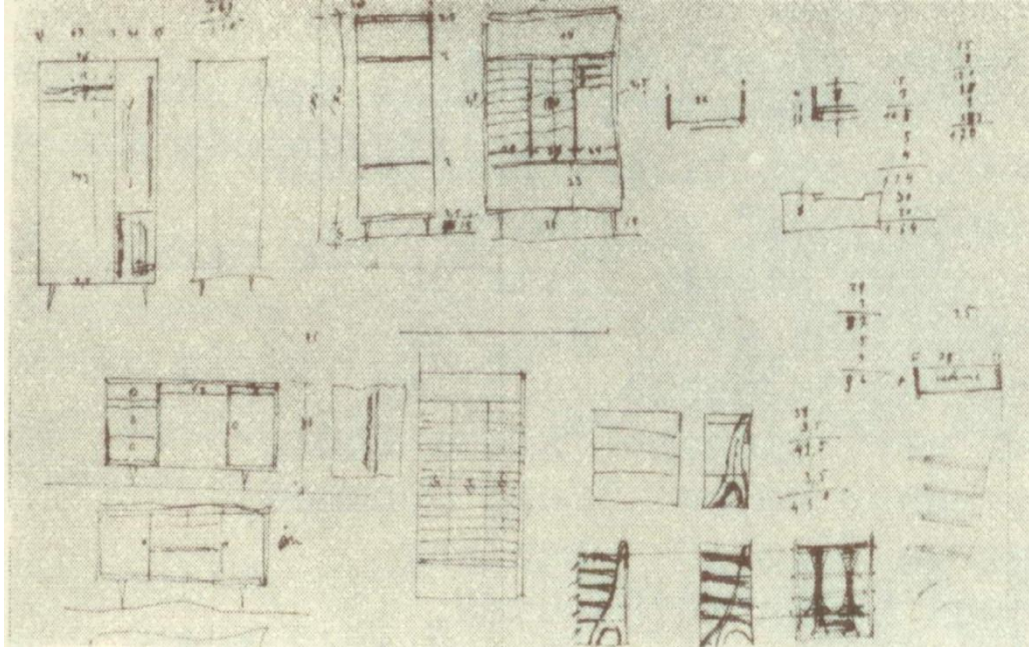
Eser adı: “Kompozisyon Eskizi (1)”

Yapım yılı: 1943 ?

Ölçü: 8.5 x 10.5 cm

Teknik: İngres kağıdı üzerine kurşun kalem

Bulunduğu yer: İ.R.H.M

Resim 58

Zeki Kocamemi

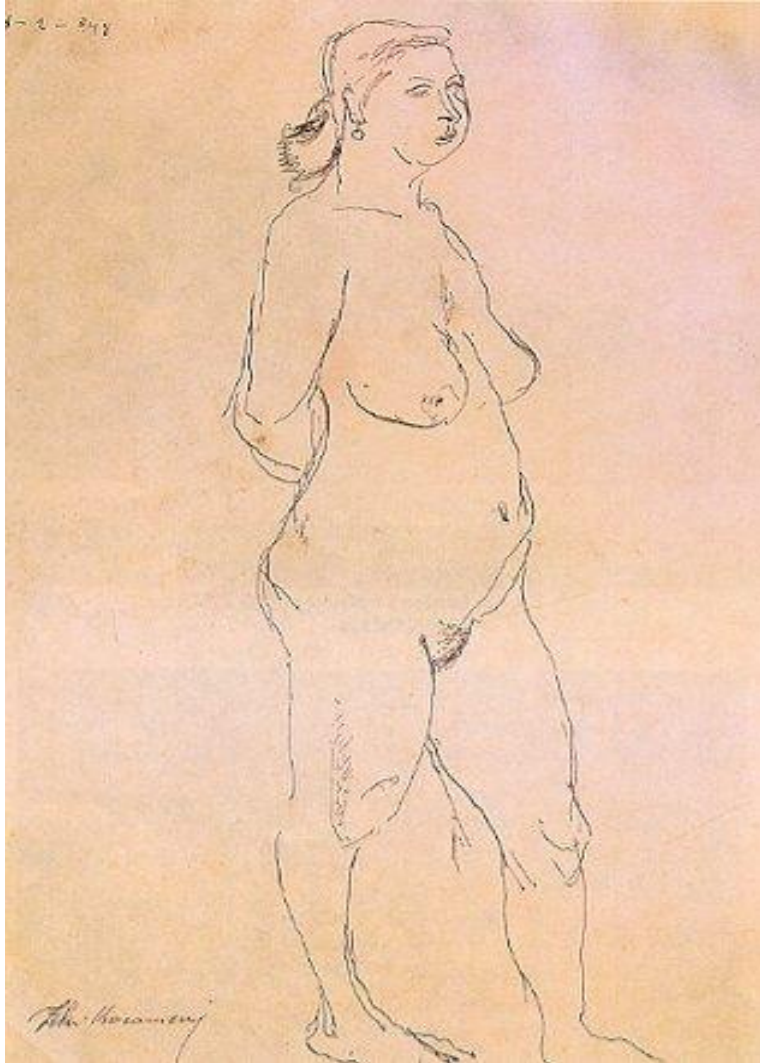
Eser adı: "Mobilya Krokileri"

Yapım yılı: 1955

Ölçü: 35 x 49.5 cm

Teknik: Kağıt üzerine mavi mürekkep

Bulunduğu yer: Dünder User koleksiyonunda, İST.

Resim 59

Zeki Kocamemi

Eser adı: -

Yapım yılı: 04.02.1948

Ölçü: 28.50 x 19.00 cm

Teknik: Kağıt Üzerine Çini Mürekkebi

Bulunduğu yer: Bilinmiyor

Müzayede: Artium- 09.11.2003

Açılış: 500.000.000 TRL

333 USD

292 EUR

Resim 60

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Oturan Kadın "

Yapım yılı: -

Ölçü: 21.5x16 cm

Teknik: Kağıt üzerine çini mürekkebi

Bulunduğu yer: İstanbul Resim ve Heykel Müzesi

Geldiği yer ve geliş şekli: Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğünce satın alınarak Müzeye gönderilmiştir.

Geliş tarihi: 12.06.1964

İmza: İmzasız-tarihsiz

Eserin türü: Nü (desen)

Bedeli: 25 TL

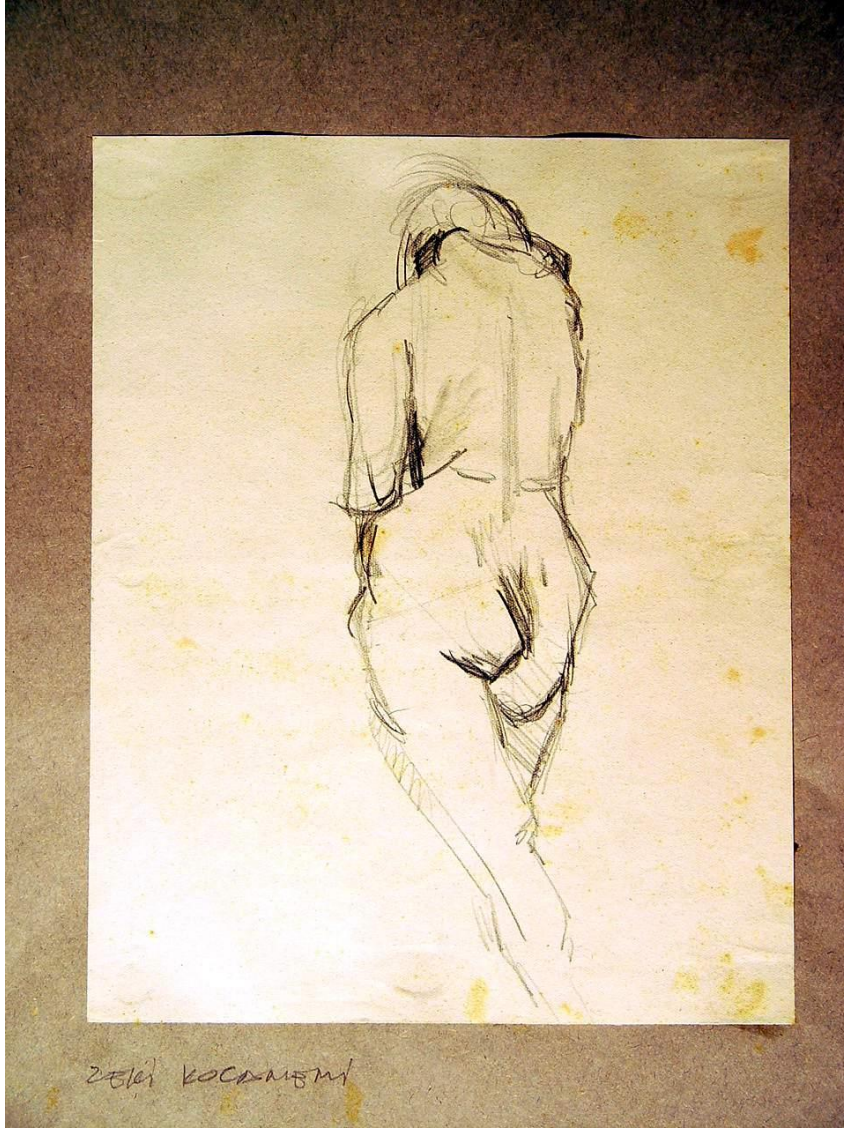
Çerçeve bilgileri: Çerçevesiz.

Düşünceler: Envanter defterinin sağ üst köşesinde 77-7766 Akademi d.baş 9568/12.06.1964 notu görülmektedir.

Eserin durumu: Eserde küf lekeleri vardır.

Anlatımı: İskembede oturmuş sol profilden kadın figürü.

Restorasyon İşlemleri: Eser kartona yapıştırılmıştır.

Resim 61

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Kadın (arkadan)”

Yapım yılı:

Ölçü: 26.5x21 cm

Teknik: Kağıt üzerine kurşunkalem

Bulunduğu yer: İstanbul Resim ve Heykel Müzesi

Geldiği yer ve geliş şekli: Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğüne satın alınarak Müzeye gönderilmiştir.

İmza: İmzasız-tarihsiz

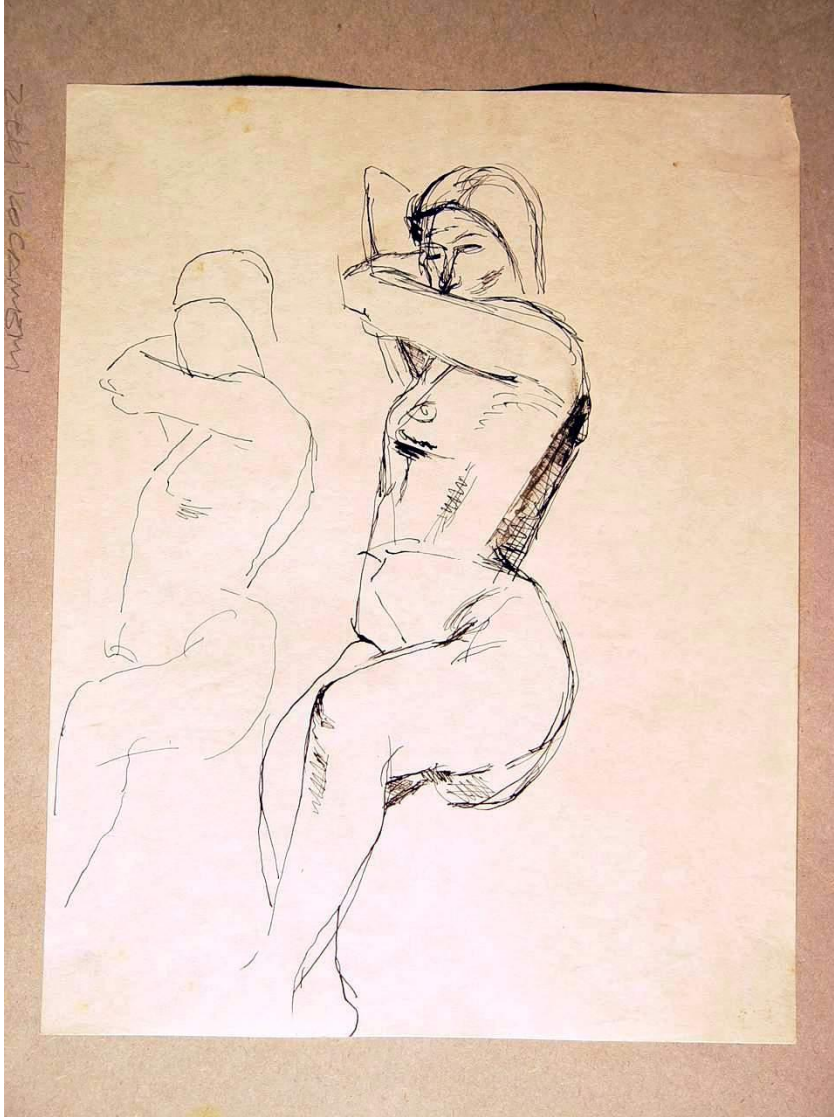
Eserin türü: Nü (desen)

Çerçeve bilgileri: Çerçevesiz.

Eserin durumu: Eserde küf lekeleri vardır.

Anlatımı: Arkadan çıplak kadın deseni.

Restorasyon İşlemleri: Eser kartona yapıştırılmıştır.

Resim 62

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Nü"

Yapım yılı: -

Ölçü: 22.5x29 cm

Teknik: Kağıt üzerine çini mürekkebi

Bulunduğu yer: İstanbul Resim ve Heykel Müzesi

Geldiği yer ve geliş şekli: Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğüne satın alınarak Müzeye gönderilmiştir.

İmza: İmzasız-tarihsiz

Eserin türü: Nü (desen)

Çerçeve bilgileri: Çerçevesiz.

Eserin durumu: Eserde küf lekeleri vardır.

Anlatımı: Yatan çıplak kadın eskizi.

Restorasyon İşlemleri: Eser kartona yapıştırılmıştır.

Resim 63

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Sedirde Oturanlar”

Yapım yılı: -

Ölçü: 22.5x29 cm

Teknik: Kağıt üzerine çini mürekkebi

Bulunduğu yer: İstanbul Resim ve Heykel Müzesi

Geldiği yer ve geliş şekli: Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğünce satın alınarak Müzeye gönderilmiştir.

İmza: İmzasız-tarihsiz

Eserin türü: Figürlü Kompozisyon (desen)

Çerçeve bilgileri: Çerçevesiz.

Eserin durumu: Eserde küf lekeleri vardır.

Anlatımı: Biri sedirde oturmuş üç figür eskizi.

Restorasyon işlemleri: Eser kartona yapıştırılmıştır.

Resim 64

Zeki Kocamemi

Eser adı: “İskemlede Kadın”

Yapım yılı: -

Ölçü: 31x18.5 cm

Teknik: Kağıt üzerine çini mürekkebi

Bulunduğu yer: İstanbul Resim ve Heykel Müzesi

Geldiği yer ve geliş şekli: Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğünce satın alınarak Müzeye gönderilmiştir.

İmza: İmzasız-tarihsiz

Eserin türü: Nü (desen)

Çerçeve bilgileri: Çerçevesiz.

Eserin durumu: Eserde küf lekeleri vardır.

Anlatımı: İskemlede oturmuş çıplak kadın deseni.

Restorasyon işlemleri: Eser kartona yapıştırılmıştır

Resim 65

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Portre Cevat Dereli”

Yapım yılı: -

Ölçü: 18x15.5 cm

Teknik: Kağıt üzerine kurşunkalem

Bulunduğu yer: İstanbul Resim ve Heykel Müzesi

Geldiği yer ve geliş şekli: Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğüne satın alınarak Müzeye gönderilmiştir.

İmza: İmzasız-tarihsiz

Eserin türü: Portre (desen)

Çerçeve bilgileri: Çerçevesiz.

Eserin durumu: Eserde küf lekeleri vardır.

Anlatımı: Sol profilden erkek portresi.

Restorasyon işlemleri: Eser kartona yapıştırılmıştır.

6.2. Gravürler

Resim 66

Zeki Kocamemi

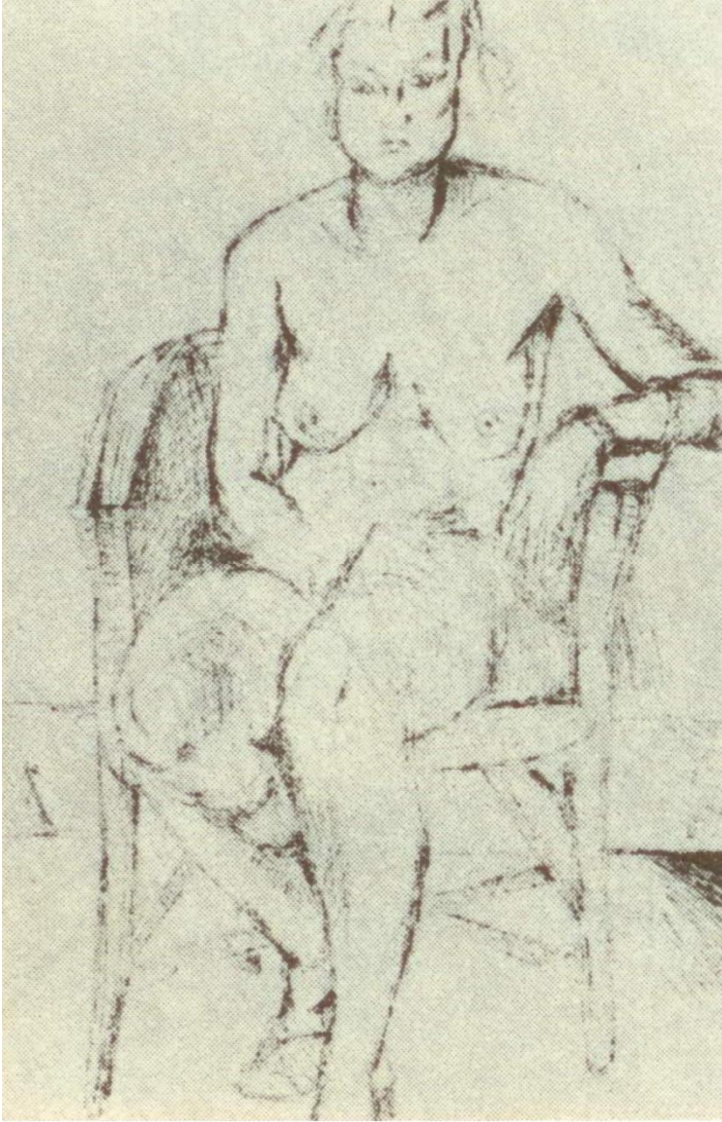
Eser adı: “Oturan Adam”

Yapım yılı: 1939

Ölçü: 20.8 x 13.3 cm

Teknik: Çinko gravür

Bulunduğu yer: Ferruh Başağa, Zeki Kırıl ve başka koleksiyonlarda, İST.

Resim 67

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Hasır Koltuktaki ıplak"

Yapım yılı: 1939

Ölçü: 17.5 x 12 cm

Teknik: Çinko Gravür

Bulunduğu yer: Ferruh Başağa Koleksiyonu, İST.

Resim 68

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Halil Dikmen’in portresi”

Yapım yılı: 1940

Ölçü: 11.9 x 10.9 cm

Teknik: Çinko Gravür

Bulunduğu yer: Kemal Erhan Koleksiyonunda, İST.

Açıklama: Zeki Kocamemi, Toplu Sergiler-5 adlı katalogta Adnan Çoker, Kemal Erhan koleksiyonu bilgisine yer vermiştir.

Resim 69

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Cevat Dereli ve Başka Etüdler"

Yapım yılı: 1940

Ölçü: 15.8 x 12.2 cm

Teknik: Çinko Gravür

Bulunduğu yer: Ferruh Başağa Koleksiyonu, İST.

Resim 70

Zeki Kocamemi

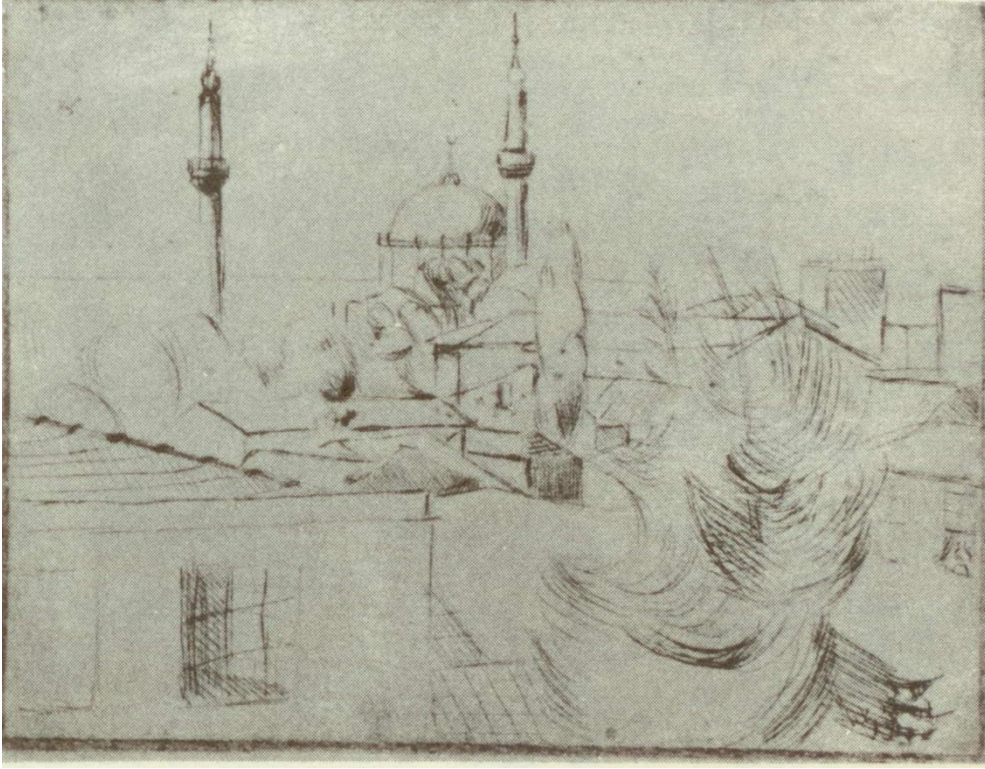
Eser adı: “Ağaçlı Avlu”

Yapım yılı: 1940

Ölçü: 17.5 x 12 cm

Teknik: Çinko Gravür

Bulunduğu yer: İ.R.H.M. v.bş. koleksiyonunda

Resim 71

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Camili Peyzaj"

Yapım yılı: 1940

Ölçü: 11.7 x 15.7 cm

Teknik: Çinko Gravür

Bulunduğu yer: İ.R.H.M. v.bş. koleksiyonunda

Resim 72

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Kadın Portresi" Sanatçının Eşi

Tarih: 1940

Ölçü: 31x25 cm

Teknik: Metal Baskı- Çinko Gravür

Bulunduğu yer: İstanbul Resim ve Heykel Müzesi

Geldiği yer ve geliş şekli: Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğüne satın alınarak Müzeye gönderilmiştir.

İmza: İmzasız-tarihsiz

Eserin türü: Portre (gravür)

Çerçeve bilgileri: Çerçevesiz.

Düşünceler: Eserin içten içe ölçüsü:16x12 cm

Eserin durumu: İyi. **Anlatımı:** Cepheden kadın portresi.

6. 3. Sulu Boyalar

Resim 73

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Yürüyen Çıplak Etüdü”

Yapım yılı: 1925

Ölçü: 31x23.3 cm

Teknik: Kağıt üzerine suluboya

Bulunduğu yer: İstanbul Resim ve Heykel Müzesi

Geldiği yer ve geliş şekli: Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğüne satın alınarak Müzeye gönderilmiştir.

İmza: İmzasız-tarihsiz

Eserin türü: Nü (desen)

Çerçeve bilgileri: Çerçevesiz.

Eserin durumu: Eserde küf lekeleri ve köşelerde bant izi vardır.

Anlatımı: Oturmuş çıplak erkek deseni.

Resim 74

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Çıplak – Oturan Çıplak Etüdü”

Yapım yılı: 1925

Ölçü: 27.5x20 cm

Teknik: Kağıt üzerine suluboya

Bulunduğu yer: İstanbul Resim ve Heykel Müzesi

Geldiği yer ve geliş şekli: Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğüne satın alınarak Müzeye gönderilmiştir.

İmza: İmzasız-tarihsiz

Eserin türü: Nü (desen)

Çerçeve bilgileri: Yeni paspartulu çıta çerçeve

Eserin durumu: Eserde buruşukluklar vardır.

Anlatımı: Ayakta erkek figürü eskizi..

Resim 75

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Nü İki Kadın – Ayakta İki Çıplak Etüdü”

Yapım yılı: 1925

Ölçü: 31x23.3 cm

Teknik: Kağıt üzerine suluboya – Kurşunkalem ve suluboya

Bulunduğu yer: İstanbul Resim ve Heykel Müzesi

Geldiği yer ve geliş şekli: Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğüne satın alınarak Müzeye gönderilmiştir.

İmza: İmzasız-tarihsiz

Eserin türü: Figürlü Kompozisyon (desen)

Çerçeve bilgileri: Paspertulu camlı çita çerçeve

Eserin durumu: Kağıtta buruşmalar -sağ kenarda ise bir yırtık vardır.

Anlatımı: Ayakta çıplak iki kadın eskizi.

Resim 76

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Oturan Erkek – Sırttan Çıplak Etüdü”

Yapım yılı: 1925

Ölçü: 31x23.2 cm

Teknik: Kurşunkalem ve suluboya

Bulunduğu yer: İstanbul Resim ve Heykel Müzesi

Geldiği yer ve geliş şekli: Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğüne satın alınarak Müzeye gönderilmiştir.

İmza: İmzasız-tarihsiz

Eserin türü: Nü (desen)

Çerçeve bilgileri: Paspertulu çita çerçeve

Eserin durumu: Kağıtta buruşmalar vardır.

Anlatımı: Oturan erkek figürü.

Resim 77

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Oturan ıplak etüdü”

Yapım yılı: 1925

Ölçü: 28x20.5 cm

Teknik: Kağıt üzerine suluboya

Bulunduğı yer: Mnp zben koleksiyonunda, Ankara

Resim 78

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Kanepeli Odaiçi”

Yapım yılı: 1946

Ölçü: 31 x 39 cm

Teknik: Kağıt üzerine suluboya

Bulunduğu yer: Münip Özben koleksiyonunda, ANK.

6.4.Yağlı Boya Resimler

Resim 79

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Nü"

Yapım yılı: 1919

Ölçü: 42 x 33cm

Teknik: Duralit Üzerine Yağlı Boya

İmza: Sağ Alt Köşede imzalı- 1919

Bulunduğu yer: Bilinmiyor

Müzayede: Pera Müzayede- 21.05.2003

Açılış: 6.000.000.000 TRL

4.109 USD

3.498 EUR

Resim 80

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Kendi portresi”

Yapım yılı: 1923 - 1924

Teknik: Mukavva üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: Nerede olduğu bilinmiyor

Resim 81

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Münih'te Park"

Yapım yılı: 1924

Ölçü: -

Teknik: Tuval üzerine yağlı boya

Bulunduğu yer: Nerede olduğu bilinmiyor

Resim 82

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Masye ve İki Model"

Yapım yılı: 1925

Ölçü: -

Teknik: Tuval üzerine yağlı boya

Bulunduğu yer: Nerede olduğu bilinmiyor

Resim 83

Resim 84

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Tabureli Saksı"

Yapım yılı: 1926

Ölçü: 78.5 x 59.5 cm

Teknik: Tuval üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: İstanbul Resim Heykel Müzesi

Envanter defterindeki anlatımı: Resimin orta aşağısını dolduran sarı, kahverengi bir masa üzerinde, saksı içerisinde yeşil iri yapraklı bir nebat görülmektedir. Resmin solunda aşağı doğru inen yeşil kumaş büküntüleri ve masanın üzerinden aşağı sarkan mavi bir kumaş vardır.

Geldiği yer ve geliş şekli: Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğüne satın alınarak Müzeye gönderilmiştir.

Geliş tarihi: 27/07/1951

İmza: İmzalı (sol alt köşede Osmanlıca imza)

Eserin türü: Natürmort

Bedeli: - TL

Envanter defterindeki teknik tanımı: -

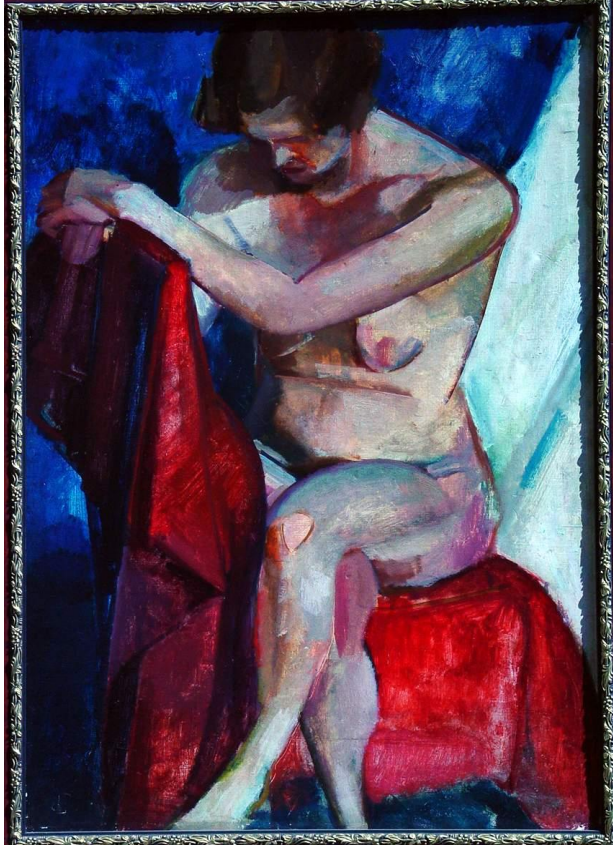
Çerçeve bilgileri: Çerçevesiz.gri boyalı ahşap çerçeve-2008 yeni yıldız çerçeve

Restorasyon bilgileri: Eser rantuale edilmiştir.

Eserin durumu: iyi

Eserin Katıldığı Sergiler: 1980 Sofya Cumhuriyet dönemi Türk Resmi sergisi

Düşünceler: 1651 db numaralı çerçeve bu resme takıldı.

Resim 85

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Poz veren Çıplak”

Yapım yılı: 1926

Ölçü: 72.5x51 cm

Teknik: Mukavva üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: İstanbul Resim ve Heykel Müzesi

Envanter defterindeki anlatımı: Kırmızı kumaşla örtülü iskembeye oturmuş çıplak kadın. Ayak ayak üstüne atmış oturmaktadır. Sağ ve sol elini iskembe dayanağına koymuş ve yüz önüne bakar vaziyette baş düşmüştür. Fon solda mavidir sağ kenarda ise gri bir satıh vardır.

Geldiği yer ve geliş şekli: Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğünce satın alınarak Müzeye gönderilmiştir.

Geliş tarihi: 15.08.1963

İmza: -

Eserin türü: Nü

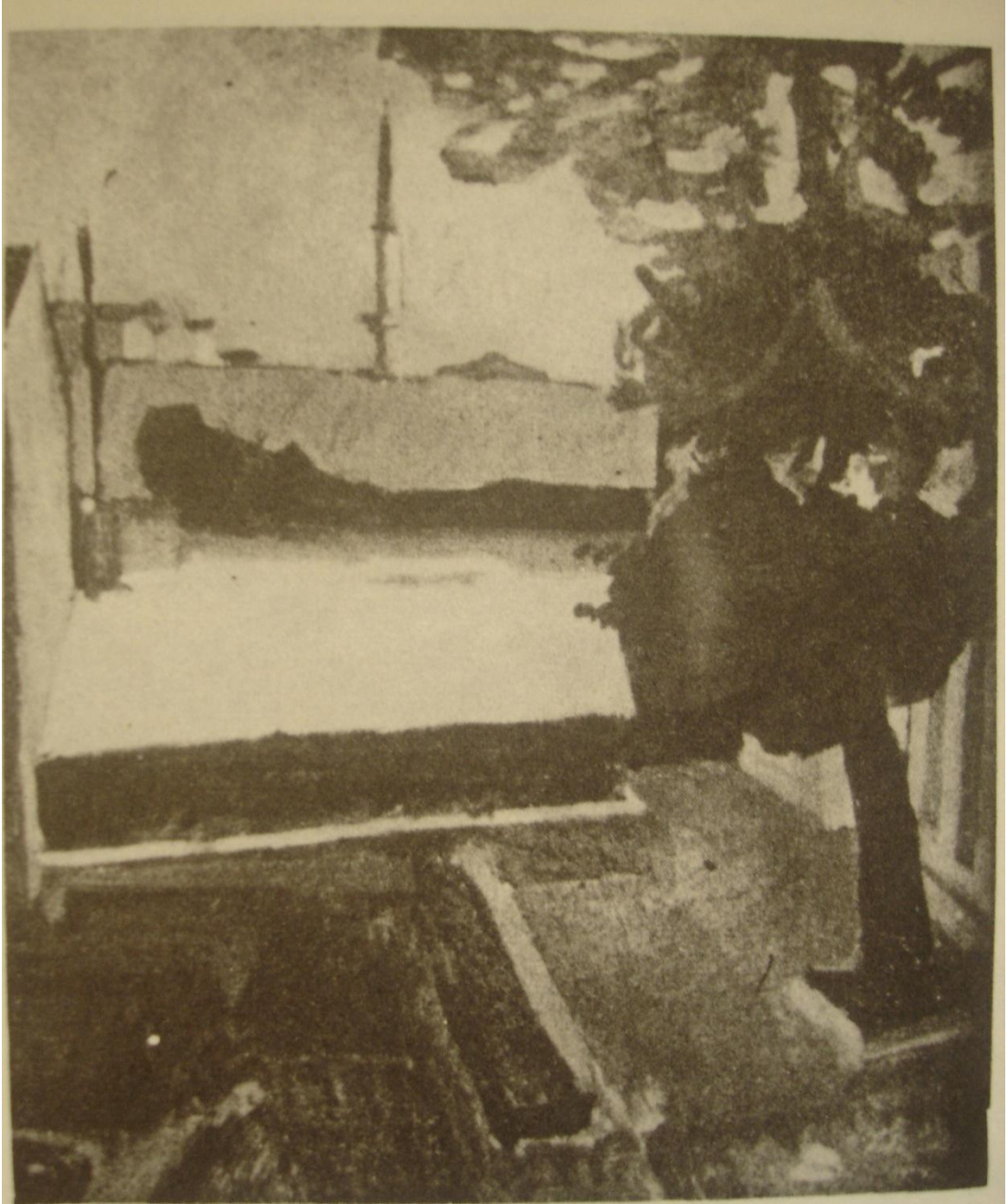
Bedeli: 1.200 TL

Envanter defterindeki teknik tanımı:

Çerçeve bilgileri: Ağaç çerçeveli (bedeli resim fiyatına dahildir)

Düşünceler: Envanter defterinin sağ üst köşesinde Akademi d.baş 8702/ 15.8.1963 notu görülmektedir.

Eserin durumu: İyi

Resim 86

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Minerali Peyzaj"

Yapım yılı: 1929

Ölçü: -

Bulunduğu yer: Nerede olduğu bilinmiyor.

Resim 87

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Yol”

Yapım yılı: 1930

Ölçü: 59 x 45cm

Teknik: Tuval Üzerine Yağlı Boya

Bulunduğu yer: Bilinmiyor

İmza: İmzalı- Sol alt köşede- 1930

Müzayede-1: Artı Mezat- 19.02.2001

Açılış: 6.000.000.000 TRL

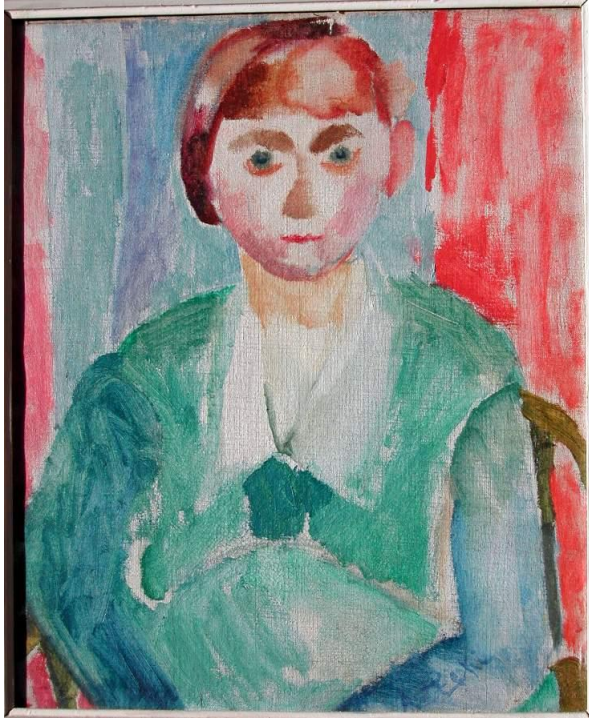
8.823 USD

Müzayede-2: Bali Müzayede- 11.12.2005

Açılış: 5.000 TRL

3.703 USD

3.144 EUR

Resim 88

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Bereli Kadın"(Sanatçının Eşi)

Yapım yılı: 1931

Ölçü: 54.2x47 cm

Teknik: Tuval üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: İstanbul Resim ve Heykel Müzesi

Envanter defterindeki anlatımı: Kolları mavi, yeşil roblu kadın cepheden görülmektedir. Saçları kesiktir. Fonun sağ ve sol kenarlarında şakuli kırmızı ve ortada mavi lekeler vardır.

Geldiği yer ve geliş şekli: Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğünce satın alınarak Müzeye gönderilmiştir.

Geliş tarihi: 15.08.1963

İmza: İmzalı (sağ alt köşede "A.Zeki")

Eserin türü: Nü

Bedeli: 1.000 TL

Çerçeve bilgileri: Ağaç çerçeveli (bedeli resim fiyatına dahildir)geniş gri boyalı ahşap çerçeve

Düşünceler: Envanter defterinin sağ üst köşesinde Akademi d.baş 8708/ 15.8.1963 notu görülmektedir. Bolu Galerisi ve Eskişehir Galerisine gitti geri döndü.

Eserin durumu: iyi-ortada küçük boya dökülmeleri vardır.

Resim 89

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Kolu Dayalı Ayakta Çıplak”

Yapım yılı: 1933 – 1934?

Ölçü: -

Teknik: Tuval üzerine yağlı boya

Bulunduğu yer: Yapıt kayıp

Resim 90

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Saksılı Sandalye"

Yapım yılı: 1935

Ölçü: 34.5x27 cm

Teknik: Tuval üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: Dünder User koleksiyonunda, İst.

Resim 91

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Kravathlı kız"

Yapım yılı: 1935?

Ölçü: -

Teknik: Tuval üzerine yağlı boya

Bulunduğu yer: Nerede olduğu bilinmiyor

Resim 92

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Saksı ve Neyli Natürmort"

Yapım yılı: 1935

Ölçü: 49.5x60.9 cm

Teknik: Tuval üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: İstanbul Resim ve Heykel Müzesi

İmza: İmzalı (sol alt köşede "Zeki Kocamemi 1939")

Eserin türü: Natürmort

Çerçeve bilgileri: Ağaç çerçevesiz-Çerçevesiz-2008 yeni yıldız çerçeve

Eserin durumu: İyi. Eser arkasında küçük bir yama vardır.

Anlatımı: Masa üzerine saksı ve bir ney görülmektedir.

Resim 93

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Kompozisyon Nakliye Kolu", "Mekkare Erleri"

Yapım yılı: 1935

Ölçü: 123.5x195.5 cm

Teknik: Tuval üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: İstanbul Resim Heykel Müzesi

Envanter defterindeki anlatımı: Ön planda al ata binmiş bir subay başını geriye çevirmiştir,arkasında sağ eliyle bir atın yularını tutan bir er yürümektedir,orta planda dik bir arazi parçası ve hattı balasında iki hayvan çekmekte olan erler görünmektedir.Sema bulutlu ve mavi renktedir.

Geldiği yer ve geliş şekli: Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğünce satın alınarak Müzeye gönderilmiştir.

Geliş tarihi: 01/11/1958

İmza: İmzalı (sol alt köşede "Zeki Kocamemi 1935 ")

Eserin türü: Figürlü Peyzaj

Bedeli: - TL

Envanter defterindeki teknik tanımı: -

Çerçeve bilgileri: Çerçevesiz.gri boyalı ahşap çerçeve-2008 yeni yıldız çerçeve

Eserin durumu: iyi

Resim 94

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Portre- İsmail Hakkı Oygar"

Yapım yılı: 1935

Ölçü: 100.5 x 70 cm

Teknik: Tuval üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: İstanbul Resim Heykel Müzesi

Envanter defterindeki anlatımı: Bir eli pantolonunun cebinde, diğer eli de dizinde olarak oturmuş vaziyettedir

Geldiği yer ve geliş şekli: Güzel Sanatlar Akademisinden alınmıştır.

Geliş tarihi: 20/09/1937

İmza: İmzalı (sol alt köşede "Zeki Kocamemi 1937")

Eserin türü: Portre

Bedeli: 300 TL

Envanter defterindeki teknik tanımı: Muşamba üzerine yağlıboya

Çerçeve bilgileri: İnce adi tahta ceviz boyalı (bedeli resmin fiyatına dahildir.)boyalı geniş yüzeyli ahşap çerçeve

Eserin Katıldığı Sergiler: 1981 Unesco sergisine katılmıştır.

Resim 95

Zeki Kocamemi

Eser adı: “İsmail Hikmet Ertaylan Portresi”

Yapım yılı: 1936

Ölçü: 94.8x73.3 cm

Teknik: Tuval üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: Gültekin Elibal koleksiyonunda, İst.

İmza: Sol alt köşede imzalı.

Çerçeve: Altın varak çerçeveli

Anlatımı: İsmail Hikmet Ertaylan Müdür vekili olarak Ağustos 1935’te göreve başlıyor.10 Nisan 1936’ya kadar devam ediyor. Bu tarihten sonra Burhan Toprak göreve başlamıştır.

Resim 96

Zeki Kocamemi

Eserin Adı: “Gece Baskını”

Yapım Yılı: 1936?

Ölçü: -

Teknik: Mukavva Üzerine Yağlı Boya?

Bulunduğu Yer: Yapıt Kayıp

Açıklama: Cengiz Akıncı’dan alınan bilgiye göre “Mekkare Erleri” ve “Atatürk’ün Cenaze Töreni” yapıtlarıyla aynı dönem yapılmış olabilir. Cengiz Akıncı’da bulunan Natürmort adlı 1947 tarihli yapıtının arkasında “Gece Baskını” adlı bu yapıtın eskizi bulunmuştur. (Resim 97)

Resim 97

Zeki Kocamemi

Eserin Adı: “Gece Baskımı (eskiz)”

Yapım Yılı: 1936?

Ölçü: 31.5x21.5 cm

Teknik: Mukavva Üzerine Yağlı Boya

Bulunduğu Yer: Cengiz Akıncı Koleksiyonu

Açıklama: Cengiz Akıncı’da bulunan “Natürmort” adlı 1947 tarihli yapıtının arkasında bulunmuştur. **(Resim 171)** “Gece Baskımı” adlı yapıtın **(Resim 96)** eskizi olabilir. Çünkü bu yapıtta figürlerin yüzleri leke halinde diğer yapıtta ise belirgindir.

Resim 98

Zeki Kocamemi

Eser adı: “İsmet İnönü”

Yapım yılı: 1936

Ölçü: -

Teknik: Tuval üzerine yağlı boya

Bulunduğu yer: Nerede olduğu bilinmiyor

Resim 99

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Manzara – İstanbul Tepelerinden”

Yapım yılı: 1937

Ölçü: 46.5 x 55.5 cm

Teknik: Tuval üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: İstanbul Resim Heykel Müzesi

Envanter defterindeki anlatımı: Birinci planda ki bir yeşillikten sonra toprağı gözüken bir tepe gözükmektedir.

Geldiği yer ve geliş şekli: Maarif Vekilliğinden alınmıştır.

Geliş tarihi: 20/09/1937

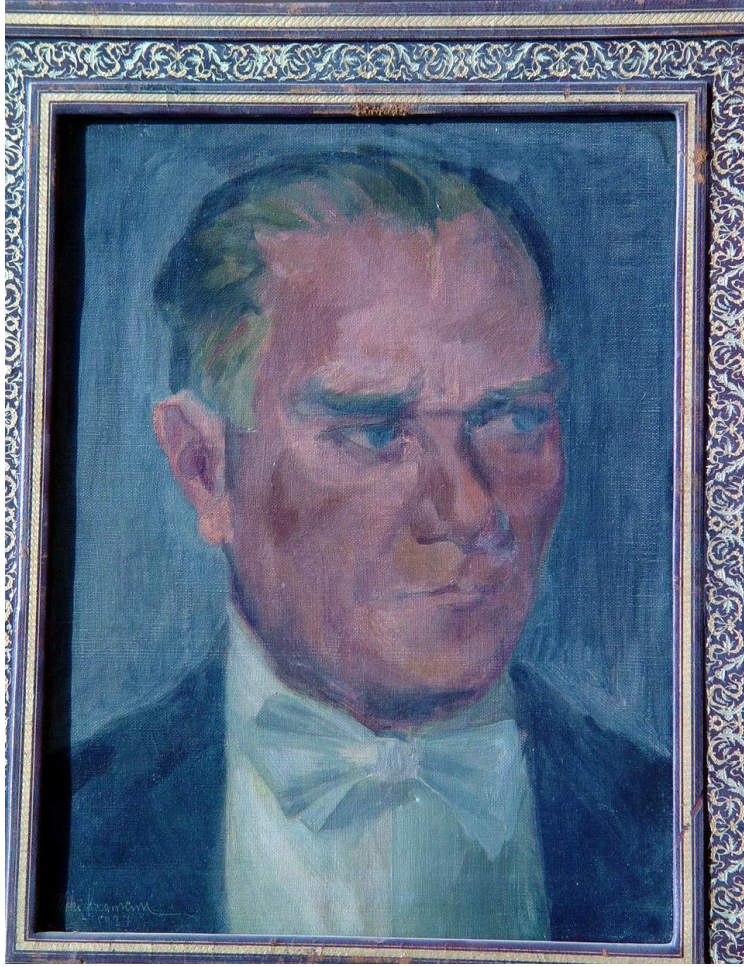
İmza: İmzalı (sağ alt köşede kazıma imza ile "Zeki Kocamemi 1937")

Eserin türü: Manzara

Bedeli: 200 TL

Envanter defterindeki teknik tanımı: Muşamba üzerine yağlıboya

Çerçeve bilgileri: Korniş mat yaldızlıdır (bedeli resmin fiyatına dahildir.) Gri boyalı ahşap çerçeve

Resim 100

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Atatürk Portresi”

Yapım yılı: 1937

Ölçü: 38.2 x 29.3 cm

Teknik: Tuval üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: İstanbul Resim Heykel Müzesi

Envanter defterindeki anlatımı: Koyu bir zemin üzerinde Atatürk başı resmedilmiştir.

Geldiği yer ve geliş şekli: Güzel Sanatlar Akademisinden alınmıştır.

Geliş tarihi: 20/07/1937

İmza: İmzalı (sol alt köşede "Zeki Kocamemi 1935")

Eserin türü: Portre

Bedeli: 200 TL

Envanter defterindeki teknik tanımı: Muşamba üzerine yağlıboya

Çerçeve bilgileri: İnce adi tahta ceviz boyalı (bedeli resmin fiatına dahildir.)boyalı geniş yüzeyli ahşap çerçeve

Resim 101

Zeki Kocamemi

Eser: "Peyzaj"

Yapım yılı: 1937 – 38?

Ölçü: 40.5 x 28.8 cm

Teknik: Tuval üzerine yağlıboya (tuval kesilmiştir)

Bulunduğu yer: Özel koleksiyon, İST.

Resim 102

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Köye dönüş – Rize”

Yapım yılı: 1938

Ölçü: -

Teknik: Tuval üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: Nerede olduğu bilinmiyor

Anlatım: Yurt gezileri kapsamında gittiği Rize’den bir görünüm.

Resim 103

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Sahil - Rize"

Yapım yılı: 1938

Ölçü: -

Teknik: -

Bulunduğu yer: -

Anlatım: Yurt gezileri kapsamında gittiği Rize'den bir görünüm.

Resim 104

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Kayıkçılar – Rize”

Yapım yılı: 1938

Ölçü: -

Teknik: Tuval üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: Nerede olduğu bilinmiyor

Anlatım: Yurt gezileri kapsamında gittiği Rize’den bir görünüm.

Resim 105

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Ağaçlı yol – Rize”

Yapım yılı: 1938

Ölçü: -

Teknik: -

Bulunduğu yer: -

Anlatım: Yurt gezileri kapsamında gittiği Rize’den bir görünüm.

Resim 106

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Rize Müftü Camii"

Yapım yılı: 1938

Ölçü: -

Teknik: Tuval üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: Nerede olduğu bilinmiyor

Resim 107

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Süleymaniye Camii Avlu Kapısı”

Yapım yılı: 1938

Ölçü: 34 x 40 cm

Teknik: Tuval üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: Acar Tunçbilek koleksiyonunda, İST.

Resim 108

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Boğaziçi – Boğazda Gemi”

Yapım yılı: 1938

Ölçü: 33 x 41.5 cm

Teknik: Tuval Üstüne Yağlı Boya

Bulunduğu yer: İş Bankası koleksiyonu

Resim 109

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Oturan Kadın-Sanatçının Annesi"

Yapım yılı: 1938

Ölçü: 56x38.2 cm

Teknik: Kontrplak üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: İstanbul Resim ve Heykel Müzesi

Envanter defterindeki anlatımı: Ellerini birbirini üzeri koymuş kahverengi bluzlu ve koyu mavi eteklikli ve kesik saçlı kadın karşıdan görülmektedir. Sağ yanında kısmen gözüken bir karyola vardır. Fon açık mavidir.

Geldiği yer ve geliş şekli: Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğüne satın alınarak Müzeye gönderilmiştir.

Geliş tarihi: 15.08.1963

İmza: İmzalı (sağ alt köşede kazıma "Zeki Kocamemi 1934")

Eserin türü: Portre

Bedeli: 600 TL

Çerçeve bilgileri: Ağaç çerçevesi (bedeli resim fiyatına dahildir) Beyaz boyalı ahşap çerçeve. 2008 yeni yıldız çerçeve

Düşünceler: Envanter defterinin sağ üst köşesinde Akademi d.baş 8704/ 15.8.1963 notu görülmektedir. Bolu Galerisi ve Eskişehir Galerisine gitti geri döndü.

Eserin durumu: İyi

Restorasyon işlemleri: Eser Kontrplaka marufle edilmiştir.

Resim 110

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Çay Ziraati Rize"

Yapım yılı: 1938

Ölçü: 37.2 x 44 cm

Teknik: Tuval üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: İstanbul Resim Heykel Müzesi

Envanter defterindeki anlatımı: Ön planda bir dağ yamacına ekilmiş çay fidanları arka kısımda da yine çay ziraatıyla dağ tepecikleri gözükmektedir.

Geldiği yer ve geliş şekli: Maarif Vekaleti tarafından Halk Partisi Resim sergisinden satın alınmıştır.

Geliş tarihi: 07/07/1941

İmza: İmzalı (sol alt köşede kazıma "Zeki Kocamemi 1938")

Eserin türü: Manzara

Bedeli: 25 TL **Envanter defterindeki teknik tanımı:** Tahta üzerine yağlıboya

Çerçeve bilgileri: Adi tahta üzerine sarı boyalı (bedeli resim fiyatına dahildir)

Restorasyon İşlemleri: Eser Kontrplak üzerine Marufle edilmiştir.

Eserin durumu: iyi

Resim 111

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Yuvarlak Masa"

Yapım yılı: 1938

Ölçü: 50x61 cm

Teknik: Tuval üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: İstanbul Resim ve Heykel Müzesi

Geldiği yer ve geliş şekli: D.G.S. Akademisince satın alınarak müzeye gönderilmiştir.

İmza: İmzalı (sol alt köşede kazıma "Zeki Kocamemi ")

Eserin türü: Natürmort

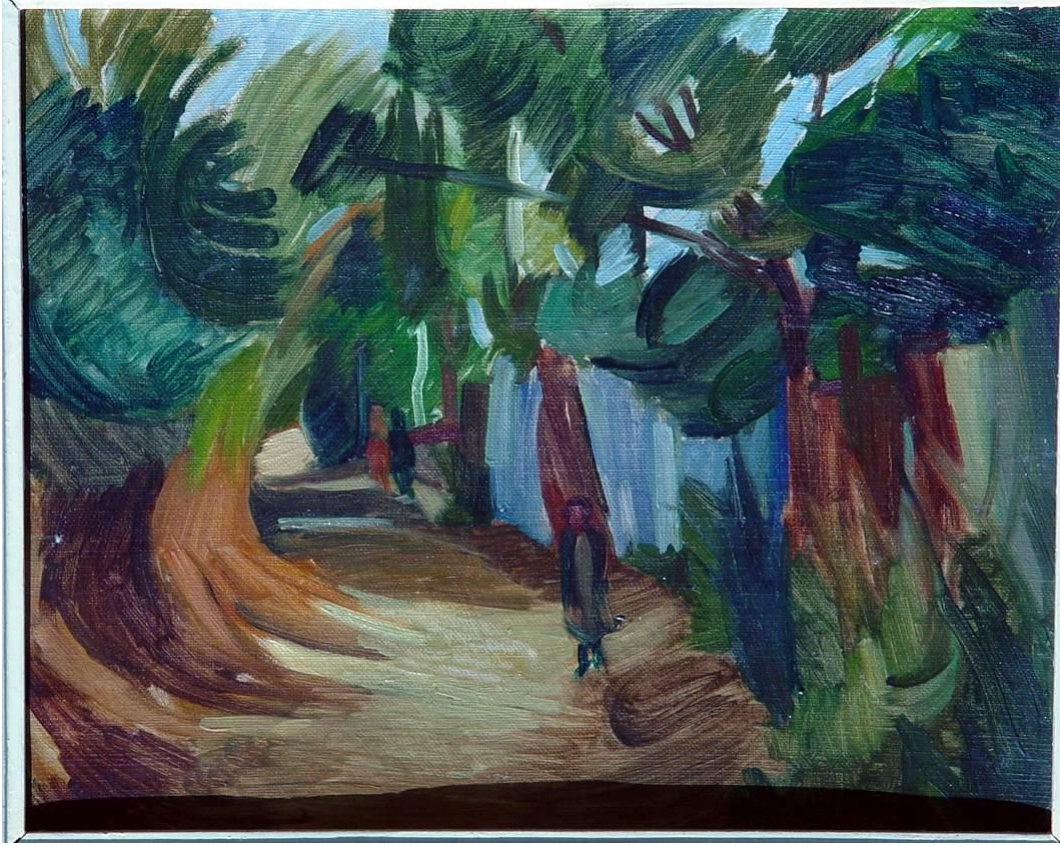
Bedeli: 4.000 TL

Çerçeve bilgileri: Çerçevesiz-Gri boyalı ahşap çerçeve

Düşünceler: Envanter Defterinin sağ üst köşesinde 11801- 06.07.1967 notu görülmektedir.

Eserin durumu: İyi.

Anlatımı: Yuvarlak masa üzerinde meyveler görünüyor. Adnan Çoker'in verdiği bilgiye göre Resmin kenarında "Rize" yazmaktadır. Bu resmi Yurt Gezileri kapsamında gittiği 1938 tarihinde Rize'de yapmış olduğu olasılığı yüksektir.

Resim 112

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Ağaçlı Yol”

Yapım yılı: 1939

Ölçü: 32x39.5cm

Teknik: Tuval üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: İstanbul Resim ve Heykel Müzesi

Envanter defterindeki anlatımı: İki tarafı ağaçlı olan bir yol ile yolun sağ üzerinde bir figür karşıdan görülmektedir. Mavi sema ağaçların arasında yer yer görülmektedir.

Geldiği yer ve geliş şekli: Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğünce satın alınarak Müzeye gönderilmiştir.

Geliş tarihi: 15.08.1963

İmza: İmzasız-tarihsiz

Eserin türü: Manzara

Bedeli: 400 TL

Çerçeve bilgileri: Ağaç çerçevesi (bedeli resim fiyatına dahildir)geniş gri boyalı ahşap çerçeve.

Düşünceler: Envanter defterinin sağ üst köşesinde Akademi d.baş 8705/ 15.8.1963 notu görülmektedir. Bolu Galerisi ve Eskişehir Galerisine gitti geri döndü.

Eserin durumu: İyi. Mukavvada bombelenme vardır.

Restorasyon işlemleri: Eser Mukavva'ya Marufle edilmiştir.

Resim 113

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Peyzaj"

Yapım yılı: 1939

Ölçü: 30.8 x 39 cm

Teknik: Tuval üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: Dünder User koleksiyonunda, İST.

Resim 114

Zeki Kocamemi

Eser adı: “İsmet İnönü Portresi”

Yapım yılı: 1939

Ölçü: 37.5 x 29.2 cm

Teknik: Tuval üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: İstanbul Resim Heykel Müzesi

Envanter defterindeki anlatımı: İsmet İnönü nün başı koyu yeşil bir zemin üzerine resmedilmiş vaziyettedir..

Geldiği yer ve geliş şekli: Güzel Sanatlar Akademisinden alınmıştır.

Geliş tarihi: 20/09/1937

İmza: imzasız-tarihsiz

Eserin türü: Portre

Bedeli: 300 TL

Envanter defterindeki teknik tanımı: Muşamba üzerine yağlıboya

Çerçeve bilgileri: Deri üzerine hak (bedeli resim fiyatına dahildir) Çıta çerçeve.

Resim 115

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Atatürk’ün Cenaze Töreni yapıtının eskizi”

Yapım yılı: 1939

Ölçü: -

Teknik: Tuval üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: Yapıt kayıp

Resim 116

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Atatürk’ün Cenaze Töreni (Alayı)”

Yapım yılı: 1939

Ölçü: 149.5 x 230.5 cm

Teknik: Tuval üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: Atatürk İnkilap Müzesi, İST.

Resim 117

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Masalı Natürmort – Meyve Tabaklı Masa”

Yapım yılı: 1939

Ölçü: 72.5x54 cm

Teknik: Tuval üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: İstanbul Resim ve Heykel Müzesi

Envanter defterindeki anlatımı: Birinci planda kahverengi bir masa ile sarkan koyu kırmızı bir kumaş ve uçları kahverengi zemine düşmüştür. Masa üzerinde gri bir meyve kasesi içinde dört meyva vardır. Siyah bir çaydanlık ile masanın çıplak yerinde yine dört meyva bulunmaktadır. Duvar ma

Geldiği yer ve geliş şekli: Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğüne satın alınarak Müzeye gönderilmiştir.

Geliş tarihi: 15.08.1963

İmza: İmzalı (sağ alt köşede "Zeki Kocamemi 939")

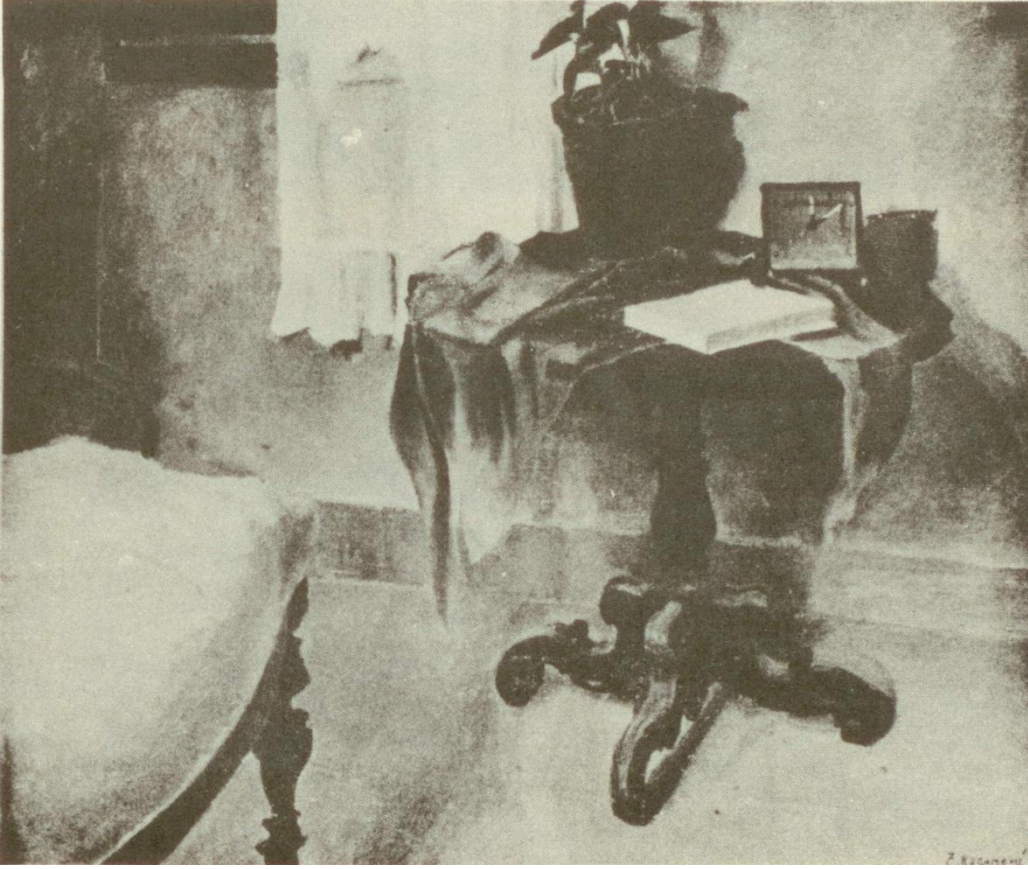
Eserin türü: Natürmort

Bedeli: 1.200 TL

Çerçeve bilgileri: Ağaç çerçeveli (bedeli resim fiyatına dahildir)

Düşünceler: Envanter defterinin sağ üst köşesinde Akademi d.baş 8705/ 15.8.1963 notu görülmektedir. Bolu Galerisi ve Eskişehir Galerisine gitti geri döndü.

Eserin durumu: İyi

Resim 118

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Saatli yuvarlak Masa”

Yapım yılı: 1939

Ölçü: -

Teknik: Tuval üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: Nerede olduğu bilinmiyor

Resim 119

Zeki Kocamemi

Eser adı: Manzara

Yapım yılı: 1939

Ölçü: 33.5 x 40.5 cm

Teknik: Tuval üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: Bilinmiyor

Resim 120

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Sedirde Kadın – Kanepede Uzanan Çıplak”

Yapım yılı: 1939 - 40

Ölçü: 49.5x65 cm

Teknik: Tuval üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: İstanbul Resim ve Heykel Müzesi

Envanter defterindeki anlatımı: Kahverengi zemin üzerinde bulunan kirlili vişne çürüğü örtü ile çevrilmiş kanepeye çıplak bir kadın profil olarak oturmuştur. Yeşil duvarda beyaz kumaş vardır. Sol kenarda koyu mavi bir perde ve kahverengi duvar bulunmaktadır.

Geldiği yer ve geliş şekli: Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğüne satın alınarak Müzeye gönderilmiştir.

Geliş tarihi: .

İmza: İmzalı (sağ alt köşede "Zeki Kocamemi")

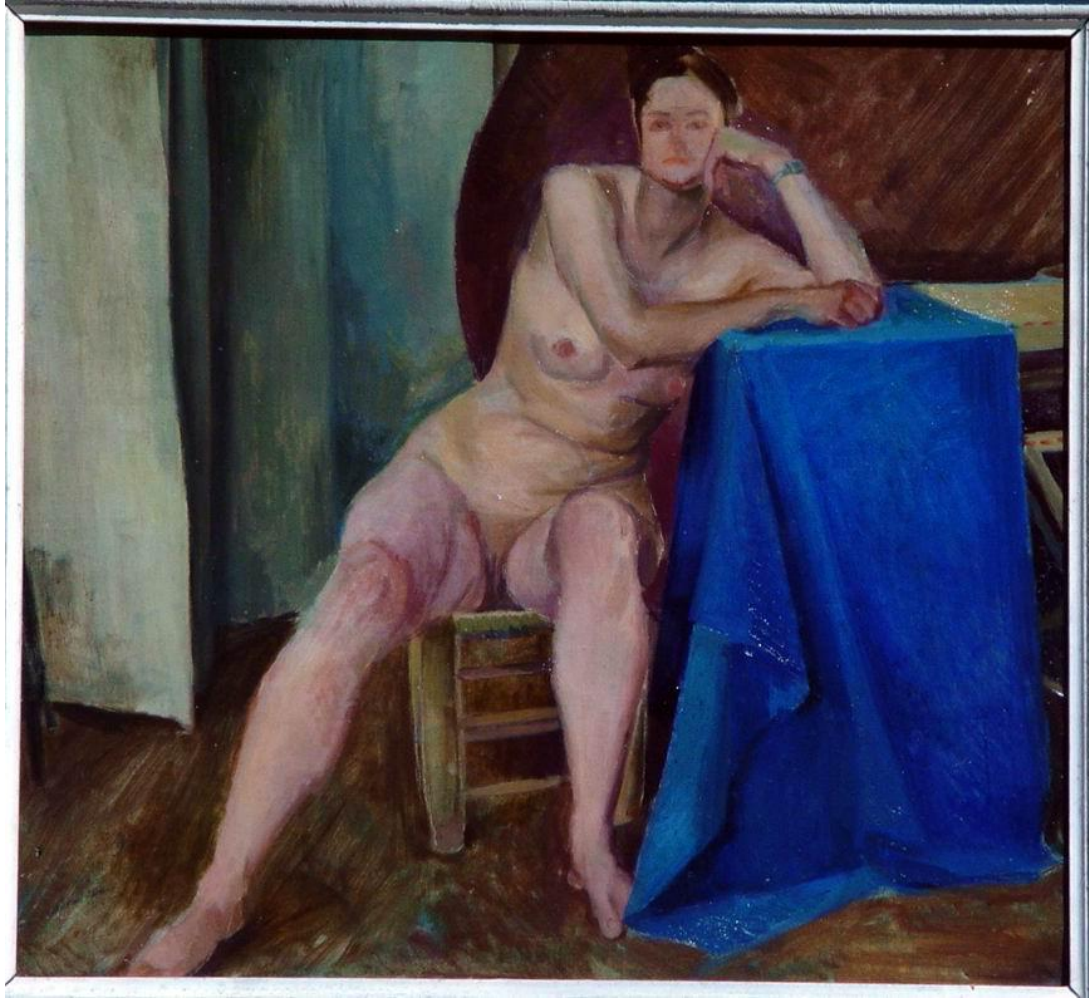
Eserin türü: Nü

Bedeli: 1.000 TL

Çerçeve bilgileri: Ağaç çerçeveli (bedeli resim fiyatına dahildir)geniş gri boyalı ahşap çerçeve

Düşünceler: Envanter defterinin sağ üst köşesinde Akademi d.baş 8708/ 15.8.1963 notu görülmektedir. Bolu Galerisi ve Eskişehir Galerisine gitti geri döndü.

Eserin durumu: iyi-ortada küçük boya dökülmeleri vardır.

Resim 121

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Nü – Mavi Örtülü Çıplak"

Yapım yılı: 1940

Ölçü: 48x53.1 cm

Teknik: Tuval üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: İstanbul Resim ve Heykel Müzesi

İmza: İmzalı (sol alt köşede kazıma imza ile "Zeki Kocamemi 1942")

Eserin türü: Nü

Çerçeve bilgileri: Ağaç çerçeveli-Beyaz boyalı ahşap çerçeve

Eserin durumu: İyi.

Anlatımı: Bir sehpanya yaslanmış oturan çıplak kadın.

Resim 122

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Omzu Açık Kadın"

Yapım yılı: 1940

Ölçü: 45 x 33 cm

Teknik: Tuval üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: İ.R.H.M

Resim 123

Zeki Kocamemi

Eser adı: Çıplak

Yapım yılı: 1941

Ölçü: 93x72 cm

Teknik: Mukavva üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: Sema – Barbaros Çağa Koleksiyonu – uzun süreli ödünç

Sergi: İstanbul Modern- Berlin Sergisi- 2009 İstanbul-Berlin 20. yıl Kardeşşehir projeleri çerçevesinde İstanbul Büyük Şehir Belediyesi, Akademie der Künste ve Berlin Senatosu işbirliğiyle gerçekleşen bir projedir.

Küratörler: Çetin Güzelhan (Başküratör), Beral Madra, Levent Çalıkoğlu, Johannes Odenthal

12.11.2009 – 03.01.2010, Akademie der Künste, Pariser Platz

12.11.2009 – 17.01.2010, Martin-Gropius-Bau und Akademie der Künste, Hanseatenweg

Resim 124

Zeki Kocamemi

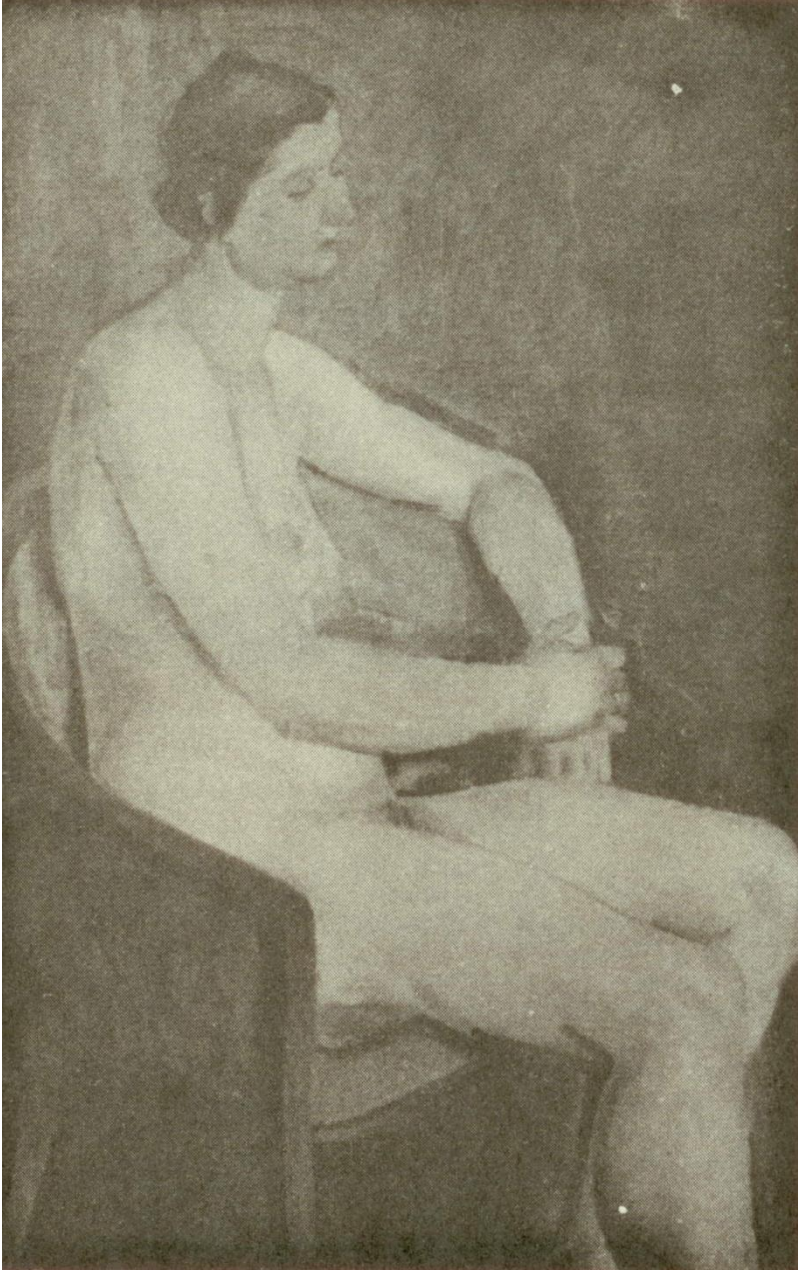
Eser adı: "Park"

Yapım yılı: 1941?

Ölçü: -

Teknik: Tuval üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: Nerede olduğu bilinmiyor

Resim 125

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Koltukta Dinlenen ıplak (ıplak İstirahat)”

Yapım yılı: 1941

Ölçü: 61 x 40 cm

Teknik: Kontrplak zerine yağlıboya

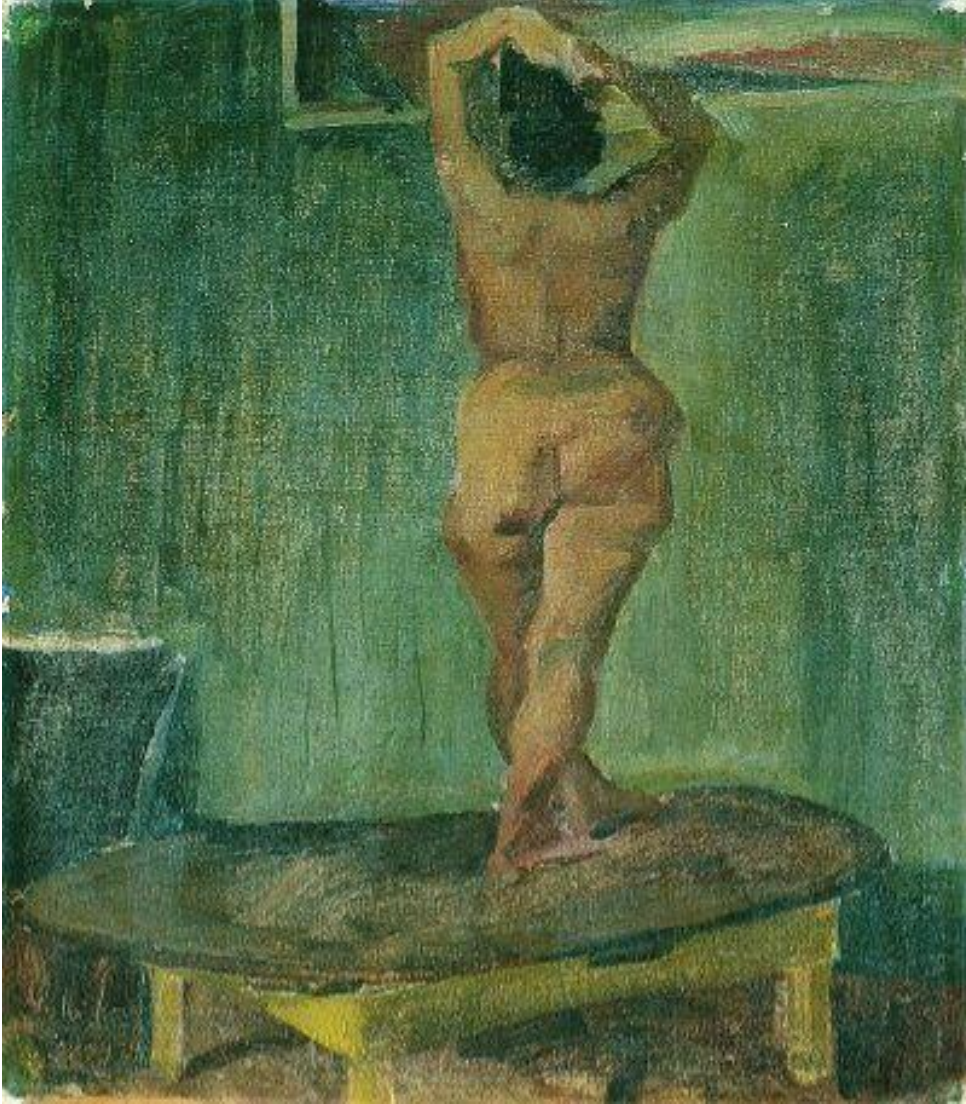
Bulunduğı yer: İzmir Resim ve Heykel Müzesi, Sergileniyor.

Demirbaş No: 79

Alındığı Yer: Başbakanlık

Alındığı Tarih: 30.04.1987

Alınış Fiyatı: 4100 TL

Resim 126

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Nü"

Yapım yılı: 1943

Ölçü: 34.50 x 30.00 cm

Teknik: Tuval Üzerine Yağlı Boya

Bulunduğu yer: Bilinmiyor

Müzayede: Portakal Sanat ve Kültür Evi- 11.05.2003

Açılış: 6.000.000.000 TRL

4.000 USD

3.468 EUR

Resim 127

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Portre"

Yapım yılı: 1943

Ölçü: 40.5x32 cm

Teknik: Tuval Üzerine Yağlı Boya

Bulunduğu yer: Sema Barbaros Çağa koleksiyon

Envanter No: 183

Satış Fiyatı: 20 milyon lira.

Anlatım: Kadın portresi (**Ek 21**)

Resim 128

Zeki Kocamemi

Eser adı: "İstanbuldan Peyzaj"

Yapım yılı: 1943 – 44 ?

Ölçü: 37.8 x 54.5 cm

Teknik: Tuval üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: Turgan Sabis Koleksiyonunda, İST.

Resim 129

Zeki Kocamemi

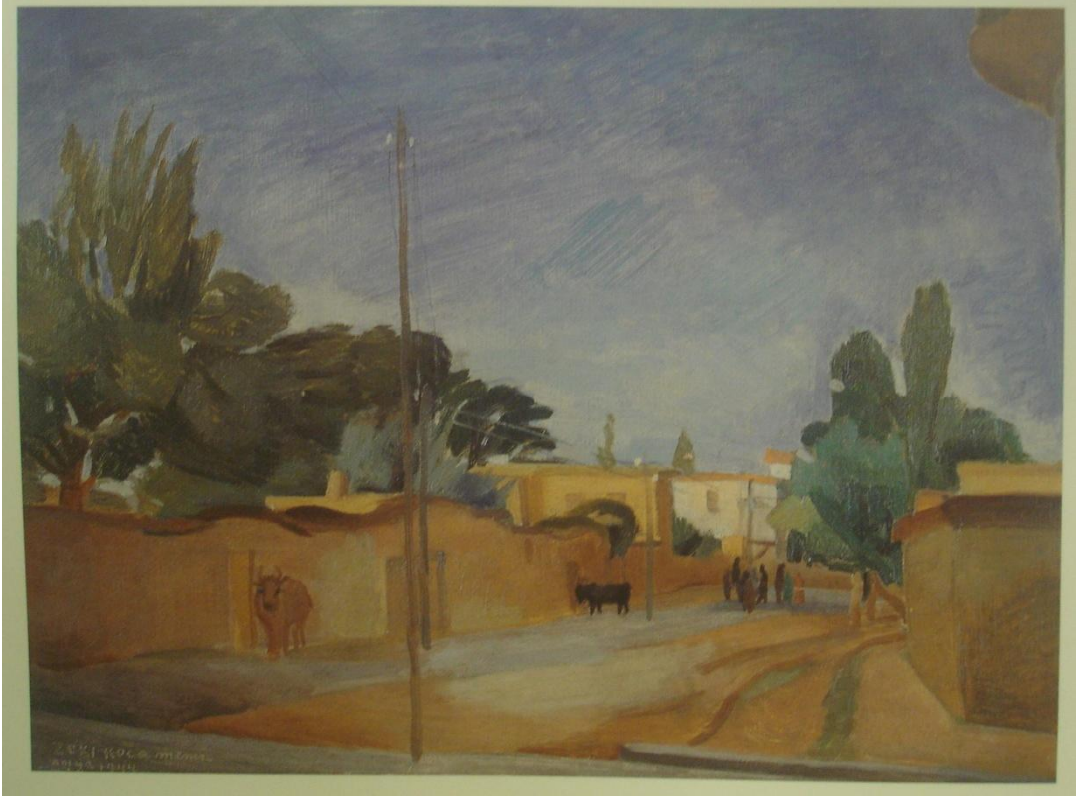
Eser adı: “Konya’dan Bir Mahalle”

Yapım yılı: 1944

Ölçü: 27.5 x 41.3 cm

Teknik: Tuval üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: Turan Erol koleksiyonunda, ANK.

Resim 130

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Alanya”

Yapım yılı: 1944

Ölçü: 35x46.5 cm

Teknik: Tuval Üzerine Yağlı Boya

Bulunduğu yer: Sema- Barbaros Çağa Koleksiyonu – uzun süreli ödünç

Envanter No: 194

Resim 131

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Konya, Şeyh Aliman Çavuşoğlu Mahallesi”

Yapım yılı: 1944

Ölçü: 33 x 41 cm

Teknik: Tuval üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: Özel koleksiyon, İST.

Resim 132

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Konya’dan bir Sokak”

Yapım yılı: 1944

Ölçü: -

Teknik: Tuval üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: Nerede olduğu bilinmiyor

Resim 133

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Konya Çeşme Başı"

Yapım yılı: 1944

Ölçü: 27 x 41.5 cm

Teknik: Tuval üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: Sema Barbaros Çağa Koleksiyonu

Resim 134

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Sahip Ata Camisi"

Yapım yılı: 1944

Ölçü: 31.50 x 40 cm

Teknik: Tuval üzerinde yağlıboya

Çerçeve Bilgileri: İyi durumda, Gümüş rengi ahşap çerçeve

İmza: Sağ alt köşede imzalı- Zeki Kocamemi- 1944

Bulunduğu yer: Cengiz Akıncı koleksiyonunda, İST.

Resim 135

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Tarlardan Dönerler"

Yapım yılı: 1944 ?

Ölçü: 28 x 42 cm

Teknik: Mukavva üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: Akşit Göktürk koleksiyonunda, İST.

Resim 136

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Manzara – Et meydanı”

Yapım yılı: 1945

Ölçü: 26.5 x 40.7 cm

Teknik: Tuval üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: İstanbul Resim Heykel Müzesi

Envanter defterindeki anlatımı: Birinci planda bej renkte bir yol ve bu yolun kenarında çimen yığınları, iki ağaç ve bir yolcu ile ikinci planda evlerin ve ağaçların arasından bir camii görünmektedir. Sema mavi ahek içindedir.

Geldiği yer ve geliş şekli: 1947. 8.Devlet Resim ve Heykel sergisinden Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğünce satın alınarak müzeye gönderildi.

Geliş tarihi: 19/07/1947

İmza: İmzalı (sağ alt köşede kazıma "Zeki Kocamemi 1944")

Eserin türü: Manzara **Bedeli:** 200 TL

Envanter defterindeki teknik tanımı: -

Çerçeve bilgileri: Tahta beyaz boyalı çerçeve (bedeli resim fiyatına dahildir) Gri boyalı geniş ahşap çerçeve

Eserin durumu: iyi

Resim 137

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Çeşme Başı"

Yapım yılı: 1945 ?

Ölçü: -

Teknik: Tuval üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: Nerede olduğu bilinmiyor

Resim 138

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Karanfilli Çıplak”

Yapım yılı: 1945?

Ölçü: 38.5x31 cm

Teknik: Kağıt üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: İstanbul Resim ve Heykel Müzesi

Envanter defterindeki anlatımı: Kırmızı bir zemin üzeri mavi kumaşlarla örtülü bir masa, üzerinde yeşil bir vazo ve bir çiçek vardır. Masaya yakın koltuğa oturmuş çıplak bir kadın cepheden görülmektedir. Ve ellerini masa üzerine koymuştur. Fon yeşil, gri olup şakuli olarak sarı bir kuma

Geldiği yer ve geliş şekli: Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğünce satın alınarak Müzeye gönderilmiştir.

Geliş tarihi: 15.08.1963

İmza: İmzasız-tarihsiz

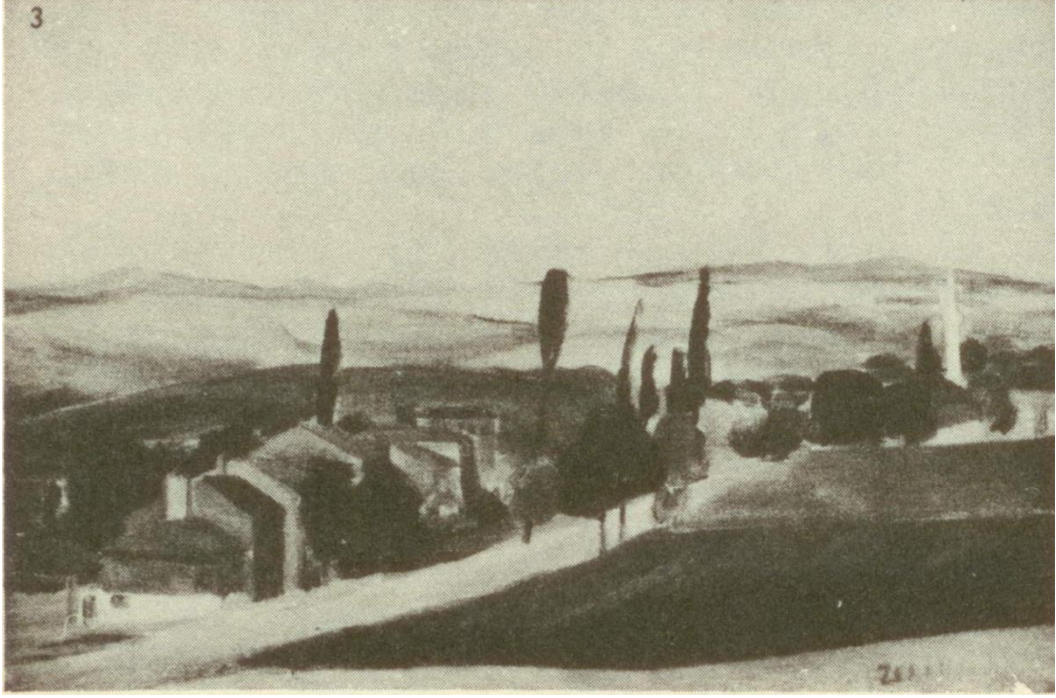
Eserin türü: Nü

Bedeli: 300 TL

Çerçeve bilgileri: İnce ağaç çerçeveli (bedeli resim fiyatına dahildir)Kahverengi boyalı camlı paspartulu çerçeve

Düşünceler: Envanter defterinin sağ üst köşesinde Akademi d.baş 8707/ 15.8.1963 notu görülmektedir. Bolu Galerisi ve Eskişehir Galerisine gitti geri döndü.

Eserin durumu: İyi

Resim 139

Zeki Kocamemi

Eser adı: "İstanbul'dan Peyzaj"

Yapım yılı: 1945

Ölçü: 26.5 x 40.7 cm

Teknik: Tuval üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: Aydın Cumalı da, İST.

Resim 140

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Sanatçının oğlu Mahmut”

Yapım yılı: 1945

Ölçü: 34.5 x 25 cm

Teknik: Kontrplak üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: Bilinmiyor

Müzayede: Artı Mezat 28.04.2008 – Sadi Şpan

Açılış: 4.000 TRL

3.149 USD

2.000 EUR

Satış: -

Resim 141

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Sanatçının Bereli Kendi Portresi"

Yapım yılı: 1946

Ölçü: 39.6 x 27.4 cm

Teknik: Mukavva üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: Kemal Erhan koleksiyonunda, İST.

Anlatım: Sanatçının kendi portresi. 1960 yılında ölümünün 1. Yılı anısına düzenlenen sergide yer almıştır (**Ek 7**)

Resim 142

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Genç Kadın"

Yapım yılı: 1946

Ölçü: 58 x 44 cm

Teknik: Tuval Üzerine Yağlı Boya

Bulunduğu yer: Bilinmiyor

Resim 143

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Ağaçlar”

Yapım yılı: 1946

Ölçü: 38 x 46 cm

Teknik: Tuval üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: Aydın Cumalı’ da, İST.

Resim 144

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Tepede Evler"

Yapım yılı: 1946

Ölçü: 33x46 cm

Teknik: Tuval üzerine yağlı boya

Bulunduğu yer: Sema- Barbaros Çağa Koleksiyonu

Envanter No: 192

Resim 145

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Sokak Manzarası"

Yapım yılı: 1946

Ölçü: 27x 40.5 cm

Teknik: Tuval Üzerine Yağlı Boya

Bulunduğu yer: Sema Barbaros Çağa Koleksiyonu

Müzayede: Antik A.Ş. 03.05.1992

Açılış: 12.000.000 TRL

1.809 USD

Satış: Bilinmiyor

Envanter No: 187

Resim 146

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Fabrika Bacalı Peyzaj”

Yapım yılı: 1946

Ölçü: 25.7 x 34 cm

Teknik: Tuval üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: Kemal Erhan koleksiyon, İST.

Açıklama: Zeki Kocamemi, Toplu Sergiler-5 adlı katalogta Adnan Çoker, Kemal Erhan koleksiyonu bilgisine yer vermiştir.

Resim 147

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Komodinli Natürmort"

Yapım yılı: 1946

Ölçü: 31.9 x 46.3 cm

Teknik: Mukavva üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: Akşit Göktürk koleksiyonunda, İST.

Resim 148

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Çamlıca’dan”

Yapım yılı: 1946

Ölçü: 32 x 41 cm

Teknik: Duralit Üzerine Yağlı Boya

Bulunduğu yer: Sema- Barbaros Çığa Koleksiyonu

Anlatımı: Çamlıca’dan bir manzara görünümü.

Sergi: Bu resim Zeki Kocamemi’nin Asmalımescit Balyoz sokak’ta 1947’de açtığı sergisinde yer almıştır. **(Ek 5)**

Resim 149

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Münzevi Çayırından"

Yapım yılı: 1946

Ölçü: 27 x 40.8 cm

Teknik: Tuval üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: Kemal Erhan koleksiyon, İST.

Açıklama: Zeki Kocamemi, Toplu Sergiler-5 adlı katalogta Adnan Çoker Kemal Erhan koleksiyonu bilgisine yer vermiştir.

Resim 150

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Çırpıcı’dan”

Yapım yılı: 1946

Ölçü: 38 x 55 cm

Teknik: Tuval üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: Ankara Resim ve Heykel Müzesi.

Resim 151

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Sanatçı’nın ilk oturduğu evden görünüm”

Yapım yılı: 1946 ?

Ölçü: 25.7 x 34 cm

Teknik: Tuval üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: Nerede olduğu bilinmiyor

Resim 152

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Eyüp'ten"

Yapım yılı: 1946

Ölçü: 27 x 40.9 cm

Teknik: Tuval üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: Vural Arıkan koleksiyonunda, İST.

Resim 153

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Manzara – Edirnekapı Eyüpyolu”

Yapım yılı: 1946

Ölçü: 38x54.7 cm

Teknik: Tuval üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: İstanbul Resim ve Heykel Müzesi

Geldiği yer ve geliş şekli: Dolmabahçe Saray resimlerinden

Geliş tarihi: 03.11.1981

İmza: İmzalı (sağ alt köşede "Zeki Kocamemi 946")

Çerçeve bilgileri: Gri boyalı ahşap, kötü çerçeve

Eserin durumu: İyi.

Anlatımı: Uzaktan bir mahalle ve insanların görünümü. Adnan Çoker'in

Resim 154

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Kadın Portresi – Pembe Giysili Kadın”

Yapım yılı: 1946

Ölçü: 45.5x38 cm

Teknik: Tuval üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: İstanbul Resim ve Heykel Müzesi

Geldiği yer ve geliş şekli: D.G.S. Akademisince satın alınarak müzeye gönderilmiştir.

Geliş tarihi: 07.06.1969

İmza: İmzalı (sağ alt köşede "Zeki Kocamemi 1946")

Eserin türü: Portre

Bedeli: 600 TL

Çerçeve bilgileri: Gri Boyalı ahşap çerçeve

Düşünceler: Envanter Defterinin sağ üst köşesinde Akademi 07.06.1969 notu görülmektedir.

Eserin durumu: İyi.

Anlatımı: Pembe yakası açık bir elbiseli, profilden çalışılmış kadın portresi.

Sergi: Sanatçının 1946 yılında Asmalımescit Balyoz Sokak'taki sergisinde yer almıştır. (Ek 5)

Resim 155

Zeki Kocamemi

Eserin Adı: "Surdışı"

Yapım Yılı: 1946

Ölçü: -

Teknik: Tuval Üzerine Yağlı Boya

Bulunduğu Yer: Nazan- Mazhar Şevket İpşiroğlu Koleksiyonu

Resim 156

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Peyzaj'da Çalışan Ressamlar"

Yapım yılı: 1947

Ölçü: 46 x 55 cm

Teknik: Düralit üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: Milli Kütüphane Resim koleksiyonunda. ANK.

Resim 157

Zeki Kocamemi

Eser adı: “İçerenköy’de Jandarma Karakolu”

Yapım yılı: 1947

Ölçü: 38 x 55 cm

Teknik: Düralit üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: Sema Barbaros Çağa Koleksiyonu

Resim 158

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Kapı Önü"

Yapım yılı: 1947

Ölçü: 33x46 cm

Teknik: Tuval üzerine yağlıboya

İmza: İmzalı- sağ alt köşede

Bulunduğu yer: Sema- Barbaros Çağa Koleksiyonu

Envanter No:191

Resim 159

Zeki Kocamemi

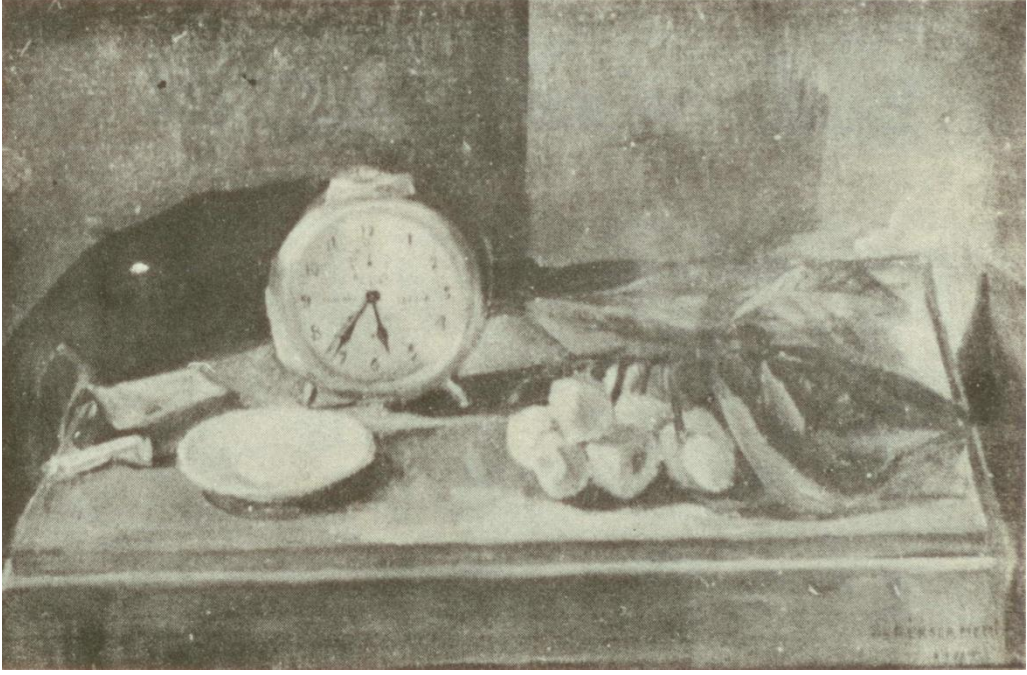
Eser adı: "Model Emine"

Yapım yılı: 1947

Ölçü: 36.4 x 27.2 cm

Teknik: Mukavva üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: Milli Kütüphane Resim koleksiyonunda, ANK.

Resim 160

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Saat 5'i 36 geçiyor"

Yapım yılı: 1947

Ölçü: 38.3 x 55.6 cm

Teknik: Düralit üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: Yıldırım Ereş koleksiyonunda, İST.

Resim 161

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Yatan ıplak”

Yapım yılı: 1947

Ölçü: 38 x 30 cm

Teknik: Kağıt üzerine yağlıboya

Bulunduğı yer: Necla Bingöl koleksiyonunda, Moda, İstanbul

İmza: İmzalı, sol üst köşede ‘Zeki Kocamemi 1947’

Eserin Durumu: İyi

Çerçeve Bilgileri: 49 x 54 cm boyutlarında paspartulu ahşap iyi durumda çerçeveye sahip.

Anlatımı: Bordo renk bir koltukta uzanmış çıplak kadın figürü, duvarda asılı bir beyaz çarşaf görölmektedir.

Resim 162

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Peyzaj"

Yapım yılı: 1947

Ölçü: 38 x 46 cm

Teknik: Tuval üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: Selman Pınar koleksiyonunda, İST.

Anlatımı: Maltepe'den Manzara olduğu bilgisi Cengiz Akıncı'dan alındı. Akıncı'nın koleksiyonunda bulunan Peyzaj ile aynı yıl resimlenmiş.

Resim 163

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Köprülü Peyzaj”

Yapım yılı: 1947

Ölçü: 37.5 x 54.5 cm

Teknik: Düralit üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: Hazım Bumin koleksiyonunda, İST.

Açıklama: Zeki Kocamemi, Toplu Sergiler-5 adlı katalogta Adnan Çoker, Hazım Bumin koleksiyonu bilgisine yer vermiştir.

Resim 164

Zeki Kocamemi

Eser adı: "İstanbulda Bir Mahalle (Ev ve arsa)"

Yapım yılı: 1947

Ölçü: 33 x 40.9 cm

Teknik: Tuval üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: Kemal Erhan koleksiyonu İST.

Açıklama: Zeki Kocamemi, Toplu Sergiler-5 adlı katalogta Adnan Çoker, Kemal Erhan koleksiyonu bilgisine yer vermiştir.

Resim 165

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Mavi Natürmort (Çiçekler ve meyvalar)”

Yapım yılı: 1947

Ölçü: 45.5 x 54 cm

Teknik: Düralit üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: Azra İnal koleksiyonunda, İST.

Resim 166

Zeki Kocamemi

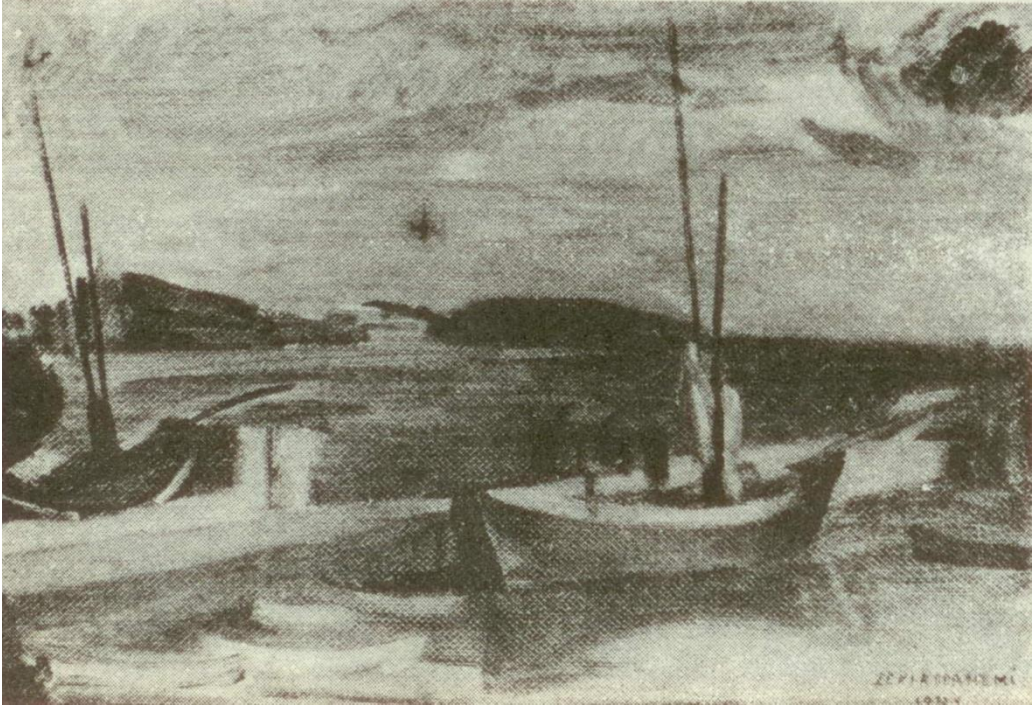
Eser adı: "Fenerbahçe'den"

Yapım yılı: 1947

Ölçü: 33 x 46 cm

Teknik: Tuval üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: Sabri Erimel koleksiyonunda, İST.

Resim 167

Zeki Kocamemi

Eser adı: "İskele"

Yapım yılı: 1947

Ölçü: -

Teknik: Düralit üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: Nerede olduğu bilinmiyor

Resim 168

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Peyzaj – Plaj yolu Caddebostan"

Yapım yılı: 1947

Ölçü: 38x46 cm

Teknik: Düralit üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: İstanbul Resim ve Heykel Müzesi

Envanter defterindeki anlatımı: Önde yeşil ve sarımsak bir arazi, arkada ağaçlar arasında evler kısmen görülmekte olup geride müteselsil iki mor tepe vardır. Sema mavi gridir.

Geldiği yer ve geliş şekli: Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğünce satın alınarak Müzeye gönderilmiştir.

Geliş tarihi: 15.08.1963

İmza: İmzalı (sağ alt köşede "Zeki Kocamemi 1947")

Eserin türü: Manzara

Bedeli: 500 TL

Çerçeve bilgileri: Ağaç çerçeveli (bedeli resim fiyatına dahildir) Gri boyalı ahşap çerçeve

Düşünceler: Envanter defterinin sağ üst köşesinde Akademi d.baş 8710/ 15.8.1963 notu görülmektedir. Bolu Galerisi ve Eskişehir Galerisine gitti geri döndü.

Eserin durumu: İyi

Resim 169

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Natürmort Üzümler" –" Üzümler"

Yapım yılı: 1947

Ölçü: 24.5x31.7cm

Teknik: Düralit üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: İstanbul Resim ve Heykel Müzesi

Envanter defterindeki anlatımı: Koyu yeşil bir zemin üzerinde kahverengi olan trapezin üzerinde gri bir tabak ve içinde biri siyah biri sarı olmak üzere iki salkım üzüm görülmektedir.

Geldiği yer ve geliş şekli: Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğünce satın alınarak Müzeye gönderilmiştir.

Geliş tarihi: 15.08.1963

İmza: İmzalı (sol alt köşede kazıma imza ile "Zeki Kocamemi 1947")

Eserin türü: Natürmort

Bedeli: 300 TL

Çerçeve bilgileri: Ağaç çerçeveli (bedeli resim fiyatına dahildir)Gri boyalı ahşap çerçeve

Düünceler: Envanter defterinin sağ üst köşesinde Akademi d.baş 8709/ 15.8.1963 notu görülmektedir. Bolu Galerisi ve Eskişehir Galerisine gitti geri döndü.

Eserin durumu: İyi

Resim 170

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Çallı İbrahim'in Portresi”

Yapım yılı: 1947

Ölçü: 41.3x33 cm

Teknik: Duralit üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: İstanbul Resim ve Heykel Müzesi

Geldiği yer ve geliş şekli: Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğünce satın alınarak müzeye verildi.

Geliş tarihi: 1970

İmza: imzasız-tarihsiz

Eserin türü: Portre

Çerçeve bilgileri: Beyaz paspartulu yaldız yeni çerçeve.

Eserin durumu: İyi.

Anlatımı: Ressam İbrahim Çallı'nın portresi.

Resim 171

Zeki Kocamemi

Eserin Adı: "Natürmort"

Yapım Yılı: 1947

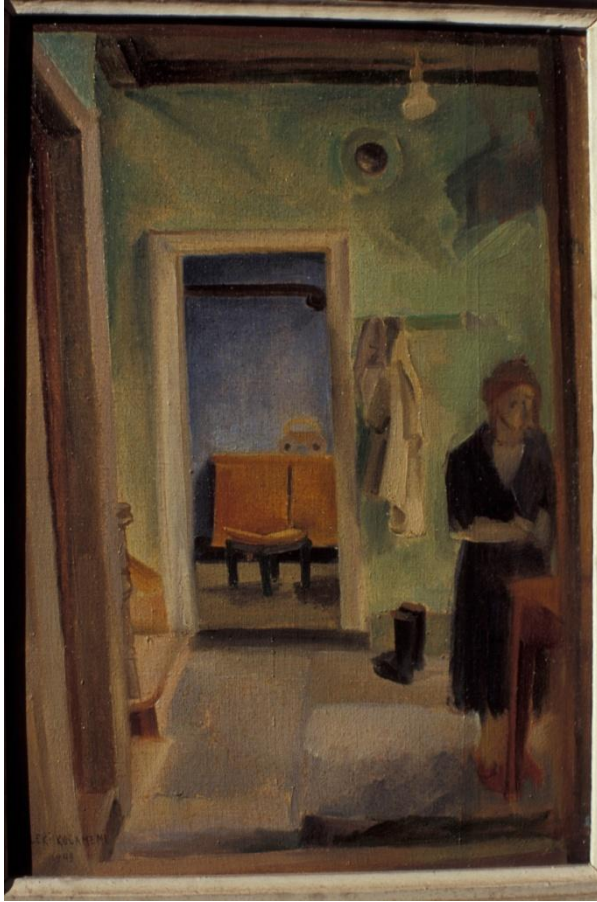
Ölçü: 31 x 23.3 cm

Teknik: Kontraplak üzerine yağlı boya

İmza: İmzalı- Sağ altta kazınarak atılmış-1947

Bulunduğu Yer: Cengiz Akıncı Koleksiyonu

Anlatımı: Bu resimde masa üzerinde meyveler görülmektedir. Bu resmin arkasında Gece Baskını resminin eskizi bulunmaktadır. (**Resim 97**)

Resim 172

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Oda İçi - Sofa " (Sanatçının Evi)

Yapım yılı: 1949

Ölçü: 55x39 cm

Teknik: Tuval üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: İstanbul Resim ve Heykel Müzesi

Envanter defterindeki anlatımı: Önde bir odanın içi, sağda ayakta duran mavi roblu bir kadın cepheden görünmektedir. İleride kirli açık yeşil bir duvar ve açık bir kapı vardır. Kapı gersinde sarı koltuk ve mavi duvar görünmektedir. Solda gene bir kapı profilden kısmen göze çarpmaktadır.

Geldiği yer ve geliş şekli: Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğünce satın alınarak Müzeye gönderilmiştir.

Geliş tarihi: 15.08.1963

İmza: İmzalı (sol alt köşede "Zeki Kocamemi 1949")

Eserin türü: İç Mekan

Bedeli: 500 TL

Çerçeve bilgileri: Ağaç çerçeveli (bedeli resim fiyatına dahildir) Gri boyalı ahşap çerçeve

Düşünceler: Envanter defterinin sağ üst köşesinde Akademi d.baş 8711/ 15.8.1963 notu görülmektedir. Bolu Galerisi ve Eskişehir Galerisine gitti geri döndü.

Eserin durumu: İyi

Resim 173

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Parke Döşemeli Natürmort"

Yapım yılı: 1949

Ölçü: 61x49.8 cm

Teknik: Tuval üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: İstanbul Resim ve Heykel Müzesi

Geldiği yer ve geliş şekli: D.G.S. Akademisinde satın alınarak müzeye gönderilmiştir.

İmza: İmzalı (sol alt köşede "Zeki Kocamemi 1949")

Eserin türü: Natürmort

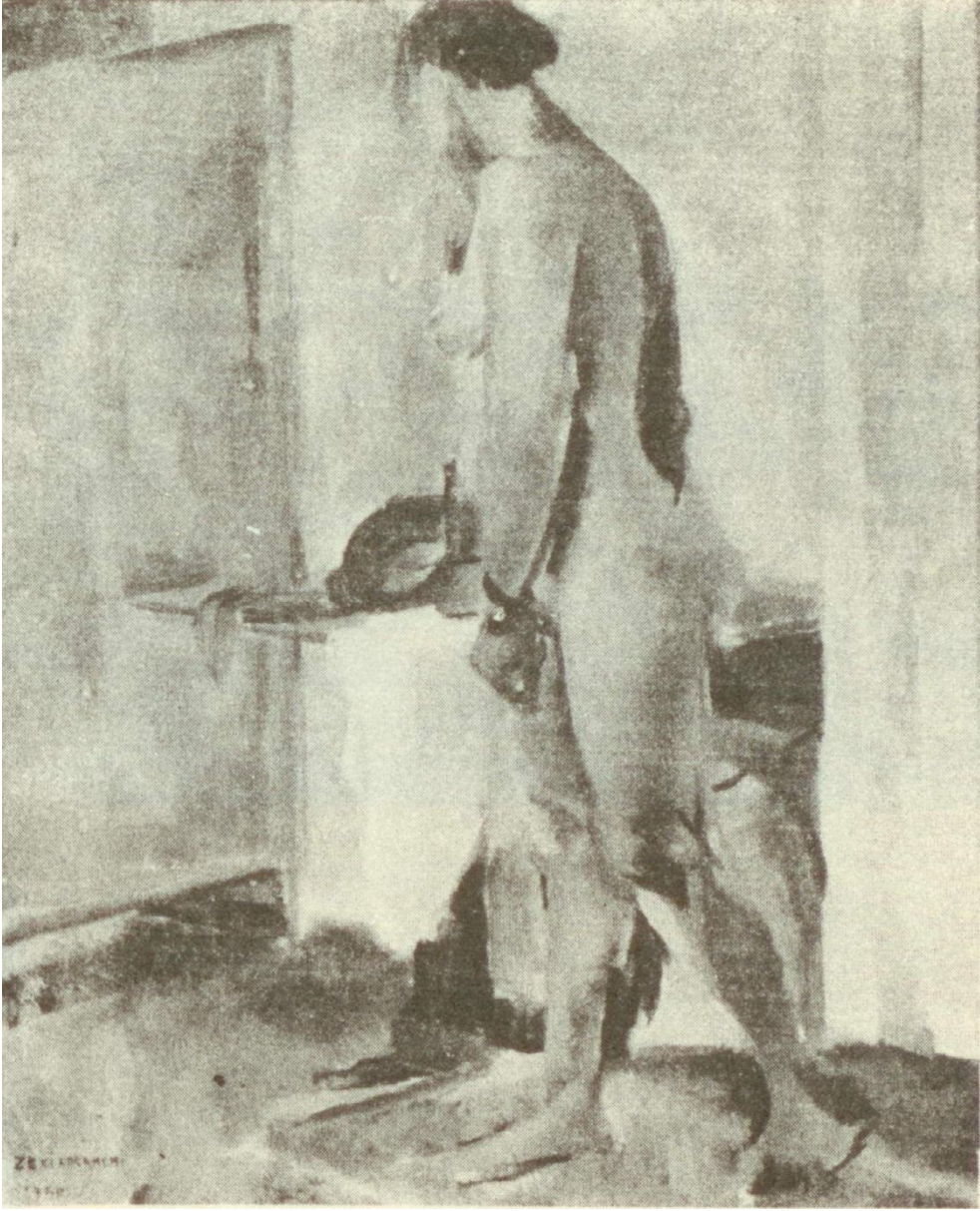
Bedeli: 4.000 TL

Çerçeve bilgileri: Çerçevesiz-Gri boyalı ahşap çerçeve

Düşünceler: Envanter Defterinin sağ üst köşesinde 11802- 06.07.1967 notu görülmektedir. Resim Edirne'ye gitti. Geri geldi.

Eserin durumu: İyi.

Anlatımı: Vazo içinde çiçekler ve meyvalar.

Resim 174

Zeki Kocamemi

Eserin Adı: “Çıplak (Model Melahat)”

Yapım Yılı: 1950

Ölçü: 55x46 cm

Teknik: Tuval üzerine yağlı boya

İmza: İmzalı- sol alt köşede

Bulunduğu Yer: İstanbul Resim Heykel Müzesi

Resim 175

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Fatih’in Türbesi”

Yapım yılı: 1950

Ölçü: -

Teknik: Tuval Üstüne Yağlı Boya

Bulunduğu yer: Yıldız Şehir Müzesi

Resim 176

Zeki Kocamemi

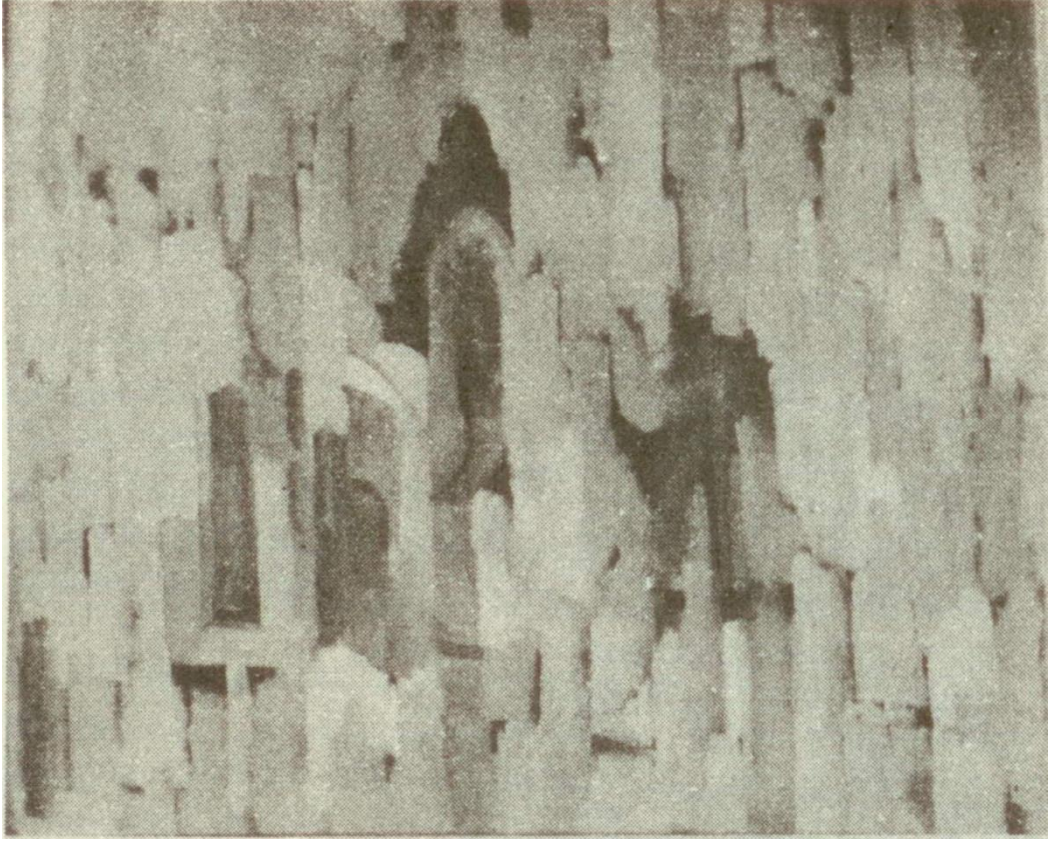
Eser adı: “Kazaklı Kadın”

Yapım yılı: 1950

Ölçü: 64.6 x 46.5 cm

Teknik: Tuval üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: Ankara Resim ve Heykel Müzesi (Bursa Güzel Sanatlar Galerisinden geldi).

Resim 177

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Pembe Kompozisyon”

Yapım yılı: 1959

Ölçü: -

Teknik: Mukavva üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: Nerede olduğu bilinmiyor

Resim 178

Zeki Kocamemi

Eser adı: Peyzaj

Yapım yılı: -

Ölçü: 45.50 x 29.00 cm

Teknik: Tuval üzerine yağlıboya

Bulunduğu yer: Cengiz Akıncı Koleksiyonu

Anlatım: Maltepe'den görünüm olduğu bilgisi Cengiz Akıncı'dan alındı. Bu peysaj 1947 tarihli 38 x 46 cm boyutlarında "Peysaj"la (Resim... aynı görünümde dir. Fakat bu peysaj biraz daha yakından resimlenmiştir. Aynı tarihlerde yapılmış olma ihtimali yüksektir.

Resim 179

Zeki Kocamemi

Eser adı: Peysaj

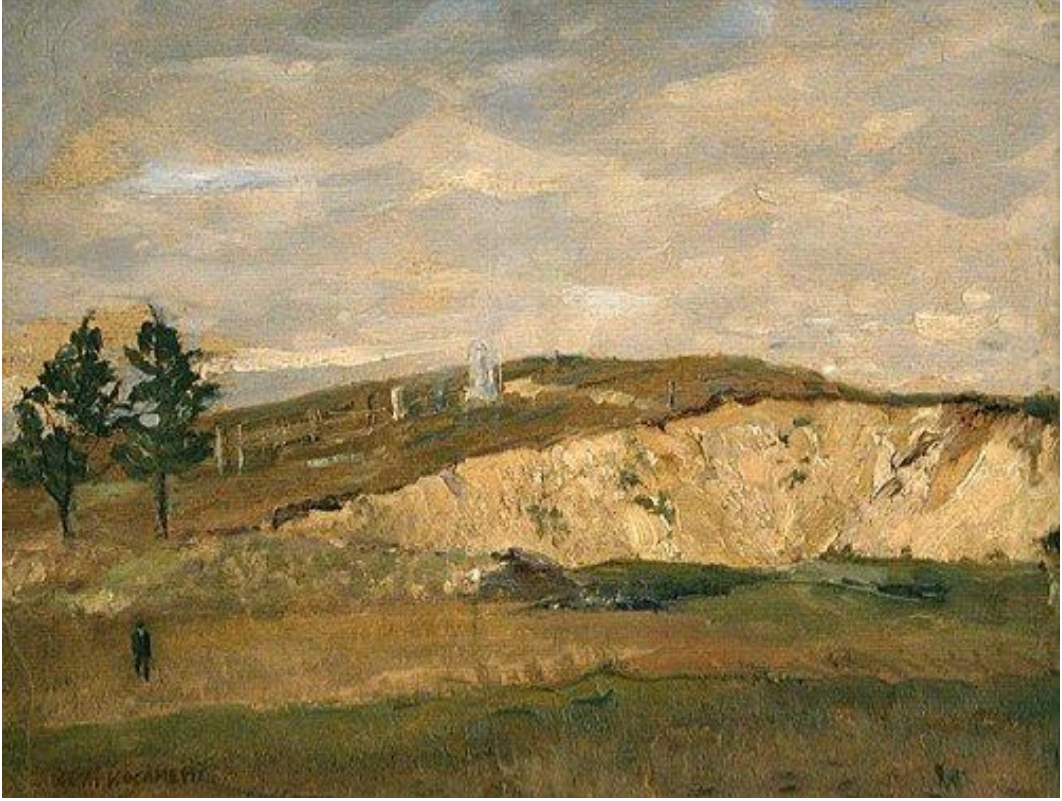
Yapım yılı: -

Ölçü: 34 x 26 cm

Teknik: Tuval üzerinde yağlıboya

Bulunduğu yer: Cengiz Akıncı koleksiyonunda, İST.

Anlatımı: Bu resim "Sahip Ata Camisi" resminin arkasında bulunmaktadır. 1939 yılında yaptığı "Peysaj" ve "Ağaçlı Yol" resimlerine yakın bir biçime sahiptir. O halde 1939 tarihinde yapılmış olabilir. Cengiz Akıncı'dan alınan bilgiye göre tuvalin arkasındaki bu resim kapatılmış olan tuvalin altında bulunmaktadır. Sonradan Adnan Çoker ile birlikte temizlenerek ortaya çıkarılmıştır.

Resim 180

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Peyzaj"

Yapım yılı:

Ölçü: 21 x 28 cm

Teknik: Kontrplak Üzerine Yağlı Boya

Bulunduğu yer: Bilinmiyor

Müzayede: Pera Müzayede- 28.09.2003

Açılış: 2.400.000.000 TRL

1.771 USD

1.518 EUR

Resim 181

Zeki Kocamemi

Eser adı: Çamlıca Bağlar

Yapım yılı: -

Ölçü: 33.00 x 41.00 cm

Teknik: Duralit Üzerine Yağlı Boya

Bulunduğu yer: Bilinmiyor

Müzayede: Antik A.Ş.- 12.05.1991

Açılış: 15,000.000 TRL

Satış: 6,004 USD

Resim 182

Zeki Kocamemi

Eser adı: "Nü"

Yapım yılı: -

Ölçü: 41.00 x 33.50 cm

Teknik: Tuval Üzerine Yağlı Boya

Bulunduğu yer: Füsun Batur Koleksiyonu

İmza: İmzalı

Müzayede: Maçka Mezat- 19.11.2006

Açılış: 12.000.000 TRL

8.333 USD

6.521 EUR

Resim 183

Zeki Kocamemi

Eser adı: -

Yapım yılı: -

Ölçü: 33 x 43 cm

Teknik: Duralit Üzerine Yağlı Boya

Bulunduğu yer: Bilinmiyor

İmza: İmzasız

Müzayede: Beyaz Müzayede 11.04.2009

Açılış: 6.500 TRL

4.140 USD

3155 EUR

Satış: -

Resim 184

Zeki Kocamemi

Eser adı: -

Yapım yılı: -

Ölçü: 30 x 40 cm

Teknik: Duralit Üzerine Yağlı Boya

Bulunduğu yer: Bilinmiyor

Müzayede: Antik A.Ş. 11.10.1992

Açılış: 12.000.000 TRL

1.593 USD

Resim 185

Zeki Kocamemi

Eser adı: -

Yapım yılı: -

Ölçü: -

Teknik: -

Bulunduğu yer: Çağa Koleksiyonu

Resim 186

Zeki Kocamemi

Eser adı: Limanda Takalar

Yapım yılı: -

Ölçü: 36.00 x 48.00 cm

Teknik: Duralit Üzerine Yağlı Boya

Bulunduğu yer: Özel Koleksiyon

Müzayede: Antik A.Ş.- 13.12.1992

Açılış: 7.000.000 TRL

841 USD

Resim 187

Zeki Kocamemi

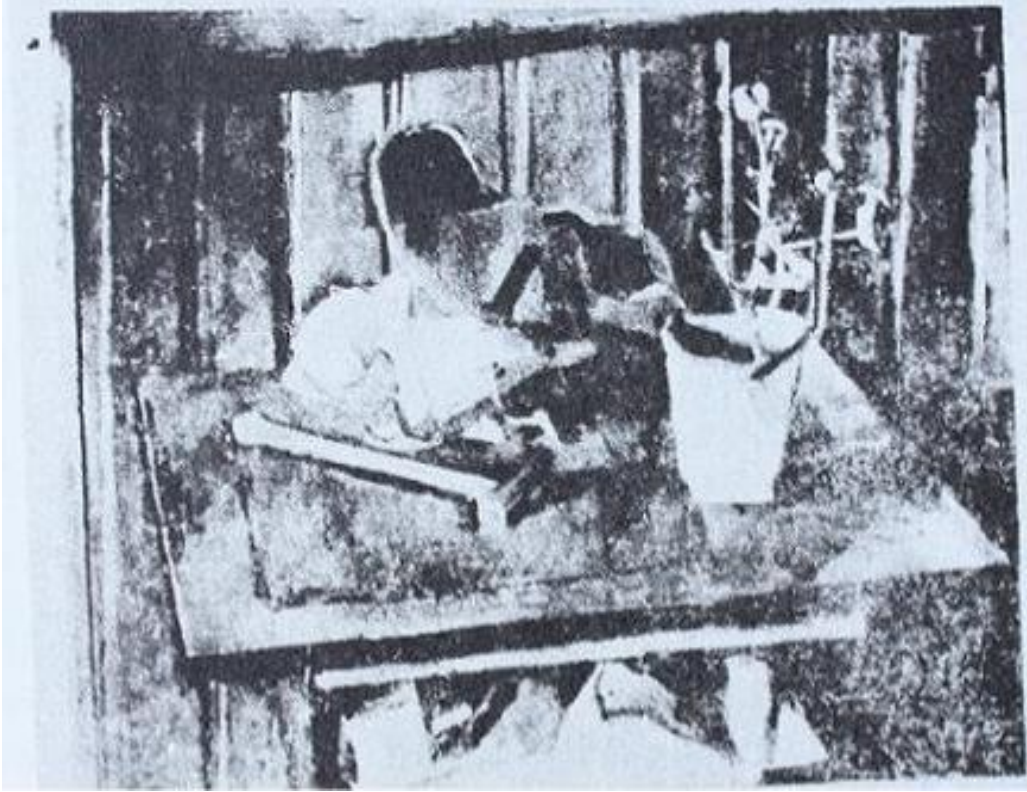
Eser adı: "Nü"

Yapım yılı: -

Ölçü: -

Teknik: -

Bulunduğu yer: Bilinmiyor

Resim 188

Zeki Kocamemi

Eser adı: “Çekiçli Natürmort ve Masa”

Yapım yılı: -

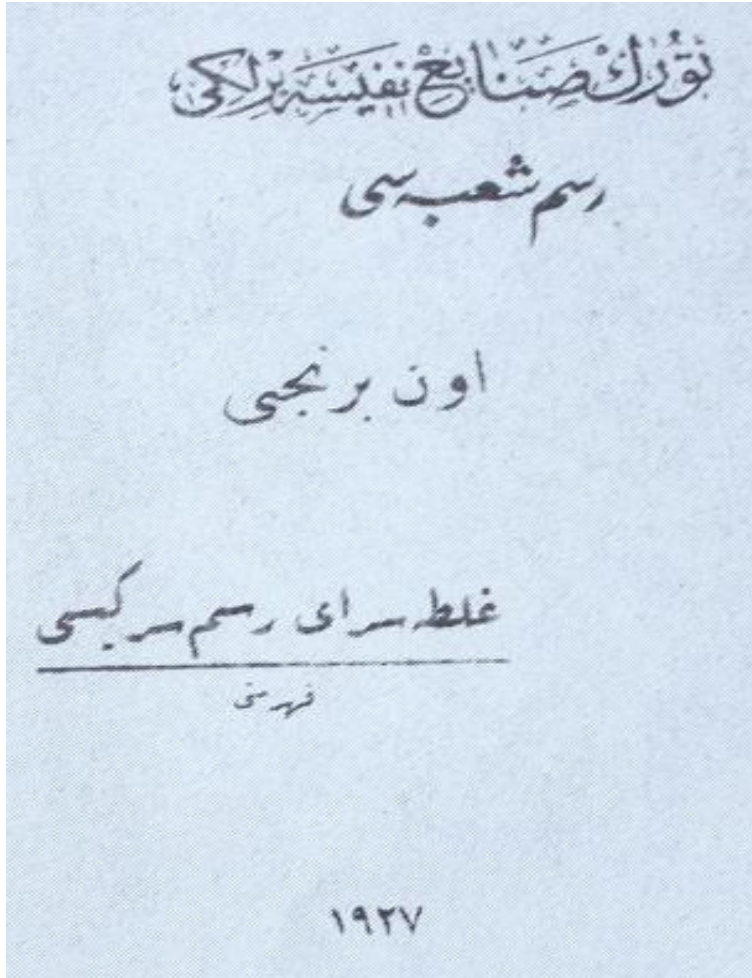
Ölçü: -

Teknik: Tuval Üzerine Yağlı Boya

Bulunduğu yer: Milli Kütüphane Koleksiyonu, Ankara

Anlatımı: Bu resim 1960 yılında Zeki Kocamemi'nin ölümünün 1. Yılı anısına Ankara Milli Kütüphane Galerisinde düzenlenen sergi broşürünün kapağında yer almıştır. (Ek 6)

7. EKLER

Ek 1- Sanayi-i Nefise Birliği Resim Şb. II. Galatasaray Resim Sergisi Fihristi 1927.

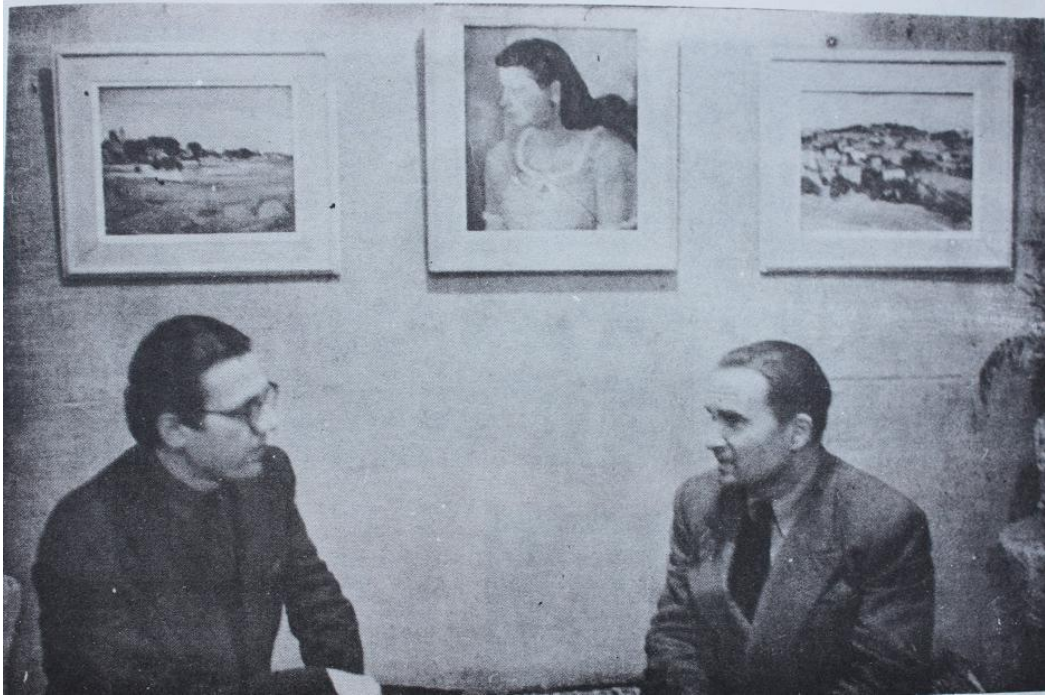
Ek 2- Müstakil Ressam ve Heykeltıraşlar Birliği'nin 5. Sergisinin açılışı- 1932

Ek 3- Sanatçının Oygur Galerisindeki Sergisi için çağrı. 1946.

Ek 4- Beyoğlu, Asmalımescit Balyoz Sokaktaki Sergi Çağrısı- 1947.

Ek 5- Sanatçının, Beyoğlu Asmalı Mescit Balyoz Sokak No:25 adresindeki (eski B. R. Eyüboğlu atölyesi) sergisinden. 8.30 Aralık 1947 (sağda Zeki Kocamemi)

Ek 6- Sanatçının ölümünün 1. Yılı nedeniyle anısına Ankara Milli Kütüphane Galerisinde düzenlenen sergisinin broşürü- 1960.

Ek 7- Kocamemi'nin ölümünün 1. Yılı nedeniyle anısına Ankara Milli Kütüphane Galerisinde düzenlenen sergisinden. 3-15 Mayıs 1960. Soldan: Sami Özerdim, Metin Nigar, N. Nigar, üç kişi, Lütfü Günay, Eşref Üren, Sanatçının Eşi Emilie Kocamemi, oğlu Mahmut Kocamemi, Münip Özben, Refik Epikman, iki kişi, İhsan Çanakkaleli, Şükrü Erdiren.

ressamla 51 heykeltıraşın eserlerini kapsayan bu serginin bir özelliği de, yalnızca son 50 yıl içinde etkinlik göstermiş sanatçılar yanında, eserlerinin çoğunu Osmanlı İmparatorluğu döneminde oluşturmalarına karşın Cumhuriyet dönemine yetişip eser ortaya koymuş sanatçılara da yer verilmesi.

ATATÜRK SERGİSİ

Aynı müzenin Halil Dikmen Galerisi'nde açılan "Atatürk Sergisi"nde, Cemal Tollu, Şeref Akdik, Halil Dikmen, Ali Celebi, İbrahim Callı, Dincer

50 Yıllık Türk Resim ve Heykel Sergisinde Eserleri yer alanlar:

RESİM DALINDA :

Turgut Zaim, Cevat Dereli, Eşref Üren, Melahat Üren, Cemal Tollu, Zeki Kocamemi, Ali Çelebi, Hale Asaf, Şefik Bursalı, Refik Epikman, Ali Karson, Mahmut Cuda, İlhami Demirci, Seyfi Toray, Furümet, Halil Dikmen, Salih Uralı, Hulusi Mercan, Eren

Ek 8- 29.06.1973 tarihli Milliyet Gazetesi Haberi

DUYURU

Akademimizin eski hocalarından merhum ressam Zeki KOCAMEMİ'nin ölümünün 20 . yıldönümü (3 Mayıs 1979) nedeni ile İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nde anısına bir "TOPLU SERGI" düzenlenecektir.

Sanatçının eserlerine ve sanatçıyla ilgili her tür belgelere (fotolara, yazılara... v.b.) sahip ya da nerede olduğunu bilen kişilerin İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Yüksek Resim Bölümü Başkanlığı (Fındıklı)'na ivedilikle bilgi vermelerini önemle rica ederiz.

Tel: 45 32 76/331

İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Başkanlığı

(Basın: 28566) - 19465

Ek 10- 29.11.1978 tarihli Milliyet Gazetesi Haberi.

Ek 11- 05.05.1979 tarihli Milliyet Gazetesi Haberi.

Ek 12- 05.05.1979 tarihli Milliyet Gazetesi Haberi.

★ IDGSA, ölümünün 20. yılı nedeniyle, 3-22 mayısta Osman Hamdi Salonunda "Zeki Kocamemi Toplu Sergisi" düzenleyecek.

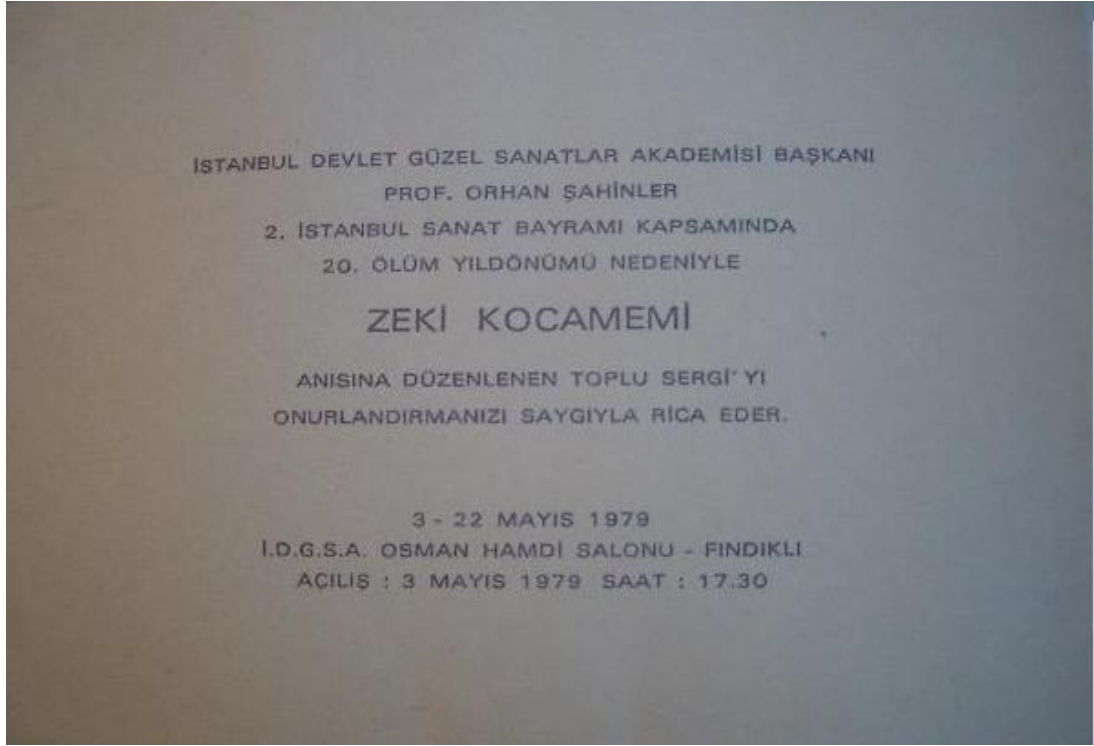
Ek 13- 29.04.1979 tarihli Milliyet Gazetesi Haberi

Ek 14- Zeki Kocamemi 20. Ölüm Yıldönümü Anıtı

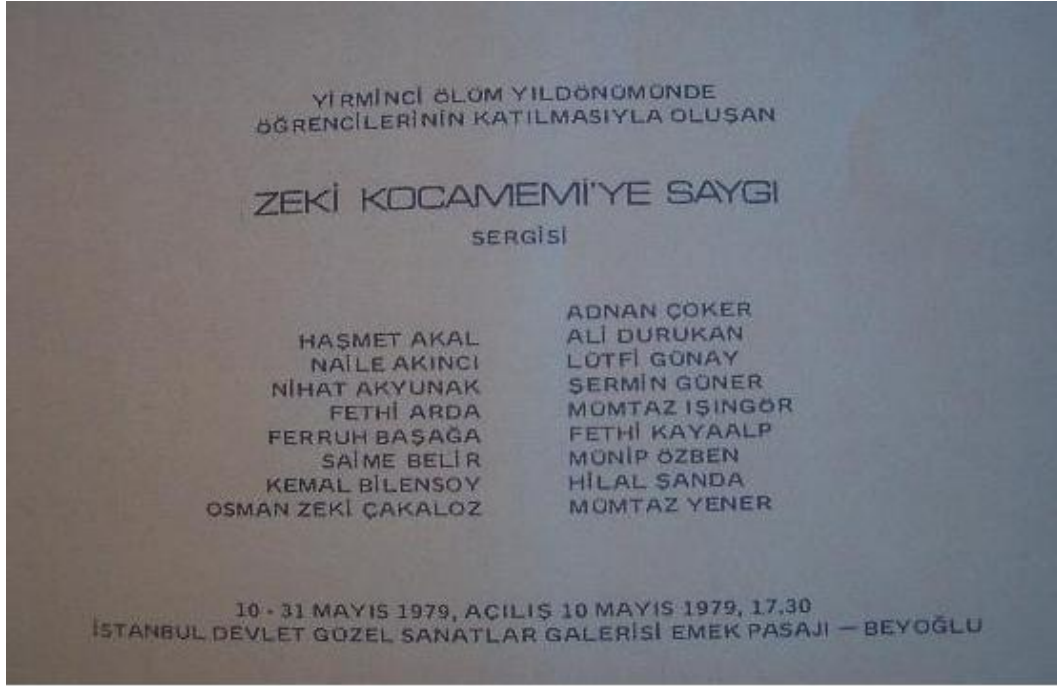
Ek 15- Zeki Kocamemi'nin ölümünün 20. Yılı anısına düzenlenen Sergi Kataloğunun kapağı, İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi 1979 Yayını, "Toplu Sergiler", 5. Kataloğu gerçekleştiren: Prof. Adnan Çoker. Kapak Resmi: Mekkare Erleri 1935, Atlı Subay (Ayrıntı)

Ek 16- Zeki Kocamemi Anısına Düzenlenen Toplu Sergi Davetiyesi- 1979

Ek 17- Fotoğrafın arkasında yazan yazı: Zeki Kocamemi'nin 20. Ölüm yıldönümü nedeniyle Devlet Güzel Sanatlar Akademisinde düzenlenen Zeki Kocamemi Retrospektif Sergisi açılışında Kocamemi'nin öğrencileri 3 Mayıs 1979, Sergi Düzeni: Adnan Çoker, Sergi Süresi: 3-22 Mayıs 1979, Katalog: Adnan Çoker.

Ek 18- Zeki Kocamemi'nin 20. Ölüm yıldönümü nedeniyle öğrencilerinin katılımıyla oluşan "Zeki Kocamemi'ye Saygı" sergisinin davetiyesi- 10-31 Mayıs 1979

Yeni galeride ustalar sergisi

● İstanbul Kayaalp Sanat Galerisi, başlangıcından bu yana Türk çağdaş resminin panoraması niteliğinde bir "sergiler dizisi" sunuyor

KAYAALP Sanat Galerisi adlı yeni bir galeri bugün Rumeli Caddesi'nde sanat çalışmalarına başlayacak.

Galeri'nin ilk sergisi "Türk Resminin Ustaları" birincisi olarak Osman Nuri Paşa'nın Müstakillerine ayrıldı. Tanıtıcı ve eğitici nitelikte düzenlenecek sergilerde aşamalı olarak değişik kuşaklar ve anlayışlarıyla gelişim süreci içerisinde Türk resminin panoraması verilecek. Proje ve uygulamaları Sadun Ersin tarafından gerçekleştirilen sergide 28 sanatçının 50'ye yakın yapıtları yer alacak.

Sergide yapıtları yer alan sanatçılar şunlar: Osman Nuri Paşa, Osman Hamdi, Süleyman Seyyit, Halil Paşa, Hüseyin Zekai Paşa, Hasan Rıza, Hoca Ali Rıza, Fahri Kaptan, Reşit Bey, Mehmet Bedri, Ahmet Ziya Akbulut, Sami Yetik, İbrahim Çallı, Hikmet Onat, Avni Lifiç, Feyhaman Duran, Namık İsmail, Hasan Vecihi Bereketoğlu, Naci Kalmukoğlu, Saim Özeren, Cevat Dereli, Şeref Akdik, Zeki Kocamemi, Ali Çelebi, Edip Hakkı Köseoğlu, Halet Asaf, Ayetullah Sümer ve İlhami Demirci

Ek- 19: 17.01.1987 tarihli Milliyet Gazetesi Haberi.

• Mahmut ve Zeki Kocamemi'nin Burak Sanat Galerisi'ndeki (Sokullu Sok. 3, Kadıköy) resim ve fotoğraf sergisi, 26 Mart'a dek açık.

Ek- 20: 07.03.1988 tarihli Milliyet Gazetesi Haberi

• Bebek Akbank'ta 18 Nisan-6 Mayıs'ta Mahmut ve Zeki Kocamemi'nin resim ve fotoğraf sergisi yer alacak.

Ek 21- 18.04.1988 tarihli Milliyet Gazetesi Haberi

Türk Resim Sanatında Figüratif Gelişme Sergisi

TÜRK Resim Sanatında Figüratif Gelişme konulu resim sergisi (Beşiktaş Resim ve Heykel Müzesi yanında) Hareket Köşkü'nde açıldı.

Türkiye Turizm Yatırım ve Dış Ticaret Bankası A.Ş. ile Resim ve Heykel Müzesi'nin katkılarıyla düzenlenen sergide Osman Hamdi'den Mustafa Ata'ya kadar 46 ressamın yapıtı yer alıyor.

Türkiye'de figüratif resmin gelişimini ortaya koymak amacıyla düzenlenen sergi Şahin Paksoy tarafından organize edildi. Can Hus, Erdoğan-Suna Tanaltay, Mustafa Taviloğlu, İhsan Karın Oral gibi koleksiyonerlerin resimlerinin de bulunduğu serginin 75 resmi içeren renkli bir kataloğu da yayınlandı. Sergide yer alan sanatçıların bazıları da şunlar: Osman Hamdi, Süleyman Seyyit, Halil Paşa, Hoca Ali Rıza, Ömer Adil, Sami Yetik, İbrahim Çallı, Ruhi Arel, Avni Lifij, Cemal Tolu, Zeki Kocamemi, Malik Aksel, Şefik Bursalı, Turgut Zaim, Cihat Burak, Komet, Burhan Uygur, Mehmet Gülerüz, Mustafa Ata. Sergi Nisan ayına kadar devam edecek.

Ek 22- 12.03.1989 tarihli Milliyet Gazetesi Haberi

Resim

Seçkin bir koleksiyon

• Ahmet KÖKSAL

GEÇEN yıl Türkiye İş Bankası'nın 1940'tan beri oluşturduğu zengin koleksiyondan, Köln Şehir Müzesi uzmanlarınca seçilerek Almanya'da gösterilen tablolar "**19. Yüzyıldan Günümüze Türk Resim Sanatı**" adıyla Destek Reasürans Galerisi'nde sergileniyor. Resim sanatımızın 19. yüzyıldan günümüze uzayan gelişimini tanıtması bakımından sergi önemli bir fırsat getiriyor.

Doğu minyatür geleneğinden Batı anlayışında yağlıboya resme geçiş, III. Ahmet döneminde başlayan Avrupa ile ilişkilerin sonucudur. Bu dönemde İstanbul'a gelen birçok yabancı ressamın Türk yaşamı ve geleneklerini betimleyen resimleri ile Paris'te kurulan "**Mekteb-i Osmani**"de öğrenim gören öncü sanatçılarımızın etkinlikleri de unutulamaz. İki yüz yıla yaklaşan resim sanatımızı seçkin örneklerle ortaya çıkaran bu sergi üzerine geçen yıl Köln Stadt Anzeiger gazetesinde çıkan bir yazıda bu gerçek şöyle özet-

Ek 23- 08.10.1990 tarihli Milliyet Gazetesi Haberi

Osmanlı Ressamlar Cemiyeti'nden Güzel Sanatlar Birliği'ne

ALARKO Eğitim-Kültür Vakfı ve Güzel Sanatlar Birliği'nin işbirliğiyle düzenlenen "Osmanlı Ressamlar Cemiyeti'nden Güzel Sanatlar Birliği'ne (1908 - 1990)" sergisi Alarko Sanat Galerisi'nde bugün açılıyor.

Sergide, Halil Paşa, Hüseyin Zekai Paşa, Hoca Ali Rıza, Abdülmecid, Osman Asaf, Ahmet Ziya Akbulut, Üsküdarlı Cevat Göktengiz, Sami Yetik, Sevket Dag, Ruhlî Arel, Ali Sami Boyar, Nazmi Ziya Güran, İbrahim Callı, Hikmet Onat, Ali Rıza Beyazıt, Celile Hikmet, Mehmet Ali Laga, Mihri Müşfik, Feyhaman Duran, Hüseyin Avni Lifij, Müflide Kadri, Namık İsmail, Ahmet Doğruer, Hayri Çizel, Vecih Bereketoğlu, Naci Kalmu-

koglu, Belkis Mustafa, Melek Celal Sofu, Cevat Erkul, Pertev Boyar, Eşref Üren, Güzin Duran, Elif Naci, Şeref Akdik, Selahattin Teoman, Nazlı Ecevit, Seyfi Toray, Cevat Dereli, Zeki Kocamemi, Salm Özeren, Celal Uzel, Fahrettin Arkunlar, Malik Akseil, Kemal Zeren, Fikret Mualla, Ali Halil Sözel, Saip Tuna, Mahmut Cuda, Ayetullah Sümer, Hale Asaf, Sami Lim, Zeki Faik İzer, Ziya Keseroğlu, Semsettin Arel, Nurullah Berk, İyon Karsan, Abdullah Çizgen, İlhami Demirci, Enver Demokan ve Saim Belir'in eserleri yer alacak.

Acar Tunçbilek, Prof. Asım Mutlu, Akbank T.A.Ş., Aydın Cumalı, Belkis Mutlu, Can Has, Cengiz Akıncı, Dündar Bora, Dikici, Suna Kırac, Sef-

Hikmet Onat'ın sergide yer alan bir yapıtı.

Aksoy, Fazıl Seyhanlı, Halil Bezmen, Dr. Hatice Sarızil, Mustafa Taviloğlu, Nahit Kabakçı, Nazan Akpınar, Necla Gürgüç, Neşe Onursal,

kati Bora, Tuğrul Erkin, Türkiye Kanseri Savaş Vakfı ve Vaasf Korur'un özel koleksiyonlarından derlenen yapıtlar 1 ay süreyle sergilenecek.

Ek 24- 13.12.1990 tarihli Milliyet Gazetesi Haberi

Bizden ve Onlardan'' orijinal sanatsal baskılar

Tem Sanat Galerisi'nde (Kuyulubostan Sok. 44/2 Nişantaşı / İstanbul) "Bizden ve Onlardan 5" sergisi açıldı.

Birçok yabancı sanatçının gravür, litograf ve serigraf çalışmasının yanı sıra Türk sanatçılar Erol Akyavaş, Sabri Berkel, Cihat Burak, Salih Coşkun, Bedri Rahmi Eyüboğlu, Zeki Fındıkoğlu, Ali Teoman Germaner, Mehmet Güler, Güngör İblikçi, Mürside İçmeli, Asım İşler, Fevzi Karakoç, Aytaç Katı, Zeki Kocamemi, Hayati Misman, İbrahim Örs, Orhan Peker, Süleyman Saim Tekcan ve Ömer Uluç'un da yapıtları sergileniyor.

Ek 25- 18.09.1990 tarihli Milliyet Gazetesi Haberi

KİLE SANAT GALERİSİ
 CEMAL PAŞA CAĞI 4 KOCALIPAZARI BEBEK 65 71 96
TÜRK RESİM USTALARI
KARMA RESİM SERGİSİ
24 KASIM-27 ARALIK

HALİL PAŞA	ALİ CELEBİ
HOCA ALİ RIZA	CİHAT BURAK
FEYHAMAN DURAN	NURİ İYEM
NAZMİ ZİYA	TURAN EROL
ŞEVKET DAĞ	NEDİM GÜNSUR
İBRAHİM ÇALLI	ORHAN PEKER
HİKMET ONAT	ZEKİ KOCAMEMİ
HAMİT GÖRELE	CEMAL TOLLU
VECİH DEREKETOĞLU	ADNAN VARINCA
MAHMUT CUDA	AYETULLAH SÜMER
NACİ KALMUKOĞLU	CEM GÖKNİL
EDİP H. KÖSEOĞLU	KOMET
ŞEFİK BURSALI	BURHAN UYGUR
CEVAT DERELİ	SALİH TURAN
FİKRET MUALLA	İBRAHİM SAFİ

Ek 26- 23.11.1990 tarihli Milliyet Gazetesi Haberi

Eşref Üren
Hamit Görele
Cemal Tollu
Cevat Dereli
Zeki Kocamemi
İlhami Demirci

Resim Sergisi
 1 Mayıs - 14 Mayıs

CUMALI SANAT GALERİSİ
 Şakayık Sok. 45/3 80200 Teşvikiye-İSTANBUL Tel: 148 31 65

Ek 27- 05.05.1991 tarihli Milliyet Gazetesi Haberi

CUMALI
 SANAT GALERİSİ SUNAR
**MODERN
 TÜRK
 SANATINDAN
 4 USTA**
**ZEKİ KOCAMEMİ
 CEVAT DERELİ
 ZÜHTÜ MÜRÜDOĞLU
 İLHAMİ DEMİRCİ**
**20 OCAK
 20 ŞUBAT**
 Şakayık Sok. 45/3
 Teşvikiye 248 31 65

Ek 28- 23.01.1992 tarihli Milliyet Gazetesi Haberi

GALERİ B
KOLEKSİYONU
9 OCAK - 8 ŞUBAT 1993

ŞEKER AHMET PAŞA • AHMET MÜNİP • ŞEVKET DAĞ • SAMİ YETİK
 MEHMET ALİ LAGA • HİKMET ONAT • NAZMİ ZİYA GÜRAN • İBRAHİM ÇALLI
 FEYHAMAN DURAN • HAYRİ ÇİZEL • NACI KALMUKOĞLU • İŞREF ÜREN • ELİF NACI
 CEMAL TOLLU • ŞEREF AKDUK • CEVAT DERELİ • ZEKİ KOCAMEMİ • HAMİT GÖRELE
 FIKRİT MUALLA • FAHREL NİSSA ZEİD • ERİP HAKKI KÖSEDOĞLU • ALİ ÇELEBİ
 AYETULLAH SÜMER • ŞEYK BURSALI • ARIF KAPTAN • İLHAMİ DEMİRCİ
 NURİ RAHİM EYÜBOĞLU • EREN EYÜBOĞLU • ABİDİN DİNO • NURİ İYEM
 SEZİM TURAN • KAYHAN KESKİNOĞLU • HÜSEYİN BİLİŞİK • ADNAN TURAN
 ŞADAN BEZİYİŞ • METİN ELOĞLU • ADNAN ÇOKER • ABDURRAHMAN ÖZTOPRAK
 KEMAL BİLENSOY • ERDAL ALANTAR • DEVRİM ERBİL • GÜLSÜN ERBİL
 ALEV ERMİŞ MAVTAN • AYŞEGÜL İZER • L.D'ORFANI
 SCIBMITH MAXIMILLIAN • I.B. RAY DONARSKY

qb

Pazar - Pazartesi dışında hergün 10.00 - 18.00 arası
 HÜSREV GERDE CAD. FIRIN SOK. No:2/1 TEŞVİKİYE
 227 03 63

Ek 29- 15.01.1993 tarihli Milliyet Gazetesi Haberi

ÇAĞDAŞ TÜRK RESMİNDEN BİR KESİT

AYDIN CUMALTI KOLEKSİYONU

- Egnel Ören • Camal Tolu
- Zeki Kocametti • Hamit Görele • Cevat Dereli
- Şerik Burşak • Ali Amini Çelebi
- Arif Bedri Kağan • İhsani Demirci
- Bedri Rahmi İyüsoğlu
- Erhan Eyuboğlu • Cihat Burak • Nuri İyem
- Mustafa Esirkuş • Nedim Günür
- Turgut Ulanömeroğlu • Burhan Uygur
- Yaprak Berkkan • Kadir Akorak
- Semra Özümerezifon
- Selçuk Taşal • Ece Turaman

14 Şubat - 10 Mart 1995

YAPI KREDİ
KÜLTÜR
SANAT GALERİSİ

Ek 30- 14.02.1995 tarihli Milliyet Gazetesi Haberi.

Bezmen'in 'hazinesi' satışta

Maliye, mufis işadarı Halil Bezmen'e ait 204 tabloyu vergi borçlarından dolayı müzayede yoluyla satışa çıkardı. Tabloların fiyatları bazı çevrelerce düşük bulundu

MÜFLİS işadarı Halil Bezmen'in haczedilen 204 tablosu, devlete olan vergi borçları nedeniyle açık artırmayla satılacak. Ünlü antikacı Rafi Portakal, açık artırmaların 26 Şubat Pazartesi Yıldız Salihanesi'nde yapılacağını bildirdi.

Devletin kendisine bu görevi verdiğini belirten Portakal, "Müzayede yoğun ilgi olacağına inanıyorum. Belki de çağdaş Türk resimleri için bu mezar dönüm noktası olur" dedi.

İstanbul Defterdarlığından alınan bilgiye göre, müzayedede 3 Mart ve 16 Mart 1994 tarihlerinde yapılan iki ayrı hacizde el konulan tablolar yer alıyor. Maliye'nin vergi borçlarına karşılık haczedildiği malların müzayede yoluyla satılması

lacaktır" dedi.

Müzayedede belirlenen fiyatları düşük bulan ressamın başında Bedri Baykam, Güngör Taner, Özdemir Altan ve Bubi gibi sanatçılar geliyor. Bezmen'e tablo satan bazı ressamlar, eserlerinin hiç satılmadan devlet koleksiyonuna alınmasını önerirken; bazıları da, "Çağdaş resimlerin değerini belirlemek kolay değildir. Her bir ressam kendi tablosuna değer biçemez" diye görüş belirtiyor.

Müzayedede yer alan ve tartışmalara yol açan bazı tablolar ve fiyatları şöyle:

Şükriye Dikmen'e ait dokuz tablonun fiyatı ortalama 5 milyon lira. **Bedri Baykam**'ın cadunlukunu

"Anthony Etch Hinson imzalı duvar saati 15 milyon lira.

Zeki Kocamemi'nin tuval üzerine yağlıboya kadın portresi. 20 milyon lira. (üstte) Ali Çelebi'nin imzalı 46,5 x 52,5 cm boyutlarında, tuval üzerine yağlıboya peyzajı 40 milyon lira. (yanda)

'DEVLETE GELİR'

Müzayedeye çıkacak tabloların, belirlenen muamen bedellerinin sanat çevrelerinde tartışmaya yol açtığı ileri sürülüyor. Buna karşılık Portakal, "Ele geçirilen malların müzayede yoluyla satılmasının amacı, devletin gelir elde etmesidir. Belirlenen fiyatlar muamen bedellerdir. Yani; başlangıç fiyatları her zaman gerçek değerinin altında olur. Arttırmada değerini bu-

ra, müzayedenin en pahalı tablosu 120 milyon lira fiyat konulan Cihat Burak imzalı "O Dıyar ki Orada Acıyı Döşer" adlı eseri. Tabloların yanı sıra, se-defli Kur'an muhafazası 400 milyon liraya, duvar saati 15 milyon lira, bronz lamp kolon 30 milyon liraya yeni sahibini arayacak.

yon lira. (sağ altta) Bronz lamp kolon. 190 cm boyunda, 30 milyon lira. (sol altta)

Ek 31- 21.02.1995 tarihli Milliyet Gazetesi Haberi. (Resim 127)

Bahar müzayedesesi

ARTIUM Sungur Sanatevi, bugün saat 13.00'te Harbiye Askeri Müze Kültür Sitesi'nde "Bahar Müzayedesesi" düzenliyor. Anneler Günü'ne denk getirilen müzayedede küçük boyutlu hediyelik resimler de satışa sunulacak.

Bugüne dek müzayedelerinde yalnızca resim satışı yapan Artium Sungur Saratevi'nin bu müzayedesinde ağırlıklı olarak 1960 - 70 dönemi Türk resim sanatına yer veriliyor.

Hikmet Onat, Fikret Neçilla, Mehmet Ali Laga, Naci Kalmukoğlu, Hayri Çizel, Hamit Görele, İbrahim Safi, Necdet Kalay, Bedri Rahmi Eyüboğlu, Nurullah Berk, Celal Tutant, Zeki Kocamemi, Cevat Erkul gibi klasik Türk ressamlarının; Halid Naci, Givanian gibi eski dönem ressamlarının ve Burhan Uygur, Adnan Çoker, Bedri Baykam, Cevat Dereli, Ömer Uluç gibi çağdaş sanatçıların eserlerinin sunulacağı müzayedede, yapıtların açılış fiyatları 5 milyon ile 3 milyar TL arasında değişiyor.

Ek 32- 11.05.1997 tarihli Milliyet Gazetesi Haberi

Ek 33- 10.03.1998 tarihli Milliyet Gazetesi Haberi

Ek 34- 22.07.1998 tarihli Milliyet Gazetesi Haberi

Ek 35- 13.05.1998 tarihli Milliyet Gazetesi Haberi

8. KAYNAKÇA

AKSEL, Malik, (1977), **İstanbul'un Ortası**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

ANONİM, (1937), "Birleşik Resim Ve Heykel Sergisi", **Ar Dergisi**, Haziran, Sayı: 6, Sayfa: 15.

ANONİM, "Yakında Açılacak Olan Yurt Resimleri Sergisi Hakkında Ressamlar Ne Diyorlar?", **Yurt Gezileri ve Yurt Resimleri (1938-1943)**, Milli Reassürans Sanat Galerisi Yayınları, İstanbul.

ANONİM, (1941), "CHP Genel Sekreterliğinin Sanatkarlarımızı Himaye İçin Çok Güzel Bir Teşebbüsü 10 Ressamımız Yurt İçine Gönderiliyor", **Ulus Gazetesi**, 29 Haziran 1941.

ARSEVEN, Celal Esad (1993), **Sanat ve Siyaset Hatıralarım**, İletişim Yayınları, Aralık İstanbul.

ARSEVEN, Celal Esad, (1966), **Türk Sanat Tarihi Ansiklopedisi**, C.3 S. 240-242, M. E. B. Devlet Kitapları, Mili Eğitim Yayınları, İstanbul.

Behramoğlu, Ludmilla, "Soyut Resmimizin Bir Ustası:Ferruh Başağa (1914-...)", **Gösteri Dergisi**.(www.felsefekibi.com adresinden alınmıştır, 18 Nisan 2010)

BERK, Nurullah (1973), "50. Yılda Resim Sanatımız ve Gelişimleri", **Kültür ve Sanat**, Ekim 1973.

BERK, Nurullah, (1969), "Zeki Kocamemi'nin Sanatı", **Ankara Sanat Dergisi**, Mayıs, Sayı: 37, Sayfa: 16-17

BULUT, Ümran, (2004), “Türk Resminde Kurtuluş Savaşı Teması, Sanat ve Plastik Sanatlar”, **Eğitim Dergisi**, Ocak, Sayı:3.

ÇOKER, Adnan, (1979), **Zeki Kocamemi İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi 1979 Yayını “Toplu Sergiler” 5**, Kataloğu Gerçekleştiren, Prof.Dr. Adnan Çoker, İ. D. G. S. A. Basımevi.

ERKMAN, Gönül, (1978), **Zeki Kocamemi ve Ali Çelebi'nin Getirdiği Modern Sanat Anlayışının Sanat Eğitimindeki Etkileri**, Haziran 1978 Ankara, Basılmamış Eğitim Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi.

EROĞLU, Özkan, (2010), **Hofmann Atölyesinde Çalışan Türk Ressamları ve Türk Resmine Katkıları**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim Dalı, (devam etmekte olan doktora tezi-2010)

EROL, Turan, (1984), **Günümüz Türk Resminin Oluşum Sürecinde Bedri Rahmi Eyüboğlu Yetiştirme Koşulları, Sanatçı Kişiliği**, Cem Yayınevi, İstanbul

GERMANER, Semra (2008), “Türk Sanatının Modernleşme Süreci: 1950-1990” **Modern ve Ötesi Sergi Kataloğu**, Genişletilmiş 2. Baskı İstanbul

GERMANER, Semra (1999), “Cumhuriyet'in Renkleri, Biçimleri” , **Cumhuriyet Döneminde Resim Sanatı**, İş Bankası Yayınları, İstanbul

GEZGİN, Ahmet Öner, (2003), “Adnan Çoker”, **Akademiye Tanıklık-1 Güzel Sanatlar Akademisine Bakışlar Resim/Heykel**, Söyleşi: Canan Suner, Sedat Balkır, Bağlam Yayınları, Ocak İstanbul.

GİRAY, Kıymet (2000), **Çallı ve Atölyesi**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.

GÖREN, Ahmet Kamil (2003), “Tuval Üzerinde Mantık Yansımaları Ali Avni Çelebi (1904-1993)”, **Antik & Dekor**, Sayı: 78 , İstanbul Eylül- Ekim 2003, s. 100-108

GÖREN, Ahmet Kamil (2005), “Resmi Kavramlarla İnşa Eden Sanatçı: Zeki Kocamemi”, **Antik& Dekor**, Sayı: 89, İstanbul Haziran, s. 82-90.

GÜLTEKİN, Gönül, **Ali Avni Çelebi**, Türkiye İş Bankası Yayınları, Ankara 1984.

KÜÇÜKERMEN, Önder, (1999), “Ressam Zeki Kocamemi ve Mobilyaları”, **Tombak Antika Kültürü Koleksiyon ve Sanat Dergisi**, Sayı: 26, 1999

MÜRİDOĞLU, Zühtü; **Zühtü Müridoğlu Kitabı**, YKY, İstanbul, 1992, s.85

ÖNDİN, Nilüfer, (2003), **Cumhuriyet’in Kültür Politikası ve Sanat 1923-1950**, İnsancıl Yayınları, İstanbul.

ÖZBEN, Münip, (1968), “Zeki Kocamemi’nin Sanatı”, **Ankara Sanat Dergisi**, 1 Mayıs 1968, Sayı: 25, Sayfa: 10-11

ÖZSEZGİN, Kaya, (1991), “Ali Avni Çelebi: Hızır Gibi Genç Kalan”, **Milliyet Sanat Dergisi**, Sayı:278 (15 Aralık 1991)

ULUSOY, Demet,(1993), **Atatürk Düşüncesinde Güzel Sanatlar**, Atatürk Haftası Armağanı, Genelkurmay Basımevi, 1993, Ankara

ÜREN, Eşref, (1976), “Zeki Kocamemi”, **Ankara Sanat Dergisi**, Ekim 1976, Sayı: 126, Sayfa: 7-8.

TANPINAR, Ahmet Hamdi, (1945), “Sanatkar Zeki Kocamemi’ye Dair”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 28 Aralık 1945.

TURGUT, N. Sabit, (1967), “Zeki Kocamemi”, **Ankara Sanat Dergisi**, 1 Mayıs 1967, Sayı: 13, Sayfa: 11-12.

9. ÖZGEÇMİŞ:

1979 yılında Balıkesir Edremit'te doğan Şeyda Aykuş, İlk ve orta öğrenimini aynı yerde tamamlamıştır. 1995 yılında Mimar Sinan Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümünü kazanmıştır. 1999 yılında mezun olmuştur. 2001 yılında Batı Sanatı ve Çağdaş Sanat Programında Yüksek Lisans öğrenimine başlamıştır. Güneydoğu'daki öğretmenlik görevi için bir süre yüksek lisans eğitimine ara vermek durumunda kalmıştır. Halen öğretmenlik görevini sürdürmektedir. Resim yapmak ve müzikle ilgilenmek hobileri arasındadır.